

Riksdagens protokoll

2000/01:40

Tisdagen den 5 december

Kl. 11.00 – 16.24

18.00 – 23.04

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 november.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Göte Jonsson* (m) återtagit sin plats i riksdagen den 2 december varigenom uppdraget som ersättare upphört för Ulf Melin.

3 § Kompletteringsval till fullmäktige i Riksbanken

Talmannen anmälde att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Marie Granlund som suppleant i fullmäktige i Riksbanken efter Barbro Andersson Öhrn.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i fullmäktige i Riksbanken

Marie Granlund (s)

4 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp skulle aktuell debatt om alliansfriheten och dess innehåll anordnas *onsdagen den 13 december kl. 15.00*.

Från regeringen skulle utrikesminister Anna Lindh delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Begäran om aktuell debatt om alliansfriheten och dess innehåll

Under de senaste veckornas diskussioner om alliansfriheten har framkommit otydligheter om dess innehåll och definition. Detta är olyckligt då alliansfriheten utgör en hörnsten i svensk säkerhetspolitik. Frågans

aktualitet har också ökat i samband med utvecklandet av EU:s krishanteringsförmåga som kommer att bli en viktig fråga under det svenska EU-ordförandeskapet. Det torde därför vara nödvändigt med en särskild debatt i ämnet. Debatten borde också ges hög prioritet med anledning av EU:s stundande toppmöte i Nice.

Stockholm den 28 november 2000

Miljöpartiet de Gröna

Per Lager

Gruppledare

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:50 Meddelande från Kommissionen till Rådet om främjande av hållbar transportpolitik i utvecklingssamarbetet *KOM (2000) 422* till utrikesutskottet

2000/01:51 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar *12463/00, KOM (2000) 639* till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Trafikutskottets betänkande 2000/01:TU1

Lagutskottets betänkanden 2000/01:LU1–LU3

7 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 30 november

SkU6 Beskattning av utländska nyckelpersoner

Mom. 1 (beskattning av utländska nyckelpersoner)

Först upptogs yrkandet i reservation 1 om avslag på propositionen och därefter övriga yrkanden beträffande lagförslaget.

Yrkanden:

1. avslag på res. 1 (m)

2. bifall till res. 1 (m)

Votering:

154 för avslag

75 för bifall

89 avstod

31 frånvarande

Kammaren avslag res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För avslag: 113 s, 37 v, 1 kd, 3 c

För bifall: 74 m, 1 kd

Avstod: 8 s, 1 v, 38 kd, 14 c, 13 fp, 15 mp

Frånvarande: 10 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Stig Sandström (v) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 1 (i övrigt)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, fp, mp)

3. res. 3 (c)

Förberedande votering:

89 för res. 2

18 för res. 3

209 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

122 för utskottet

104 för res. 2

92 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 1 c

För res. 2: 1 m, 35 v, 40 kd, 13 fp, 15 mp

Avstod: 73 m, 3 v, 16 c

Frånvarande: 10 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 2 (uttalanden om den framtida skattepolitiken, m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (kd)

3. res. 6 (fp)

Förberedande votering:

40 för res. 5

13 för res. 6

266 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

183 för utskottet

40 för res. 5

95 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 2000/01:40
5 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 38 v, 8 c, 15 mp
För res. 5: 40 kd
Avstod: 74 m, 8 c, 13 fp
Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 2 c, 4 fp, 1 mp
Mom. 3
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU3 En ny tullag

Mom. 2 (tullkontrollen beträffande intrång i viss immateriell äganderätt)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

243 för utskottet

75 för res. 1

1 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 38 v, 40 kd, 17 c, 11 fp, 15 mp

För res. 1: 74 m, 1 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 3 (tulltillägg)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (m, kd, fp)

Votering:

192 för utskottet

126 för res. 2

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 38 v, 17 c, 15 mp

För res. 2: 73 m, 40 kd, 13 fp

Frånvarande: 9 s, 9 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 4 (dröjsmålstalan)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, fp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Mom. 2 (utredning om Integrationsverket)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

242 för utskottet

75 för res. 1

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 37 v, 40 kd, 17 c, 13 fp, 14 mp

För res. 1: 74 m, 1 mp

Frånvarande: 10 s, 8 m, 6 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 4 (kommunersättningar vid flyktingmottagande)

1. utskottet
2. res. 2 (kd)
3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

53 för res. 2

17 för res. 3

247 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

264 för utskottet

40 för res. 2

15 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 74 m, 38 v, 17 c, 13 fp

För res. 2: 40 kd

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 7 (handläggningstiden)

1. utskottet
2. res. 4 (fp, kd)

Votering:

257 för utskottet

60 för res. 4

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 121 s, 74 m, 38 v, 9 c, 15 mp
För res. 4: 40 kd, 8 c, 12 fp
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 10 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 8 (ansvar för ensamkommande barn)

1. utskottet
2. res. 5 (mp, c)

Votering:

245 för utskottet

71 för res. 5

3 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 73 m, 37 v, 1 kd, 12 fp

För res. 5: 38 kd, 17 c, 1 fp, 15 mp

Avstod: 1 m, 1 v, 1 kd

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 9 (skolgång m.m. för asylsökande barn)

1. utskottet
2. res. 6 (kd, mp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

9 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 4 december

UU1 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Mom. 2 (en MR-funktion i Statsrådsberedningen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

225 för utskottet

40 för res. 1

50 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 22 m, 38 v, 17 c, 13 fp, 13 mp

För res. 1: 40 kd

Avstod: 48 m, 2 mp

Frånvarande: 9 s, 12 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 8 (Sveriges generalkonsulat i Istanbul)

1. utskottet
2. res. 5 (m, kd, c, fp)

Votering:

177 för utskottet

140 för res. 5

32 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 1 m, 37 v, 2 kd, 15 mp

För res. 5: 72 m, 38 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 9 s, 9 m, 6 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Mom. 1 (en översyn av utvecklingssamarbetets mål och utformning)

1. utskottet
2. res. 2 (fp)

Votering:

194 för utskottet

13 för res. 2

113 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 2 m, 38 v, 1 kd, 15 c, 15 mp

För res. 2: 13 fp

Avstod: 72 m, 39 kd, 2 c

Frånvarande: 8 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 10 (biståndsramen och enprocentsmålet)

1. utskottet
2. res. 4 (kd)

3. res. 5 (c)

4. res. 6 (fp)

Förberedande votering 1:

17 för res. 5

13 för res. 6

289 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

40 för res. 4

17 för res. 5

264 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:
176 för utskottet
39 för res. 4
103 avstod
31 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 2 m, 38 v, 14 mp
För res. 4: 39 kd
Avstod: 72 m, 17 c, 13 fp, 1 mp
Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 3 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 18 (särskilda katastrofinsatser)

1. utskottet
2. res. 7 (v, mp)
Votering:
198 för utskottet
53 för res. 7
69 avstod
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 123 s, 5 m, 40 kd, 17 c, 13 fp
För res. 7: 38 v, 15 mp
Avstod: 69 m
Frånvarande: 8 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 28 (kanaler för demokratibistånd)

1. utskottet
2. res. 8 (m)
Votering:
229 för utskottet
74 för res. 8
13 avstod
33 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 121 s, 38 v, 38 kd, 17 c, 15 mp
För res. 8: 74 m
Avstod: 1 s, 12 fp
Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 5 fp, 1 mp

Mom. 38 (u-ländernas skuldbörda)

1. utskottet
2. res. 10 (c)
Votering:
229 för utskottet
18 för res. 10
71 avstod
31 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 2 m, 38 v, 40 kd, 12 fp, 15 mp
För res. 10: 17 c, 1 fp
Avstod: 71 m
Frånvarande: 9 s, 9 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Mom. 57 (bistånd till Kuba)

1. utskottet
2. res. 17 (m, kd, c, fp)

Votering:

176 för utskottet

143 för res. 17

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 38 v, 1 kd, 15 mp

För res. 17: 74 m, 39 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

Ulla-Britt Hagström (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 61 (bildandet av ett institut för genusfrågor)

1. utskottet
2. res. 18 (v)

Votering:

202 för utskottet

40 för res. 18

73 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 2 m, 37 kd, 16 c, 13 fp, 12 mp

För res. 18: 38 v, 2 mp

Avstod: 72 m, 1 kd

Frånvarande: 9 s, 8 m, 5 v, 4 kd, 2 c, 4 fp, 2 mp

Lars Ångström (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 63 (formerna för en utvärderingsfunktion)

1. utskottet
2. res. 19 (m, kd, c, fp)

Votering:

175 för utskottet

143 för res. 19

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 38 v, 15 mp

För res. 19: 73 m, 40 kd, 17 c, 13 fp

Frånvarande: 9 s, 9 m, 5 v, 2 kd, 1 c, 4 fp, 1 mp

UU5 Svenskt medlemskap i Interamerikanska investeringsbolaget
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Aktuell debatt:

10 § Aktuell debatt: Mobbing

Mobbing

Anf. 1 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Det är tyst mobbing som gör mest ont. Det är mobbing som inte syns och som kan hålla på i all evighet, sådan som sätter ärr i ens själ för livet. Den sortens mobbing som är nästan omöjlig att stoppa. Jag vet inte vem offret är eller vem det är som mobbar. Men den finns, och den känns.

Så säger en ung flicka som blivit mobbad.

Den här morgonen har återigen tiotusentals barn och ungdomar gått till skolan med en klump av rädsla i halsen och i magen, en rädsla för att mobbningen ska fortsätta än en dag. Hur många det egentligen är som mobbas vet ingen – mörkertalet är stort. Problemet med mobbing är just att vi inte vet, att vi inte ser, eller t.o.m. att vi aktivt undviker att se och agera.

Kristdemokraterna har begärt den här debatten om mobbing för att ingen längre ska kunna skjuta frågan ifrån sig, för att ingen ska kunna säga att det är någon annans problem, på någon annan plats, i någon annan tid. Vi vill ha en debatt om mobbing för att visa alla de tiotusentals barn och vuxna som varje dag lider av rädsla och ångest att vi bryr oss. Vi vill ha en debatt om mobbing för att det här är en fråga som sätter ärr i själen, inte bara hos den mobbade utan också hos mobbaren.

Men, fru talman, det är inte bara barn som mobbar. Mobbing är inte bara ett problem i skolan, mobbing är ett problem även på våra arbetsplatser.

Vi tänker inte ge upp kampen mot mobbing så länge det finns en enda individ som mobbas. Därför kräver vi en nationell samling, en nationell kampanj, en nollvision, mot mobbing. Vi hoppas att det blir en konstruktiv debatt här i dag där alla goda krafter är beredda att samarbeta.

(Applåder)

Anf. 2 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Ja, det är en viktig debatt som vi har framför oss. Det är roligt att se att så många av kammarens ledamöter är här och ställer upp. Jag ser ju att alla partier vill få ett stopp på på all mobbing som finns bland barn och bland vuxna.

För några dagar sedan var jag med på en stor satellitkonferens, anordnad av BRÅ och Skolverket, som gick ut till nästan 200 gymnasieskolor runt om i Sverige. Rubriken var En dag mot rasism.

Det som gjorde det allra starkaste intrycket på mig under den dagen var de ungdomar som var med i studion. Från alla ungdomarna kom *ett*

tydligt besked till oss vuxna: Låt ingen bli utanför! Alla har rätten att vara med i skolan, oavsett vad de egentligen säger eller gör.

Ungdomarna menade att inom den människa som ibland agerar kränkande eller för med sig budskap som vi kanske ogillar saknas ofta ett självförtroende. Därför går man till ytterligheter i sitt beteende. Men, sade de till oss vuxna, se till att alla är med och tas upp och att vi ger dem självförtroende redan från det att de är små så att de inte behöver använda ytterligheter för att göra sig hörda!

År 1998 fattade riksdagen ett mycket viktigt beslut, nämligen om en skärpning av skollagens portalparagraf om att ingen som är i skolan ska bli kränkt, att alla som arbetar i skolan har en skyldighet att ingripa när de ser att någon utsätts för en kränkande behandling.

Dessutom markerade vi i läroplanen att rektor har ett särskilt ansvar för att det på varje skola finns en mobbningsplan. Jag minns de här diskussionerna i utbildningsutskottet – hur viktiga de var och hur vi alla ställde oss bakom det hela. På något vis synliggjorde vi också de problem som hade varit dolda och som kanske många inte hade vågat prata om. Jag tror att det också blev startskottet för många enskilda att våga gå och ut och berätta. I dag när vi ser att antalet anmälda ärenden har ökat beror det kanske på att mobbningen i sig har ökat eller kanske på att vi har sagt att vi inte längre tillåter att någon blundar. Vi vill att det här ska bli synliggjort.

Sett till de brev som kommer till mig – Erling Wälivaara läste upp ett sådant brev; det finns en samling av brev till skolministern – handlar det väldigt mycket om att inte ha blivit sedd, om att inte ha blivit lyssnad på. Det är detta som de har med sig i sin förtvivlan. De försökte berätta, men det viftades bort och togs inte på allvar.

De säger att de fortfarande – det kan ha gått många år och de har blivit vuxna – kommer ihåg detta med att inte ha blivit erkänd, att någon sade att det där är något som går över med tiden och att vi vuxna som mötte barnen inte hade förmåga att verkligen inse att det här är något som sitter djupt inne i en, som går djupt i barnens själ och som man kommer att bära med sig resten av livet.

Vad är då mobbning? Ja, det är oerhört svårt att sätta fingret på detta därför att det ser så väldigt olika ut. Det värsta är kanske det som Erling Wälivaara nyss beskrev, nämligen den osynliga mobbning som finns någonstans men som man inte kan ta på. Man kan märka den i ett klassrum. När en viss elev får ordet av läraren eller ska berätta något hörs det kanske bara harklingar eller att någon rasslar med ett papper. Det sker från gruppen. Man kan inte se vem det är, utan det sker bara någonting. Man känner och förnimmer det. Vi har det där med att alla vänder ryggen till och att någon blir utstött och aldrig får vara med och leka på skolgården – det handlar då om de mindre barnen – eller att någon inte kommer med i gänget som ska gå och se en film på kvällen. Det är allra svårast att hitta sådant, att kunna ta i det och att kunna börja arbeta med det.

Det krävs mycket av läraren när det gäller att kunna vara den lyhörde som ser, förnimmer och känner. Det är givetvis lättare när någon kanske angriper det som utåt kan verka värre, det fysiska våldet, men det ser man, och det kan man ta i och omedelbart göra något åt.

Aktuell debatt:

Mobbning

Vem är det då vi talar om? Ja, det handlar om barn från fem, sex eller sju år och uppåt, genom ungdomsskolan. En del, kan vi som vuxna ibland säga, gör det nog av oförstånd. Men det finns inget oförstånd när man är elak och dum mot någon annan, utan vi vuxna har alltid en skyldighet att ingripa.

Vem är då mobbare, och vem är det som är mobbad? Ja, återigen: Den som mår illa, som far illa eller som ropar på eller vädjar om hjälp ser vi. Men mobbaren, är det en tydlig person? Nej. Alla brev som jag har fått vittnar också om att utåt har gruppen ibland valt ut någon att bli den som talar och som utför mobbandet, med ord eller med handling. Men bakom finns alla de passiva mobbarna – de som bara står där och tittar på och som ibland vill att det ska hända men som ibland också far illa därför att de inte vill att det ska hända. De vågar dock inte göra någonting.

Återigen: Det är oerhört svårt att få en tydlighet i mobbningen. Det finns alltså inte *ett* sätt att möta eller att göra något.

Var finns föräldrarna när vi pratar om mobbning? Hur känns det? Vad tror vi att en förälder vill göra om skolan ringer upp och säger att barnet är mobbat eller att sonen är mobbare?

Jag är övertygad om att de allra flesta föräldrar verkligen vill engagera sig och vill sina barns bästa och att de vill hjälpa till för att det ska bli bra i skolan – oavsett om man är förälder till den som sagts vara mobbare eller om man förälder till ett barn som blivit utsatt. Jag säger *de flesta*, därför att det också finns föräldrar som inte vill ställa upp i det här arbetet och i den här samverkan. Men de flesta vill, och det är dem som vi ska ta till vara.

År 1999 blev för mig värdegrundsåret. Jag ansåg det vara oerhört viktigt att lyfta fram det som vi i dag pratar om, därför att det i botten handlar om människors attityder och värderingar. Grunden läggs ju hos oss vuxna – hur vi är mot varandra, vilka ord vi använder till varandra, och hur vi visar varandra respekt; vi är ju förebilder för de unga.

Det blev ett genomslag med värdegrundsåret. Många skolor har valt att på olika sätt prata om honnørsorden i vår läroplan. Det arbetet måste givetvis fortgå, och det gör det. Vi har nu fått några centrum: Ersta Sköndal högskola, Umeå universitet och Göteborgs universitet med speciella uppdrag att fortsatt utbilda, kompetensutveckla och hitta medel och forskning när det gäller hur vi kan bli bättre på att hitta mobbning.

Skolledarna är motorn i all skolutveckling. Skolledaren är den som har det yttersta ansvaret. Tyvärr visade den granskning som jag bad Skolverket och dess inspektörer att göra att mobbningplanerna ännu inte nått den effekt som vi hoppades på i riksdagen. En del sköter det bra, men en del sköter det definitivt inte bra.

Återigen: Vi måste möta skolledarna och understryka vikten av att inte glömma bort det här med värdegrunden.

Det är min uppfattning att arbetet med värderingar inte är något som man kan göra under ett eller två år, utan det är något som ständigt måste återkomma i skolans vardag och på allas arbetsplatser. Det gäller att göra det öppet och ärligt. Människor bär på fördomar och attityder som vi ibland känner inte är demokratiskt accepterade. Men låt oss prata om det högt, och låt oss lägga allting på bordet så att det blir tydligt och klart och se till att ingenting är under mattan!

Genom vårt sätt att öppet våga agera blir vi den förebild som de unga önskar och som de verkligen behöver ha för att de sedan ska kunna visa varandra respekt och solidaritet.

(Applåder)

Anf. 3 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Att få känna sig trygg är en mänsklig rättighet som gäller barn minst lika väl som vuxna, och med detta som utgångspunkt blir frågan om mobbning central. Skolan är genom skolplikten ett obligatoriskt inslag i varje ung människas liv. En skolpliktig pojke och flicka är tvingad att finna sig i skolan oavsett hur de känner eller uppfattar miljön.

Skolan är barnens arbetsplats, och det gör mobbningen till en grundläggande arbetsmiljöfråga. Mobbningen berör inte bara den utsatta individen utan våra mest centrala grundläggande värderingar och rättigheter i samhället. En nollvision mot mobbning är för oss kristdemokrater därför det enda tänkbara.

Skolan har en grundläggande uppgift när det gäller normöverföring och identitetsbildning hos eleverna. Barn måste få lära sig att behandla andra som de själva vill bli behandlade. Den empatiska förmågan är avgörande för hur barn handlar i olika situationer, och den måste därför övas regelbundet. Redan 1997 skrev vi kristdemokrater en rapport om problemet med mobbning och betonade då liksom nu vikten av etiska samtal med eleverna. Att etiska problem tas upp och diskuteras regelbundet är nödvändigt för att öva barnen i ett empatiskt tänkande.

I vårt stressade samhälle är det alltför många barn som inte får känna sig älskade, unika, behövda och sedda. Dessa barn gör allt för att synliggöra sig själva, för att bli uppmärksammade. Om barnen då saknar en naturlig värdegrund kan våld och mobbning bli ett sätt att nå denna uppmärksamhet. I skolorna har stressade lärare inte samma möjlighet eller ork att se vad som försiggår bland eleverna. Att skapa en bättre arbetsmiljö i skolan är nödvändigt i arbetet mot mobbning.

Arbetsmiljöförbättringen inkluderar också fler vuxna i skolan. Det är därför Kristdemokraterna i sitt budgetförslag för nästa år anslagit 3 miljarder kronor mer än regeringen till kommunerna att användas bl.a. i skolan.

Fru talman! Alla vuxna har en skyldighet att ta barns berättelser och subjektiva upplevelser på allvar och inte vifta bort dem med ”det var väl inte så farligt” eller ”bry dig inte om dem”. Ett stort problem för vuxna när det gäller att ta itu med mobbningen är att mobbningen ofta sker när de vuxna inte ser. Alla positiva erfarenheter från arbete mot mobbning visar nödvändigheten i att samarbeta med eleverna. Eleverna är ofta mycket medvetna om vad som händer. Att en lärare engagerar sig och ställer frågor leder ofta till att eleverna öppnar sig och börjar berätta. Att ge möjligheter för eleverna att börja prata kan därför vara en viktig nyckel i arbetet mot mobbning.

En handlingsplan mot mobbning ska finnas på varje skola, och det är av yttersta vikt att eleverna får vara delaktiga i skapandet av denna handlingsplan för att den ska få genomslag i verksamheten. Samarbete är ett nyckelord i arbetet mot mobbning – samarbete mellan lärare, elever, andra vuxna i skolan och föräldrarna.

Alltid när allvarliga fall av mobbning uppdagas är det många som ropar på sanktioner mot kommuner, mot skolor och mot elever. Vi kristdemokrater är osäkra på om det verkligen är rätt väg att gå. Kraft måste läggas på att få alla att inse vikten av förebyggande arbete mot mobbning. Engagemang, samarbete, värme, trygghet och klara regler mot oacceptabelt beteende måste vara ledande i arbetet mot mobbning.

Självklart finns det fall när konflikterna inte minskar trots intensivt arbete. I dessa fall måste skolorna ha rätt att flytta mobbaren. Det måste stå helt klart för alla att mobbning aldrig är den mobbades fel och att sådant är helt oacceptabelt. Att flytta en elev måste dock vara en sista åtgärd och bör ses som ett misslyckande. Det ger fel signal, nämligen att skolan inte rör på dem som mobbar.

Fru talman! Mobbning är inte bara ett problem i skolan – mobbning och trakasserier är ett problem även på våra arbetsplatser. Det är en företeelse som ofta är bättre dold men lika kränkande och smärtsam som bland barn. Mellan 250 000 och 300 000 personer mobbas av arbetskamrater och chefer under ett år i Sverige. 15 000 blir så allvarligt mobbade att de känner sig tvungna att lämna sin arbetsplats – en arbetsmiljöfråga som också den måste tas på allvar.

Vad kan då vi rikspolitiker göra för att minska mobbningen? En av våra viktigaste uppgifter är att skapa uppmärksamhet så att alla medborgare tar sitt ansvar, så att vi alla i vår vardag tänker efter om det finns någon i vår närhet som just nu utsätts för kränkande behandling av något slag. För att skapa maximal uppmärksamhet föreslår vi skolministern att utse nästa år till ett kampanjår mot mobbning, en nationell samling där alla goda krafter samverkar mot våld, trakasserier och mobbning. Exempel från Norge visar att under en liknande kampanj där minskade mobbningen i skolorna med 50 %.

Jag kommer i mitt nästa inlägg att presentera några punkter som skulle kunna ingå i en riksomfattande kampanj mot mobbning.
(Applåder)

Anf. 4 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Den här debatten handlar om barn som far illa, som just den här morgonen har haft ont i magen för att gå till skolan, som varit rädda, kanske har blivit retade igen eller t.o.m. slagna. Det handlar om barn som får höra glåpord om att de är fula, dumma, äckliga, som får vara ensamma på rasterna, utanför, som fasar för att byta om inför idrottslektioner, som fasar för att gå till skolbussen eller går omvägar till fritis ledsna och förtvivlade. De kanske inte vågar berätta hur illa det är för någon vuxen. De kanske har försökt men fått veta att ”du får stå på dig lite grann” eller att ”det där är väl inte så mycket att bry sig om”.

Vi vet att tusentals barn mobbas i skolan. Och de upprörande exempel vi får möta i medierna är toppen av ett isberg.

Det vi har gjort hittills räcker inte. Barn far illa. Vuxna ser inte, och vuxna agerar inte kraftfullt nog för att sätta gränser och lära ut respekten för varje människa. Därför räcker det inte med att prata eller att hänvisa till läroplan och uttalanden som vi redan har gjort. Det är så uppenbart att det inte har varit tillräckligt, att det inte har gett effekter.

Konkret arbete för att säkra respekten för varje enskild människa i skolan och i samhället är nödvändigt. Respekt betyder ju att se tillbaka, bli sedd, som någon sade tidigare. För mig som moderat är utgångspunkten för skolans arbete att se varje barn, respektera honom eller henne och förankra de värden ett sådant förhållningssätt bygger på. Det är inte bara skolans uppgift, tvärtom har vi som föräldrar och vuxna ett ännu större ansvar när det gäller de ungas fostran. Men i den här debatten är det skolans arbete mot mobbning som jag tycker att vi ska sätta i fokus.

Skolministern har tidigare meddelat att hon kommer med en proposition om elevhälsa till våren. Vad kommer den att innehålla? Det vi hittills sett av konkreta insatser från regeringen är att mobbade elever ska kunna kräva skolan på ett åtgärdsprogram, och det är väl bra. Men den retade och utfrusna ska alltså formellt kunna begära att en skola som hittills inte gjort något ska göra det. Hur lätt är det? Hur mycket av problemen löses på det viset?

För egen del tror jag att det är så här att många i skolan har en aningslös inställning till hur människor, inte minst barn, fungerar när de alltid betraktas som en grupp, ett kollektiv.

Skolverket har i en utredning påpekat att de skolor man granskar utgår från att alla liksom är snälla jämt, men tyvärr är det ju inte så. Kottierier, gruppträck, gängbildningar och maktkamp inom ramen härför uppstår ständigt. Människor kan gadda ihop sig, och enskilda hamnar i kläm och blir då syndabockar, slagpåsar eller några som man kan reta sig på. Det krävs ledarskap för att motverka, förebygga och ta itu med sådana här smått barbariska tendenser, och det krävs ett intresse för att se varje individ.

I Dagens Nyheter i går handlade en artikel om mobbning bland vuxna. I artikeln nämns TCO-juristen Lennart Gustafsson, som har jobbat med de här frågorna inom både LO och TCO och konstaterat att orsaken till mobbning inte finns hos den drabbade utan i den organisation som mobbar.

Mobbning uppstår enligt honom – och jag tror att det ligger mycket i det – på arbetsplatser med brist på duktiga och motiverade ledare. Med tanke på de rapporter från Skolverket och från andra håll som vi har fått om bristande ledarskap i skolan på olika nivåer ska man kanske inte vara så förvånad över mobbningens omfattning.

Frågan är: Vad ska vi då göra nu? Vi moderater har begärt en hearing i riksdagen om forskning, erfarenheter och regelverk inom området. Det är viktigt. Det behövs alltid mer av kunskaper och debatt, men detta är ett väldigt långsiktigt arbete.

Vi har också – och det är viktigt i dag – lagt fram en rapport med konkreta förslag som inte kan vänta.

För det första: Skolan måste kunna stänga av våldsbenägna elever. Det är inte den mobbade som ska flyttas. Vi har i flera år krävt att skolministern ska göra en översyn av skolans regler för elevers tillrättaförande, som det heter. Skolan måste kunna agera. En del går att göra, men det är fortfarande för otydligt. Jag är upprörd över att det ska vara så svårt att få acceptans för det här och över att diskussionen ständigt hamnar i problem och i vad man ska göra med den stackars mobbaren.

Status quo är till skada för alla inblandade, och elever som har blivit riktigt genuina mobbare får inte den hjälp de behöver genom prat på

skolan. Samtidigt utsätter man den svagaste för ett långt och evinnerligt lidande.

För det andra: Enligt vår mening ska de skolor som fortfarande inte har en arbetsplan mot våld och mobbning kunna straffas. Vi får hitta på ett system för detta. Vi kan bara inte här i riksdagen säga att det nu är en skyldighet för alla skolor att göra så och så, utan att någonting händer när man sedan struntar i det. Man måste skaffa sig verktyg för att agera och markera att detta inte är acceptabelt – Sveriges riksdag har sagt ifrån.

Vi tycker också att kommunerna kontinuerligt ska vara skyldiga att ta in uppgifter från skolorna om mobbning som förekommer och om vad som åtgärdats, så att lokala politiker kan agera. Vi pekar på behovet av bättre ledarskapsutbildning för skolledare, lärare och personal.

Till sist: Jag tycker inte, skolministern, att vi ska prata svävande om en proposition någon gång i vår. Smid nu när järnet är varmt! Återkom i januari med ett antal konkreta förslag, så att inte fler barn får lida ytterligare en termin!

(Applåder)

Anf. 5 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Låt mig först och främst säga klart och tydligt: Mobbning får aldrig accepteras, inte i någon form! I grunden handlar frågan för oss från Vänsterpartiet om allas lika värde, respekten för varandra och individens integritet, kort sagt medmänsklighet. Vuxenvärlden har här ett stort gemensamt ansvar.

En medmänsklig skola måste alltid och aktivt stå upp för vissa värden. Den kan inte strunta i att ha åsikter. Därför är det viktigt att skolan tar upp frågor om demokrati, alla människors lika värde, skyldigheter och rättigheter. Arbetet med den s.k. värdegrunden handlar bl.a. om detta. Men att undervisa om värdegrund, etik och moral är inte nog. Värdegrunden måste finnas med hela tiden i hela förskolans och skolans arbete. Värderingar och respekt för varandra får aldrig bli någonting som man bara pratar om vid vissa tillfällen – det måste bli en del i vardagen.

Det är det sätt som vi är med varandra på som människor, små eller stora, som betyder mest. Det är inte vad vi säger utan vad vi gör som räknas. Ledning och personal måste ta ansvar för hur samvaro, relationer och attityder formas genom att visa respekt för barn och unga och kräva respekt och ansvar tillbaka. Detta gäller i lekrummet, i dockvrån, i klassrummet, i korridoren, ute på lekplatsen, på skolgården, i köket och i matbespisningen. Det finns ingen plats där barn och unga är fredlösa och där de demokratiska spelreglerna inte gäller.

Man kan aldrig välja bort förskolans eller skolans demokratiska uppdrag. Man kan aldrig säga att det just här inte hör hemma. Man kan aldrig säga att vi diskuterar demokrati mellan kl. 10 och halv 11. Demokratin och diskussionen måste alltid finnas med.

Det är i handling eller genom att vi inte handlar som våra värderingar på gott och ont visar sig. Om skolans ledning, personal och föräldrar inte agerar, inte tar ställning, inte vågar, skapas naturligtvis dåliga miljöer. En del skolor förbjuder svordomar och kränkande uttryck samtidigt som många flickor ute på skolgårdarna trakasseras verbalt och fysiskt utan att någon vuxen ingriper. På alltför många skolor sker sexuella trakasserier

mellan elever ganska öppet och är ett så pass accepterat beteende att det ofta inte bemöts.

Redan i förskolan vet barnen vilket finger som är ”fuckyou-fingret”. I skolor där relationerna inte fungerar vare sig mellan elever, mellan elever och vuxna eller mellan vuxna blir mobbning och andra kränkande handlingar en del av skolans vardag. Man bör säga: en onaturlig del. Barnen och de unga känner sig här skyddslösa och utsatta. Det finns inga små eller stora människor som de helt vågar lita på.

Fru talman! Vad kan, bör och ska vi göra i vårt perspektiv – det nationella? Det gäller kanske först att genomföra det som vi redan har beslutat om. Låt mig ge några exempel som visar vad vi från Vänsterpartiet tycker är viktigt.

För det första handlar det om skollagen, där det bl.a. står att alla som verkar i skolan aktivt ska motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Uppfylls lagen i dag? Jag tror att det fortfarande finns stora brister på den här punkten. Lagen finns – använd den!

För det andra handlar det om arbetsmiljölagen. Skolan är kanske vår största arbetsplats. I arbetsmiljölagen står det bl.a. att elevskyddsombud ska finnas fr.o.m. årskurs 7. Eleverna måste naturligtvis själva göras aktiva i arbetet mot mobbning, och här kan elevskyddsombud vara ett viktigt inslag. Lagen finns – använd den!

För det tredje handlar det om målen i läroplanerna. I förskolans läroplan står det bl.a.: ”Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten.”

I grundskolans och gymnasiet läroplaner hittar vi skrivningar om att ”ingen i skolan skall utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.” Men det är helt klart att dessa mål för skolans arbete ofta tonas ned till förmån för de konkreta kunskapsmålen. Det tycks finnas en viktig del i läroplanen som handlar om ämneskunskaper och en mindre viktig del som handlar om värderingar, demokrati och delaktighet. Men att lära sig, få kunskap i en skola där miljön är hård och tuff är inte lätt. Rädda elever och elever som mobbar lär sig inte mycket. Läroplanerna finns – använd dem!

För det fjärde handlar det också om läroplanernas bestämmelser om elevinflytande. Det handlar om skoldemokrati i praktiken – inte bara om fina ord och om att man ska lära sig hur det går till i samhället utan också om hur man kan styra, ta ansvar för och påverka sin egen vardag i skolan. Det finns tydliga bestämmelser om elevers rätt till inflytande – använd dem!

Det finns i lagar och läroplaner ett gott stöd för elever, lärare och rektorer att agera kraftfullt för en skola utan mobbning och trakasserier, men självklart finns det mycket mer som behöver göras. Från Vänsterpartiet har vi flera förslag som tillsammans kraftigt skulle bidra till att situationen förbättrades. Jag återkommer till en del av dem i mitt nästa anförande.

Aktuell debatt:

Mobbning

Avslutningsvis skulle jag till initiativtagarna till den här debatten, kristdemokraterna, vilja ställa en kort fråga utifrån förskolans läroplans betydelse i värdegrundsarbetet: Varför avvisar kristdemokraterna den allmänna förskolan, och varför ska barn till arbetslösa inte ha samma rätt som andra barn till förskola?

Anf. 6 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Samhällets storhet och styrka mäts inte genom högtravande och högtidliga deklamationer utan genom hur orden omsätts i verkligheten. Det är först när alla omfattas av framtidstro som de fina orden visar något runtomkring oss. Det handlar om ifall Sverige ska vara ett samhälle som pratar om värdighet eller ett samhälle som behandlar människor med värdighet.

Fru talman! För mig är svaret enkelt. Det handlar om att var och en ska ha rätt att välja sin väg i livet, sitt sätt att tänka och vara – helt enkelt att jag ska kunna få vara mig själv.

Debattens vågor har gått höga i höst. Flera avskryvda fall av mobbning har fått oss att ställa många frågor. Varför har ingen sett någonting? Varför har vi över huvud taget inte gjort någonting? På vilken annan arbetsplats än skolan kan man bli hämtad med ambulans på grund av kamraternas våld, utan att högsta ledningen ens har tagit notis om vad som har skett? Hur kan det gå så långt att en elev måste föra sin sak ända till domstol för att strida för sin egen naturliga rätt?

Vår tystnad kan bero på att mobbning är något svårt och känsligt. Det förknippas ofta med skam, skuld känslor och ibland t.o.m. med nonchalans. Det är nu hög tid att bryta tystnaden och nonchalansen.

Det verkar som om vad som helst kan utlösa mobbning: omoderna kläder, fel hudfärg eller fel typ av intressen. Poängen är att det inte är den som drabbas som är avvikande, utan de som mobbar. Det är där vi måste sätta in kraften. Vi vuxna måste lyssna, ha ögonen öppna och säga till när vi ser att någonting är fel.

Det är viktigt att slå fast att det aldrig är den som mobbas som har skulden, utan det är den som mobbar. Vi vuxna måste ta vårt ansvar.

Fru talman! Att varje barn lär sig denna rätt till livet och att möjligheterna finns om de själva vill, är väl det största ansvar som föräldrarna har. Skolans viktigaste uppgift är att ge eleverna lusten att lära. Men skolan har också att vara bärare av moraliska värden som tolerans, respekt för varandra och insikten om vars och ens personliga ansvar. Det är inte något som barnen i första hand lär sig i en instängd lektionssal. Det lär vi oss genom ett samspel, genom att vara tillsammans, genom att se att vuxna behandlar vuxna väl och att de behandlar barn och ungdomar väl.

Men den respekten verkar inte vara särskilt stor. Vi vet att många barn varje dag går till skolan med ont i magen, att många barn varje dag väljer att sitta inne under rasten för att de är rädda att gå ut för att något otäckt ska hända dem. Frågan är återigen vad vi ska göra åt det.

För det första behövs ett tydligt ledarskap på alla plan. Vi får aldrig någonsin acceptera kränkningar av något slag, oavsett om det handlar om mobbning, rasism eller något annat. För det andra måste vi införa tydliga lagar och regler. Det ska finnas färdiga handlingsplaner på skolan, så att man direkt vet vilka insatser som ska sättas in om någonting händer.

Lärare rapporterar händelser till både skolledning och föräldrar. Vi ska ge skolledare förtroende och befogenheter att hantera situationen. Vi ska ge dem verktygen, men vi ska också hålla dem ansvariga.

Visst är det bra att vi sätter in en nationell kampanj för att stärka diskussioner och det fortsatta arbetet. Det räcker inte med enstaka temadagar i skolan. Debatten och diskussionen måste föras hela tiden, varje dag i varje klassrum.

Fru talman! Egentligen har inga av de lagar och regler vi bestämmer här någon betydelse om det inte finns ett stort engagemang lokalt – om inte de vuxna i skolan håller ögonen öppna, om inte barnen i skolan känner förtroende för de vuxna på skolan. Ingenting av det vi säger och beslutar har någon som helst betydelse om inte engagemanget och ansvaret lokalt är stort.

Även om viljan är god måste vi inse att vi måste stärka den lokala makten. Vi måste kunna ge dem som har ledarskapet förutsättningarna att styra lokalt.

Fru talman! Det är dags att bryta likhetsideologin, att bygga en förskola och skola som ger utrymme för alla barn, en barn- och elevanpassad skola där eleven och inte systemet sätts i centrum. Eleven måste få den tid, trygghet och hjälp den behöver för att få en god självkänsla och klara kunskapsmålen. Det måste finnas tillräckligt med pedagoger och vuxna i skolan som eleven känner respekt för och tilltro till. Det måste finnas vuxna som ser och som är närvarande. Det måste finnas en fysiskt och framför allt psykiskt god arbetsmiljö. En sådan skola ska vi bygga. Den ska vi bygga härifrån. Allt annat vore ett svek mot barn och elever. Det är vår skyldighet och barnens och elevernas rättighet.

(Applåder)

Anf. 7 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! För ett par veckor sedan tog några större grabbar en 10-åring i fötterna och hängde ut honom från femte våningen genom fönstret på en skola i Stockholm. I dag skriver hans mamma i Expressen och vädjar till politikerna att lägga om skolpolitiken. Hon skriver så här:

”Om det får fortsätta så här har vi snart inga lärare som orkar stanna kvar och vad händer då? Antagligen blir ’uthängning’ lika vanligt som ’toadyk’ och att kalla fröken för ’jävla hora’. Vi måste sätta gränser för vad som är tillåtet i skolan. Svik inte dem som är svagast. Återinför obsklasser och avstängning!”

Jag tycker vi ska säga ja till den mamman. Det finns en flathet i vuxenvärldens reaktioner inför det som sker.

En mobbad flicka i Umeå har hämtats med ambulans fem gånger. En ansvarig talar om olyckshändelser.

Tidigare i höst utsattes en 12-årig handikappad pojke i Höganäs för ett sexuellt övergrepp av några 15-åringar. En lokal skolpolitiker talar om överdrivna reaktioner och säger: Det är förstås ingenting vi sanktionerar. Jag upprepar de orden: Det är förstås ingenting vi sanktionerar. Han fortsätter: Men jag anar en vuxenångest i reaktionerna.

I båda fallen liksom i det första jag citerade ur Expressen går plågoandarna kvar i skolan, men offren känner sig tvingade att stanna hemma. Det är tyvärr vanligt. Det är ett mönster att offren först drabbas av mobbning och sedan av systemets oförmåga att hantera situationen.

Aktuell debatt:

Mobbning

Jag och en medarbetare har gått igenom de 183 inspektionsrapporter från Skolverket om kränkande behandling som har kommit hittills i år. De ligger i min bänk. I hälften av fallen konstaterar verket att mobbningsoffren fått för lite undervisning eller för lite stöd på annat sätt. De blir alltså dubbla offer.

Skolan måste visa större beslutsamhet. Ingen flicka ska behöva bli kallad hora. Ingen invandrare ska kallas svartskalle. Ingen handikappad ska bli retad. Våld och sexuella trakasserier ska inte accepteras. De lärare och rektorer som bestämmer sig för att sätta upp gränser och verkligen hävda dem ska känna att de har stöd från det politiska systemet. Det känner de inte i dag. Var jag kommer i skolans värld möter jag reaktionen att befogenheterna och uppbackningen från det omgivande samhället, bl.a. skolpolitikerna, är otillräckliga.

Det kommer ständigt nya exempel. Jag tar ett som kom förra veckan, då Dagens Nyheter över sju spalter, eller t.o.m. åtta, hade rubriken: Tillåtet flytta mobbare till en annan skola. Det var ett citat av skolministern, och Skolverkets chefsjurist höll med. Man kunde av ordningsskäl flytta en mobbare.

Men tydligen blev skolministern jättenervös av detta. Dagen efter skickade hon ut ett pressmeddelande. Där framgår det att det visserligen kan ske i undantagsfall, men bara om det är bättre för mobbaren. Det kan bara ske om det finns resurser för stöd till mobbaren i någon annan skola.

Jag tycker att det på något sätt är typiskt. Det finns tydligen inte det engagemang som krävs för att ge skolan den uppbackning och de befogenheter som behövs för att kunna ta itu med de allvarligaste fallen.

Jag håller med om det som har sagts här. Det är klart att det är ett oerhört misslyckande att behöva flytta en elev. Men det uppkommer situationer där mobbningsgång hamnar i så destruktiva beteenden att det inte finns någon annan kortsiktig lösning.

Självklart ska också de eleverna få stöd. Vi ska naturligtvis inte ge upp om någon. Det är just där som obsklasser och speciallärare kommer in. Det har ju avskaffats i stor utsträckning, inte i första hand av ekonomiska skäl utan av ideologiska skäl.

Jag tycker att det är fullkomligt fel. Vi måste erkänna att det finns elever som behöver ett särskilt stöd, och vi måste se till att sådana resurser finns framme.

Det har som sagt varit många beklämmande reaktioner på senare tid. En av dem står Skolverkets ledning för. I en mycket egendomlig analys hävdar man att det har blivit för mycket kunskaper, prov och betyg i skolan, och det är vad som har skapat de här problemen.

Jag tror precis tvärtom. Många upplever skolan som meningslös. Den frustrationen går ut över kamrater. En skola som ska lyckas bekämpa mobbning måste bli en skola som får vara skola och har ett tydligt uppdrag. Det är en kunskapsskola.

(Applåder)

Anf. 8 LOTTA NILSSON-HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Som väntat hör vi här att alla folkvalda tar det växande problemet på allvar. Vi inser alla att det handlar om folkhälsa. Själv mord är t.ex. den vanligaste dödsorsaken bland unga.

Vi inser nog också att det i förlängningen handlar om kriminalitet och rasism, terrorism och t.o.m. demokratins möjligheter. Det handlar också om maktmissbruk och rädsla för att ta ett äkta ledarskap. Jag är glad att flera har påpekat det.

Jag menar att det i princip finns två angreppssätt på mobbningsproblematiken. Det ena handlar om regler, åtgärder och att sätta tydliga gränser för ett acceptabelt beteende. Det andra handlar om en djupare förståelse för de bakomliggande mekanismerna så att vi effektivare kan förebygga och se till att mobbning inte uppstår. Det är svårare, men kanske viktigare.

På mina åtta minuter ska jag kort ange de åtgärder som vi i Miljöpartiet anser vara de effektivaste. Men jag kan heller inte avhålla mig från att belysa vad jag anser vara mobbningens djupare mekanismer. Jag börjar med det.

Det förebyggande arbetet är viktigast. Det ska bygga på kunskaper, medvetenhet och värderingar hos barn och hos vuxna och ha en mycket tidig start. Mycket beror på att vuxna inte ser, inte vill se eller inte har förutsättningar att se.

Vuxna själva mobbar medvetet eller omedvetet andra vuxna, utövar medveten eller omedveten makt eller t.o.m. mobbar elever. Kanske blev de mobbade själva, har förträngt hur ont det gjorde och inte längre orkar se eller ta in det, eller så övertolkar de ursinnigt, slår snett och fortsätter sin personliga vendetta mot sin egen förlängda barndoms oförrätter.

Fru talman! Om något av det är fallet på en skola kan man aldrig i grunden komma till rätta med problemen. Vuxna måste möta elever och barn i daglig aktiv dialog om värderingar, i rollspel och med ett verkligt elevdeltagande där man upprättar både elevvårdsplaner och antimobbningsplaner. Men de måste utgå från en riktig analys. Man måste ha kunskap om de djupa mekanismerna och ett ganska sakligt förhållnings-sätt.

Mobbningsbeteendet ska, kan och får inte accepteras. Det har vi alla intygat nu. Men konflikter mellan barn förekommer alltid och kommer att fortsätta att finnas. Det är ett faktum som man ska utnyttja för att lära barn att tackla olikheter och olika behov. Att lära sig aktiv konflikthantering från en tidig ålder är ett oerhört viktigt inslag i förskola och skola.

Vad är det då för dunkla och djupa krafter som sätts i rörelse inför mötet med en kamrat som uppfattas som svag eller utanför? Jo, i psykoanalysen finns ett mycket användbart begrepp som heter projicering. Det innebär i korthet att det som får mig att reagera starkt negativt på en person i omgivningen är egentligen ett uttryck för någonting som jag inte är medveten om hos mig själv. Retar jag mig t.ex. övermåttan på någon som är snål bör jag ställa mig frågan: Vad är det med snålhet hos mig själv som stör mig så?

Det jag helt enkelt inte klarar av att ta itu med i mitt eget psyke lägger jag således ut på omgivningen. Så gör barn i stor utsträckning, och så gör också vuxna. I fallet mobbning handlar det om en stor omedveten rädsla för att bli utanför och för att vara svag. Jag som mobbare måste försöka se till att aldrig bli den svagaste och den utsatta. Det är vad jag är mest rädd för. Då försöker jag att hitta någon eller några som jag tilldelar den rollen.

Min personliga tro är att mobbade barn också i viss bemärkelse lider, men kanske inte i själva situationen. De har uppenbarligen inte kommit på att vitsen med andra barn är att man ska ha kul med dem och samspela, att det helt enkelt är roligare att leka än att plåga. De barnen behöver ett tydligt vuxet ledarskap. De behöver regler, normer och tydliga korrekationer och en hjälp till insikt och växande. Både mobbare och offer behöver stöd att få ett äkta självförtroende.

Det resonemanget kan man inte föra på ett teoretiskt plan med yngre barn. Men man kan spela rollspel och göra kloka övningar så att upplevelsen av lidandet kommer in under huden. Med äldre barn och ungdomar ska man prata och resonera. Man ska bemöta, bemöta och bemöta.

Alla stegen i processen måste också tillgodoses. Det gäller det förebyggande arbetet och att hitta användbara definitioner och begrepp. Det finns många gråzoner. Det gäller att veta hur upptäckt går till och att vidta åtgärder på både kort och lång sikt. Inte minst viktig är uppföljningen. Har det fungerat? Måste vi börja om?

Jag kommer i mitt nästa inlägg att återkomma med en lista med mycket konkreta åtgärder. Miljöpartiet har återkommande varje år sedan år 1994 motionerat om detta. År 1995 krävde vi som första parti en lagstiftning. Vi välkomnar den här debatten. Vi tar den som intäkt för att riksdagen kommer att ta itu med lagstiftning och gärna kampanj.
(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är bra att alla partier som deltar i den här debatten återigen har markerat riksdagens ställningstagande. Ändå vet vi att de beslut som riksdagen fattar många gånger har effekt. Jag tror att den här debatten i sig är en markering som kommer att påskynda processen att alla som har med barn och ungdomar att göra kommer att fullfölja det som var riksdagens beslut.

Knappt ett år efter att vi fick beslutet om att t.ex. rektor är ansvarig för att det ska finnas en mobbningsplan på skolorna bad jag Skolverket att göra en granskning för att se om det fungerar i verkligheten. Blev det som riksdagen hade tänkt sig? Det är ganska ovanligt att man tar det steget bara ett år efter det att ett beslut är fattat, men jag gjorde det därför att jag visste att det förekommer mobbning ute på våra skolor. Jag gjorde det på grund av de brev som jag hade fått och mina egna erfarenheter innan dess att jag blev skolminister.

Nu ser vi att det inte fungerar överallt. Vi vet också att lagstiftningen i skollagen med portalparagrafen att alla ska bry sig och att alla ska ingripa när man ser en kränkande behandling inte fungerar. Vad ska vi göra då? Ska vi lägga på nya lagar? Eller ska vi se till att dessa två oerhört viktiga beslut som riksdagen har fattat verkligen ska bli genomförda? Jag tycker att det är där vi måste börja. Vi har dem. Det är rejäla, bra förslag som vi ska leva upp till.

Men då måste vi se till att ge medlen för dem som är ute i verksamheten att kunna genomföra detta. Det är min övertygelse att kompetensutveckling är oerhört viktig här. Det handlar nämligen om människors attityder, inställningar och fördomar. Det är därför som vi ser till att år efter år ge medel och pengar för att skolledarna ska få en ständig kompe-

tensutveckling när det gäller vad värdegrunden egentligen står för och hur de ska arbeta på sina skolor.

En mobbningsplan ska inte tas fram mellan en rektor och kanske två tre andra individer. Där ska hela skolan vara engagerad, från elever och föräldrar till all personal, så att alla har kännedom om vad som står i mobbningsplanen. Det finns ingen annan tolkning. Det måste vara på det här sättet.

Åtgärdsprogrammet är inte bara ett slag i luften, vill jag säga till Beatrice Ask. Vad är det som sägs i breven från de elever som vittnar om vad som sker nu? Jo, jag talade om för de vuxna att jag mådde dåligt, säger de. Jag talade om att jag blev mobbad. Men de brydde sig inte.

Men nu har man fått rättigheten att gå till sin rektor när man känner detta. Rektor är då skyldig att se till att det blir ett åtgärdsprogram. Man har alltså fått en rättslig grund för att kunna häva detta och säga: Jag mår dåligt. Det är efterlängtat. Många har talat om det här. Äntligen har vi fått någonting! säger man. Man kan få ett papper och ett dokument på att man har möjligheten till detta. I ett rättsperspektiv ser jag det som oerhört viktigt.

Skollagskommittén ska i sin utredning fortsätta se över elevens rätts-säkerhet. Den har speciella direktiv att följa upp detta med mobbningen. Den kommer att komma tillbaka med detta, och säga att vi inom den lag vi har ska kunna göra skärpningar. Arbetet pågår alltså. Det tycker jag är viktigt att säga till alla dem som lyssnar på vår debatt. Från 1998 och framåt har det inte stått stilla. Det sker ständigt nya åtgärder och nya förslag, men med samma grund: Den enskilde ska känna sig bra och må bra i skolan, och inte vara utlämnad.

Anf. 10 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater brukar gång efter annan betona vikten av värdegrunden – vikten av att vi i vårt samhälle har värderingar som förmedlas och delas av alla samhällsmedborgare. Det handlar om grundläggande uppfattningar om människans lika värde, om respekt för alla människor och om människans unika egenskaper. Mobbning är ett av de tydligaste exemplen på hur värdegrunden fördunklats och respekten för individen blivit åsidosatt.

Vad vi också har kunnat se under senare tid är att våldet blivit allt grövre bland eleverna. Att man inte sparkar på någon som redan ligger är inte längre en självklarhet. Vi anser att vi behöver mer kunskap om hur våldsskildringar på film och i dataspel påverkar barn och ungdomar. Därför borde Våldsskildringsrådets verksamhet ses över och mer kunskap spridas om medie våldets effekter.

Vid frågestunden för två veckor sedan inbjöd skolministern mig att komma med förslag på punkter inför en kampanj mot mobbning. Jag vill här presentera några punkter som en kampanj bör innehålla enligt kristdemokraternas mening.

Först och främst måste alla delar i samhället aktiveras i en nationell kampanj mot mobbning; föräldrarna, idrottsrörelsen, frivilligorganisationerna samt lärar- och elevorganisationerna.

Vi anser att åtgärder behöver sättas in på minst tre nivåer.

Aktuell debatt:

Mobbning

De behövs på nationell nivå, vilket innebär att en tydlig värdegrund måste framgå i alla dokument. Det måste också finnas en tydlig lagstiftning om handlingsplaner och rektors ansvar. Informationsmaterial om mobbning inkluderande video, trycksaker och skönlitteratur behövs. Mediernas roll och ansvar bör diskuteras, liksom åtgärder mot underhållningsvåldet.

På kommunal nivå anser vi att det behövs fler vuxna i skolan. Det måste bli ett skärpt tillsynsansvar – även på raster. En positiv skolmiljö behövs, liksom aktivt integrations- och jämställdhetsarbete i skolan.

På skolnivå – i förskola, grundskola och gymnasieskola – behöver vi synliggöra mobbningen genom en förbättrad kommunikation. Återkommande etiska samtal på alla områden behövs. Ett stärkt kamratstöd och förbättrad kommunikation med föräldrar är också viktigt.

Jag har en fråga till skolministern. Har några kontakter tagits med övriga EU-länder om gemensamma aktioner mot medie våldet? Finns det någon möjlighet för statsrådet till informella kontakter i den frågan under Sveriges ordförandeskap i EU?

Till slut vill jag säga till Lennart Gustavsson att vi inte avvisar allmän förskola. Men till skillnad från vänstern vill vi låta kommunerna bestämma. Vi vill inte ha några statliga pekpinnar. Men detta kanske bara visar på skillnaderna i våra ideologier.

Anf. 11 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag är lite beklämd eller förvånad – eller vad jag ska säga. Det är nämligen alldeles uppenbart att regeringen och alla andra – eller väldigt många i alla fall – tycker att allting är gjort. Ambulansen har gått i skytteltrafik där uppe i Umeå, och det finns många andra fall också. Jag tycker att det är uppenbart att mer måste göras. Vi har inte fått något besked om vad som kommer i den där propositionen. Kommer det några konkreta förslag? Varför kan man inte tänka sig att lägga fram förslag till ett antal konkreta åtgärder redan i vår?

Jag tycker att det som måste vara kärnan i diskussionen om vad vi ska göra är att ta tag i ledarskapet – vuxnas ansvar att fostra dem som är unga. Det står inte i konflikt med skolans undervisande uppgifter, som några från vänsterkanten har hävdat. Tvärtom är det en nödvändighet för skolan att arbeta med båda två. Det är elementärt och grundläggande att om man inte känner sig trygg och om det inte är ordning och reda så kan man inte lära sig någonting. Men man behöver ju inte lägga ned undervisningen för att tala om för barn vad som är rätt och fel.

Jag tror att det är dags för lärare och andra att ta på sig ledartröjan i stället för att stå tillbaka som handledare. Man måste ta på sig ledartröjan och i handling och ord i arbetet visa vad som är rätt och fel.

Jag tycker att skolministern kunde göra som andra ministrar när det har inträffat en katastrof, nämligen att åka ut och visa sitt deltagande och sätta sig in i problematiken. Det är väl inte bara när det regnar i Arvika som regeringen kan agera. Det är katastrof när barn får drabbas år ut och år in!

Jag är inte emot att man ska kunna begära ett åtgärdsprogram. Vad jag pekade på i min inledning var detta att det återigen är den svage som ska vara stark. Det är komplicerat och svårt. Jag tycker inte att det här räcker. Man måste göra fler saker – många konkreta saker behöver göras.

Självfallet måste den som mobbar kunna flyttas från skolan. Vi får väl återinföra obsklasserna – jag håller med Lars Leijonborg om det. Det är inte fel. Men det är fel att göra som man gör i dag och låta den som mobbar sitta kvar i skolan medan allting är status quo. Det drabbar nämligen alla, och ytterst den som är svagast. Det kan väl den här riksdagen ändå inte tycka är rätt.

Anf. 12 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Alla rapporter om olika övergrepp inom skolan är alarmerande. Men vi får för den skull inte förledas att tro på enkla, snabba lösningar och enbart tala om hårdare tag. Anteckningar om frånvaro i betygen, kollektiva bestraffningar, att bara flytta på bråkiga elever, metalldetektorer och kanske Securitas i skolkorridorer är inga lösningar.

Jag skulle i stället vilja ta den här sista minuten i anspråk för att lyfta fram några förslag som jag tror är viktiga.

Det krävs mer personal. Överenskommelsen om skolmiljarden är bra. Västerpartiet kommer att fortsätta arbetet för mer pengar till kommunerna. En personalgrupp som drabbats hårt av 90-talets nedskärningar är ju elevvårdspersonalen. Det borde vara dags att införa ett tydligt minimikrav i skollagen när det gäller tillgång på elevvårdspersonal.

Handlingsplaner mot mobbning har nämnts. Det är självklarheter. För att de ska kunna fungera och inte bli hyllvärmare på skolexpeditionen skulle man kunna förbinda sig att varje år engagera hela personalen och eleverna i en utvärdering av hur man uppfyllt planen. Då kan den kanske bli ett bra verktyg för att lyfta fram mobbningsfrågorna i det dagliga arbetet.

Till sist måste vi våga ifrågasätta betygsskolan. Betygshetsen påverkar helt klart arbetsmiljön väldigt negativt med konkurrens och stress i stället för samarbete och tid för samtal. En skola där betygen inte tillåts styra skulle på ett helt annat sätt kunna öppna för samarbete och en helhetssyn på människan – en helhetssyn på våra elever.

Anf. 13 SOFIA JONSSON (c):

Fru talman! Det är dags att bryta likhetsideologin och införa rätten att få vara olik. Om vi är överens om det har vi kommit ganska långt i det första steget. Nu handlar det bara om hur vi agerar och vilken rätt och vilka möjligheter vi ger dem ute på arbetsplatser och skolor, och framför allt vilket ansvar vi lägger på dem.

Jag tycker också att det är viktigt att komma ihåg i den här debatten att det inte bara handlar om mobbning på skolor. Det handlar lika mycket om arbetsplatser där mobbningen är precis lika vanlig även om den sker på ett annat sätt.

I går besökte jag en skola utanför Lindesberg i Örebro län. Vi pratade i klassrummet om mobbning och vad man ska göra åt den. Det var 11–12-åringar. Då var det en 12-årig kille som sade till mig att han tyckte att det är alldeles självklart att det viktigaste är att man diskuterar i skolan. Lärarna och alla vuxna i skolan måste ta sig an detta och diskutera med

eleverna. Man måste kunna känna ett förtroende för alla vuxna som finns i skolan. Man ska hjälpa och stötta varandra.

Jag är helt övertygad om att den här killen har rätt. Det finns ju inga generella lösningar som vi kan sitta och klubba igenom här i riksdagen. Varje problem och varje individ kräver ju sina egna specifika lösningar och sin specifika uppbackning.

Jag tycker också att vi ska vara överens om och kunna visa att det krävs ett starkare och tydligare lokalt ledarskap. Vi ska också kunna ge dem den makten och de möjligheterna lokalt. Man ska kunna kräva att det inte finns några som helst typer av mobbning, varken på arbetsplatser eller i skolorna.

Som sagt. Det är dags att bryta likhetsideologin och införa rätten för människor att vara just människor.

(Applåder)

Anf. 14 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! TV har flera gånger rapporterat om svåra mobbningsfall. Då sitter man hemma och längtar efter någon lokal skolpolitiker som ska komma i rutan och säga ifrån, och så dyker det upp någon och säger: Vi har en plan. Det låter ungefär som om det var Jönssonligan. Det har varit lite så här också. Ordet mobbningsplan har nämnts väldigt många gånger. Vi är också för planer mot mobbning, men det räcker inte med planer. Det krävs beslutsamhet.

Ingegerd Wärnersson säger att vi inte behöver nya lagar. Det håller jag ofta med om. Men i det här sammanhanget ska vi ju komma ihåg att en rad lagar har tagits bort från skolan. Dessa lagar gav tidigare lärare och skolledningar befogenheter som de inte längre har att ingripa till skydd för svaga elever.

Det är möjligt att det finns rektorer som är så korkade att han eller hon, när det kommer in en gråtande elev som har blivit slagen, säger: Ja, jag har ingen paragraf som ger mig rätt att ingripa, så du får gå ut igen.

Om det är så, är det väl bra att detta kommer. Vi stöder det, men man blir ju förvånad att det är den typen av lagändringar som behövs. Det är väl fullkomligt självklart att vuxenvärlden måste ställa upp och skydda de elever som kanske just nu sitter gråtande inlåsta på en skoltoalett för att de är rädda för sina kamrater.

Det har funnits en flathet i vuxenvärldens reaktioner inför svåra våldsfall i skolor. Jag hade hoppats på ännu tydligare signaler från regeringen att det är slut på det nu. Vi måste skydda de svagaste. Det är oacceptabelt att den här utvecklingen får fortsätta.

Anf. 15 LOTTA NILSSON-HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Som förälder, f.d. lärare, f.d. rektor och f.d. barnpsykologistuderande finns det ett antal konkreta saker som jag har erfarit är viktiga. Men jag koncentrerar mig på skolan, eftersom det är där det börjar.

För eleverna ska följande gälla. De ska kräva kamratstödjare på skolgården, och de ska kräva elevskyddsombud. Skolans regler ska skrivas direkt av barnen själva. Barnen och eleverna ska, efter grundliga diskussioner, få vara med och ta fram egna överenskommelser där de lovar att inte mobba. De ska kräva att elevvård och elevdemokrati ska prägla hela

skolans hela verksamhet. Framför allt ska barn, ungdomar och elever våga skvallra.

För föräldrar ska följande gälla. De bör också själva alltid ta kontakt direkt med varandra. De ska inte alltid bara gå via skolan eller vänta på att skolan ska agera. Föräldrar ska inse att deras ansvar alltid finns kvar hur bra en skola än kan tänkas bli. Både offrets och mobbarnas föräldrar måste involveras, och helst inte bara efter att någonting har hänt utan framför allt innan när man tar fram planer och i skolans hela dagliga verksamhet.

För skolpersonal, och då menar jag inte bara lärare utan även vaktmästare och mattanter, bör följande gälla. De ska självfallet ha både kända och uppdaterade elevvårdsplaner med vidhängande antimobbingsplaner som även bör utvärderas av eleverna. De måste få handledning i sitt jobb. De ska finnas med ute på skolgården. De ska också göra egna kartläggningar av arbetsmiljön och den psykosociala situationen för att titta på vuxenklimatet i skolan.

För skolledningen gäller att skolledaren är synlig och dagligt närvarande, att han eller hon har utbildning för sitt jobb och vet om sina skyldigheter, att man kan namnet på många av sina elever och att man avlastas ren administration så att man kan vara pedagogisk ledare. Vi måste framför allt ha skolledare som vill och vågar satsa och som har engagemang.

Anf. 16 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vem vill avstänga en åttaåring? Vem vill avstänga en sjuåring som precis har börjat skolan? Det är detta jag hör nu från Folkpartiet och Moderaterna. Det är ju barn vi pratar om, barn som precis har börjat att leva. Ska vi vuxna möta dem med att säga: Du får inte vara med längre, för du är inte här på våra villkor?

Jag ryser faktiskt. Jag behöver inte säga mer. Det är det jag känner. Jag ryser.

Låt oss nu se till, alla politiker, all personal och alla föräldrar, att vi verkligen tar den här debatten på allvar.

Jag har sagt att en manifestation bland många kan vara att vi har en kampanj till hösten där vi ställer upp, tar avstånd och visar respekt för varandra, för vuxna och för elever. Den kommer. Alla kan delta i den här kampanjen. Vi har satt i gång arbetet med våra elevorganisationer, och den ska träda i kraft.

Jag vill också säga till Lars Leijonborg att det hjälpte inte med obsklasserna. Många av de brev som kommer till mig och de samtal som jag får handlar om dem som gick i skolan när det fanns obsklasser, men de var inte hjälpta av det. Till syvende och sist måste det hela tiden upprepas: Det handlar om att bli sedd och bli lyssnad på.

Det behövs många vuxna i skolan – det är vi överens om. Jag är därför glad att vi i budgeten kan föreslå att det ska finnas många fler vuxna i skolan. Är det många elever och stora klasser har man inte möjligheten att se alla, och då känner han som är rädd och ängslig att läraren kanske inte har tid med honom.

Det behövs också, vilket vi kommer att visa i propositionen om elevhälsa, olika grupper av vuxna. Lärare har sin kompetens, men ibland behövs det också andra yrkeskompetenser. Propositionen om elevhälsa

kommer att ha denna inriktning. Man lär sig inget om man inte mår bra. Detta går som hand i handske. Det är den erfarenheten vi har.

De där som är mobbare, vilka är de innerst inne? De är också människor som inte har självförtroende, som uttrycker sin vrede på ett sätt som givetvis är fullständigt oacceptabelt. Men där inne finns det också en ängslig människa. Vi får inte glömma det. Vårt ansvar som politiker är för alla barn – alla barn har vi ansvaret för.

Fru talman! På olika sätt ska vi som ett föregångsland inför andra länder ta upp värderingar och ta upp mobbning. Jag är glad att Nordiska rådet har lyft fram värdegrunden som en av sina punkter under de kommande fem åren och säger att det här är viktigt. Jag är också glad för den respons jag har fått bland andra EU-ministrar, t.ex. inom Europarådet, för vårt arbete med värdering. Många länder har hört av sig för att ta reda på vad vi gjorde under värdegrundsåret.

Värdegrundsåret finns i dag i böcker och i samtal om värderingar, men det finns också i brev från många elever. Erling Wälivaara läste upp ett. Läs dem och begrund, och se till att våra kommunpolitiker läser dem!

Till sist handlar det om föräldrarna. Vi kommer att ta tillbaka kontaktdagarna. De är ett ypperligt forum för att föräldrarna ska kunna komma in och se sina barns vardag och samtala med både lärare och elever i helt vanliga situationer.

(Applåder)

Anf. 17 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Tusentals barn har i dag gått till skolan med huvudvärk och en klump av rädsla i magen och inte önskat något hellre än att de fick slippa. Tusentals vuxna i Sverige har under den tid som vi har debatterat här i kammaren blivit trakasserade och mobbade på sina arbetsplatser.

Mobbning är ett brott – en kränkande handling som inte hör hemma i ett civiliserat och demokratiskt samhälle. Det är dags för oss alla att vakna. Det är dags att reagera och visa att vi inte accepterar detta längre. Kampen mot mobbning, våld och trakasserier måste bli en angelägenhet för hela samhället. Det var därför vi kristdemokrater begärde den här debatten i riksdagen, och det är därför vi kräver en nationell samling och en riksomfattande kampanj – en nollvision mot mobbning!

Vi är glada över att debatten har visat på ganska stor politisk enighet i kampen mot våld, mobbning och trakasserier. Särskilt glädjande är det att också Vänsterpartiet nu börjar tala om värdegrunden. Vi har i många år varit ensamma om att tala om det här. Glädjande är också att Folkpartiet börjar tala om normer.

Enigheten här i kammaren är en tydlig signal från Sveriges riksdag till alla som just nu är utsatta på olika sätt att det inte är fel på dem. Vi kristdemokrater är glada över att stor enighet råder om att dessa övergrepp ska bekämpas med full kraft.

Vi ser det som oerhört viktigt att kampen mot mobbning inte upphör i och med denna debatt. Det är viktigt att vi alla fortsätter med att förvärva kunskaper om mobbning – genom forskning, hearingar, debatter och ständig vaksamhet. Det är viktigt att vi alla känner delaktighet i detta arbete, för våra barns och medmänniskors skull – för allas vår skull.

Anf. 18 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag vill sluta med en uppmaning från Sveriges elevråd, SVEA, som säger:

Ömsesidig respekt – tydlighet – tillsammans bestämma vad som gäller, veta vad som gäller – mod. Det krävs att varje individ i skolan är modig: modig att säga ifrån och inte se på – ingen får längre se mellan fingrarna, modig att våga tala med någon om att man själv är mobbad, modig att leda ett förändringsarbete.

Men SVEA säger också att mobbning inte enbart förekommer på våra skolor utan att mobbning finns på så gott som samtliga arbetsplatser. Därför uppmanas de unga: Gör inte som vuxna säger, utan som vuxna gör! Bli våra förebilder!

Överläggningen var härmed avslutad.

Aktuell debatt:

Mobbning

11 § Ändring i brottsbalken

Ändring i brottsbalken

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU8

Ändring i brottsbalken.

Anf. 19 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Det betänkande som vi nu behandlar har tillkommit på grund av att det tidigare år begicks ett fel som tyvärr kan få tråkiga konsekvenser. Felet upptäcktes i samband med starten av en rättegång nyligen där två män ska ställas till ansvar för mordet på ett syskonbarn. Det visade sig att en tidigare antagen lagändring resulterade i att det kan bli problem med tillämpligheten av den svenska lagen på det aktuella brottet.

Justitieutskottet har, för att snabbt få till stånd en rättelse, tagit ett initiativ. Det är ett enigt utskott som lägger fram sitt förslag.

I vanliga fall brukar vi från justitieutskottets sida inte begära ordet när vi är eniga, men i det här ärendet finns det skäl att göra några påpekanden.

För det första vill jag för min del börja med att tydligt markera att det fel som har uppkommit inte kan läggas regeringen till last. Jag tror att jag blir trodd på mina ord när jag säger det, eftersom jag är känd för att vara benägen att kritisera när det finns skäl för kritik. Men det fel som uppkom är ett fel som kunde upptäckas endast under förutsättning att någon satt inne med all kunskap i huvudet. Det är alltså viktigt för mig att markera att regeringen inte ska lastas.

Jag vill för det andra påpeka att vi från justitieutskottets sida är tillfreds med att vi nu kan gå tillbaka till den gamla ordningen. Det innebär i varje fall att den situation som vi nu har sett inte ska kunna uppkomma en gång till. Däremot är det ingen av oss som kan garantera att det ger en lösning i den aktuella, pågående rättsprocessen.

Mitt tredje påpekande, fru talman, är att vi kanske av detta kan lära oss att inte vara så benägna att falla för enkelheten när det gäller lagteknik utan i första hand tänka på exaktheten.

Det finns en benägenhet att utforma lagtext och systemen så att det ska vara lättillgängligt för var och en, men det allra viktigaste måste ändå vara exaktheten, som gör det tydligt och klart för dem som ytterst är satta att tillämpa vår lag – våra domstolar.

Hade vi följt gamla principer för ändringar av lagtext av det slag som var aktuellt nu hade detta fel inte uppkommit.

Fru talman! Vi är ett enigt utskott. Jag vill yrka bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 6 december.)

12 § Rättsväsendet

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU1

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2000/01:1 delvis).

Anf. 20 GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Då är det dags igen. Rättsväsendets verksamhet ska debatteras. Denna debatt är den enda debatt under ett riksdagsår då vi övergripande diskuterar rättsväsendet och ser på helheter. Det gör att jag måste beklaga att justitieministern inte är närvarande i dag. Den tidigare justitieministern var inte så ofta förekommande vid våra debatter, men för ett år sedan tror jag att alla uttalade sin uppskattning över att hon var närvarande. Men det verkar som att vi har återgått till den gamla ordningen, och det tycker jag är synd, eftersom vår nye justitieminister i dag hade haft möjlighet att förmedla sina visioner till riksdagen.

Fru talman! Låt mig få inleda debatten med att yrka bifall till reservation 1. Vi moderater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till vår första reservation.

Fru talman! Det kriminalpolitiska målet är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Detta mål är gemensamt för samtliga partier. Men en absolut förutsättning för att målet ska kunna uppnås är att rättsväsendet kan fullgöra sina uppgifter och tillgodose medborgarnas berättigade krav på rättstrygghet och rättssäkerhet. Majoriteten lever emellertid inte i handling upp till medborgarnas berättigade krav.

I takt med att rättsväsendet i vårt land uppvisar allt tydligare tecken på att befinna sig i djup kris har människors tilltro till statsmakternas förmåga att upprätthålla lag och ordning successivt försvagats. Människor som drabbas av brott kan inte längre lita på att brotten utreds och klaras upp. Än mindre kan de räkna med att gärningsmannen grips och får ta sitt straff, och det oavsett om gärningsmannen är känd eller inte.

I en rad olika avseenden får medborgarnas behov av rättstrygghet och rättssäkerhet stå tillbaka därför att de rättsvårdande myndigheterna inte längre klarar av att fullgöra sina uppgifter på ett godtagbart sätt. En bidragande orsak till den negativa utvecklingen är myndigheternas – inte minst polisväsendets – uppdämda behov av personalförstärkning, kompetensutveckling och vidareutbildning.

För oss moderater är det en prioriterad uppgift att återupprätta medborgarnas förtroende för rättsstaten, och det är orsaken till att vi föresla-

git drygt 2,7 miljarder kronor utöver regeringens förslag de kommande tre åren. Tyvärr har regeringspartiet och dess stödpartier stoppat denna budgetförstärkning.

För ett år sedan debatterades den budget som gäller innevarande år. Den dåvarande justitieministern avslutade då sitt inledningsanförande med att lova att regeringen skulle återkomma i vårpropositionen med förslag till hur mycket anslagsramarna för rättsväsendet skulle höjas för att Sverige ska få ett rättssäkert och effektivt rättsväsende i medborgarnas och demokratins tjänst.

När bl.a. polisen under våren påpekade att dess resurser var klart otillräckliga för att de uppsatta målen skulle nås fick den från justitieministern besked om att den kunde utnyttja anslagskrediten. Av budgetpropositionen kan vi utläsa att det besked som gavs i våras inte bara avsåg innevarande år. Inte heller för nästa år är ramarna tillräckliga för att klara de krav regering och riksdag ställer på verksamheten. Regeringen har genom sina formuleringar medgivit att budgeten kan överskridas. Problemen skjuts på framtiden, samtidigt som de uppsatta målen förblir ouppnåeliga. Anmälningarna läggs på hög, nedläggningen av polisstationer fortsätter, och det brottspreventiva arbetet upphör.

Vid förra årets debatt uttalade justitieministern att en av de viktigaste åtgärder som vi har framför oss är att väsentligt öka antalet poliser. Det är nödvändigt för att fullfölja närapolisreformen, öka andelen uppklarade brott, förstärka gränskontrollen, utveckla teknikstödet och utöka det internationella polissamarbetet.

I dag diskuterar vi en verksamhet som enligt Rikspolisstyrelsen behöver ungefär 1 miljard mer än det majoriteten föreslår för att kunna hålla nuvarande nivå. Var blev regeringens uttalande om ökad kvalitet i arbetet av? Hoppas regeringen på att ett ett år gammalt löfte är bortglömt? Nej, hur ska man kunna glömma något sådant när löftesbrottet innebär att vi står kvar med ett minskande antal poliser, en allt högre medelålder, högre sjukfrånvaro och begränsningar i tjänstbarheten? Hur ska man kunna glömma löftet när utrymmet för återkommande utbildning är otillräckligt och när den tekniska utrustningen snart passar bättre på museum än i verksamheten?

I dagarna pågår arbetet med att ytterligare centralisera åklagarverksamheten. Det senaste exemplet på detta är Ystad med sina fyra åklagare. De ska nu flyttas till Malmö, samtidigt som verksamheten vid Simrishamns tingsrätt förs över till Ystad. Närheten mellan polis och åklagare försämrar, och arbetstid som kunnat läggas på förundersökningar får nu i stället läggas på resor mellan Malmö och Ystad.

Thomas Bodström, som i ett svar till mig nyligen pekade på vikten av närheten mellan polis och åklagare, försvarade förändringen med att man också måste ta ekonomiska hänsyn. Är det ett rättsväsende i medborgarnas tjänst när arbetstiden läggs på resor och kvaliteten på förundersökningar försämrar på grund av bristande närhet?

Även regeringen har uppfattningen att åklagarväsendet bör förstärkas, och den bedömning som gjorts är att ytterligare 50 åklagare behövs. Med den ram som majoriteten föreslår för åklagarna finns 4 miljoner för nyrekrytering. Av det blir det inga 50 åklagare. Nej, man får nöja sig med åtta. Det är inte konstigt att centraliseringen fortsätter.

Rättsväsendet

Det pågående reformarbetet inom domstolsväsendet är ett ytterligare exempel på att regeringens politik på rättsväsendets område har havererat. Vid ett flertal tillfällen har vi moderater begärt att regeringen ska redovisa en övergripande plan för reformeringen av våra domstolar. Vi har även redovisat vilka utgångspunkter vi anser regeringen bör ha vid utformandet av en sådan plan. Har vi hörsammats? Nej, domstolar läggs samman lite hur som helst.

Intressant att notera är sammanläggningen av Simrishamns och Ystads tingsrätter. Lokalerna i Ystad är utformade på ett sådant sätt att man inte kommer att rymmas där. Det är inte heller möjligt att bygga om Ystads tingsrätt, då byggnaden är byggnadsminnesförklarad. De problem och de kostnader som detta innebär berörs inte i det beslutsunderlag som låg till grund för regeringens ställningstagande. Regeringen hade helt enkelt bestämt sig för en centralisering, och då gäller det att tiga ihjäl förhållanden som talar emot beslutet.

Vid förra årets debatt talade justitieministern inte särskilt mycket om kriminalvården, men hon påpekade att man har utvecklat både de säkerhetsmässiga och de behandlingsmässiga aspekterna av verksamheten. Hur ser då verkligheten ut? Kriminalvårdens resurser räcker inte för att klara av programverksamheten. Krisen inom kriminalvården speglas väl i en rapport som BRÅ presenterade i höstas. Undersökningen visade bl.a. att hälften av de intagna helt saknade individuella behandlingsplaner. Drygt en tredjedel saknade bostad vid tiden för frigivningen. Rapporten visade på behovet av ökade resurser för påverkansverksamheten inom kriminalvården.

Vi har också en ökning av narkotikamissbruket på våra fängelser. Kriminalvårdsstyrelsen räknar med att ungefär hälften av de fångar som togs in förra året var narkotikamissbrukare. Hot och våld mot medintagna och anställda är ett ökande problem. I förra veckan fick vi höra hur kriminella gäng tagit över på vissa fängelser och hur kriminella på våra fängelser säljer narkotika och ordnar vapen. För detta har den nuvarande majoriteten ett stort ansvar. Platsbristen på fängelserna gör dessutom att redan dömda inte kan lämna häktet utan får sitta kvar på häktet med de nackdelar som detta innebär. I det rådande läget är det kanske ändå en fördel för den fängelsedömd som inte vill utsätta sig för risken att lockas av narkotikan på våra fängelser.

Fru talman! Sveriges rättsväsende är i kris. Det verkar inte som om majoriteten har insett eller velat inse detta. Den nuvarande justitieministern har i olika sammanhang sagt att han ska följa utvecklingen och återkomma. Samma sak fick vi höra i fjor av den förra justitieministern. Ord räcker inte. Dessutom inger återkommande löften, som inte infrias, knappast trovärdighet. Det krävs handling, och det krävs handling nu.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga något som jag hade tänkt säga inledningsvis. Jag skulle från företrädarna för justitieutskottet vilja hälsa Christer Nylander, som har sin första debatt här i dag och som är Folkpartiets ersättare på Skånebänken, välkommen.

Anf. 21 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! När vi återigen har budgetdebatten och det har gått ytterligare ett år inom rättsväsendet är det glädjande att stå här från majoritetens sida i dag. Det är glädjande eftersom rättsväsendet under den kom-

mande treårsperioden tillförs nästan 4 miljarder kronor. För kommande år ökar man anslagen till rättsväsendet med 1 miljard.

Målet för kriminalpolitiken är ju att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Och den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar framför allt till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, lagföra dem som begår brott, verkställa påföljder och rättsanspråk och ge stöd till människor som drabbas av brott. Men det kriminalpolitiska arbetet måste, för att man ska uppnå detta, grundas på en helhetssyn och på en inriktning av den allmänna politiken som leder till en social trygghet, en rättvis fördelning och ett samhälle som vilar på solidaritet mellan människor. Därför är det brottsförebyggande arbetet en av hörnstenarna i de kriminalpolitiska strävandena.

Det finns givetvis önskemål inom många olika sektorer i samhället om ökade resurser. Därför är det viktigt att man också gör en avvägning. Ska vi enbart satsa på rättsväsendet och den repressiva delen, eller måste det också vara en balansgång mellan det och att satsa på den sociala välfärden ute i samhället?

Fru talman! Tidigare hölls det en debatt i den här kammaren som handlade om mobbning och om skolan och de problem som finns där. Vi vet att det behövs ökade resurser till skolan. Vi vet också att vi, när det gäller fritidssektorn och väldigt många unga människor, behöver satsa resurser för att förebygga brott och för att bygga ett solidariskt samhälle. Därför, fru talman, anser jag att majoriteten har uppnått en bra avvägning. Det handlar om att kunna satsa så stora resurser på rättsväsendet och att kunna fortsätta satsningarna på ökade resurser till kommunerna och på att öka välfärden ute i samhället. Det är den enda framkomliga vägen.

Fru talman! Under nästa år kommer polisen att få ökade resurser med 575 miljoner kronor. Då måste man också inse att polisväsendet har nära 12 miljarder kronor. Det är viktigt att det förändringsarbete som bedrivs inom polisväsendet fortsätter. Där har vi allihop en gemensam strävan att förbättra verksamheten.

Men, fru talman, den debatt som har förts om polisväsendet, de ökade resurserna och omöjligheten att över huvud taget kunna göra någonting med de resurser som finns visar också på behovet av arbete inom polisväsendet. Det visar på behovet av att man tittar över utredningsverksamheten för att förbättra den delen. Och det kommer nu att tillsättas en utredning som ska se över dessa frågor. Det behövs också en renodling av polisens arbetsuppgifter. Och det kommer även att tillsättas en utredning som ska se över de frågorna. Men när man diskuterar en renodling av polisyrket är det viktigt att säga att det inte heller får bli så att de enda arbetsuppgifterna som ligger kvar på polismännen är de rent repressiva och ingripande. Det gäller att ha en balans i arbetsmiljön, så att man har lite spridda uppgifter och inte enbart får det hårda polisarbetet.

När det gäller polisväsendet så får man nu alltså en ökning med 575 miljoner.

Sedan ska jag gå över till åklagarväsendet. Det är en glädje att konstatera att åklagarväsendet har lyckats genomföra sin omorganisation och förändra sin verksamhet på ett oerhört positivt sätt. I dag har vi ett slagkraftigt åklagarväsende. Bara förra året satsade man på 17 utbildningsdagar inom åklagarväsendet per åklagare. Det är en kompetensutveckling

utan like inom hela rättsväsendet, och man kommer också att fortsätta med den kompetensutvecklingen och med att höja kvaliteten inom åklagarväsendet. Det är oerhört positivt. För att man ska få en möjlighet att fortsätta på den inslagna vägen får man ytterligare 15 miljoner kronor under nästa år.

Fru talman! Sedan kommer jag till domstolarna. Det här är ett område som är under en ständig process. Tidigare kritiserade Gun Hellsvik från Moderaterna den planlöshet som hon sade präglade domstolsväsendets organisationsförändringar, och hon tog upp kraven från de borgerliga partierna på att få en färdig fast plan. Det är snarare tvärtom. Nu har man för första gången inom rättsväsendet försökt genomföra en organisationsförändring underifrån där man tar hänsyn till de olika aspekter som finns när det gäller de olika tingsrätterna och ser de olika villkoren runtomkring i landet. Det här innebär att vi i dag har olika projekt och att det finns olika sätt att lösa problematiken. Det är självklart att alla inte är nöjda med de förändringar som sker, men det här är en underifrånprocess som också fortsätter på den vägen. Vi måste även modernisera domstolarna, och vi måste få ett slagkraftigt domstolsväsende.

Fru talman! När jag kommer till kriminalvården måste jag från Västerpartiets sida tyvärr säga att de farhågor som vi har fört fram har blivit besannade.

Under väldigt många år har vi drivit tesen att hårdare straff och hårdare kontroll skapar ett hårdare klimat ute på våra anstalter. Vi har haft en utveckling med en oerhörd mängd långtidsdömda. Vi har haft en utveckling där antalet livstidsdömda fullständigt har exploderat. Från att ha varit ungefär 10 för tio år sedan är siffran i dag uppe i 100. Det här innebär också att vi får ett hårdare klimat ute i kriminalvården.

Då återstår frågan: Vilken väg ska vi gå? Ska vi öka kontrollerna på anstalterna? Ska vi skärpa villkoren för besök? Ska vi ha glasruta för att förhindra narkotika? Ska vi ha mindre och mindre avdelningar? Ska vi ha mer och mer vakter i stället för behandlingsarbetare? Nej, det är ingen möjlig väg att gå. Kriminalvården står i dag inför ett vägskäl där man måste utveckla de positiva sidorna inom kriminalvården.

I dag är ca 50 % av dem som tas in på anstalt missbrukare. Vi ser också att narkotikan ökar ute på våra anstalter. Då kan man säga: Det här är förskräckligt. Här måste det till hårdare tag, hårdare kontroll och fler urinprovstagningar. Men man måste också kunna stanna upp och fundera: Var ska vi satsa våra resurser? Vad är viktigt? I dag är det ändå så att ungefär 90 % av dem som är missbrukare när de kommer in på anstalterna är drogfria under anstaltstiden. Därför är det oerhört viktigt att man satsar resurser på behandling och att det också blir en behandling som är relevant.

Tyvärr har under det senaste året behandlingsinsatserna minskat inom kriminalvården. Å ena sidan har det nästan varit positivt. Det har funnits en mängd hemsnickrade program där man inte har utvärderat och inte haft kvalitetssäkring men där det arbetet har satt i gång för att få en bättre behandlingsverksamhet. Å andra sidan är det negativt att behandlingarna har minskat. Därför är det i dag positivt att kriminalvården får 271 miljoner för att kunna arbeta med just det här området – för att kunna satsa på behandlingsarbete, för att kunna satsa på att förbättra frigivningsförbere-

delserna så att människor som kommer ut från anstalter har en möjlighet att leva ett liv utan kriminalitet.

Fru talman! Jag ska avslutningsvis beröra en del av de borgerliga alternativen till den här budgeten.

Först och främst är det ganska slående att det inte finns något borgerligt alternativ. Hur mycket man satsar på de olika områdena skiljer sig väsentligt för de olika partierna. Moderaterna är de som satsar allra mest inom rättsväsendet. Man vill öka resurserna till rättsväsendet väldigt mycket. De stora skillnader som finns mellan de olika borgerliga partierna tycks inte innebära något hinder för att ha gemensamma reservationer. Man ska kunna uppnå i stort sett samma sak med samma resurser. Det vore ganska intressant för oss i majoriteten att få veta hur partierna som satsar mindre kan få det att räcka till precis lika mycket som Moderaterna.

Mest intressant är dock att se hur de borgerliga partierna har betett sig de senaste åren. Jag har läst förra årets budgetbetänkande och Moderaternas, Kristdemokraternas, Folkpartiets och Centerpartiets reservationer om vad man skulle kunna uppnå med de pengar man satsade. Moderaterna säger att med deras politik skulle man återupprätta medborgarnas förtroende för rättsstaten. Man skulle kunna ha krav på gott ledarskap. Politiken skulle innebära en kraftfull satsning på modern teknik, kompetensutveckling och vidareutbildning inom rättsväsendets myndigheter. Med deras förslag skulle förändringsarbetet inom domstolsväsendet kunna fortgå utan att förenas med stora besparingskrav. Polisen skulle få möjligheter att anställa civil personal och kraftigt öka polisutbildningen. Det var Moderaternas reservation förra året.

Hur mycket anslog då Moderaterna förra året för att kunna uppnå detta? Jo, 156 miljoner mer än vad regeringen anslog. Med det skulle man kunna uppnå dessa positiva effekter. När majoriteten i år satsar 575 miljoner, en mycket kraftfullare satsning än den Moderaterna sade skulle räcka till att förbättra hela rättsväsendet förra året, heter det i dag att det är fullständigt otillräckligt. Det räcker inte någonstans. Moderaternas och de övriga borgerliga partiernas reservationer kvarstår med exakt samma formuleringar och exakt samma målsättningar. Det enda man ändrar från år till år är själva siffran på hur mycket man satsar.

Fru talman! Jag måste säga att jag inte anser att detta är ett seriöst sätt att behandla rättsväsendet. Det här är ett så oerhört viktigt område att det inte skulle skada om Moderaterna och de övriga borgerliga partierna någon gång kunde säga: Det är bra med de ökade satsningarna inom rättsväsendet. Det är bra med den utvecklingen.

Förra året var 156 miljoner till polisväsendet från Moderaterna tillräckligt. I år skjuter vi till 575 miljoner. Ändå kan inte ett enda ord sägas från denna talarstol om att det är en stor satsning på polisväsendet. Tvärtom: Det enda man gör är att anklaga majoriteten för att inte ta rättsväsendet på allvar och att hela tiden tala om hur katastrofält det är inom rättsväsendet, att ingenting fungerar. Det skulle vara intressant, och det kommer att bli intressant att följa debatten här, att få höra de olika borgerliga partierna förklara vad som har hänt på ett år som innebär att den stora satsning om 1 miljard som nu görs från majoritetens sida – inget parti var ens i närheten av den satsningen förra budgetåret – tydligen inte kan ge några positiva effekter alls.

Fru talman! Det vore bra om man bedrev politiken seriöst på det här området. Vi måste allihop inse att vi har ett gemensamt uppdrag att få ett rättsväsende som fungerar men också att bedriva den här politiken med en helhetssyn och gemensamt driva detta framåt.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 22 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Alice Åström förvånade sig över olikheterna mellan de fyra borgerliga partierna. Jag är förvånad över Alice Åströms och Vänsterpartiets budget i år. Jag noterar att de gamla kraven från Vänsterpartiet om att minska anslaget till Säkerhetspolisen inte längre finns med. Innebär detta att Vänsterpartiet har ändrat uppfattning och tycker att Säkerhetspolisen behöver det anslag den nu får, eller är det så att Vänsterpartiet för att få sitta vid maktens bord har anpassat sig?

Det andra jag vill ta upp är diskussionen om olika anslagsförslag olika år. Jag kan garantera Alice Åström att om det inte kommer ytterligare pengar till polisen under år 2001 kommer vi moderater att nästa höst återkomma med krav på ännu mer pengar än vad vi kräver i år. I fjor följde vi Rikspolisstyrelsens förslag. Det gjorde inte majoriteten, vilket bl.a. innebar att underskotten ökade så att polisen drar med sig växande skulder. När nu Vänsterpartiet och majoriteten inte heller i år följer Rikspolisstyrelsens förslag, som vi moderater har följt, kommer vi att ha med ett gigantiskt underskott till nästa år.

Majoritetens anslag till polisen är ungefär en tredjedel av det rikspolischefen anser är nödvändigt för att hålla nivån. Anser Vänsterpartiet och majoriteten att rikspolischefen har fel och att det ändå går att leva upp till det som står i dagens tidningsartikel, undertecknad av bl.a. Alice Åström, om att fler poliser minskar brottsligheten? Hur många fler poliser får man med er budget?

Anf. 23 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med Säkerhetspolisen. Gun Hellsvik vet precis lika väl som jag att det precis har suttit en utredning som har tittat över organisationen när det gäller Säkerhetspolisen, om det ska vara en sammanslagning mellan Säkerhetspolisen och den vanliga polisen. Det arbetet har redan genomförts i utredningen. Den är ute på remiss och är under beredning.

Eftersom hela Säkerhetspolisens organisation nu är under omprövning och diskussion tycker vi inte att det är rimligt att i det här läget komma med ett besparingskrav som leder till att man får förändra i en organisation som faktiskt ska genomgå en stor organisationsförändring. I den utredningen har vi ställt oss positiva till att man slår ihop Säkerhetspolisen med den öppna polisen. Det tycker vi skulle vara en mycket bra utveckling.

När det gäller polisen, Rikspolisstyrelsen och underskottet stämmer det att polisen ständigt dras med underskott. Men det här är ett underskott som också är mycket olika fördelat över landet. Det finns polisdistrikt där man faktiskt noga följer budgeten, där man inte dras med underskott osv. Vi tycker också att det är rimligt att man inom polisverksamheten

ska bemöda sig om att följa den budget man får, vilket inte är en tradition inom polisen, utan det har varit ett problem.

Eftersom man nu öppnar ytterligare en polishögskola, och det finns planer på ytterligare en, kommer antalet poliser sakta att öka. Det är polisbrist i dag och det är en brist på utbildade poliser. Det här kommer att ta tid.

Men det är intressant att höra att moderaterna för en gångs skull säger: Men Rikspolisstyrelsen har sagt att man vill ha så här mycket pengar, då är det väl självklart att man får det. Jag önskar att moderaterna var lika lyhörda när det gäller kommunernas behov.

Anf. 24 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Den som har läst Rikspolisstyrelsens budgetäskande inser också att det är ett mycket seriöst arbete. Den som har sett de prognoser som nu finns för nästa års verksamhet, med den budget som majoriteten föreslår, vet också att nästa år uppkommer ett nytt underskott på ungefär ½ miljard kronor. Det är alltså ständiga underskott, även om vissa myndigheter klarar sig relativt väl. Men ingen har några överskott som går att fördela.

Jag fick faktiskt inte något svar på min fråga om hur många poliser som Vänsterpartiet räknar med att vi kommer att få ytterligare nästa år, med tanke på att Vänsterpartiet genom Alice Åström i dag har skrivit att fler poliser minskar brottsligheten.

Önskemålet om fler poliser måste rimligen finnas. Hur det går ihop förstår jag inte, med tanke på att nuvarande nivå kommer att resultera i ungefär ½ miljards underskott. Men jag utgår från att Alice Åström har på fötterna när hon uttalar sig om fler poliser. Då tycker jag att det bör förtydligas här.

Slutligen är det när det gäller Säkerhetspolisen intressant att notera att Vänsterns hjärtefråga rörande säpo inte ens har resulterat i ett särskilt yttrande till betänkandet.

Anf. 25 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag får väl börja med säpo igen. Att det inte ens har blivit ett särskilt yttrande den här gången beror faktiskt på att vi nu har fått gehör för den fråga som vi har drivit i så många år. I stället för säpos slutna verksamhet, som vi inte har ställt upp på utan tyckt att man kan minska, ska vi nu ha en mycket öppnare säkerhetspolis. Den ska inlemmas i den öppna polisens verksamhet, men det ska bli mer insyn, fler möjligheter till parlamentarisk kontroll. Därmed har vi faktiskt uppnått mycket av det vi avsåg med den kritik som vi har riktat mot verksamheten. Då är det självklart att vi känner oss ganska nöjda och inte behöver göra något särskilt yttrande.

När det gäller fler poliser nästa år och budgetunderskottet har vi inte räknat exakt på hur många fler poliser det blir. Vi vet att det kommer en period nu där antalet poliser också kommer att sjunka på grund av pensionsavgångarna och att vi inte hinner utbilda fler poliser. Det är ett ganska tydligt problem. Det har vi debatterat flera gånger. Stängningen av polishögskolan innebar att vi under ett par år inte fick några fler utbildade poliser. Det skapade den polisbrist vi har i dag. Det kommer att skapa problem under det närmaste året, men antalet poliser kommer att

sakta öka. Med ytterligare en polishögskola kommer det också att bli fler poliser ute.

Även i detta betänkande säger man att man noga kommer att följa detta och se om det behövs mer resurser. Men som jag sade inledningsvis, man måste ha en helhetssyn. När moderaterna minskar anslaget till kommunerna m.m. får det också en effekt på möjligheten att satsa på polisen. Man måste föra en långsiktig politik på det här området.

Anf. 26 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Inledningsvis skulle jag vilja rikta ett tack till våra tjänstemän på justitieutskottet som har gjort ett fantastiskt arbete med betänkandet. De är egentligen värda en stor applåd.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 7 och reservation nr 20. För övrigt står vi bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden.

Jag ska under mina 15 minuter försöka att ta upp inledningen, polisen och kriminalvården. Jag ber om förbarmande om jag inte lyckas hålla de här minuterna exakt.

I vårt särskilda yttrande nr 2 står följande:

”En fungerande rättsstat är grundförutsättningen för ett gott samhälle där de demokratiska värdena och värderingarna överförs från generation till generation och där gemenskapen bygger på respekt för varje människas unika värde.”

Det är liksom själva grunden för ett rättssamhälle enligt oss kristdemokrater.

Regeringen skriver i budgetpropositionen att ”Politikområde Rättsväsendets ekonomi har under 1999 liksom under 1998 varit stabil.” Jag måste säga att vi kristdemokrater är lite förvånade över denna bild av verkligheten.

Dagliga krisrapporter om ökad våldsbrottslighet, alltför få och stressade poliser, stängda polislokaler, outredda brott, nedlagda tingsrätter och tingsrätter med hot om nedläggning, inhuman kriminalvård, bristande resurser, utbränd personal och underskott inom så gott som samtliga myndigheter. Regeringens bild av detta är stabilitet!

Hela det betänkande vi behandlar i dag bekräftar bilden av stora problem inom rättsväsendet. Jag ska under några minuter läsa upp några uttalanden från betänkandetexten. Jag kommer inte att ta mig tid att uppege sidorna. Men ni får gärna återkomma om ni vill kontrollera mina uppgifter.

Polisens brottsutredande arbete ger anledning till oro.

Genomströmningstiderna har blivit längre.

Nyrekryteringen av missbrukare bland ungdomar har ökat.

Angående den ekonomiska brottsligheten har antalet äldre ärenden minskat, men de mer omfattande ärendena återstår, vilket också detta ”inger utskottet viss oro”.

Närpolisreformen fungerar inte.

Riksåklagaren har uttalat oro över utvecklingen av polisens brottsutredande verksamhet, möjligheten att klara upp brott har minskat under 90-talet och för detta ger utskottet än en gång uttryck för ”en viss oro” och välkomnar regeringens intentioner om en översyn.

Det behövs bättre rekrytering av poliser till glesbygd.

Inom kriminalvården minskad programverksamhet, minskad andel narkomaner i behandlingsprogram.

Alltför få placerade enligt paragraf 34. Finansieringsfrågan är orsaken, enligt utskottet.

Under 1999 har man arbetat med att höja rapporteringsfrekvensen hos personalen, står det i betänkandet. På en direkt fråga till kriminalvårdens säkerhetschef i utskottet konstaterades att det snarare är så att rapporteringsbenägenheten hos personalen har minskat på grund av rädsla.

Samarbete med frivilligorganisationer är bra säger regeringen, men i utskottstexten noterar man samtidigt att kriminalvårdens personal har mött problem med att genomföra detta samarbete på grund av bristande ekonomiska och personella resurser.

Sedan är det frågan om häktessituationen. Utskottet konstaterar att de åtgärder kriminalvården vidtagit under de senaste åren ännu inte har fått avsedd verkan. Antalet fängelsedömda i häkte i avvaktan på fängelseplacering är alltför högt.

Regeringen anför att behovet av kompetensutveckling bland kriminalvårdens personal för närvarande är mycket stort. Antalet utbildningsdagar minskade med 25 % under 1999. Det anser utskottet är mycket otillfredsställande.

Ja, listan blir lång med konstateranden av majoriteten i utskottet. Det här och det här fungerar inte. Så avstyrks alla motioner från kristdemokraterna och oppositionen som innehåller förslag på förbättringar av polisens och kriminalvårdens situation. Hur går detta ihop? Kan vänsterfalangen, socialdemokraterna med stödpartierna, på ett trovärdigt sätt förklara för oss andra och för myndigheterna och deras personal som lever i denna verklighet hur detta går ihop?

Vi kristdemokrater ser mycket allvarligt på utvecklingen i rättssamhället, där bristande resurser har lett till en rad negativa effekter. Den ökade och den avancerade brottsligheten måste mötas med kraftfulla insatser, både på kort sikt och på lång sikt.

I regeringsförklaringen för år 2000 citerar Göran Persson Olof Palme som en gång sade: Barnen ska stå främst. Den enda praktiska anknytningen till framtiden som vi egentligen har är barnen. Barns och ungdomars villkor i dag är avgörande för hur framtidens Sverige kommer att se ut. En framtidsinriktad politik kräver att barnen står i centrum.

Detta är precis vad vi kristdemokrater tycker är angeläget. Att arbeta förebyggande, komma in tidigt och skapa levnadsvillkor som gör att barn och unga kommer rätt i livet är det allra viktigaste inom rättsväsendet. Det är också därför som vi anslår 10 miljoner för att genomföra en landsomfattande kampanj som i första hand skulle vända sig till föräldrar och personalgrupper som arbetar med barn. Kampanjtemat skulle kunna vara: "Föräldrarna är samhällets viktigaste brottsförebyggande resurs." Men den motionen har också avstyrkts.

Lite längre fram i regeringsförklaringen står det att brott ska bekämpas liksom brottens orsaker. Poliserna ska bli fler, och polisens förmåga att förebygga och klara upp brott ska öka.

Ja, det är en bra inriktning, men den är inte trovärdig då den inte går hand i hand med konkreta insatser. Den väg den regerande vänsterfalangen har valt har i stället under en lång tid handlat om att dra ned och beskära. Nu år 2000 skördar vi konsekvenserna av detta.

Då kan jag inte annat än kommentera Alice Åströms retorik. Den är densamma som i fjol. Jag läste i protokollet från fjolåret att vi i oppositionen föreslog mer pengar. Men Alice Åström sade själv i fjol att för polisens del behövs det inga mer pengar. Nu har hon ändrat sig därför att verklighetsbilden har förändrats. Ja, vi ändrar oss också när verklighetsbilden ändrar sig. Det är det man måste göra som politiker.

Kärnan i kristdemokratisk politik är att arbeta förebyggande, att ha långsiktighet och mindre av akutinsatser då det redan har gått snett. Tyvärr har regeringen valt akutinsatsvägen. En del saker försöker man att åtgärda i årets budgetproposition, som man kallar "den historiskt största satsningen på rättsväsendet". Tyvärr har nedmonteringen gått så långt att man omöjligt kan vända rodret i en handvändning.

I december 1999 stod jag här och fick försvara varför kristdemokraterna kunde vara så okunniga att de ville ge polisen 180 miljoner utöver regeringens budget. Vänsterfalangen försökte förlöjliga oss i debatten. Ingvar Johnsson sade att Ragnwi Marcelind får kristdemokraternas 1,5 % i högre anslag till polisen att låta som en avgörande insats mot all ondska i samhället. Han tyckte att det talade för sig självt.

Ja, 180 miljoner kronor marginaliserades. Men i den nuvarande betänkandetexten säger regeringen och utskottsmajoriteten att varje ny polis kostar ca 0,4 miljoner, och en ökning med 140 poliser skulle kosta 56 miljoner kronor. Ja, jag får väl citera Ingvar Johnsson: Det talar för sig självt!

I år skulle jag vilja fråga Ingvar Johnsson: Hade det inte varit bättre att redan i fjol ha yrkat bifall till vårt förslag i stället för att komma igen i vårpropositionen och erkänna att ni hade fel? Det är intressant att i vårpropositionen blev 180 miljoner svaret på polisens ekonomiska situation enligt socialdemokraterna.

Men nu är det år 2000, och redan i samband med vårpropositionen medgav regeringen att polisväsendets ekonomiska situation är bekymmersam. Både polisen och kriminalvården har utnyttjat sina anslagskrediter, och resursbehoven är stora trots nedskärningarna. Regeringen skriver i sin budgetproposition att med de resurser som nu tillförs polisväsendet kan utbildningskapaciteten ökas så att det blir möjligt att år 2001 anta omkring 660 polisstudenter. Vi välkomnar denna åtgärd. Vi har under flera år hävdat att den är nödvändig. Vi beklagar dock att insatsen kommer så sent och att det med beaktande av de avgångar som kan förutses endast innebär 140 nya poliser år 2001.

Detta kommer inte att räcka. Därtill kommer alltfler och allt längre sjukskrivningar inom poliskåren. Den förhållandevis höga medelåldern och pensionsavgångar framöver bidrar till att behovet av nyrekrytering trots nuvarande insatser är väsentligt större. Vi kristdemokrater har därför satsat 290 miljoner för 2001 utöver vad regeringen anslår, och vi säger att man borde omgående starta en tredje polishögskola.

Då rikspolischefen Sten Heckscher besökte utskottet sade han: För närvarande har vi näsan över vattenytan, men på sikt är polisen rena konkursboet. Inom en tioårsperiod riskerar polisen att ha ett underskott på 10 miljarder.

Enligt Rikspolisstyrelsens egna beräkningar – jag har med mig listan här – ser rekryteringen illavarslande ut. Även om man rekryterar 500 nya poliser varje år fram till 2015, skulle det ändå innebära att det 2015 finns

en poliskår på bara 14 790 poliser. Det är alltså långt ifrån det uppsatta målet som Rikspolisstyrelsen har ställt om 19 000 poliser och också långt ifrån det mål för 2001 som vår nya justitieminister talade om i TV för en tid sedan, nämligen 16 700 poliser.

I dag är 5 000 poliser mellan 45 och 55 år. 3 600 är över 55 år. 50 % av poliskåren är över 45 år. I Skåne är bara 3 % under 30 år.

Ett annat problem framöver är att få behålla de nyanställda poliserna. Alltfler unga poliser slutar. Låg lön, stress och en känsla av otillräcklighet driver dem att söka andra jobb. Enligt vice ordförande i Polisförbundet Lars Ericson är det oftast relativt unga poliser, mellan 35 och 40 år, som är mest benägna att lämna yrket. Avhoppen sker till andra mindre slitsamma yrken med högre lön. Kvar blir en gränad poliskår med en allt högre medelålder. Långtidssjukskrivningarna blir alltfler. Detta märks bl.a. genom att många äldre polismän får läkarintyg på att de inte orkar arbeta skift. Var tionde polis har ett sådant läkarintyg.

I Stockholm har långtidssjukskrivningarna ökat med 50 %. Andelen sjukskrivna på grund av psykiska besvär ökade mest bland läkarna, där- efter följt av polisen. Kristdemokraterna menar att arbetsmiljön måste förbättras avsevärt för polisen, och vi vill med de resurstillskott vi har lagt fram också införa rehabiliterande insatser.

Närpolisreformen infördes 1994 efter ett riksdagsbeslut. Reformen hade goda intentioner, och många gick in i organisationen med glädje och förväntan. I dag har många tappat gnistan.

Enligt BRÅ, Brottsförebyggande rådet, har antalet närpolisområden skurits ned från 480 till 360 under de senaste åren. I dag finns det en närpolis per 1 400 invånare. Vi kristdemokrater har ett mål om att det åtminstone ska finnas en närpolis per 1 000 invånare.

När inte polisen har resurser så att den kan bekämpa brottsligheten blir samhällsbilden annorlunda. I dag har vi kommit dithän att kommunerna hyr in vaktbolag. Bevakning, konsulttjänster och säkerhetsutrustning omsätter 12,5 miljarder kronor om året. De uppgifter som polisen inte hinner klara av får vaktbolagen klara av. På det sättet har faktiskt inbrotten i min hemstad sjunkit med 80 %.

En viktig fråga att diskutera är hur Socialdemokraternas rättspolitik förhåller sig till deras grundläggande ideologiska tankar. Socialdemokraterna talar om klasskamp och om att vilja motverka klassklyftor. Men vad är det då som händer i samhället? Vad gör den enskilde medborgaren som inte har råd att anlita ett bevakningsbolag? Här erbjuds inga alternativ. Polisen kan inte skydda hans egendom. Kostnaden för vaktbolagets tjänster blir alltför hög. Näringsidkaren skjuter inbrottstjuven i benet. Gärningsmannen blir brottsoffer. Brottsoffret blir gärningsmannen som hyllas för sina tjänster. Allmänhetens tilltro till rättssamhället får sig en allvarlig knäck.

Regeringen skriver i sitt brottsförebyggande program *Allas vårt ansvar* att rättsväsendet inte ensamt kan bekämpa brottsligheten, detta trots att medborgarna betalar skatt för att staten ska klara rättssäkerheten på ett tillfredsställande sätt. Den nya inriktningen framgår ganska tydligt av programmet där det står så här: "Ordningvakter och väktare har en viktig roll för att förebygga brott, liksom bevakningsföretag och andra organ som verkar för ökad säkerhet i samhället. I Trygghetsutredningens slut-

betänkande föreslås bland annat att användningen av ordningsvakter ska utvidgas."

Hur blir det då med de som inte har råd att betala för sin säkerhet? Kommer vi att få samma utveckling som i USA? Jag kanske kan få ett svar på dessa frågor av Ingvar Johnsson senare.

Fru talman! Till sist vill jag bara med några få ord beröra kriminalvården. Vi vet att kriminalvården hade ett underskott som aviserades i vårpropositionen med 240 miljoner, vilket regeringen blundade för. Nu säger regeringen att man vill satsa hela 270 miljoner, och detta ska räcka till 66 nya platser, till utökad programverksamhet med ett hundratal nya platser och till kraftfulla insatser för att bekämpa narkotikan på anstalterna.

Men såvitt vi vet nu är underskottet för 2000 190 miljoner. Då är det förvånansvärt att man kan säga att 270 miljoner är en historisk satsning.

Enligt Stig Fjärstedt, planeringschef för kriminalvården, måste man betala tillbaka 175 miljoner av de tilldelade resurserna på 270 miljoner, och då har man bara 70 miljoner kvar. Dessa 70 miljoner ska räcka till alla aviserade satsningar som justitieministern talade om i TV i samband med Österåkershändelsen, till bättre säkerhet, mer personal, mindre avdelningar, 66 nya platser osv. Det förstår vem som helst att när det gäller kriminalvården handlar det inte om resurstillskott, det handlar om besparingar.

Här har vi anslagit 250 miljoner kronor utöver regeringens anslag till kriminalvården. Med dessa pengar vill vi försöka förbättra programverksamheten. Vi vill se till att missbrukarna får genomgå sina program för att de ska kunna bli fria från sitt missbruk osv.

Mot bakgrund av det som jag har redogjort för i mitt anförande skulle jag gärna vilja veta vad regeringspartierna menar när de säger att allt står så väl till. Skulle man kunna få en redogörelse? Planeringschef Fjärstedt sade i utskottet att det t.o.m. var nödvändigt att utöka anslagskrediten för att man ska kunna jobba vidare. Är det regeringspartiernas mening att kriminalvården ska arbeta med lånade pengar? Är det detta som är långsiktig verksamhet?

Anf. 27 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Till att börja med pekade Ragnwi Marcelind i sitt anförande på att det fanns en hel del områden där även majoriteten säger att det finns problem. Vi möter nu dessa problem med en väldigt stark satsning.

Om man gör en jämförelse med förra årets debatt föreslog Kristdemokraterna 320 miljoner kronor mer än vad majoriteten hade föreslagit. I år är beloppet uppe i 1 miljard utöver vad regeringen har skjutit till.

Det här är en fråga där man måste se på helhetsbilden. Vad sparar då Kristdemokraterna på? Jo, man sparar på ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Där drar Kristdemokraterna ned med 5,8 miljarder. Man drar ned med 845 miljoner på ekonomisk trygghet för familjer med barn. Man drar ned på ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, minus 9 miljarder. Så fortsätter det på område efter område.

Med den politik som Kristdemokraterna för och med dessa neddragningar kommer det säkert att behövas ytterligare kraftfulla satsningar på

rättsväsendet för att man ska kunna möta de problem som detta kommer att skapa. Det handlar om en avvägning.

Vi i Vänsterpartiet är väl medvetna om att det finns mängder av saker som behöver göras inom hela området, inom kriminalpolitiken, inom kriminalvården, inom polisen, inom domstolsväsendet. Men man måste ha en helhetsbild. Man kan inte blunda för att det ändå finns en begränsning i ekonomin. Det viktigaste är att man har en helhetssyn och kan erbjuda en social trygghet för människor. Det är detta som gör att man får ett tryggt samhälle.

Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt viktigt med en helhetsbild, Alice Åström. Precis som Alice Åström sade i sitt anförande är det viktigt att man inte bara arbetar med de repressiva uppgifterna, att det är inte bara dessa uppgifter som finns kvar för polisens verksamhet. Där är vi Kristdemokrater oerhört angelägna om att man jobbar brottsförebyggande, inte minst bland barn och unga.

När det gäller helheten satsar Kristdemokraterna mer på kommunerna än vad Alice Åströms stödparti till regeringen har gjort. Jag tror att det handlar om en siffra på 3 miljarder utöver vad regeringen har anslagit till kommunal verksamhet. Dessa satsningar görs på verksamheter som ska komma in tidigt för att barn och ungdomar ska hamna på rätt köl, precis som jag sade i mitt anförande.

Beträffande vem man tar pengar ifrån eller vem man ger pengar till har Alice Åström varit med om att införa en maxtaxa som enbart gynnar höginkomsttagare. Ta en ensamstående mamma som exempel, som i dagsläget har en väldigt låg dagisavgift. Om hon vill gå upp i arbetstid för att få en bättre inkomst straffas hon. De föräldrar som inte har någon kommunal barnomsorg straffas också.

Tänk om vi hade ett skattesystem där det gick till på samma sätt, att vi sänkte skatten bara för höginkomsttagarna och inte för låginkomsttagarna! Det skulle verkligen vara upprörande, även för Alice Åström.

Anf. 29 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag hade inte riktigt förberett mig på att diskutera maxtaxan. Ragnwi Marcelind beskrev maxtaxan som att den enbart skulle gynna höginkomsttagare medan låginkomsttagare inte får någonting. Hon borde nog studera detta med maxtaxan ytterligare. Procentuellt sett kommer maxtaxan för många låginkomsttagare att innebära en möjlighet att gå upp från ett deltidsarbete till ett heltidsarbete utan att straffas för det. Sedan är det genom skattesystemet som det ska ske en omfördelning, inte genom avgiftspolitik.

För att återgå till diskussionen om rättsväsendet vill jag lyfta fram ytterligare två frågor.

Jag har också stött på kommuner som hyr in vaktbolag därför att det är oroligt i centrum på helgerna när ungdomar drar omkring. Men det är samma kommun som för att göra en besparing har stängt fritidsgårdarna. Då drar ungdomarna omkring i centrum och ställer till problem. I stället för att öppna fritidsgårdarna hyr kommunen in vaktbolag som ska försöka komma till rätta med detta.

Det är den här politiken som har bedrivits. Man har skurit ned på missbruksvården, på fritidsgårdarna och på många sociala områden. Detta har också skapat ökade problem i samhället.

Men frågan är: Ska vi möta problemet med vaktbolag, som i kommunen, eller med ökade polisresurser och mer poliser? Eller ska vi kanske möta det med att återigen se till att det finns fritidsgårdar och att det finns vuxna på barns och ungdomars område?

Sedan måste jag ändå ta upp detta med att driva kriminalvården på kredit. Under de borgerliga åren drev man ju det mesta av verksamheten på kredit över huvud taget, så jag tycker nog att vi har kommit en väldigt bra bit på väg när vi nu kan satsa pengar och när inte all verksamhet bedrivs på kredit.

Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag måste säga till regeringspartiet att man har fått en väldigt samspelt partner i Alice Åström, som går i svaromål till hundra procent. Jag hoppas att hon ska få betalt för detta, kanske i form av någon bra post framöver.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet är det faktiskt så här, Alice Åström, att även polisen arbetar brottsförebyggande. I min kommun har det varit nedskärningar inom polisen. Det har gjort att man har fått dra in ungdomspatrullerna, som faktiskt har ägnat en stor del av sina fredags- och lördagskvällar åt att finnas på ungdomsgårdarna. Vi har fått en ökad kriminalitet på ungdomsgårdarna därför att ungdomspatrullerna inte har funnits där. Jag var på polisstationen och frågade: Varför finns ni inte där längre? Man svarade: Vi måste vara med vid utryckningen för vi har inte tillräckligt med poliser. Så det går hand i hand hela vägen.

När det gäller brottsförebyggande arbete bland barn och unga finns det en rad förslag att genomföra. Jag har också tagit fram ett förslag i motionen som handlar om att göra en kampanj om att tala om familjens roll. Men inte heller där har Alice Åström ställt upp på mitt förslag.

Jag säger inte att det är helt fel att anlita vaktbolag. Men jag blir rädd när vaktbolagen omsätter lika mycket pengar som polisen och när regeringspartierna säger att det är en klar inriktning inför framtiden. Då frågar jag mig hur det går med klasskampen, hur det går med de svaga som inte har råd att anlita bevakningsbolag. Ska vi få en utveckling som i USA?

För övrigt, Alice Åström, finns det en rad kostnader som tillkommer genom EU-ordförandeskapet. Jag ska inte ställa någon fråga om detta, men det kommer att kosta cirka en halv miljard, enligt uppgifter i medierna i går. Dessa pengar finns inte heller avsatta inom polisbudgeten, så vi som opposition kommer nog att få avsätta ännu mer pengar nästa år, befarar jag, därför att verklighetsbilden kommer att bli ytterligare förändrad framöver. Vi tror på ett tryggt rättssamhälle där polisen har sin uppgift, men där Alice Åström och jag som politiker har vår uppgift.

Anf. 31 GUNNEL WALLIN (c):

Fru talman! Centerpartiet anser att en av de viktigaste uppgifterna för samhället är att minska brottsligheten och därigenom öka människors trygghet och livskvalitet.

Brottsutvecklingen kan inte stävjas bara genom traditionella åtgärder inom rättsväsendets ram, utan även det brottsförebyggande arbetet måste förstärkas.

Engagemanget från allmänheten och de ideella organisationerna bör tas till vara bättre. Samordningen och samarbetet mellan myndigheter, enskilda medborgare och olika organisationer måste utvecklas. Även samordningen mellan de olika rättsmyndigheterna måste klart förbättras.

Normbildningen i samhället spelar en avgörande roll för att förhindra brott.

Det är främst i familjen som barn ges värderingar och normer som de följer hela livet. Familjepolitiken måste utgå från barnens rätt att känna trygghet under uppväxten, och samhället måste naturligtvis erbjuda familjerna stöd i detta arbete.

Individen har ett stort behov av såväl trygghet och bekräftelse som frihet för att kunna förverkliga sina inneboende möjligheter. Det är viktigt för en persons självrespekt och inre trygghet att få bekräftelse från andra och att få känna att man betyder något. Tryggheten under barndomen är ofta avgörande för barnets framtid.

Alla människor måste också ha möjlighet att påverka sina egna liv. Ofrihet och otrygghet leder ofta till frustration, aggression och förtvivlan, vilket i sin tur kan leda en person in på den kriminella banan.

Skolan och föreningslivet har också ett viktigt ansvar för barns och ungdomars normbildning. Våld, nedsättande ord och andra former av dåligt uppförande får aldrig tolereras i skolan eller i föreningslivet.

Målet, att öka rättsväsendets förmåga och effektivitet när det gäller att förebygga och bekämpa brott av olika slag, kräver ett ökat antal poliser mot vad vi har i dag. I hela landet finns det i dag knappt 16 000 poliser. Det är svårt att säga ett exakt antal, för det finns många siffror i luften. Behovet sägs vara 19 000 poliser. Om siffran är exakt vet jag inte, men att det behövs fler poliser är vi nog alla överens om. Och det behövs fler utbildningsplatser för polisen, på fler platser och med en nära koppling till verksamheten ute på fältet. Det är därför som Centerpartiet satsar mer resurser på rättsväsendet, och då särskilt på polisen och kriminalvården.

Polisväsendet har självklart en huvudroll i arbetet för att motverka våldstendenser i samhället. För att detta ska vara möjligt är det en förutsättning att det finns tillgång till polis under dygnets alla timmar i varje kommun och, i de stora städerna, i varje stadsdel.

Poliserna ska göra det som de är utbildade för. Anställ civila till övrigt arbete som polisen inte är så bra på!

Närpolisen är nödvändig eftersom den möjliggör att polisens arbete i högre grad kan utformas utifrån de lokala behoven och förutsättningarna. Centerpartiet har ställt sig bakom närpolisorganisationen. Men den ska ju fungera, och då krävs det att det finns poliser på tjänsterna, vilket borde vara en självklarhet. Vi kan ta Skåne och Malmö som exempel, där 20 % ska vara närpoliser. Någon sade att det bara är en kuliss.

Centerpartiet tar avstånd från den centralisering av närpolisen som pågår över hela landet; det som i poliskretsar kallas för lokalpolisområden.

Min fråga är: Hur avser regering och majoritet att lösa det som så vackert skrivs i budgeten, att med de resurser som nu tillförs åter öka

Rättsväsendet

antalet poliser och se till att närpolisen får de resurser som behövs? Frågan är när det ska inträffa i verkligheten. Ska vi ha närpolisorganisationen? Ska den finnas, eller ska centraliseringsvägen fortsätta? Jag kan rikta dessa frågor också till stödpartierna Miljöpartiet och Vänstern.

Fru talman! Det är precis samma sak med tingsrätterna. I min hembygd, nordvästra Skåne, föreslås en nedläggning av Klippans tingsrätt. Den behövs mer än någonsin i dagens läge, inte minst för att markera rättstryggheten ur ett medborgarperspektiv. Och när det gäller tingsrätten i Ängelholm ska Ängelholm bli kansliort.

Jag kan ta motsvarande exempel som Gun Hellsvik tog tidigare från södra Skåne med Simrishamn och Ystad. På tingsrätten i Helsingborg finns det nämligen inte ett enda utrymme över för att få in övrig verksamhet.

Centerpartiet kräver en decentraliserad tingsrättsorganisation. Jag har vid flera tillfällen från denna talarstol frågat efter en kvalitetsanalys, om det är bättre kvalitet på de större tingsrätterna jämfört med de mindre tingsrätterna. Jag har också frågat efter en ekonomisk konsekvensanalys, men jag har inte fått något svar. Det krävs mer specialisering och mer administration är det svar som jag har fått. Hur är det med medborgarperspektivet?

Från Vänsterpartiet tog man upp denna underifrånprocess som ser så vacker ut. När man kommer ut på tingsrätterna, och jag har besökt många, känner de inte igen den.

Om Domstolsverkets ställning blir för stark kan det innebära ett hot mot självständigheten. En tänkbar möjlighet är ju att lägga ut verkets uppgifter på domstolarna – en decentralisering. Därför föreslår vi i Centerpartiet en utredning av den framtida rollen när det gäller Domstolsverket.

Åklagarna genomförde för några år sedan en omorganisation i centraliseringens tecken. Nu fortsätter den i södra Skåne, i Ystad som vi hörde här nyss. Det tar för lång tid för åklagarna att ta sig Ystad, och därför ska de in till Malmö. Jag efterlyser också här medborgarperspektivet. Jag vill ändå tillstå precis det som Alice Åström tog upp här. Visst har åklagarna lyckats i sin rekrytering, kompetenshöjande utbildning och uppföljning på ett föredömligt sätt trots de snäva budgetramarna. Men det har kostat på för personalen. De är ganska slutkörda.

Sedan har vi det stora problemet när det gäller förhållandet mellan åklagare och polis, att utredningarna från polisen dröjer och att detta går ut över medborgarna. Det är väntetid, och utredningarna läggs ned för att brott ej kan styrkas. Därför är det ju bra att det kommer en utredning nu.

Inom kriminalvården måste den viktigaste uppgiften vara att se till att internerna inte återfaller i brott utan ges förutsättningar att skapa sig ett laglydigt liv efter frigivningen samt att vara fria från narkotika. Arbete, utbildning, arbetsträning och träning i social färdighet ska erbjudas de intagna. De måste också ges möjlighet att utveckla det personliga ansvaret.

Den programverksamhet som i dag riktas till interner har visat sig ge goda resultat och ska därför prioriteras. Men det som är mest bekymmersamt inom kriminalvården är ju den besparing som ännu pågår. Man har nästan tagit bort all rehabilitering. Även för dem som behöver missbruksvård, alltså § 34, och det är ju ganska många, avslås många ansök-

ningar på grund av resursbrist. Jag sitter själv i Kriminalvårdsnämnden och vi har haft flera fall – trots att man har laglig rätt. Det gäller då för kriminalvården att välja mellan behandling eller att säga upp personal, vaktpersonal. Är det acceptabelt i en modern rättsstat, som vi ändå har i Sverige? Den frågan ställer jag. Jag tycker det inte.

Det är viktigt att behandlingsinstanserna för psykiskt sjuka, sexualförbrytare och drogmissbrukare upprätthålls på en hög nivå. Men även här är det stora brister. Det finns stora behov av vård, särskilt psykiatrisk vård och rättspsykiatrisk vård, som har ökat katastrofalt. Det ser mycket bekymmersamt ut om man är ute på fältet i verkligheten. Många är psykiskt sjuka, och även den kroppsliga hälsan och tandvården är urusel. Vet ni att ett vård dygn för en kriminell kostar 12 000 kr? Vi pratar här igen om helheten och helhetssynen.

Vilka resurser finns för att åtgärda det som jag nämnde nyss? Jag var i förra veckan och besökte kvinnofängelset Färingsö. Där har de två läkartimmar per vecka för 30 intagna kvinnor. De är i mycket dåligt skick. 90 % är missbrukare, och 75 % av dessa kvinnor är grava missbrukare. Den maktlöshet som uttalades hos skötarna kan jag mycket väl förstå. Det här är långt ifrån en drogfri anstalt. Vi pratar om kriminalvård!

Tänk om dessa kvinnor hade kunnat bli behandlade och fått möjlighet till en ny start i livet. Tänk om de givits möjlighet att känna att de betyder något, att de har en uppgift i samhället och inte bara, som jag upplevde det under mitt besök därute, är männens redskap. Tänk om man kunde använda tiden på anstalt till att rehabilitera och förbättra detta med drogfriheten. Annars finns det ju en risk att de är där igen ganska snart.

Man har startat en föräldrautbildning ute på Färingsö. Det var mycket positivt. Men det väcker starka känslor – ångest – för dessa kvinnor. Då behövs det ju åtgärder. Men det finns ingen psykolog. Inom kvinnofängelserna finns det bara en halv psykologtjänst på Hinseberg – alltså inom hela verksamheten. Man måste ju tänka på helheten.

Jag tog upp några saker här som har inträffat eller inträffar i kriminalvården. Det gäller hoten mellan de intagna. Det gäller gängbildningarna, det är inte längre bara de kriminella mc-klubbarna. Vi har kraven på och hoten mot de anställda som ökar. Det blir allt hotfullare. Det blir inte bättre av att de mindre anstalterna ska centraliseras till en stor enhet med 250 platser i Mellansverige. Det var ju den visionen vi fick presenterad för oss i utskottet.

En annan hotbild är de över 100 livstidsdömda som kallar sig själva för en tickande bomb. Vi har utslussningen för de långtidsdömda. Det finns en jättebra försöksenhet utanför Norrköping. Men det behövs mer. Och det finns inte på kvinno sidan. Det behövs också. Jag känner att vi behöver morötter i stället för bestraffningar. Det tycker jag att vi fick se på utskottets resa till Kanada.

Många döms till samhällstjänst. Det är svårt att verkställa det inom rimlig tid och att hitta platser. Detta borde ses över. Det var egentligen avsett för unga förstagångsförbrytare. Men så är det inte riktigt i dag. Det är svårigheter att få lekmanövervakare. Platserna i häktena har redan tagits upp. Det lever man fortfarande inte upp till.

Förra året när vi debatterade rättsområdet agerade jag för Centerpartiet i debatten för mer resurser till rättsväsendet. Det är bra att de kom-

mer, men de räcker ju inte. Jag agerade också för bättre samverkan – och något har väl hänt. Det gällde vidare en kraftfullare ledning, bättre möjligheter till uppföljning och utvärdering, ökad polisiär närvaro, kortare handläggningstider, en decentraliserad tingsrättsorganisation och att stoppa återfall i kriminalvården.

Vad har skett under det här året? Det har varit omorganisationer. Det har varit indragningar och besparingar in på bara skinnet. Kompetens har försvunnit och arbetsmiljön försämrats. Nu ska man betala anslagskrediterna.

Det har slitit hårt på befintlig personal. Sjukskrivningarna har ökat kraftigt. En utbränd polis sade till mig: Jag känner mig förtvivlad när jag inte räcker till. En 60-årig polis som kör radiobil nätter och helger och med mycket övertid orkar snart inte längre. Han vet inte i vilken ände han ska börja. En ung kvinnlig polis, kanske den enda, i Norrland får ta många jourpass för att de andra kollegerna har läkarintyg på att de inte orkar. Det handlar också om den enskilde medborgaren som känner sig hotad och förföljd och som inte kommer fram till polisen utan ständigt blir vidarekopplad. Utredningen dröjer och dröjer för att sedan kanske läggas ned i brist på bevis.

Det är en sak att tala och skriva. Det är en annan sak att agera i verkligheten. Missbruket i vårt land är ett allvarligt bekymmer. Det är orsak till mycket kriminella handlingar. Missbruket ökar. Det blir nya blandningar, och det sprider sig allt längre ned i åldrarna. Och missbruket kostar. Betalning måste ske, annars hänger hotet tungt. Det är verkligheten på många håll.

Det är inte endast resurser inom rättsväsendet som behövs. Det handlar också om att ge tid för att barnen ska lära sig normer och regler. Det handlar om att vara förebilder. Riksdagen har fastställt att rättsväsendets övergripande mål ska vara att tillgodose den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. Det kriminalpolitiska mål som riksdagen fastställt innebär att vi ska minska brottsligheten och öka människors trygghet. Detta har landets medborgare rätt att kräva.

Fru talman! Jag står bakom alla Centerpartiets reservationer och särskilda yttranden men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 6.

Anf. 32 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om väldigt mycket av det som Gunnel Wallin sade. Det är tre saker som jag skulle vilja ta upp och debattera. Det första är kriminalvården. Det sades att det finns bara två läkartimmar och en halv psykologtjänst för kvinnorna. Jag delar uppfattningen att man behöver diskutera och förändra mycket när det gäller satsningen och fördelningen mellan de manliga och kvinnliga fångarna. Men ett problem när det gäller läkartimmarna och psykologtjänsten är ju att kriminalvården arbetar efter normaliseringsprincipen. Och där råder det full politisk enighet om att läkare och psykolog ska man kunna besöka ute på de vanliga sjukhusen. Anser Centerpartiet att vi ska gå ifrån normaliseringsprincipen och öka dessa resurser inom kriminalvården? Jag håller med om att det är ett faktiskt problem. Men det beror ju på att sjukhusen och den psykiatriska vården oerhört gärna tar sig an patienter som kommer från kriminalvården.

För Vänsterpartiet handlar det mer om vad vi ska göra med psykiatrin och sjukhusen för att de faktiskt ska ta sitt ansvar. De har ansvar för dessa patienter precis som för alla andra oavsett om de finns inom kriminalvården eller inte.

Den andra frågan handlar om äldre poliser och om de intyg och sjuk-skrivningar som innebär att de inte kan arbeta fullt ut. Det är ett problem som Vänsterpartiet också är klart medvetet om. Men detta problem löser man inte genom ökade resurser, utan det handlar ju om att vi måste utbildade fler poliser. Och det har nu öppnats en ny polishögskola, och det kommer att föreslås ytterligare en. Detta är ett problem som vi tyvärr kommer att få dras med under en mycket lång tid. Men det är ju ingenting som vi kan åtgärda. Vi kan inte kasta in nya unga poliser som faktiskt inte finns och som inte är utbildade.

Anf. 33 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! När det gäller behovet av sjukvård både inom psykiatrin och inom den somatiska delen tycker jag nästan att man borde ompröva den saken därför att den som är nästan fullt frisk har svårt att föra sin talan och komma till i sjukvården. Jag har sett otaliga exempel på detta. Man söker sig inte dit. I stället behöver sjukvården komma till anstalten och på annat sätt. Det tycker jag faktiskt att vi borde ompröva.

Jag håller med om att situationen för kvinnorna kontra männen inom fängelserna ser helt annorlunda ut, och det ska de göra. Men det finns mycket att göra på kvinnsidan, särskilt som antalet kvinnor ökar. Det kan man koppla till samhället i dess helhet och hur samhällssituationen ser ut. Och här ser jag att det behövs större åtgärder för att förhindra narkotikamissbruket i alla åldrar. Då skulle vi kanske också kunna minska antalet fängelseplatser.

När det gäller frågan om äldre poliser så vet vi att 600 poliser är över 60 år. Jag har själv uppnått den aktningvärda åldern, och jag vet att man inte springer lika fort och inte hoppar lika högt. Det är också jobbigt att vara uppe länge på nätterna. Jag kan därför förstå detta. Och då gäller det att ta vara på dem på rätt sätt.

Anf. 34 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att vi kanske behöver diskutera normaliseringsprincipen. Men än så länge är det ju den som kriminalvården har att arbeta efter. Eftersom man har mött dessa problem har man börjat ha mer läkartider och psykologtjänst osv., dvs att man sakta har byggt upp det. Det är inte alls tillräckligt inom kriminalvården. Men det beror ju på att kriminalvården från oss politiker inte har fått det uppdraget.

Vi i Vänsterpartiet anser nog fortfarande att det kanske är normaliseringsprincipen som ska vara rådande, men vi behöver definitivt debattera situationen och kanske gemensamt försöka vidta åtgärder för att förändra den.

Det är skönt att också Centerpartiet ser att det finns mycket att göra på kvinnsidan inom kriminalvården och att vi kanske gemensamt kan driva dessa frågor. Vi i Vänsterpartiet har ju tidigare motionerat om dessa frågor, och det har ju börjat ske saker, men det behövs säkert mycket mer.

Fru talman! Jag vill ta upp frågan om att missbruket ökar och att det skapar problem. Det skapar också problem för rättsväsendet. Men det stora problemet är ju egentligen den kraftiga minskningen av missbruksvård. Om man tittar på LVM-placeringarna så har ju de mer än halverats under de senaste åren beroende på att kommunerna inte placerar missbrukare. Jag tror snarare att det är på kommunsidan som vi behöver driva frågan om en bra missbruksvård för att kunna möta detta behov. Det är ingenting som jag tror att vi kan göra någonting åt i rättsväsendet. Vi får ta hand om problemen när det minskar.

När jag är ute och talar med poliser ute i verksamheten så möter jag detta att det känns lönlöst när samma missbrukare hela tiden är ute och fortsätter att begå brott och inte får den behandling och hjälp som de behöver ute i samhället. Och där behöver man göra mycket på kommunsidan.

Anf. 35 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag välkomnar och tar gärna del av den här diskussionen om normaliseringsprincipen. Jag har sett baksidorna under mina studiebesök ute på anstalterna. Hur det var på kvinnosidan var nytt för mig, och det gjorde mig verkligen bekymrad. Och att man sakta skulle ha byggt upp detta känner jag inte, utan jag tycker att det går sakta åt andra hållet. Och att inte ha tillgång till psykologresurser när man väcker så starka känslor och krafter i ett föräldraprogram är orimligt.

När det gäller missbruksvården tycker jag inte att vi kan skylla ifrån oss. Alla har ansvar för missbruksvården – familjen, den enskilde, kommunen, regionen, landstinget och staten – men alla har skurit ned, och situationen är inte värdig. Jag tror att om vi kommer till rätta med detta så har vi också gjort en god sak när det gäller kriminalvården.

Anf. 36 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman!

”Mitt ansikte var svullet, missformat och med samma färg som en praktfull solnedgång alldeles före nattens inbrott, mitt leende clownaktigt förvridet på grund av min spräckta läpp.

Mamma, oh, mamma hade han sagt och ögonen var jättelika.

Och sedan kom han ihåg hemligheten, kom ihåg alla dessa morgnar efter de hemska ljuden och skriken, hur hans far brukade sitta vid bordet och dricka kaffe, hur alla betett sig som om allt var precis som det skulle. Och han frågade: Var det en olycka?”

Dessa ord är tagna ur en bok som jag läste i somras. Författaren heter Anna Quindlen. Titeln är *Svart och blå*.

Boken har satt ganska djupa spår i mig, inte bara därför att den så tydligt beskriver hur det är att bo i en sådan här familj både för mamman och för barnet utan också på grund av den kontrast som uppstod när jag läst färdigt, när jag ställde boken i bokhyllan och tackade för en mycket givande insikt i hur ett liv kan vara. Jag fick möjlighet att leva mig in i hur det kan vara att leva ett sådant liv i helvetet och hur det är för väldigt många kvinnor och barn i detta land och i övriga världen för vilka det inte går att ställa in en bok i bokhyllan och lämna det bakom sig.

Ca 15 000 kvinnor anmäler årligen att de utsatts för misshandel. Om var och en av dem gjorde som Anna Quindlen och skrev en bok som är

ungefär tre centimeter tjock så skulle en stapel av dessa böcker bli 450 meter hög. Det är tre Kaknästorn ovanpå varandra.

Justitieminister Thomas Bodström är tyvärr inte här i dag, men han lovade för någon vecka sedan i medierna att han skulle stärka skyddet för kvinnorna. Han sa att regeringen kunde tänka sig att eventuellt införa elektronisk fotboja på mannen för att stärka kvinnans skydd. Men varför finns det inte redan nu konkreta förslag? Detta är ju ingen nyhet. Det är inget nytt samhällsproblem. Varför dröjer regeringen? Folkpartiet vill se ett snabbt beslut i denna fråga.

Kvinnor som utsätts för förföljelse, trakasserier, hot och våld måste beredas största möjliga rörelsefrihet. Det är mannens rörlighet som ska begränsas inte kvinnans.

Den som inte respekterar besöksförbudet ska kunna förses med elektronisk fotboja. I extremfall ska polisen också kunna punktmarkera män som återkommande bryter mot besöksförbudet. Hotade som så önskar borde också få rätt till vapenlicens för tårgassprej.

Fru talman! Riksdagen har just haft en debatt om mobbning. Ibland används begreppet mobbning som ett försök att bagatellisera våldshandlingar bara därför att de sker i skolans värld. Men de flesta handlingar som brukar kallas för mobbning har faktiskt sina motsvarigheter i brottsbalken. Det kan handla om ärekränkning, misshandel, vållande till kroppsskada, vållande till sjukdom, olaga ofredande och olaga hot.

De som mobbar begår alltför ofta även andra brott. En studie visar att mer än hälften av de åttondeklassare som upprepade gånger mobbat andra i skolan också har attackerat, sparkat och hotat andra i gatumiljön, utanför skolan. Därför är det så viktigt – både för den som blir mobbad och för den som mobbar – att vi på allvar tar itu med problemet. Risken finns ju att mobbningen leder vidare till andra brott. Ett brottsförebyggande arbete värt namnet måste också omfatta att krafttag tas mot våldet i skolan.

Fru talman! Jag har valt att inleda med en fokusering på mobbning och kvinnofrid därför att dessa saker så tydligt visar hur viktigt det är för den enskilda människans frihet, för hennes makt över det egna livet, att rättsväsendet fungerar ordentligt, bra och effektivt. För mig som liberal är det viktigt att samhällets insatser är lika hårda mot brottsligheten som mot brottslighetens orsaker.

Tony Blair säger något liknande: *"Tough on crime and causes of crime."*

Det är viktigt att komma ihåg att förebygga. Det måste alltid vara det viktigaste. Det perfekta brottet är nämligen det brott som aldrig begås. Därför har Folkpartiet även när det gäller denna budget satsat mycket på skola och omsorg och därför är Folkpartiet ute i kommunerna mycket noga med att prioritera skola och social omsorg i den kommunala verksamheten.

De viktigaste brottsförebyggarna är, som många tidigare varit inne på, föräldrarna. Det får inte bli så att föräldrarna bara får göra det som samhället inte orkar med eller klarar av. Ett fungerande brottsförebyggande arbete måste utgå från föräldrarnas engagemang.

Vi i Folkpartiet tänker inte minska vår kamp mot brottslighetens orsaker. Liberaler kan heller inte passivt se på när förtroendet för rättssamhället undergrävs.

Brott, fysisk otrygghet och förfall hotar grunderna för ett öppet och demokratiskt samhälle. Varje år utsätts nästan 2 miljoner svenskar, själva eller inom familjen, för brott. Trots världens högsta skatter lyckas vi i Sverige inte skapa trygghet mot brott och övergrepp.

Andelen uppklarade brott är oroande liten. Jag har sett att år 1996 hade endast 21 % av de anmälda brotten klarats upp. Siffrorna varierar naturligtvis mellan olika brottstyper. Sämst är det väl för den som blir bestulen på sin cykel. Bara någon enstaka procent av de brotten klaras upp. Så naggas förtroendet för rättsväsendet i kanten.

Det är mycket viktigt att medborgarna känner tillit till rättsväsendet. För att upprätthålla denna tillit har polisen självklart en nyckelroll.

För den som så vill är det lätt att hitta problem och brister i det svenska polisväsendet. Men i en sådan här diskussion är det viktigt att det inte blir vare sig enkelriktad svartmålning eller enkelriktad skönmålning. I stället gäller det att våga se både brister och positivt som sker.

Polisväsendets största brist för närvarande är just bristen på poliser. Jag har läst polisens årsredovisning för år 1999. Där skriver rikspolischefen: "Antalet poliser sjönk också år 1999 samtidigt som medelåldern fortsatte att stiga." Totalt var vi mer än 400 poliser fattigare år 1999 jämfört med år 1997.

Rikspolischefen konstaterar också att man under de senaste åren inte har haft råd att satsa tillräckligt med resurser på vidareutbildning av polisen och på andra insatser för att höja kompetensen. Självklart är det särskilt oroande i en tid då snabba samhällsförändringar verkligen ställer krav på en omfattande fortbildning av alla, kanske särskilt på polisen.

Mer än någonsin behöver vi välutbildade poliser. Den nya ungdomskulturen, den nya tekniken och internationaliseringen ställer nya krav på kunskaper hos poliserna. En bra utbildad polis vågar ta initiativ och ta tag i de riktigt svåra sakerna. Är man däremot inte säker i sin roll undviker man kanske att ta tag i problemen. Så fungerar vi alla, även poliser. Också för övriga delar av rättsväsendet gäller att kunskapen om ungdomars sociala kultur och sociala omständigheter måste öka, likaså kunskapen om ny teknik och globaliseringens effekter. Just när det gäller ungdomarnas situation är snedrekryteringen av nämndemän oerhört problematisk.

Polisen konstaterar också i sin årsberättelse att man i stort har uppfyllt de mål som satts upp men att det skett på bekostnad av medarbetarnas hälsa. Jag citerar åter rikspolischefen: "Sammanfattningsvis var 1999 ett år då verksamheten överlag kan beskrivas som tillfredsställande och då ekonomin var i balans. Men detta har åstadkommit till priset av en pressad och sliten personal."

Så kan det inte fortsätta! Det finns för få poliser i Sverige. Sverige har färre poliser per medborgare än länder som Storbritannien, Holland, Tyskland, Frankrike och Italien. Inom EU har Sverige den lägsta polis-tätheten.

Samtidigt är Sverige det land bland dessa länder som har det högsta antalet anmälda brott per 1 000 invånare. Det är viktigt att notera detta eftersom vi vet att en närvarande synlig polis skapar trygghet och förebygger brott.

Vi i Folkpartiet liberalerna hade hoppats på att i regeringens budget och i utskottsmajoritetens skrivningar i betänkandet finna förslag som

kan bidra till en lösning och jag ska inte påstå att sådana helt saknas – jag vänder mig då till Alice Åström.

I reda pengar föreslås förvisso när det gäller polisen att anslaget höjs med 575 miljoner kronor jämfört med föregående år och det tycker jag är bra. Men vi i Folkpartiet hade gärna sett att tillskottet blev ännu större. I vårt budgetförslag är höjningen av anslaget till polisen mer än 30 % större än regeringens. Sett till utvecklingstendenserna är det nog ingen som är förvånad över att vi faktiskt ligger över vad regeringen föreslår. Dessutom är det så att ju längre tid det tar innan man tar tag i ett problem, desto dyrare blir det att lösa det. Men det är inte bara pengar som behövs. För att öka antalet poliser på gator och torg krävs det också en kombination av ökade resurser, av omorganisation och av prioriteringar inom polisen. Det krävs att den årliga antagningen till Polishögskolan ökar, att antalet civilanställda inom polisen ökar, att det sker en upprensning bland polisens arbetsuppgifter och att antalet anställda inom polisen med olika specialkompetenser ökar.

För att minska bristen måste hela polisorganisationen koncentrera sig på de rent polisiära uppgifterna. En radikal upprensning av icke-polisiära uppgifter är möjlig och måste till.

Varje polis som är ute i ett aktivt förebyggande arbete i bostadsområden i stället för att utreda parkeringsfrågor är ett lyft för rättssamhället.

Varje utbildad polis som patrullerar på gatorna i stället för att syssla med hittegodshantering är en framgång.

Om polisen kunde slippa vissa tillståndsärenden, kontroll av dörrvakter och passhantering skulle vi minska bristen på personal ute i verkligheten, till förmån för de unikt polisiära uppgifterna.

Det brådskar att någonting görs för att få ut fler poliser på gatorna. Därför hade vi gärna sett fler förslag i budgetpropositionen men i stället säger man någonstans i propositionen att man tänker utreda frågan om att rensa bland uppgifterna.

Fru talman! Folkpartiet liberalerna vill tillskjuta nästan 1,4 miljarder kronor mer till rättsväsendet under den kommande treårsperioden än vad riksdagen har beslutat om. För nästa år innebär det 402 miljoner kronor mer än majoritetens förslag. Det skulle ha möjliggjort en förstärkning av polis- och åklagarorganisationen. Det hade också möjliggjort en satsning för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna inom domstolsväsendet. Vidare hade arbetet bland brottsoffer kunnat stärkas, bl.a. genom ett ökat stöd till brottsofferjourerna.

Senare i den här debatten kommer Staffan Werme i sitt inlägg att ta upp Folkpartiets synpunkter på andra delar av betänkandet men jag skulle vilja säga några ord om integriteten.

Det är en klassisk uppgift för liberaler att värna och slå vakt om människans rätt till sin personliga integritet. Att drabbas av ett brott är ett hot mot integriteten redan det. Hur många har inte upplevt känslan av olust över att veta att en främmande inbrottstjuv varit inne och rotat bland ens personliga tillhörigheter?

Vidare måste vi vara på vår vakt så att inte också kampen mot brott hotar den personliga integriteten.

På senare år har en grov organiserad och i Sverige tidigare okänd brottslighet fått fotfäste. Det rör sig om kriminella mc-gäng, narkotikaligor och våldsvarkare med nazistiska sympatier. Sådan kriminalitet kan,

om den får utvecklas vidare, ännu mer undergräva förtroendet för rättsväsendet och också grunden för ett öppet och demokratiskt samhälle.

Jag vill gärna instämma i det Gun Hellsvik sade om de oroande uppgifterna om att de kriminella gängen också organiserar och rekryterar inne på våra anstalter.

Modern teknik måste utnyttjas effektivt i kampen mot den grova brottsligheten. Men vi måste samtidigt vara mycket medvetna om att önskemålen om en effektiv brottsbekämpning alltid mycket noga måste vägas mot den enskildes motstående intresse av skydd för den personliga integriteten.

Många av de tekniker som står till buds kan man mycket enkelt finna övertygande argument för att de ska användas i brottsbekämpningen. Men det är också viktigt att inte bara se varje medel isolerat utan också försöka se ett större sammanhang, den stora bilden.

Varje steg kan synas vara litet. Men tas det många små steg rör vi oss i ganska rask takt mot ett övervakningssamhälle, som jag tror att väldigt få, om ens någon, egentligen vill ha. Det är därför mycket angeläget att regeringen, som Folkpartiet också föreslagit, tar initiativ till en särskild utredning som tar ett samlat grepp om frågorna kring integritet och väger dessa integritetskrav mot kraven på effektivitet i brottsbekämpningen.

Vi måste också vara medvetna om att en aldrig så bra utredning inte kan ge ett slutgiltigt svar på dessa frågor. Här har vi alla ett ansvar att hålla diskussionen levande.

Fru talman! Jag står självklart bakom samtliga Folkpartiets reservationer i betänkandet, liksom det särskilda yttrandet. För tids vinnande yrkar jag emellertid endast bifall till reservationerna 8 och 27.

Anf. 37 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet anser att samhällsförändringar i stort såsom bättre gemenskap i bostadsområden och i arbetslivet, ändrade könsroller, garanterad ekonomisk grundtrygghet och ett samhälle där alla behövs och känner ansvar för sin närmiljö både förebygger brott och underlättar återanpassningen för de redan dömda. Vi anser att kriminalpolitiken ingår i den generella välfärdspolitik; en social bostadspolitik och en skola som är öppen för alla; förskolor och fritidsverksamhet där barn från olika bakgrund och miljöer möts. Åtgärder som bidrar till att stärka skyddsneten för barn och ungdomar i riskzonen eller som motverkar att stora grupper av människor slås ut och marginaliseras är minst lika viktiga, eller kanske t.o.m. mer betydelsefulla, i det kriminalpolitiska arbetet som det som utförs inom rättsväsendet. Det är viktigt att föräldrar får tid till sina barn och ungdomar genom en kortare arbetstid varje dag och inte genom extra semesterdagar. De ska kunna vara tillsammans i de dagliga rutinerna, där barn och ungdomar behöver hjälp och stöd av lugna, ej sönderstressade vuxna. När vuxna är stressade känner de inte av andras behov heller. Överges denna grund spelar det inte så stor roll hur stort rättsväsendet än blir och hur många vakter som än utbildas. Miljöpartiet är mot den utvecklingen. Vi kan se på USA som ett avskräckande exempel, där både vakter och poliser finns i mångtal men där rättsväsendet ändå har stora problem.

Miljöpartiet, fru talman, anser också att en kunskapsbaserad kriminalpolitik krävs för att nå målen för kriminalpolitiken: att minska brotts-

ligheten och öka människors trygghet i samhället; kunskap om brottslighetens orsaker och de effekter olika insatser leder till. Forskning och utvecklingsarbete är av stor betydelse. De krav på effektivitet och rationalisering som myndigheterna har ställts inför under senare år och nya former av kriminalitet har medfört ett allt större behov av ny kunskap om brott och åtgärder mot brott. Det är inte endast en kunskap för rättsväsendets myndigheter, utan alla berörda inom alla samhällssektorer bör, som jag har sagt tidigare, bedöma vilka konsekvenser deras beslut och åtgärder har för brottsligheten.

Kunskap om de olika faktorer, miljöer och processer som bidrar till att individer begår brott är av grundläggande betydelse för hur kriminalpolitiken ska utformas. Denna kunskap behövs också för att förstå vilka samhällsförändringar och samhällsförhållanden som kan påverka brottsligheten och därmed också vilka förhållanden som det brottsförebyggande arbetet bör inriktas mot. BRÅ har en stor betydelse och en viktig funktion i detta arbete.

Fru talman! Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna kan nu trots förstärkningar i den sociala sektorn även höja rättsväsendets budgetram, vilket är angeläget och nödvändigt. Det har tidigare skett nedskärningar som Miljöpartiet har varit emot, t.ex. nollintaget till Polishögskolan, uppsägning av civil personal vid polis- och åklagarmyndigheten och nedläggningar av mindre anstalter inom kriminalvården. Dessa tidigare beslut måste nu repareras. Miljöpartiet står tillsammans med s och v bakom hemställan i betänkandet som vi har framför oss och som jag yrkar bifall till.

Rättsväsendet tillförs alltså över en miljard kronor, varav den största delen går till polisen.

Vi har fått en eländesbeskrivning här. Jag vet inte om Ragnwi Marcelind eller Gun Hellsvik var värst i den beskrivningen. Trots att det finns problem – jag motsäger inte problemen och identifieringen av dessa – tycker jag ändå att dessa talare borde hålla med om att detta är en början till en förstärkning av rättsväsendet. Det kanske inte räcker, det får vi se, men ändå är det en ny era i utvecklingen.

Fru talman! Det som förmörkar bilden för mig och Miljöpartiet är att en del av budgethöjningen kommer att gå till EU-samarbetet och till åtgärder som anses behövas i anslutning till det svenska ordförandeskapet. Sverige betalar redan nu en hög medlemsavgift till EU. Jag anser att även tredjepelarsamarbetet inom det rättsliga arbetet ska tas från EU:s gemensamma budget. För ordförandeskapet har riksdagen beviljat ca 1 miljard kronor, och ändå måste pengar för bevakning etc. som har ett direkt samband med EU-ordförandeskapet tas från polisens budget. Totalt räknar polisen med att det är 88,5 miljoner för hela landet. Bara i Västra Götalands län, som jag tillhör, kommer 30 miljoner att åtgå. Ändå kommer pengar att tillföras för själva sammanträdena, som polisen uppgav vid sitt besök i utskottet, på 16 miljoner. Det är alltså stora pengar som kommer att tas. Jag kommer att jobba för att dessa pengar ska läggas utanför och inte drabba polisen i det framtida arbetet.

En annan nackdel är att Sverige ska ansluta sig till Schengensamarbetet. Detta kommer att öka brottsligheten enligt bedömning från många som är initierade inom polisen, liksom smugglingen enligt många tullare. De kompensatoriska åtgärderna blir både dyrare och krångligare. Brotts-

lingarna kommer också att kunna röra sig fritt inom EU-området när gränserna tas bort. Detta kommer naturligtvis att belasta rättsväsendet. Bara narkotikabruket, som har ökat, kommer att få en ännu större ökning genom att det går lättare att köpa narkotika och forsla den.

För att återvända till det som är positivt vill jag särskilt nämna några inriktningar på den framtida rättspolitik. Medborgarperspektivet ska stå i fokus för medborgarnas rättstrygghet och rättssäkerhet, långtgående samverkan mellan rättsväsendets myndigheter. Fler poliser ska utbildas och anställas. År 2003 kommer det att finnas ungefär 600 poliser mer.

Man ska ta tag i brottsutredningar, och dessa bör förbättras. Miljöbrottsbekämpningen ska förstärkas och utvecklas genom fördjupad samverkan mellan polisen och andra myndigheter inom ramen för den nya miljöbrottsorganisationen. Det har bildats ett miljöbrottsråd för informationsutbyte och myndighetssamverkan om de nationella insatserna som stöd i omfattande och kvalificerade miljöbrottsärenden. Frigivningsförberedelserna förstärks, och alternativen till fängelse utvecklas.

De borgerliga partierna anvisar varierande högre belopp till de rättsvårdande myndigheterna. Det kan verka som om de agerar för en gemensam linje med många gemensamma reservationen, men det är stora skillnader vad gäller anslagshöjningar.

Jag vill kommentera några av de gemensamma borgerliga reservationerna. De flesta handlar om frågor som det redan arbetas på i någon instans eller som redan uppmärksammats. De har egentligen ingen annan inriktning än de åsikter som de samarbetande partierna har. Man kan ändå tro att det är så när man läser reservationerna.

Låt mig ge några exempel, fru talman.

Reservation 4 gäller antalet civilanställda. Det ska göras en översyn av polisens arbetsuppgifter, och i samband därmed kommer frågan om dessa kan renodlas upp. Hittills har redan 120 civila brottsutredare utbildats, och under 2001 kommer ytterligare 50–60 att utbildas. Det finns också behov härav, så det råder ingen motsättning i denna fråga.

En annan reservation handlar om fler närpolis och om en begränsning av ansvaret för utryckningsverksamheten. Vi önskar att det ska anställas fler poliser. Det kommer att tas in fler studerande till högskolorna, och fler poliser kommer att anställas. Utryckningsverksamheten blir en integrerad del, och jag har hela tiden sagt att det bör vara så i närpolisorganisationen.

En gemensam reservation gäller utredningsverksamheten. Det är riktigt att det finns långa handläggningstider och andra problem, och detta har vi också uppmärksammat. BRÅ kommer till våren att lägga fram en rapport om uppklaringsfrekvensen, som beräknas genom att man dividerar antalet uppklarade brott med antalet anmälda brott. I rapporten kommer att visas att uppklaringsandelen 1985 var 40 % men 1999 hade sjunkit till 25 %. Det finns stor anledning att studera detta. BRÅ kommer fram till att det finns många anledningar till denna utveckling. En anledning är att inflödet nu är mycket större och att polispersonalen har minskat.

BRÅ säger dock även att polisen klarar upp lika många brott som tidigare. Analysen visar att man under 80-talet vid varje gripande räknade en mängd brott separat, t.ex. narkotikabrott, bedrägeri och stöld, och därför blev resultatet annorlunda. Detta faktum tillsammans med omor-

ganisationen och uppsägningarna har resulterat i den nämnda minskningen.

Jag tycker att det är väldigt bra att BRÅ lägger fram ett noggrannare underlag för diskussionen och för framtida åtgärder. Självklart anser Miljöpartiet det vara av största vikt att uppklaringsandelen ökar. Regeringen kommer att företa en översyn av brottsutredningsverksamheten, vilket sker tack vare att Miljöpartiet ansett att det skulle tillsättas en utredning av frågan om ett oberoende tillsynsorgan för brottsutredningsverksamheten. Även frågan om anmälan av poliser och åklagare i samband med de interna brottsutredningarna kommer att behandlas i denna utredning, något som Miljöpartiet under lång tid har arbetat för.

Vad gäller polisens arbetstider säger man från oppositionen att det är eländigt ställt, med gamla, utslitna och trötta poliser, vilket är riktigt. Men samtidigt begär man i en reservation att poliserna ska jobba ännu mer på helger, kvällar och nätter. Detta är ett arbetsmiljöproblem. Skiftjobb ställer efter ett antal år stora krav även på yngre poliser. Det går inte bara att kommendera fram, utan man måste närma sig detta problem på ett helt annat sätt.

Under det moment som rör domstolar framför oppositionen verkligen splittrade åsikter. Den har inte någon gemensam linje. Den förändring som har påbörjats har mött motstånd från oppositionen. Moderaterna har väldigt få idéer om hur den framtida domstolsorganisationen ska utformas. I stället vill de hävda domstolsväsendets oberoende. Jag anser att man blandar ihop den dömande verksamheten med arbetets organisation. Att denna konservativa organisation – jag generaliserar; det finns undantag – ska bilda autonoma öar i samhället, såsom Centern föreslår, gagnar inte ett medborgarperspektiv. Det går bara inte ihop.

Våra svenska domstolar är självständiga i sitt dömande. De är skyddade enligt regeringsformen. Att Domstolsverket som central förvaltningsmyndighet för administrativa spörsmål nu utgår från geografiska förutsättningar och agerar för förändrings- och utvecklingsarbete tycker jag är positivt.

Moderaterna tycker att vi i stället för Domstolsverket ska ha en domstolsstyrelse. I denna styrelse med 11 ledamöter skulle 8 personer komma från domstolarna och endast 3 från det övriga samhället; en advokat och två övriga experter. Jag tycker inte att denna sammansättning borgar för ett utvecklingsarbete. Vi vet att man på de flesta ställen har konservativa idéer. Man vill inte ha så stora förändringar.

Moderaterna och Kristdemokraterna kan tänka sig att en del av dömandet vid länsrätterna kan flyttas till tingsrätterna och att dessa båda instanser på sikt kan slås ihop. Så långt kan man sträcka sig. Jag efterlyser fler idéer om hur domstolarna ska kunna arbeta i framtiden.

Fru talman! Slutligen måste jag än en gång kommentera reservationen om familjens brottsförebyggande betydelse. Jag motsätter mig formuleringen att familjen är samhällets bästa brottsförebyggande resurs. Det är föräldraansvaret som är väsentligt, fru talman. De vuxnas ansvar för barnen har blivit mycket sämre. Den vuxna rollen har försvagats. Historiskt är familjebegreppet, som bygger på hushållsgemenskap, präglad av både positiva och negativa ingredienser som lever kvar längre än åsikterna i det omgivande samhället.

En negativ aspekt är mannens ställning som norm inom familjebegreppet. Som exempel kan nämnas att i Sverige var tidigare våldtäkt och andra sexualbrott brott mot äran och den kollektiva friden. Det gällde familjens och ytterst mannens ära samt ordningen i samhället, som ej skulle rubbas. År 1965 överfördes sexualbrotten från fridsbrotten till sedlighetsbrotten. Nyheten var att sedlighetsbrott skulle betraktas som brott mot person, inte som brott mot allmän ordning.

Fortfarande försiggår misshandel av kvinnor och barn inom familjebegreppet, där även andra brott mot personer sker. Tidigare avskrev polisen ofta våld mot kvinnor just som familjebråk; det var en intern angelägenhet.

Enligt min åsikt ska inte enskilda individer gömmas under eller skymmas av familjebegreppet. Sociala skillnader och ekonomiska orättvisor har betydelse för unga människors utveckling. Detsamma gäller våld och misshandel och övergivenhet under uppväxten. Familjebegreppet kan försvåra tidiga insatser från samhällets sida. Därför är jag övertygad om att ett socialt jämställt samhälle är en av de bästa brottsförebyggande faktorerna. De människor som av olika anledningar behöver stöd kan där också få det.

Jag vill också lite kommentera det som sagts av Gunnel Wallin från Centern om psykisk vård i fängelse och normaliseringsprincipen. Det blir allt vanligare att fångar får psykiatrisk sjukhusvård, trots att de är dömda till fängelse. Samtidigt ökar antalet brottslingar som döms till sluten psykiatrisk vård.

För tio år sedan fick kriminalvården 3 000 vård dygn inom psykiatri för sina på anstalterna inlåsta klienter. I dag har antalet sådana vård dygn fyrfaldigats till 14 000.

Samarbetet med psykiatri har blivit mycket bättre. Personalen har blivit bättre på att bedöma de intagna. Det ser ut att fungera allt bättre. Det motsäger det som Gunnel Wallin sade tidigare i sitt anförande.

Jag vill också ställa en fråga till moderaterna. Vad är moderaternas plan för tingsrätterna? Hur ska de arbeta i framtiden? Moderaterna är ju emot det mesta som föreslås.

Hela tiden tas frågan om narkotika på fängelserna upp. Jag önskar inte heller att det ska finnas narkotika på fängelserna. Men fängelserna är en spegling av det omgivande samhället. Narkotikabruket ökar hela tiden, inte minst bland ungdomar.

Ragnwi Marcelind talar om stora avhopp inom polisen. Men det stämmer inte. Sten Heckscher sade att det var en myt. Han berättade i utskottet att endast 1 % av poliserna slutar.

Det är ett dåligt förslag att lägga ned Ystads åklagarkammare och föra den till Malmö. Jag kommer att motarbeta det förslaget med alla medel. Det har inte presenterats för utskottet. Regeringen kan inte heller direkt ingripa mot det, för det är åklagarmyndigheten som har fått detta ärende på delegation. Det skulle vara negativt ur alla synpunkter att göra den förändringen.

Anf. 38 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Kia Andreasson sade i sitt anförande att hon vill ha fler poliser. Jag nämnde i en tidigare replik en artikel från i dag som inte bara undertecknats av Alice Åström, som jag diskuterade med tidigare, utan

även av Kia Andreasson. Där sägs också att fler poliser minskar brottsligheten och att det år 2001 görs den enskilt största satsningen på rättsväsendet någonsin. Huvuddelen av de nya resurserna går till polisväsendet.

Var och en som läst artikeln måste få uppfattningen att vi nästa år kommer att få ett rejält tillskott av poliser i Sverige. Artikeln handlar om nästa år, 2001.

Alice Åström tillstod tidigare att det inte blir något stort tillskott av poliser nästa år. Alla som är insatta vet att vi inte får ett tillskott som täcker de utökade uppgifter polisen har.

Jag vill fråga Kia Andreasson om hon var medveten om det bristande tillskott av poliser som vi får nästa år när hon skrev under artikeln, som ger svenska folket intrycket av att vi får en kraftig utökning av poliskåren nästa år.

Anf. 39 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Detta är början av ett kraftigt tillskott av poliser. Polishögskolorna tar in många nya studerande. Utformningen av en ny polishögskola i Umeå har påbörjats. Med det underlag vi har i dag är planen att det kommer ut 600 fler poliser år 2003. Det är ett kraftigt successivt tillskott av poliser. Däri stämmer det påståendet.

Anf. 40 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Först kanske vi ska påminna om att rikspolischefen på ett mycket trovärdigt sätt har visat att vi behöver ungefär 3 000 fler poliser än vi har i dag. Att då tala om 600 om några år säger inte särskilt mycket om någon kvalitativ förbättring.

Det jag kan konstatera av Kia Andreassons svar på min fråga är att hon har skrivit under en artikel som gäller år 2001 och som ger svenska folket intrycket att en storsatsning kommer att ge oss – 2001 – ett kraftigt utökat antal poliser. Nu erkänner Kia Andreasson att det är bluff. Det vet alla vi som har sysslat med det. Men den som läser artikeln tror att målen kommer att nås. Tvärtom kommer kvaliteten på det polisiära arbetet att försämrats nästa år i och med att polisen har fler uppgifter och får ett större budgetunderskott, med den budget som bl.a. Kia Andreasson står bakom.

Anf. 41 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag motsätter mig den beskrivning som ges. Det stämmer inte. Visst är det en storsatsning med 1 miljard, och hälften av pengarna går till polisen. Visst är det en satsning. Man kan inte när man har påbörjat en satsning säga att alla poliser kommer nu på en gång. Självfallet är det inte så. Satsningen innebär att man först utbildar nya poliser och sedan successivt för ut dem i verksamheten. Det har vi påbörjat.

Anf. 42 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Kia Andreasson inledde sitt anförande med att tala om att forskning och utvecklingsarbete har en stor betydelse. Hur kommer det sig då att inte Kia Andreasson har reserverat sig för sin egen partimotion rörande forskning om ungdomskriminalitet? Den verkade vara mycket

angelägen, med tanke på de senaste årens debatter om familjens roll och betydelse.

Jag vill citera från motionen. Där står uttryckligen ”föräldrarnas primära uppgift att vara närhetspersoner kan inte bytas ut”. Det instämmer vi i. Vi tror att familjen och föräldrarna har en stor betydelse. Det är märkligt att Kia Andreasson, som förordar detta, inte har reserverat sig till förmån för motionen.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga: Innebär det att Kia Andreasson tycker att regeringen har gjort en helomvändning när det gäller rättspolitik, med tanke på alla reservationer som har funnits i tidigare betänkanden – i år finns inte en enda från Miljöpartiet – eller har Miljöpartiet anpassat sig till Socialdemokraternas politik?

Anf. 43 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! För att först bena upp frågorna som ofta kommer snabbt, vill jag säga att motionen är tillgodosedd i betänkandet. Det står i betänkandet att just den inriktning som vi i motionen kräver kommer att följas under året. Jag har också fått bekräftelse av Brottsförebyggande rådet att den forskningen kommer att bedrivas.

Det finns olika former för arbetet. När vi nu ingår i ett samarbete arbetar vi på ett annat sätt än i opposition. Jag tycker inte att jag ska behöva förklara för Ragnwi Marcelind att det inte finns samma nödvändighet att skriva reservationer då. De olika åsikterna tillgodoses i samarbetet och de kommer till uttryck i gemensamma skrivningar.

Anf. 44 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Samarbetet har tydligen intensifierats under de senaste månaderna. I år finns inte en enda reservation.

Jag vill återkomma till det som Kia Andreasson sade tidigare, att bara 1 % av poliserna slutar. 1 % av en poliskår på 16 700 är ca 170 poliser. Det är ganska mycket. Nettotillskottet för 2001 är 140 poliser. Avgångarna innebär trots allt ett underskott.

Det är märkligt att Kia Andreasson kan måla upp en så positiv och ljus bild. Vi kan i dag läsa att man i Stockholmsdistriktet i går var tvungen att besluta att tio polisstationer måste stängas. Är det inriktningen på Miljöpartiets politik inför framtiden, att vi i en storstad som Stockholm ska behöva stänga tio polisstationer? Menar Kia Andreasson att det som Rikspolisstyrelsen har skrivit i ett utdrag inte stämmer? Hon säger ju till Gun Hellsvik att det inte stämmer. Det finns uträknat. Har inte Kia Andreasson förtroende för Rikspolisstyrelsens beräkning av antalet poliser inför framtiden?

Anf. 45 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Att 1 % av poliserna i en poliskår slutar är inte särskilt stort. Det är så inom alla yrkesgränar. Det måste ske en rörelse, att människor gör andra saker. 1 % är nog högst normalt. Det skulle vara konstigt annars. Jag tror inte man kan hitta någon yrkeskategori där det inte sker.

Jag har inte läst artikeln om att polisstationer ska stängas. Jag kan inte bemöta det. Vi satsar 1 miljard respektive 1,5 och 1,6 miljarder de kommande tre åren och det innebär ett resurstillskott. Det måste Ragnwi

Marcelind kunna erkänna. Det kan man inte säga emot. Då kommer denna utveckling att bli successivt bättre, trots att det finns många problem att åtgärda. Dessa problem kan inte endast åtgärdas med pengar. Det fordras också andra åtgärder. Men detta är en början, Ragnwi Marcelind. Det tycker jag att man ska kunna erkänna.

Prot. 2000/01:40
5 december

Rättsväsendet

Anf. 46 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Miljöpartiet talar ofta om decentralisering och demokrati-frågor i lokalt självstyre. Det vill jag koppla till situationen inom rättsväsendet och t.ex. tingsrätterna.

Kia Andreasson sade här att Centerpartiet förordade isolerade öar. Vi tänker på medborgarna och medborgarperspektivet. Vi tycker att det är viktigt med en decentraliserad tingsrättsorganisation.

Det som nu sker i Skåne, Dalarna och Västergötland i form av centralisering tycker inte jag att man kan förorda. Det finns inget medborgarperspektiv i det arbets sättet.

När det gäller frågan om decentralisering sade Kia Andreasson att stora anstalter var vad hon förordade. Det är också en centralisering. Det går inte ihop med varannat. Det är nog väl med alla rapporter och utredningar. De behövs. Men det behövs också handling i den besvärliga situation vi just nu är i.

Jag fick en fråga om den psykiatriska vården. Behovet av psykiatrisk vård är enormt stort. Tillgången till psykiatrisk vård i samhället i sin helhet är dålig. På anstalterna och i kriminalvården är behovet stort. Där är det ännu svårare att kunna utnyttja den vården i den konkurrens som finns.

Anf. 47 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller tingsrätterna är medborgarperspektivet oerhört viktigt. Jag tycker att man har lyckats mycket bra med att sammanföra små tingsrätter, som ligger relativt nära andra medelstora tingsrätter. Just den sammanföringen har gått väldigt bra.

Centern anmärkte här på att Ängelholm, om vi nu tar det senaste exemplet som vi ska ta ställning till, blir kansliort. Varifrån kommer åsikten att det blir kansliort? Jag ser det inte alls så. Ängelholm får nu vara kvar och samarbeta med Helsingborg, som ligger ganska nära. Genom det samarbetet skulle man kunna uppnå många positiva effekter. I stället anar jag en negativ syn när man säger kansliort. Det är inte så det är tänkt.

Ur medborgarperspektiv är det ett utmärkt sätt att arbeta. Det är vad jag ifrågasätter ibland när man talar om tingsrätter. Är det verkligen medborgarperspektiv det är fråga om, eller är det de som arbetar på tingsrätterna som vill någonting annat? Jag tycker att vi hittills har lyckats väldigt bra just med förändringen av tingsrätterna ur ett medborgarperspektiv.

Jag är heller inte för stora enheter. Men man måste ha en balans i det. Det jag sade var att jag reserverat mig mot att små anstalter lades ned förra mandatperioden. Det var Centern som tillsammans med regeringen godkände detta. Det har fått till följd att vi fått större enheter, vilket inte är särskilt bra. Det hade varit bättre att ha kvar mindre enheter inom anstalterna.

Anf. 48 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag börjar med det som Kia Andreasson säger i slutet av anförandet om mindre och större anstalter. Vid det sammanträde i justitieutskottet då vi hade föredragning om kriminalvården jublade Kia Andreasson över den stora anstalten på 250 platser.

När det gäller tingsrätternas organisation står det i handlingen att Ängelholm ska bli en kansliort. Det har jag läst direkt ur handlingen. Kia Andreasson säger att det är ett utmärkt sätt att arbeta. Finns det någon erfarenhet och någon utvärdering av något sådant arbete? Jag känner i varje fall inte till det, och jag har inte fått mig presenterat någon sådan.

Det finns många frågetecken. Både Ängelholms och Klippans tingsrätt borde få vara kvar. Det går inte att inlemma mer verksamhet i den befintliga tingsrätten i Helsingborg. Jag och Centerpartiet tror inte på stora enheter. Vi förespråkar en decentraliserad tingsrättsorganisation. Vi vill ha tingsrätten kvar i Klippan, i Ängelholm och på de andra ställen där man i betänkandet föreslår en nedläggning.

Anf. 49 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag jublade över inriktningen på den nya anstalten, såsom det presenterades, med ett kretsloppsanpassat system. Det genomsyrade hela inriktningen på anstalten. Jag uppfattade att nya reformer skulle verkställas på denna nya anstalt av just det slag som vi såg i Kanada. Jag tyckte att det var mycket positivt att planera för en sådan anstalt.

Medborgarperspektivet innebär att det blir en snabb handläggning för den enskilde, att personalen i tingsrätter får chans till utbildning och att det sker en viss specialisering. Därför är det viktigt att dessa tingsrätter inte är alltför små när det är relativt tätt mellan dem. I Norrland är det andra förutsättningar.

Möjligheterna för Ängelholm är nu stora att samarbeta med Helsingborg ur just dessa perspektiv. Möjligheterna är oändliga om man har ett positivt synsätt.

Anf. 50 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Varje debatt brukar innehålla åtminstone något intressant besked. Ragnwi Marcelind kallade flera gånger den dryga halvan av Sveriges riksdag för vänsterfalangen. Är den ena halvan en vänsterfalang är väl den andra en högerfalang. Jag tycker att det är ett intressant besked att kd nu anser sig tillhöra landets högerfalang. Jag ska försöka att komma ihåg att i mitt anförande använda det uttrycket i stället för "de borgerliga" och "oppositionen".

I ett demokratiskt samhälle ska människor känna trygghet. Det är vår gemensamma uppgift att sörja för det. För vår trygghet är en väl fungerande rättssäkerhet och rättstrygghet av avgörande betydelse. Det handlar om att inte bli utsatt för våld, kränkningar och brott och att utan oro fritt kunna röra sig på gator och torg.

Jag menar att samhällets ansvar för vår trygghet också handlar om frågor som ett väl fungerande socialt skyddsnät, barnomsorgen, skolan, vården, äldreomsorgen och ett rikt föreningsliv. Vi bör diskutera den enskildes trygghet och ansvaret för den just utifrån en sådan helhetssyn.

Brottsligheten i vårt land ökade inte under 90-talet. Men den har förändrats. Den har till en del blivit grövre. Därför nås vi av rapporter om

grova brott, brott mot kvinnor och barn, rasistiska brott, organiserad brottslighet m.m. Det är mycket oroande.

De allvarligaste konsekvenserna av brottsligheten är naturligtvis att drabbas av brott. Men det får konsekvenser också för klimatet i hela samhället. Den bristande tryggheten och oron begränsar också ibland människors möjligheter och deras liv. Det är något som vi inte kan acceptera.

Samtidigt med dessa dystra bilder av dagens brottslighet och otrygghet finns i dag ett engagemang hos många människor. Det gäller både dem som arbetar inom rättsväsendet och dem som jobbar frivilligt inom exempelvis brotts- och kvinnojourer. Det finns ett engagemang att förändra och förbättra i samhället.

Det handlar exempelvis om att ta reda på vilka brister i samhället som leder fram till brott och som föder våld. Vad kan vi göra för att människor inte ska hamna fel? Vad kan och ska vi göra för att människor inte ska begå brott? Hur ska vi rehabilitera dem som ändå har begått brott?

Jag tror för min del inte att det finns några enkla lösningar. Däremot tror jag att vi med många skiftande insatser kan bidra till att föra utvecklingen i rätt riktning. Och då behöver vi engagerade människor som bryr sig om, och vi behöver insatser på många plan. Så sker också i lokalt brottsförebyggande arbete som byggs upp i samverkan mellan samhället, föreningslivet och enskilda. Vi kan också bidra genom att satsa aktivt på våra barn och ungdomar.

Förslaget i budgeten för rättsväsendet innebär ett stort steg framåt. Det innehåller ändå rejäla satsningar på rättsväsendet – 4 miljarder på tre år. Det är den största satsningen någonsin, vilket också har sagts här tidigare. Det ger oss ökade möjligheter att utveckla och förbättra insatserna på rättsväsendets område. I budgeten ges besked om att den genomgripande reformeringen av rättsväsendet ska fortsätta, och att medborgarperspektivet ska vara ledstjärnan i det arbetet. Tryggheten ska öka, och brottsligheten minska. Kampen mot brott ska bygga på en helhetssyn och utgå från principen om alla människors lika värde och respekt för den enskildes integritet och värdighet.

Jag ska inte prata om alla delar i den satsning som nu görs. Mina meddebattörer kommer senare att utveckla vår syn på hur arbetet ska bedrivas och utvecklas på de olika områdena. Men några ord vill jag ändå säga om våra prioriterade områden.

Det behövs fler poliser. Därför ska de nya resurserna användas till att både öka antalet poliser och höja kompetensen. Som har sagts här tidigare är det nödvändigt att förstärka och förnygra poliskåren. Därför ökas nu intagningen till polisutbildningen, och redan nästa vår börjar antalet poliser i tjänst att öka. De ökade resurserna till polisen ska också användas till att fullfölja närpolisreformen. Det är också viktigt att det går att rekrytera poliser till glesbygden. Etableringen av polisutbildningen i Umeå kommer att underlätta detta. Den tredje utbildningsplatsen någonsin i Götaland – var det nu kommer att bli – kommer att underlätta rekryteringen i den delen av landet.

Fler brott ska klaras upp, och snabbare. Det ger framför allt säkrare bedömningar. Därför ska brottsutredande verksamhet förstärkas och förbättras. Utredningarna ska präglas av hänsyn till brottsoffer och vittnen. Det är viktigt att polis och åklagare fördelar ansvaret för förunder-

sökningarna mellan sig på det mest optimala sättet utifrån de lokala förutsättningarna.

Polisen ska utveckla det problemorienterade arbetssättet. Detta arbetssätt ska genomsyra allt polisarbete. Det är nödvändigt inte minst för bekämpningen av de allvarligaste brottstyperna – våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet. Polisen ska också utveckla sin förmåga att förebygga och bekämpa brott med rasistiska eller främlingsfientliga, antisemitiska eller homofobiska inslag.

Det är särskilt viktigt att kunna kartlägga och analysera hotbilder. För att bekämpa den organiserade brottsligheten är utvecklingen av det internationella samarbetet värdefullt.

Genom inrättande av Ekobrottsmyndigheten och den nya organisationen för bekämpande av miljöbrott hos riksåklagaren kan samhällets insatser mot den ekonomiska brottsligheten och miljöbrotten effektiviseras.

För domstolarna innebär den stora satsning som nu görs på rättsväsendet att de får ökade resurser till att fortsätta reformarbetet. Det inriktas främst på fortsatt renodling av arbetsformer och arbetsuppgifter, förbättrade möjligheter till utbildning och specialisering samt förbättrad säkerhet och förbättrat bemötande i domstolarna.

Jag vill också nämna att kriminalvården, som under senare år genomgått omfattande förändringar, får behövligt resurstillskott. Den står inför ett fortsatt rationaliseringsarbete. Inriktningen av kriminalvårdspolitiken är offensiv, och den ställer stora krav på dem som arbetar ute på våra fängelser.

Nu prioriteras arbetet med att förstärka frigivningsförberedelserna, bekämpa narkotikamissbruket i fängelserna, förebygga återfall i brott och utveckla alternativen till fängelse.

Det pågår ett omfattande arbete med kvinnofrids- och brottsofferfrågor. Utvecklingen på brottsofferområdet har hittills inneburit en lång rad lagstiftningsinsatser och andra åtgärder. Men det finns fortfarande brister. Insikter, kunskaper och handling kan och måste bli bättre. Det ska vara prioriterade arbetsområden för rättsväsendet.

Den satsning på rättsväsendet som nu görs är offensiv. Den visar på insikt om dagens situation, och den visar på konstruktiva arbetssätt för framtiden. Det har därför varit intressant att följa högerfalangens reaktioner på förslagen i budgeten, och att se dess reflexmässigt negativa reaktioner och överbud. Som vanligt vill högerfalangen i vissa delar anslå mer pengar.

Det är därför intressant att, som har gjorts tidigare här, gå tillbaka till förra årets budgetdebatt. Då föreslog oppositionen också mer pengar än majoriteten. Nu i år satsar vi betydligt mer än vad något borgerligt parti föreslog förra året. Då, enligt förra årets retorik, skulle de borgerligas många gånger ganska små satsningar åstadkomma stora underverk. Nu, enligt årets retorik, är regeringens betydligt större satsningar otillräckliga. Jag tycker att de borgerliga fortsätter årets debatt som om de nya resurserna inte hade tillförts under tiden. Jag undrar om ni ändå innerst inne inte känner er lite besvärade av detta.

Partierna i oppositionen väljer dessutom att satsa på olika delar av rättsväsendet. Men sedan skriver man ihop sig i reservationerna utan att

alla partier har ekonomisk täckning för det hela. Låt mig bara ta ett par exempel. Ni kan själva finna var de är tagna ifrån.

I ett fall skriver ett parti som har 0 kronor i ökad satsning på kriminalvården ihop sig om stora förbättringar med ett annat parti, som vill skjuta till en kvarts miljard.

I ett annat fall skriver ett parti som har 0 kronor i ökad satsning på domstolarna ihop sig om en rad viktiga saker med ett annat parti, som vill tillföra 350 miljoner till just domstolarna.

Det är nästan så att man blir yr av att läsa de borgerligas reservationer. Jag tycker att det många gånger handlar om skrivningar utan ekonomisk täckning som faktiskt går en bit över anständighetens gräns.

Men det största problemet med oppositionen är att den inte tycks begripa hur samhället fungerar, som en del av rättsväsendet. Man kan faktiskt inte bekämpa brott enbart med fler poliser och strängare straff. Det behövs mycket mer än så. Brottsligheten måste angripas på bred front, och framför allt förebyggas genom lokala insatser. För att klara den uppgiften behövs det ett väl fungerande samhälle där alla får plats och där alla har viktiga roller att spela.

Det behövs med andra ord en helhetssyn när det gäller att förstå både brottslighetens orsaker och hur den ska bekämpas. Denna helhetssyn saknar oppositionen uppenbarligen insikt om. Den saknar insikt om att människors oro inte kan stillas enbart med aldrig så många poliser och strängare straff. För att människor ska känna trygghet behövs en politik som motverkar social utslagning, segregation och främlingskap. Det behövs en generell välfärdspolitik som ger alla barn chansen till en god start i livet. Det behövs bra barnomsorg och bra skolor till alla barn. Det behövs bra sjukvård till alla efter behov och inte beroende på hur mycket pengar man kan betala ur den egna plånboken. Det behövs bra äldreomsorg och ett rikt föreningsliv som är tillgängligt för alla.

Framför allt moderat politik innebär att förutsättningarna för en generell välfärd som är tillgänglig för alla rycks undan och därmed en viktig del av tryggheten. Därför blir det ingen ökad trygghet med Moderaternas politik. Det blir tvärtom så att konsekvenserna av den moderata politiken leder till att otryggheten i samhället ökar. Jag tycker faktiskt att ett parti vars kommunala företrädare ägnar all sin kraft åt att finansiera skattesänkningar genom neddragningar på fritidsverksamhet, socialtjänst och stöd till förenings- och idrottsverksamhet saknar trovärdighet när man talar om trygghet i riksdagen. Moderaterna skär först ned anslagen till välfärdspolitiken och sedan lägger man tillbaka en bråkdel av detta till rättsväsendet. Tyvärr får de ofta sina borgerliga bröder och systrar i andra partier inom den s.k. högerfalangen att följa efter.

Fru talman! Trots att det finns en del som oroar är jag optimistisk inför framtiden. Det betyder väldigt mycket att vi nu kan satsa rejält på rättsväsendet. För mig har också många möten med människor som arbetar inom rättsväsendet gett ökade insikter och optimism inför framtiden.

Vi socialdemokrater i justitieutskottet har under året i mindre grupper rest runt i landet och besökt poliser och anställda inom kriminalvårdsanstalter. Visst har vi fått ta del av problem och av hur tufft de upplever sin situation, men vi har framför allt sett att de har ett starkt engagemang för sina uppgifter.

En annan positiv upplevelse tycker jag är att frågor kring rättsväsendet har fått en större plats i debatten under senare år. Allt fler människor känner sig engagerade, intresserar sig för tryggheten i samhället och är beredda att delta i exempelvis lokalt förebyggande arbete. Till skillnad från de borgerliga partidebattörerna, som tycks fastna i sina egna skräckbilder, ges också många exempel på ett konstruktivt utvecklingsarbete.

Sammanfattningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater vill förebygga brott genom en politik mot ekonomisk utslagning och socialt utanförskap. Vi vill bekämpa brott genom ett arbete för ett effektivt rättsväsende, en socialt medveten poliskår och kompetenta domstolar. Vi vill förhindra återfall i brott genom en progressiv kriminalvård som syftar till att återföra brottslingar till ett vanligt liv.

Till sist vill jag passa på att tacka utskottets ordförande, ledamöter och personal för ett fint arbete och ett fint samarbete under året. Dessutom vill jag rikta ett särskilt tack till Alice Åström, Kia Andreasson och Yvonne Oscarsson för ett fint och konstruktivt samarbete när vi har tagit fram den här budgeten.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 51 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Ingvar Johnsson började med att tala om att människor ska kunna röra sig på gator och torg utan oro och att det offentliga har ett stort ansvar för detta. Ingvar Johnsson sade sedan att det är viktigt att ha en helhetssyn i kampen mot brottsligheten. I båda dessa delar har jag precis samma uppfattning som Ingvar Johnsson.

Men samtidigt ska vi vara medvetna om att kriminaliteten har ökat. Den har sexdubblats sedan andra världskriget. Den ligger i dag på ungefär samma nivå som i början av 90-talet, men det var faktiskt en nedgång i början av 90-talet. Sedan har den gått upp igen. Och vi har fått en förgravning, precis som Ingvar Johnsson sade.

Därutöver kan vi konstatera att Socialdemokraterna, till största delen med egen majoritet och i övrigt med hjälp av stödpartier, har haft makten i Sverige under de senaste 65 åren med undantag för 9 år. Under 6 år i slutet av 70-talet och början av 80-talet och under 3 år i början av 90-talet hade vi på den borgerliga sidan regeringsmakten.

Vi kan konstatera att vi inte är nöjda med den utveckling som vi har haft under efterkrigstiden då Socialdemokraterna har format politiken. Det kan vi båda konstatera. Vi får nu en beskrivning av den socialdemokratiska politik som ska rå på kriminalitet. Då måste jag fråga vad det är för revolutionerande förändring av den socialdemokratiska politiken som nu presenteras. Jag har inte noterat den förändring som gör att det ska bli bättre efter misslyckanden under hela efterkrigstiden.

Anf. 52 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Först vill jag hålla med Gun Hellsvik om att vi har haft makten under större delen av 1900-talet. Under den tiden har faktiskt ett av världens finaste och tryggaste välfärdsländer byggts upp, även om det finns mycket som vi nu upplever bör göras ännu bättre.

Sedan gläder det mig att Gun Hellsvik säger att hon har samma syn som jag när jag talar om en helhetssyn på vad vi ska göra inom olika

områden. Jag hoppas bara att Gun Hellsvik är beredd att föra det budskapet vidare till sina partivänner ute i många kommuner där man nu gör dramatiska nedskärningar som sedan polisen i stället får rätta till.

Det talas om resurser. Förra året sade Gun Hellsvik att 11,8 miljarder till polisen för det andra året i budgeten, inte för detta år, skulle räcka till allting. Det var i stort sett vad som sades i debatten. Nu föreslår majoriteten 12,3 miljarder. Det är en halv miljard mer än det som ni för ett år sedan sade skulle räcka till allt. Nu säger ni att detta är helt otillräckligt och att det är ett bevis på att vi inte tar situationen på allvar.

Gun Hellsvik har också tagit upp detta när andra får ta över polisiära uppgifter. Då skulle jag vilja fråga Gun Hellsvik en sak. Hur många poliser ska man ha i ett samhälle där behovet av att sätta in andra typer av vakter och liknande upphör?

Anf. 53 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Ingvar Johnsson besvarade min fråga med att Socialdemokraterna i Sverige har byggt upp vad som kan betraktas som världens bästa välfärdssamhälle. Har Ingvar Johnsson stannat upp och funderat över hur det kan komma sig att man inte har trygga människor i världens bästa välfärdssamhälle? Hos våra äldre finns det faktiskt en större otrygghet och rädsla för att man ska drabbas av brott än det finns hos äldre i många andra länder.

Jag hör ingen analys och inga ifrågasättanden. Om vi nu redan har världens bästa välfärdssamhälle, vad är det som ytterligare måste göras för att människor ska känna trygghet? Ingvar Johnsson kanske skulle fundera lite grann över om det finns någonting i moderat familjepolitik och moderat socialpolitik som skulle kunna öka tryggheten för människor. Jag fick inget svar, och jag är inte riktigt säker på att Ingvar Johnsson har förstått vad jag talar om.

När det gäller budgeten kom ju egentligen samma fråga tidigare också från Alice Åström. Den lyssnade tydligen inte Ingvar Johnsson på. Eftersom Socialdemokraterna inte såg till att rättsväsendet fick tillräckligt med pengar det här året har underskotten ökat. Med majoritetens budget kommer de tyvärr att öka även nästa år. Därför vill jag förvarna om att inför 2002 kommer vi moderater att bli tvingade att höja våra budgetförslag på grund av de ökande budgetunderskotten.

Anf. 54 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Beskeden är ju lite olika. Ragnwi Marcelind sade just att vi i vårbudgeten i stort sett tillförde de pengar som man förra året sade skulle behövas ytterligare till polisen, även om Moderaterna hade något mer.

Det är klart att det finns revor i välfärden. Vi socialdemokrater är väldigt ödmjuka. Det var jag faktiskt i mitt anförande också. Den ekonomiska krisen under 90-talet har fått en del konsekvenser som vi nu måste ta itu med.

Vi säger ju att fler poliser är en väg. Jag hörde tidigare i debatten att Gun Hellsvik tydligen hade läst rubriken på den debattartikel vi har i Aftonbladet men inte innehållet. Det står inte någonting om att det kommer att bli stora polisförstärkningar redan under 2001.

Gun Hellsvik undvek att svara på frågan om hur många poliser man ska ha i ett land för att behovet av andra insatser försvinner. Det kanske berodde på att hon, liksom jag, hade läst landets polistidning, där det just talas om vilka satsningar de anser sig behöva i USA utöver att de har en betydligt större polisstyrka.

Jag tycker inte att Gun Hellsvik har gett några svar om hur den moderata politiken på andra områden skulle skapa trygghet. Hon frågar om jag inte har sett vad Moderaterna skriver om familjepolitik och annat. Nej, jag ser bara de stora neddragningar som man gör på de allra mest känsliga områdena i rader av kommuner. Man stänger bibliotek och fritidsgårdar, och man drar ned på sociala insatser. Polisen får göra jobbet. Man ropar ensidigt efter fler poliser, som då ska göra det jobb som den sociala sektorn borde ha klarat av.

Anf. 55 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag känner mig inte alls besvrad över att det har blivit ett tillskott till rättsbudgeten – jag tycker att det är jättepositivt. Jag känner mig stolt över att vi har kunnat driva en opinion som har gett det resultatet.

Ingvar Johnsson tog upp detta med att känna trygghet. Jag har mött företagaren i Övertorneå som står handlingsförlamad med en gripen och det finns inte någon polis. När han ringer till Luleå, som är långt borta, har de ingen att skicka. Det kallar jag inte trygghet. Jag kallar det inte trygghet när affärsidkaren här i Stockholms city står och ser ett inbrott eller rån i butiken mitt emot, kan inte göra någonting mer än att kalla på polis och vakten kommer men kan inte göra någonting. Det tar evigheter innan polisen kommer. Just på en affärgata vid Norrmalmstorg här i city har det varit 1 400 brott på tio månader, och inget av dessa brott är upplarat. Tror Ingvar Johnsson att de människor som bedriver verksamhet där känner sig trygga?

Det är väl bra om det finns ett engagemang, med allt det här ideella, det brottsförebyggande arbetet och kvinnojourerna. Men vem är spindeln i det arbetet? Jo, det är närpolisen, och på många ställen finns det ingen närpolis att samverka med. Då faller det andra arbetet också. Det måste vara någon som drar i trådarna. Det saknas.

Det talas om mer resurser. 575 miljoner kronor är också lönepengar, för löneökningar som inte var kompenserade. Utbildningen kostar ju 0,4 miljarder per plats.

Anf. 56 INGVAR JOHNSSON (s) replik:

Fru talman! Man ska vara försiktig i sina kommentarer till vänner i riksdagen som man har samarbetat ganska nära med under olika perioder. Det var i budgetöverenskommelser mellan mitt parti och Gunnel Wallins parti under en rad år i sträck som det lades fast hur många poliser vi skulle ha i Sverige i dag.

När Gunnel Wallin tar ett exempel på otrygghet här i Stockholm skulle jag vilja fråga: Har Centern mer pengar i sitt budgetförslag när det gäller satsningar i Stockholmsområdet? Ni har 200 miljoner kronor mer där. Men ni har en reservation där ni talar om oerhört långtgående insatser när det gäller glesbygd. Det måste innebära att ni inte alls har tillfört några resurser till storstadsområdena. Å andra sidan säger ni i reservat-

ion 5 – något som tillhör märkligheterna i dessa reservationer – att det är ungdomsbrottsligheten och särskilt ungdomsrånen som ni vill bekämpa. Jag funderade ett tag på om ni i Centerpartiet och något annat parti tycker att ungdomsrånen är ett speciellt glesbygdsproblem. Det är ju där ni har lagt pengarna.

Anf. 57 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Det är inte preciserat om pengarna ska läggas i glesbygden eller i storstaden, utan de ska läggas där pengarna behövs. Detta är pengar utöver dem som regeringen anser räcker alldeles förträffligt.

Jag uppmärksamade att Ingvar Johnsson nämnde glesbygden och en bättre fördelning. Men som situationen ser ut i glesbygden är det ganska svårt att styra upp några unga poliser dit. Det finns bara till stor del poliser som är i 60-årsåldern, som har svårigheter att klara skiftarbetet. Den unga polis som kommer dit får ta hela den här bördan, och den blir övermäktig. Här finns alltså mycket mer att göra för att det ska bli så bra som Ingvar Johnsson får det att låta.

När det gäller trygghet ska väl alla medborgare kunna känna trygghet var man än bor. Så är inte fallet i dag. Jag har varit runt på olika ställen i landet, både i storstad och i glesbygd, och det är mycket bekymmersamt. När man läser förslaget tycker man att det är jättebra, men verkligheten ser helt annorlunda ut. Det är viktigt att ha med sig detta i bagaget.

Anf. 58 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Gunnel Wallin om att det finns människor som känner otrygghet i samhället. I början av mitt anförande uppehöll jag mig ganska mycket vid de brister som finns och varför det nu är så viktigt att vi genomför nya satsningar när det gäller både den sociala tryggheten och inom rättsväsendet.

Gunnel Wallin kan inte så lätt komma ifrån detta med var man tillför resurser och vad man sedan skriver i sina reservationer. Om det nu är betydligt mycket mindre pengar än de 200 miljoner mer som man har i satsningen på polisen som ska gå till på glesbygden, är det inte riktigt det budskapet jag läser när centerriksdagsmän skriver insändare ute i landet. Det är tydligen en mycket mindre del, för de resurserna ska också satsas på att bekämpa ungdomsrån och annat i storstadsområdet.

Jag har inte förnekat att ni har en reservation där ni föreslår mer pengar, men vad jag försökte säga var att ni använder pengarna två gånger. Ni skriver dels en kraftfull reservation om glesbygdssatsningar för de här pengarna, dels en annan reservation om att pengarna borde användas för att bekämpa ungdomsbrottslighet och ungdomsrån.

Anf. 59 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag vill informera Ingvar Johnsson, om han inte kände till det tidigare, att för att ta ut en riktning till vänster eller till höger måste man utgå från mitten. Där är just Kristdemokraterna.

För övrigt var Ingvar Johnssons anförande av ett ganska stort underhållningsvärde, om man bortser från att det inte fanns något politiskt innehåll i det.

Jag skulle vilja citera Ingvar Johnsson från fjolårets debatt, för jag upplever att han är lite pressad. Då sade han så här: ”Det är trist att reto-

riken så totalt tappat kontakten med verkligheten.” Det är precis det jag tycker, dvs. att den retorik som Ingvar Johnsson för fram totalt tappat kontakten med verkligheten.

Ingvar Johnsson säger att kriminalvården får ett behövt resurstillskott. Det finns alltså 70 miljoner kvar när man har lagt tillbaka 190–200 miljoner. Det ska räcka till 60 nya platser på Kumla, 100 nya motivationsplatser, mer personal, fler behandlingsprogram etc.

Sedan säger Ingvar Johnsson att vi kommer med överbud, och han kallar samtidigt sig själv ödmjuk. Jag skulle vilja fråga om Ingvar Johnsson tycker att 70 miljoner räcker för att rädda kriminalvårdens framtid, mot bakgrund av de aviserade satsningar som regeringen anser att de 70 miljonerna också ska räcka till.

Anf. 60 INGVAR JOHNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill kommentera påståendet om att retoriken tappat kontakt med verkligheten. Nu är det så att vi säger att vi vill satsa 595 miljoner mer på polisen. Retoriken ska då ha tappat kontakt med verkligheten.

När jag fällde det yttrandet förra året talade kristdemokraterna om 180 miljoner. Då sade jag att man kanske hade tappat kontakt med verkligheten. Jag har protokollet från förra årets debatt här. Vet Ragnwi Marcelind hur många gånger hon upprepade summan 180 miljoner? Det var som ett mantra som skulle lösa alla problem. Nu säger hon om en satsning på nästan en halv miljard mer på polisen att retoriken har tappat kontakt med verkligheten. Ibland undrar jag vad som sägs i debatter.

Sedan skulle jag vilja ställa samma fråga som jag ställde till Ragnwi Marcelind förra året. Varför ska ni finansiera denna satsning just med ytterligare en karensdag, vilket innebär att lågavlönade sjuka är med och bidrar?

Sedan vill jag fråga Ragnwi Marcelind om samma område som jag frågade Gunnel Wallin om. När tänker ni sluta att säga att ni har mer pengar än majoriteten till polisen i Malmö, Göteborg och Stockholm? Detta frågar jag mot bakgrund av det ni skriver i reservationen om den fantastiska glesbygdssatsningen, satsningen i fjällvärlden, osv.

Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Det var bra att jag använde summan 180 miljoner som ett mantra förra året, för det ledde i alla fall till att Ingvar Johnsson och regeringen i vårpropositionen insåg att man åtminstone skulle anslå de 180 miljonerna för att hjälpa polisen att komma på fötter.

Precis som jag har sagt tidigare i dag i debatten handlar det om att ha en verklighetsförankring. Efter att ha varit ute och sett verkligheten, efter att ha fått rapporter som den i dag om att tio polisstationer ska stängas i Stockholms län och efter att ha sett hur utvecklingen vad gäller antalet anställda kommer att bli t.o.m. 2015, även om vi skulle anställa 500 nya poliser per år, inser vi att kontentan är den att vi, Ingvar Johnsson, kommer att få avsätta mycket mer resurser framöver för att klara polisbehovet i Sverige.

Ingvar Johnsson svarade mig inte på frågan om kriminalvården. Han har heller inte svarat mig på frågan hur han vill handha klasskampen, nu när vi satsar lika mycket pengar på alla dessa vaktbolag som vi satsar på

polisen för att de ska hjälpa till. Vi ska ha en helhetsbild; det håller jag med om. Men hur går det för de människor som inte har råd att betala ett eget vaktbolag? Tror Ingvar Johnsson att vi kommer att få en utveckling som den i USA? Är det detta som är intentionerna vad gäller det som är allas vårt ansvar, dvs. regeringens brottsförebyggande program?

Anf. 62 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Ragnwi Marcelind tar upp polissituationen i Stockholms län. Jag tycker att det är intressant att hon inte i någon reservation skriver att hon har ytterligare pengar att tillföra just Stockholms län.

När det gäller kriminalvården tillför vi faktiskt detta år 271 miljoner kronor. Vi säger att det är viktigt att man satsar på programverksamhet, frigivningsförberedelser och annat. Jag tror ändå att man med de resurserna kan göra en hel del.

Det är intressant att Ragnwi Marcelind låter bli att svara på frågan hur man ska finansiera polisen. Jag har ett tidningsurklipp här. En kd-riksdagsman säger att två karensdagar kan ge polisen mer pengar. Jag tycker att det är en lite ensidig finansiering och att det är fel att det är just de sjuka som ska finansiera polisen.

Sedan tycker jag också att Ragnwi Marcelind är svaret skyldig när det gäller varför man i denna nya högerfalang följer med moderaterna på neddragningar när det gäller exempelvis fritidssektorn och den sociala sektorn. Jag såg ett program från en av kommunerna i Västsverige, där den ledande kristdemokraten sade att man nu måste skära ned och lägga ned alla fritidsgårdar. Det är viktigare att hålla en låg skattenivå.

Då menar jag att man inte har den helhetssyn som jag tycker är så viktig. De nedlagda fritidsgårdarna i den kommunen kanske resulterar i att det behövs fler platser på fängelserna längre fram. Det är det vi menar med en helhetssyn på politiken.

Anf. 63 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag konstaterade med glädje att Ingvar Johnsson tog upp kvinnofridsfrågorna i sitt anförande. Johnsson sade också att det fanns förslag om att säkra kvinnofriden och motarbeta misshandeln av kvinnor. Jag undrar om han kan nämna några exempel, eftersom han inte gjorde det i sitt anförande, på förslag som kan komma. När kan de sakerna träda i kraft?

Min andra fråga rör samarbetet med Europeiska unionen. I regeringens budgetproposition står det att resurstillskottet främst ska användas till ett ökat antal poliser, till att utveckla närpolisen och det problemorienterade arbetssättet, till förbättring av gränskontrollen samt till att ge polisen förbättrade ekonomiska förutsättningar att delta i EU-relaterat arbete.

Jag blev något förvånad när Kia Andreasson tidigare tog upp ordförandeskapet och Schengensamarbetet som om detta skulle vara ett stort problem som belastar rättsväsendet. Jag tycker att EU-medlemskapet är viktigt för Sverige. Jag tycker att Schengenavtalet är bra både för friheten och för brottsbekämpandet.

Hade majoriteten och regeringen inte beaktat dessa båda saker när budgetförslaget lades fram? Det var rimligen inte någon nyhet vad som skulle gälla för det kommande halvåret.

Anf. 64 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Den sista frågan tar jag först. I det fina samarbete som vi har i de flesta frågor med Vänsterpartiet och Miljöpartiet är EU-frågorna inte inkluderade. Där har vi olika åsikter. Jag har samma positiva grundsyn på EU och på Schengen som Christer Nylander har.

Sedan frågar Christer Nylander efter insatserna när det gäller kvinnofrid. Det har pågått ett utredningsarbete, och förslag är på gång för att sedan komma hit till riksdagen. Man har bl.a. noga prövat systemet med fotboja för att män inte ska kunna överträda besöksförbud. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna komma överens om de satsningarna.

För mig är det en självklarhet att det inte är kvinnan som har blivit utsatt för kränkningar som ska behöva flytta på sig, utan det är mannen som ska hållas därifrån. Vi är klara över att man måste bli kraftfullare i agerandet. Men den frågan återkommer under våren, tror jag, till riksdagen.

Anf. 65 MAUD EKENDAHL (m):

Fru talman! Vid denna tidpunkt förra året inledde jag mitt anförande med att informera om hur illa ställt det var ute i landet vad gäller tillgången på poliser. Jag kan bara konstatera att läget är detsamma, om inte något värre, innevarande år.

Vi talar mycket om närpolis. Med tanke på hur det ser ut i landet skulle jag vilja kalla den för fjärrpolis. Varför det? Jag kommer från Skåne. Där fattas det drygt 200 poliser. Som ett exempel kan jag nämna att 36 närpoliserna av totalt 175 från nordvästra Skåne under våren tvingades lämna sina tjänster som närpolis och övergå till uttryckningsenheten. Detta skulle vara en tillfällig lösning på några månader, men tyvärr fortsätter närpoliserna att tjänstgöra i uttryckningstjänst.

Vi har fått ett brev. Det har stått i tidningen att polisen stänger tio stationer här i Stockholm, vilket Kia Andreasson inte har sett. Kanhända har Kia Andreasson som alla andra fått ett brev från Kristina Axén Olin, ordförande i polisstyrelsen här i Stockholms län. Det är daterat den 30 november.

Hon skriver så här: "Bästa riksdagsledamot. Inom några dagar kommer du tillsammans med 348 andra riksdagsledamöter att besluta om de ekonomiska resurserna till polismyndigheten för nästa år."

Jag hoppar över lite och kommer ned till det som jag tycker är väsentligt i den här debatten:

"Vid Stockholms läns polisstyrelses sammanträde den 4 december i år" – alltså i går – "föreligger förslag om att stänga tio polisstationer i södra Stockholm. Några av områdena är hårt kriminellt belastade. Ett av distrikten är Söderort, där fem av distriktets åtta närpolisstationer föreslås avvecklas. Idag har Söderorts polismästardistrikt ca 450 anställda, jämfört med 1994 då distriktet hade 700 anställda. Utvecklingen ser dessvärre likadan ut i hela stockholmsregionen där 1 900 anställda har slutat sedan 1994. Samtidigt har antalet invånare i vår region ökat med över 100 000."

Det kan hända att Kia Andreasson har sett det här som hon har fått i sitt brev nu i dagarna.

Efter att jag har läst upp det här kommer ju talesmannen för socialdemokraterna i polisfrågor troligtvis att vara Margareta Sandgren. Då

skulle jag vilja fråga henne: Hur kommer ni från socialdemokratiskt håll att bemöta ett sådant här brev som har kommit till oss?

I betänkandet framgår att man hade 16 201 poliser den 31 december 1999. Om man räknar bort frånvaro, speciellt sjukfrånvaro mer än 14 dagar, var antalet 15 381. Det är det totala antalet poliser som finns i verksamheten, de som sitter inne och jobbar och de som är ute på fältet.

Om polisen inte kommer att kompenseras för full löneuppräknings befaras, enligt vad rikspolischefen sade vid vår sammankomst i utskottet, antalet poliser sjunka ned mot 14 600. Det är en mycket oroväckande utveckling.

Alice Åström erkände att stängningen av polishögskolan under två år har gjort att antalet poliser har minskat. Vi sa ju redan från början att det blir så om man stänger en skola. Men nu ökar det successivt återigen.

Kia Andreasson är inne på precis samma spår och tar med glädje upp hur man nu tänker utbilda poliser, och därmed får vi flera närpolis. Men när de är utbildade ska de ju ha lön också. Det är redan ett stort glapp. Det finns ett medvetet glapp när det gäller det som man betalar ut i dag och pris- och löneuppräknings. Alla ni som var på utskottets sammankomst vet att Rikspolisstyrelsens chef sade att det saknas 200 miljoner.

Hur ska man räkna då? Jo, man kan stå här och vara flott och säga att det ska bli ett tillskott på 575 miljoner till polisväsendet. Men sedan är det de här 200 miljonerna. Man måste ju betala de här lönerna, som man inte har fått kompensation för, på något sätt. Räkna ut vad som blir kvar då och hur det kommer att bli om ett par år framöver!

Margareta Sandgren! Vilka åtgärder är ni socialdemokrater beredda att vidta för att vi inte ska gå mot den här minskningen av antalet poliser?

För inte så länge sedan – närmare bestämt måndagen den 27 november – hade Gunnel Wallin en interpellationsdebatt med justitieministern. Av hans svar framgår klart och tydligt att avgörande för hela polisväsendet är att närpolisområdena får de resurser och den kompetens som behövs för att närpolisen verkligen ska bli basen i polisverksamheten. Ministern anser att det krävs insatser för kompetensutveckling och personaltillskott. Det anser vi också, men det är faktiskt beklämmande när man hör en minister säga dessa vackra, låt mig säga ärvda, fraser som inte stämmer alls med hur verkligheten ser ut.

Fru talman! I betänkandet, under avsnittet om polisväsendet, finns det nio reservationer samt ett särskilt yttrande som vi moderater antingen har ensamma eller tillsammans med de övriga borgerliga partierna. Jag har för avsikt att lyfta fram några av de här reservationerna.

Jag har tidigare lyft fram frågan om personalsituationen. Vakanserna är ju många, och medelåldern är extremt hög. Jag kan väl upprepa vad Ragnwi Marcelind sade tidigare. Mer än hälften av poliserna är mellan 45 och 65 år. Ca 3 000 poliser är mellan 55 och 60 år. Drygt 600 poliser är över 60 år. Den höga medelåldern resulterar i att poliser tvingas utföra arbetsuppgifter som inte alls passar för deras ålder.

Kortsiktigt är det nödvändigt att utöka utbildningen kraftigt och att inrätta ytterligare polishögskolor. Jag säger bara "polishögskolor", eftersom det kanske behövs fler än vad regeringen och ni stödpartier anser. Dessutom bör andra åtgärder vidtas, såsom att polismyndigheterna bör avsätta en viss del av sin budget till nyrekrytering. Så gör man ju i Ka-

nada, och vi i den justitiegrupp som kallades för polisgruppen fick ju information om hur man gjorde för att ha en stark bas och pengar till nyrekrytering. Därför skulle jag återigen vilja vända mig till Margareta Sandgren. Anser Margareta Sandgren att det vore lämpligt att införa något liknande här i Sverige?

För att man ska kunna få en stark och effektiv polis krävs det ständig utbildning. Det är oerhört viktigt för den enskilde polisen att erhålla information om nya metoder, om kriminalitetens utveckling och förändring, inte minst narkotikakulturens förändringar, m.m. Man ska komma ihåg att hög kompetens skapar en arbetssituation där poliser är trygga och effektiva.

Ett kanske mera känsligt område är polisens arbetstider. Vi moderater anser att polisens arbetstider måste anpassas bättre till verksamhetsbehoven. Självklart måste poliserna i högre grad arbeta kvällar, nätter och helger.

Riksrevisionsverket gav ut en rapport förra året, *Närpolisreformen och polisens arbetstider*. Där framgår det att utformningen av polisens arbetstidsavtal gör att det, i jämförelse med avtalen för andra yrkesgrupper, är mycket svårare att utnyttja de tillgängliga resurserna på ett effektivt sätt. Det finns en nyhet sedan december 1999. Då införde man ett nytt avtal som ger arbetsgivaren bättre förutsättningar för arbetstidsregleringar. Det är något som både arbetsgivaren och Svenska Polisförbundet har gjort en överenskommelse om för att lätta upp när det gäller att man ska kunna arbeta mer just på de här mer obekväma arbetstiderna.

Jag vill ta upp en sak till, något som vi också stötte på i Kanada när vi besökte Kanadapolisen. Jag kommer ihåg att Morgan Johansson och jag satt i samma bil en kväll i Montreal. Där fick vi, och kanske ni andra också, ta del av hur man hade lagt upp sitt arbete. Så fort vi i Sverige pratar om ensamtjänstgöring eller ensampatrullering för poliser stöter det på patrull, så att säga. Där hade man en bil som var bemannad med två poliser och en annan med en polis. De var ett gäng, så när de åkte ut på en utryckning var de alltid minst tre i dessa två bilar som kom till platsen. Sedan kunde de få ytterligare förstärkning; det fick vi också se.

Men vad gjorde man sedan? Jo, om det behövdes ett omhändertagande tog de poliser som var två hand om den eller dem som skulle omhändertas. Så körde de i väg och ordnade transporten för detta, medan den polis som var ensam i lugn och ro kunde stanna kvar på platsen och ta upp förhör, tala med drabbade osv. Där fick man en betydligt effektivare arbetssituation. Som vi såg det, och som vi moderater ser det, medförde denna effektivisering inte att poliserna behövde känna någon ökad risk i sitt arbete bara för att de fick vara ensamma ett kortare tag.

Det är självklart att en sådan här modell skulle vara intressant att se i Sverige, med tanke på den brist på poliser vi har. Kanske får man anpassa sig och göra om arbetssättet för att vi ska få ut så mycket som möjligt av polisen.

Fru talman! Vi borgerliga partier har även ett särskilt yttrande – jag ser att tiden rinner i väg – om den nationella insatsstyrkan. Vi tycker att den naturligtvis borde vara en nationell resurs och att den organisatoriskt skulle ligga under Rikspolisstyrelsen. Jag behöver inte utveckla alla argument för det, för det gjorde vi här i debatten förra året.

Till sist, fru talman, vill jag säga att det känns bra. Trots att det finns för få poliser har förtroendet för poliserna nämligen ökat. Denna slutsats har tagits fram i en SOM-undersökning från Göteborgs universitet. En förklaring till uppgången kan vara händelser som Malexandermorden, tror statsvetarna Sören Holmberg och Lennart Weibull. Men trots uppgången är det långt kvar till den topp som redovisades för sex år sedan. Det innebär att den bristande tilltro till polisen som ändå finns är allvarlig, då polisen får allt svårare att klara sina arbetsuppgifter. Och det är inte att undra på att tilltron inte har kommit upp i topp, när polisen inte kan komma till mig eller dig när det har inträffat något. Man ser inte polisen, och då sjunker tilltron när man inte får hjälpen när man behöver den.

Det är det som är så viktigt för oss politiker: Det är vår skyldighet att ge förutsättningar så att Sverige har tillräckligt med poliser och att människor därmed kan känna sig trygga.

Fru talman! Jag ställer mig bakom det bifallsyrkande till reservation 1 som Gun Hellsvik tidigare har gjort. Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar för tids vinnande inte bifall till någon annan.

Anf. 66 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en fråga till Maud Ekendahl. Den handlar just om detta med polisbristen – beskrivningen av den stora bristen på poliser och de svårigheter denna innebär. Nu har det ju öppnats en ny polishögskola. Det ska öppnas ytterligare en. Maud Ekendahl är också lika medveten som majoriteten om att det kommer att ta tid innan vi har utbildat poliser. Ändå låter det, när jag lyssnar på Maud Ekendahl, som om bara Moderaterna fick bestämma skulle vi ha fullt med poliser i morgon dag. Ska man kлона, eller vad ska man göra? Verkligheten är ju att utbildningskapaciteten ökar och det kommer fler poliser, men det här kommer att ta tid.

Sedan vill jag påpeka att detta med pris- och löneomräkning osv. gäller alla statliga verk. Moderaterna i finansutskottet står också helt bakom principen att det ska drivas på det här sättet och att man ska ha det här generella kravet. Det är ju ingenting som är speciellt för majoriteten när det gäller det här området.

Sedan måste jag ställa en fråga om Moderaternas reservation 7, som handlar om utredningsverksamheten. Man skriver inledningsvis: ”Vi vill understryka vikten av att polisen inte skriver av anmälningar utan att detta är befogat. Allmänhetens förtroende för polisen hotas om den som anmäler ett brott bibringas uppfattningen att man inte ens försöker utreda det anmälda brottet.” Är det Moderaternas uppfattning att detta är vad poliskåren i Sverige gör i dag? Jag tycker att det är ganska allvarligt om Moderaterna menar att polisen skriver av anmälningar utan att det är befogat.

Anf. 67 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! När det gäller polisbristen, Alice Åström, tycker jag att hela eftermiddagen har handlat om den. Vi har tagit upp dessa vinklingar här. Som jag också har sagt har vi redan från börjat hävdat detta med den polisbrist som skulle uppstå när vi stängde polishögskolan. Det måste vi faktiskt få upprepa, eftersom vi visste hur det skulle bli.

Nu säger ni att det blir fler poliser och att ni tycker att det är bra. Men, Alice Åström, Ragnwi tog ju upp prognosen att även om man räknar upp med 500 nya poliser varje år är man ändå år 2015 nere på 14 900 poliser. Därför blir det ju ingen uppräknings av antalet poliser. Ni är grundlurade.

När det sedan gäller löne- och prisuppräknningen är det just detta som är så märkligt: Så här är det på varje område. Men jag diskuterar polisväsendet, och då tar jag upp vad som ligger i glappet på 200 miljoner. Man ska dock komma ihåg att under den borgerliga regeringen, då Alice Åström inte satt i riksdagen, beslutade denna att det skulle finnas ramar tilltagna för att använda till den här uppräknningen. Men det har ju den socialdemokratiska regeringen struntat i sedan man kom till makten år 1994.

Anf. 68 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Då får jag väl, om vi nu ska gå tillbaka i tiden, påminna om att det var en borgerlig regering som fattade beslut om den största besparingen någonsin på det här området – 500 miljoner kronor. Detta har vi fått dras med under väldigt lång tid.

Maud Ekendahl talar om prognoser för hur det ska bli med polisen och hur grundlurade vi är. Vi vet att målsättningen är att öka antalet när det gäller polisutbildningen. Helst ska vi nå upp till 900 per år. Lyckas vi med det nu när vi ökar kapaciteten både i Umeå och här i Stockholm, kommer vi faktiskt år 2015 att vara uppe i över 20 000 poliser. Då räknas ändå med övrig avgång, pensionsavgångar osv. Och detta är siffror från polisväsendets eget budgetunderlag. Det gäller att välja vilka siffror man vill läsa och hur man vill tolka dem.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga: Tänk om massmedier och politiker uppmärksammade de gånger då polisen gör ett lyckat jobb, gör lyckade uttryckningar, kommer i tid osv. – vilket den faktiskt gör i de allra flesta fallen – i stället för att ständigt använda sig av extremfall! Det kanske också skulle skapa lite bättre trygghet hos allmänheten.

Anf. 69 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att det ska vara slut med tjafsandet om neddragningen med 500 miljoner under den borgerliga regeringen. Alice Åström kan gå tillbaka till socialdemokraterna och fråga: Hur var det egentligen?

Det var stökigt och bökigt i denna riksdag när nydemokraterna var med. Det gjorde att de borgerliga ledamöterna tvingades till ett samarbete med socialdemokraterna för att klara budgeten och säkerställa ekonomin under det tredje året. Då sade socialdemokraterna: Ja, vi går med på det och hjälper er, för det är för rikets bästa. Men under förutsättning att 500 miljoner dras ned i budgeten på en gång när det gäller rättsväsendet.

Man gick en bit på vägen och drog ned 150 miljoner kronor. Det resterande tog socialdemokraterna på ett bräde när man kom till makten 1994.

Anf. 70 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Vi kommer nu in på Stockholmsområdet och de olika fördelningarna av den budget som vi ännu inte har beslutat om. Det är

svårt för mig som riksdagsledamot att sätta mig in i de enskilda länens problem. Men fördelningen av den budgethöjning som vi har gjort för polisen har mig veterligen inte skett med exakta belopp ut till länen.

Jag tycker naturligtvis att det är väldigt beklagligt att tio polisstationer behöver stängas. Men jag vet samtidigt att ekonomin i Stockholm, det stora underskottet, har varit ett problem. Men det är ju saker som ledningen för polisen måste fördela. Det kan inte jag ha åsikter om här och nu.

Däremot tycker jag, som jag sade, att ordförandeskapets extra kostnader, som också kommer att drabba Stockholmspolisen, naturligtvis ska tillföras utanför polisens budget i ett separat anslag, speciellt med tanke på att det har tillförts så mycket pengar till ordförandeskapet. Det tar jag för givet. Särskilt gäller detta också samarbetet i EU och Schengen. Dessa pengar ska inte tas från den ordinarie grundplåten för polisen. Det har jag hela tiden hävdad.

Anf. 71 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Att sätta sig in i alla polismyndigheters verksamheter begär inte jag heller. Men om man sitter i justitiekommittén kommer information dels i tidningen, dels i brev från ordföranden för polisen i Stockholms län.

Jag vet att Kia Andreasson själv är den som emellanåt brukar ta upp exempel på olika sätt. Det är förvånansvärt att man inte kan ta del av den stora staden eller hemorten själv. Nu valde inte jag att ta Göteborg, för det kunde Kia Andreasson ta själv, men att inte kunna engagera sig i olika delar av landet.

Men det går bra, Kia Andreasson, när det gäller tingsrätterna. Då fanns det möjlighet att engagera sig i budgetarbete för Ängelholms tingsrätt, som blir en kansliort.

Anf. 72 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag inte kunnat engagera mig var att jag inte visste om fördelningen hade skett över huvud taget, vilket jag hävdar att den inte har gjort. Men vet Maud Ekendahl bestämt att Rikspolisstyrelsen redan nu har fördelat exakta summor till länen så vet Maud Ekendahl mer än jag.

Anf. 73 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Debatten har ju gått ut på att vi gång på gång har talat om att det är för lite pengar till polisen. För polismyndigheten i Sverige sade någon av ledamöterna att man räknar med att det samlade underskottet för 2001 blir ½ miljard kronor. Det här har vi tagit upp i våra diskussioner. Det är förvånansvärt att inte Kia Andreasson vet om det när vi har diskuterat budget. Vi har t.o.m. haft schabloner att gå efter och tittat närmare på hur det ser ut. Sådan är ju verkligheten.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.24 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § (forts.) Rättsväsendet (forts. JuU1)

Anf. 74 TREDJE VICE TALMANNEN:

På förekommen anledning får jag be deltagarna i debatten att inte överskrida anmälda debattider.

Anf. 75 YVONNE OSCARSSON (v):

Fru talman! Först vill jag, liksom några andra, inleda med att tacka för det samarbete som vi har haft fram till nu med budgeten – naturligtvis samarbetspartierna. Även om Gun Hellsvik inte är här för tillfället vill jag tacka henne. Vi i Vänsterpartiet tycker att hon leder utskottet på ett bra och fint sätt. Jag tycker speciellt att vi har en trevlig och god stämning i utskottet. Det är inte ofta som det är ett speciellt otrevligt debattklimat. Det är bra.

Att rättsväsendet är ett viktigt område kan man se på den långa talarlistan och alla de deltagare som vill vara med i debatten. Just nu är det ganska glest i kammaren, men de dyker väl upp så småningom.

För två år sedan inledde jag budgetdebatten med att läsa lite grann ur Vänsterpartiets kriminalpolitiska motion. Jag tänker göra så i dag också.

Kriminalpolitiken ska verka brottsförebyggande och vara reparativ, dvs. motverka och städa upp det som samhället inte klarar av. Den ska ses i ett helhetsperspektiv och förena ett generellt samhällsperspektiv med speciella insikter om orsaker till brott. Vi behöver en kriminalpolitik som dels är human med utgångspunkt i en noggrann analys av de sociala villkor som människor lever under, dels är progressiv och samverkar med en generell och solidarisk välfärdspolitik som syftar till ökad delaktighet och minskade klassklyftor.

Vänsterpartiet tror inte att hårdare tag är den allenarådande lösningen på en ökad brottslighet. Vi tror att det viktigaste är att lära sig att förstå orsakerna till brott och att på så många olika nivåer som möjligt försöka förstå vad olika åtgärder har för effekt på människor.

En trovärdig politik ser helheten och försöker förstå hur det mesta i livet och samhället hör ihop. Det går inte att prata om rättsväsendet utan att försöka förstå att rättssäkerheten är beroende av en klok politik när det gäller andra områden. De är t.ex. vilken syn man har på kvinnofrågor, alkoholfrågor, droger, segregation mellan folkgrupper, klassklyftor, fattigdom, arbetslöshet, fritid, arbetstid, hälso- och sjukvård, social omsorg, utbildning, kultur, vad vi har för syn på människor med olika sexuell

läggning, olika hudfärg, olika fysisk och psykisk förmåga, barns rättigheter m.m. Allt hör ihop.

Kriminalpolitiken handlar också om att många barn växer upp utan närvaro av båda föräldrarna. När det gäller pojkar är det bevisligen mycket viktigt med en närvarande pappa. Utredningar visar att bland dömda män har ett stort antal haft liten eller ingen kontakt alls med sin pappa.

I den kriminalpolitiska helhetssynen spelar polisen naturligtvis en stor och viktig roll. Eftersom Vänsterpartiet hävdar att många andra politiska beslut hör ihop med antalet poliser krävs det mycket stark politisk enighet kring vilken sorts samhälle vi vill ha, och utifrån den diskussionen är det svårt att veta exakt hur många poliser vi behöver.

Hur många poliser ska vi ha i Sverige? Vi har lite olika åsikter om det. Var ligger lagomnivån? Ska vi anslå pengar till 100, 200, 1 000, 2 000, 3 000 nya? Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstår var de borgerliga partierna ska ta alla poliser från. Jag hör och förstår att man vill tillföra mera pengar. Men hur och var man ska hitta redan utbildade poliser är för mig en gåta.

Det har startats en ny polishögskola i Umeå, och det ska öppnas en på ett ställe till. Om det behövs för att behålla rättssäkerheten när det gäller polisen måste vi självfallet vara beredda att diskutera en ytterligare, dvs. en fjärde polishögskola. Jag ser ingen annan väg att få fler poliser än att utbilda fler. Takten måste vara klok, därför att kvaliteten på utbildningen måste oavsett var den ligger vara lika hög som nu.

Jag tycker också att man måste titta på hur många poliser det skulle behövas för att få ett visst mått arbete utfört på ett visst sätt under en viss tid. I detta sammanhang vill jag också säga att det är en myt att poliser ofta slutar sin anställning – som någon redan har sagt. Det är tvärtom så att poliser är mycket trogna sitt yrke till skillnad från många andra yrkesgrupper. Om man påstår något annat måste det vara för att undergräva och medverka till att förtroendet för poliskåren försvagas. Sanningen är att avsevärt färre poliser slutar sina jobb jämfört med hur det är på andra jobb. Det är viktigt att hålla sig till sanningen.

Det finns ett annat problem som Rangwi Marcelind påtalade, nämligen att de som lämnar poliskåren ofta är unga. Det är inte heller konstigt eller speciellt för poliskåren. Så ser det ut inom andra yrkesområden också.

Ibland händer det som inte får hända. Det dröjer för länge innan polisen kommer efter ett larm. Det händer sällan om man tittar på det totala antal utryckningar som polisen gör. Men om man upprepar många gånger att polisen inte kommer och att det inte finns några poliser, kan det naturligtvis uppfattas som sant. Då har man lyckats med att skrämman människor och få människor att tro att det inte är någon idé att ringa eftersom det ändå inte finns några poliser som kan komma. Det är olustigt om människor ska vara rädda för något som inte är relevant.

Jag kan ge ett exempel från helgen i Stockholm. Vid stängningsdags utanför en krog blir det ett stort bråk. Grannar ringer och anmäler att det är bråk. Det tar fem minuter innan polisen är på plats.

Varför kan vi inte någon gång prata om alla de gånger som polisen verkligen kommer och när deras snabba insatser verkligen fungerar?

Polisen ska inte behöva höra att de inte kommer när det i verkligheten oftast inte är sant.

Jag är glad över att ett flera år gammalt vänsterkrav har uppmärksammat i årets budget. Det gäller poliser i glesbygd. Vi är många, inte bara Vänsterpartiet, som påtalat riskerna med att människor i glest befolkade områden inte känner sig trygga och att det finns risk att människor tar lagen i egna händer.

Vi ser också mycket positivt på att, som jag sade tidigare, det har öppnats en polishögskola i Norrland, i Umeå. Förhoppningsvis kommer det att underlätta rekrytering av poliser till Norrland. Jag säger förhoppningsvis eftersom jag vet att flera poliser som går utbildningen nu helst vill jobba i Stockholm eller i någon annan storstad för att de anser att de lär sig yrket snabbare om de får jobba i en större stad.

Jag vill som i fjol peka på det stora arbete polisen lägger ned på alkoholrelaterade brott. Enligt många poliser är hela 80 % av alla våldsbrott relaterade till alkohol. Sena öppettider på krogen, lördagsöppet på Systembolaget, stora mängder alkohol på och kring musik- och idrottsarenor, eventuellt sänkta alkoholpriser, alkoholrepresentation m.m. är exempel på beslut i andra delar av samhället som rättsväsendet inte styr över men som har direkt påverkan på många delar i rättsapparaten och framför allt på polisens arbete. Det är alltför enkelt att tro att fler poliser löser alkoholrelaterade våldsbrott. Många sådana brott sker, som flera har sagt, inom hemmets väggar. Många kvinnor och barn kan vittna om detta. Fler poliser skulle förmodligen inte reda ut det problemet. Däremot skulle kanske pengar till skolan, fritidssektorn och socialtjänsten kunna förbättra situationen.

Jag tror också att många män behöver få stöd på ett sätt som liknar det som kvinnor får från kvinnojourer.

I det senaste numret av Polistidningen finns två mycket intressanta artiklar. De handlar om olika saker men har att göra med grundsynen på kriminalpolitiken och polisens arbete. Den ena handlar, som rubriken säger, om att otrygghet kan byggas bort. En kvinnlig doktorand från Chalmers har tittat på säkerhetsaspekterna ur olika vinklar. Hon pekar på två modeller för att förebygga brott.

Den ena modellen är säkerhetsmodellen med mer av kontroll, nolltoleransprojekt och säkerhetsprylar. Den andra modellen benämns *safety*-modellen, dvs. trygghetsmodellen. Den förstnämnda modellen är den mest populära för tillfället.

Hon menar att vi mer och mer genom olika kontrollåtgärder försöker få till stånd trygghet. Det blir mer och mer vanligt med galler, övervakningskameror och vakter. Hon menar att trygghet inte uppnås genom att någon tar sig rätten att bevaka andra människors handlingar. Hon undrar om vi verkligen vill ha ett mer slutet och välbevakat samhälle. Trenden går åt det hållet.

Många kontrollåtgärder visar utåt att det *här* är så otryggt och farligt att bo att vi *här* måste låsa in våra saker och alla behöver övervakas. Hon säger att hon förstår varför det har blivit så, men hon undrar om det är så vi egentligen vill ha det.

I Sverige säger många att vi är för ett öppnare samhälle, men i praktiken hämtar vi inspiration från länder med ett mycket kontrollerande system. I New York-modellen var det från första början klart vilka som

skulle skyddas, nämligen den vita överklassen mot andra grupper av människor. Kritiken mot modellen har bestått i att andra samhällsklasser har känt sig utpekade och utsatta för polisbrutalitet.

Som jämförelse nämner den här forskaren ett trygghetsprojekt i Toronto i Kanada, där man vänt på problematiken genom att utgå från de mest utsatta gruppernas perspektiv. Bland referensgrupperna finns kvinnor från olika etniska grupper, hemlösa, homosexuella och andra grupper som ofta känner sig utsatta och hotade.

Man utbildar poliser i de utsatta gruppernas problematik och studerar den fysiska miljön noga för att tidigt planera trygghetsåtgärder som inte upplevs som kontrollerande. Man har värdar på tunnelbanan, och man har lister att trycka på om man är rädd. Bussarna stannar på beställning.

Hon menar att välplanerade åtgärder är bättre än tillfällighetslösningar, som ofta bygger på eldsjälar. I det sammanhanget nämner hon nattvandringsprojekt och nattögon. Hon frågar sig vad dessa utgår från när de ingriper och menar att det finns risk att man förstärker termer som ”vi” och ”de” och att det kan leda till att de som är annorlunda blir mer utsatta. Liv och människor ska finnas i stadslivet, säger hon men menar att väktare i olika former inte är en naturlig social kontroll.

Den andra artikeln ska jag sammanfatta, eftersom tiden har runnit i väg. Den handlar om att poliserna i Norge är obeväpnade. Jämförelsen med Sverige visar att poliser här skjuter så att människor skadas medan antalet skadade poliser i Norge är mycket lägre än i Sverige.

Jag menar inte med detta att man ska plocka av våra poliser vapnen, men det visar vilka skilda förhållningssätt som man har när man löser svåra problem och att resultatet blir lite olika.

Jag tror att svensk polis tillhör världens bästa. Det beror på den utbildning som våra poliser får och på de arbetsuppgifter de har. Vänsterpartiet tror fortfarande på näpo-organisationen och på det problemorienterade arbetssättet. När man inför ett nytt arbetssätt tar det alltid ett antal år innan det till fullo fungerar. Vi tror att både poliserna själva och medborgarna vinner på att vi fullföljer och kanske förbättrar näpo-arbetet.

Ibland höjs det röster för att polisen inte ska syssla med små och meningslösa insatser. Jag tror att vi måste vara försiktiga i den bedömningen. Invånarna behöver även i fortsättningen ges möjligheter till en personlig kontakt med polisen där människor får hjälp med för dem viktiga ärenden, även om de kanske inte är så viktiga för många av oss som står utanför och tittar på.

Fortfarande är det så, vilket jag tror att Maud Ekendahl nämnde, att befolkningen har ett stort förtroende för polisen. Det är en av våra största uppgifter här i riksdagen att så gott vi kan se till att det förtroendet behålls och ännu hellre förstärks.

Anf. 76 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Yvonne Oscarsson talar lite grann om antalet poliser och undrar hur man ska få tag i poliser. Det som vi i dag skördar konsekvenser av i form av för litet antal poliser är att Polishögskolan varit stängd under tre års tid.

Yvonne Oscarsson går sedan lite längre. Jag tror att man ska vara väldigt försiktig när man uttalar sig om bedömningar som gjorts t.ex. av Rikspolisstyrelsen i den redovisning som den har gjort och av polisfack-

ets ordförande både när det gäller hur många människor som faktiskt tar avstånd från polisyrket och lämnar det och när det gäller hur många poliser som behövs. Jag skulle vilja fråga Yvonne Oscarsson: Tror Vänsterpartiet inte på de redovisningar som vi får del av och som ska vara ett underlag för oss som beslutsfattare när vi talar om hur mycket resurser våra partier vill avsätta till de olika områdena?

Yvonne Oscarsson talade vidare om att vi vill skrämman människor. Jag och många med mig har dock varit ute och sett hur det ser ut i verkligheten i dag. Jag har besökt Ludvika, där en ensam polisman körde omkring på natten. Han sade: Även om jag ser någonting allvarligt hända kan jag inte ingripa. Jag måste ringa efter den närmaste bilen, som tar en timme på sig för att komma mig till hjälp. – Dessutom var han gammal.

Är det verkligen enligt Yvonne Oscarsson ett sätt att skrämman människor när oppositionen för fram att vi behöver fler poliser?

Anf. 77 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Ragnwi att jag tycker att det är väldigt bra att hon är så engagerad. Jag vet att hon är ute mycket i verkligheten, och även det är bra.

Det är faktiskt så att poliser lämnar verksamheten. Jag hoppas att inte bara jag lyssnade när rikspolischefen sade att det är ungefär 1 % som lämnar polisyrket. Jämfört med andra yrkesgrupper är det en väldigt låg andel, sade rikspolischefen. Ragnwi Marcelinds tilltro till honom är ju väldigt hög när det gäller andra siffror, och jag hoppas att den är lika hög när det gäller detta. 1 % av poliskåren lämnar yrket.

Jag vill också upprepa att även andra ungdomar lämnar sina yrken. Det är tydligen så i vårt samhälle i dag att många människor vill byta jobb, och man gör det i andra yrkesgrupper mycket oftare än poliserna.

När det gäller de här siffrorna har vi naturligtvis med stort allvar sett på de tabeller som vi vid samma tillfälle fick presenterade av rikspolischefen. Alice Åström talade om att om man kommer upp till att utbilda 900 poliser per år, klarar vi det här bra. Jag har tillsammans med Ragnwi tittat på det här, och vi kom fram till att om man utbildar 900 poliser har man en god försörjning om några år.

Anf. 78 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar Yvonne Oscarsson för den inställningen. Ska vi utbilda 900 poliser per år är jag jättenöjd. Det är precis vad vi vill. Vi vill tillföra mer resurser och starta en tredje polishögskola, eftersom vi anser att man måste lyssna på de signaler som man får från Rikspolisstyrelsen. Det är dock inte detta som föreslås i regeringens budgetalternativ. Det handlar för 2001 om ca 140 poliser netto, sedan man räknat bort pensioneringar osv. Detta antal ska man ställa i relation till att det är ca 170 som slutar.

Man kan säga att det inte är någonting att bara 1 % slutar. Det är kanske inte det i förhållande till andra yrken, men inom poliskåren är det väldigt mycket mot bakgrund av att man samtidigt i realiteten rekryterar bara 140 nya.

En sista fråga. Jag har besökt Söderhamns närpolisområde, som också är Yvonne Oscarssons närpolisområde. Jag var ute och åkte nattpatrull med en man som hade varit polis i 34 år. Han signalerade verkligen en

oro för den ensamhet som han upplevde när han körde nattpatrullbil. Det fanns inga möjligheter för honom att ingripa om någonting skulle hända.

Yvonne Oscarsson, som också har besökt det här närpolisområdet, vet att det är en väldig brist på poliser.

Vad ska vi säga till dem, Yvonne Oscarsson? Ska vi säga att antalet poliser räcker? Eller har vi ambitionen att försöka uppnå det som Rikspolisstyrelsen har gett oss indikationer om? Då behövs det mer pengar. Då ligger vi inte fel när vi yrkar på mer.

Anf. 79 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Vi ska naturligtvis säga att vi i Sveriges riksdag är väl medvetna om att problematiken med för få poliser är sann. Så uppfattar jag det i alla fall. Det beror på att vi stängde Polishögskolan. Det vet vi också. Jag hör att olika partier vill tillföra mer pengar. Men det tar ändå en viss tid att utbilda. Man kan inte utbilda i alltför snabb takt – i alla fall inte enligt Vänsterpartiet och förmodligen inte heller enligt våra samarbetspartier. Man måste förbereda utbildningsplatserna, rekrytera lärare och se till att polisens utbildning håller mycket god kvalitet. Den får vi aldrig nagga i kanten. Kvantitet kan aldrig stå över kvalitet. Man måste ta det lugnt och klokt.

Jag tycker att jag kan åka hem och hålla huvudet högt och säga att vi från vår sida naturligtvis kommer att göra vad vi kan för att få fler poliser.

Anf. 80 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Yvonne Oscarsson säger att de borgerliga partierna bara jagar efter fler poliser. Hon undrar var vi ska få dem ifrån, för det finns inte fler poliser.

Det är just det problemet vi har haft uppe i debatten. I betänkandet på s. 36 står det att ”regeringen anför att det är avgörande för hela polisväsendet att närpolisområdena nu får de resurser och den kompetens som behövs för att den verkliga skall bli basen i polisverksamheten”.

Det oroar oss. Vi menar att de poliser som finns inte räcker. Därför måste man låta poliserna göra det som de är bra på och anställa civila till det andra jobbet. Det har vi försökt förklara. Om man ska leva upp till målsättningen i betänkandet måste man utbilda fler poliser eller göra som jag har sagt.

Vi känner till situationen. Vi vet att det tar två och ett halvt år att utbilda poliser. Det är därför vi har varit så upprörda. Det står i betänkandet att detta ska genomföras med de pengar som finns. De ska också räcka till de löner som det fattades beslut om förra året. Det gör ett stort hål i pengarna som utgör satsningen på polisen.

Anf. 81 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Det skulle kännas bra att säga att vi backar fem år. Vi kör i gång polishögskolan i Umeå för fem år sedan. Vi kör i gång en polishögskola i Götaland för två år sedan. Vi kör i gång en polishögskola längst ned i Skåne nu. Då blir det lätt.

Det går inte att skynda fortare. Det är lätt att vara efterklok. Jag skulle också kunna säga att vi borde ha förstått, när vi stängde Polishögskolan. Jag var inte med om det. Men jag kan säga nu att det var dumt och kor-

kat. Men det blev så. Nu gäller det att göra saker så bra som möjligt för framtiden. Enligt oss går det inte att just nu utbilda i snabbare takt än vi gör, för att det ska bli en klok och bra utbildning.

Anf. 82 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Yvonne Oscarsson erkänner att situationen är sådan som vi tidigare har framfört i debatten. Det är bekymmersamt. Jag hoppas verkligen att det blir lika fördelning över hela landet, i glesbygd och storstad. Behovet är påträngande överallt.

Det har förts en diskussion om vakter. Det kan inge trygghet för allmänheten om man ser vakter. Jag tror dock att tryggheten hade varit större om man hade sett poliser. En vakt kan inte göra mer än du och jag. De är beroende av att överlämna brottslingen de griper till en polis. Det pratas mycket om vakter och vaktbolag. Det är ett komplement. Men de kan inte ersätta polisen.

Anf. 83 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är ett svaghetstecken när man i ett samhälle tvingas anlita vakter och vaktbolag för att människor ska känna sig trygga och känna att deras egendom är tryggad. Det är inget bevis på ett tryggt samhälle att det kryllar av poliser – om det nu gjorde det – eller vakter. Det skulle vara mycket trevligare om vi hade ett så tryggt samhälle att vi slapp ha poliser och vakter. Jag tror att vi är överens om det.

Gunnel Wallin vet lika väl som jag att vi inte har någonting att säga till om när det gäller fördelningen av resurser. Det sköter Rikspolisstyrelsen tillsammans med samtliga länspolismästare. Det finns naturligtvis faktorer som styr. I årets budgetproposition står det klart och tydligt att rekryteringen av poliser i glesbygd ska öka. Det betyder att man tar hänsyn till det när man fördelar resurserna ut till landet.

Anf. 84 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Det är märkligt att Yvonne Oscarsson och hennes parti inte kan eller vågar sätta ned foten och tala om hur många poliser som behövs. Det är inte konstigare än vilket annat verksamhetsområde som helst. Man kan tala om hur många poliser som fattas i verksamheten. Hur bemöter Yvonne Oscarsson partiets sympatisörer som frågar hur många fler poliser man anser att vi måste ha ute i samhället?

Vi moderater har vågat sätta ned foten och sagt att det är bra med 3 000 fler poliser. Vi tycker inte att det är konstigt att vi kan lyssna till en bedömning från en verksamhetschef, i det här fallet rikspolischefen. Vi kan förstå att hans bedömning är rätt och riktig. Vi politiker måste lyssna till sådana budskap som vi får och inte bara styra hur som helst härifrån Sveriges riksdag.

Självklart kan vi inte se till att få 3 000 poliser på en gång. Men man måste ha en målsättning. Det är nästan ingen här i dag som har sagt att det fortfarande finns poliser som arbetar inne med administrativa arbetsuppgifter. Därför har vi sagt att vi behöver fler civilanställda. Vad anser Yvonne Oscarsson om den saken? Behöver vi fler civilanställda?

Vi har också sagt att vi behöver fler polishögskolor. Vi måste använda olika infallsvinklar och göra olika saker för att öka antalet poliser.

Anf. 85 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Maud Ekendahl förstår inte att vi tycker att det är svårt att tala om precis hur många poliser vi vill ha. Hon tycker att det är konstigt. För oss är det inte så konstigt. Grunden för Vänsterpartiet är att vi vill ha ett annat sorts samhälle än vi har i dag. Vi vill göra förändringar på andra ställen i samhället, så att man kanske inte behöver ha bevakning som i dag, än mindre ytterligare mer bevakning. Vi har sagt många gånger att allt hör ihop. Det har jag sagt i mitt anförande i dag också. Om man skulle lägga mer resurser – mer pengar och fler människor – på ungdomsgårdar, idrott, kulturevenemang och inte minst skolan, skulle det kanske inte behövas så mycket pengar i andra ändan, till poliser. Därför är detta inte så lätt för oss. Vi har en helt annan vision av samhället.

Visst är det bra med civilanställda. Jag var på Polishögskolan och fick träffa en grupp civilanställda som gick en utbildning och lärde sig utredningsarbete. Några av länspolismästarna från deras hemlän var där och fick information om utbildningen.

Enligt länspolismästarna hade de civilanställda fått en bättre utredningsutbildning än vad många poliser har. Det tycker jag är bra. Såvitt jag känner till kommer man att fortsätta att utbilda civilanställda i utredningsarbete. Det tycker jag är bra.

Anf. 86 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Yvonne Oscarsson, eftersom Yvonne Oscarsson tog upp New York-modellen. Varför känner ni att det är ett rött skynke för er?

Här har Yvonne Oscarsson talat om att man ska förebygga brott osv. Modellen går ut på att stävja brott och ta hand om ungdomar som begår småbrott så att de ska förstå att de inte ska begå allt grövre brott.

Ett sådant förslag borde faktiskt Yvonne Oscarsson ställa sig bakom. Vi ser vad man gjorde i projektet i Eskilstuna. Det var efter New York-modellen. Jag hoppas att Yvonne Oscarsson ändrar sin uppfattning och inser att New York-modellen är lyckad.

Sedan behöver man inte ta den bokstavligen. Det har vi aldrig sagt. Men vi tycker att de idéerna ska fortplantas ut i organisationen och ut på fältet i ännu större utsträckning än tidigare.

Jag vill också göra en kort kommentar. Vi moderater vill inte heller att poliserna ska bli av med sina tjänstevapen. Däremot anser vi att en polis är precis som en rörmokare. Han eller hon behöver en verktygslåda med olika möjligheter att kunna omhänderta en person med olika batonger osv. som finns i verktygslådan.

Många har skrattat åt oss moderater när vi talat om synligheten. Det tog Gunnel Wallin upp här. Vi moderater säger att det inte gör någonting om fler poliser använder sina uniformer så att de blir synliga. Det räcker ibland att man ser en polis eller en polisbil för att man ska skärpa sig.

Anf. 87 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag börjar med det sista, synligheten. Jag tror precis som Maud Ekendahl att det är viktigt att polisen syns. Det tror jag verkligen. Det är minst lika viktigt att polisen kommer och finns när människor behöver hjälp av polisen.

Synligheten har en förebyggande effekt. Det har visat sig att på de ställen där man t.ex. har satt upp polisbilar vid sidan av vägen kör människor långsammare och försiktigare, och det blir färre olyckor. Man vet att det fungerar så. Jag tror att det är så också med patrullerande poliser.

Vapen tycker vi precis lika om. Det tänker jag inte kommentera något mer.

Det gäller däremot inte New York-modellen. Det finns saker i New York-modellen som jag tror är bra, Maud Ekendahl. Grundtanken är nolltolerans. Som jag tolkar det ingriper man väldigt tidigt och talar om för människor: Så där får man inte göra.

Gör man det väldigt tidigt är det bästa förebyggande arbetet att andra människor än poliser gör det jobbet. Det kan t.ex. vara människor som arbetar inom förskola och grundskola, på arbetsplatser eller överallt där vi befinner oss. Det gäller att människor talar om för andra människor när de går över gränsen.

Polisens arbete enligt New York-modellen var väldigt mycket kontrollerande. Man har bl.a. i Eskilstuna använt bevakningskameror. Jag har varit och tittat på det. Det har fungerat bra. Jag vet det. Men jag tror att man måste plocka vissa godbitar och inte använda modellen så att det blir ett hårdare och mer kontrollerande samhälle och att människor känner sig bevakade när de kanske inte behöver vara det.

Anf. 88 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Först vill jag kommentera försöket i Eskilstuna. Det slog ut mycket väl. Tyvärr har man fått sluta med verksamheten, eftersom man inte har resurser att fortsätta arbeta i enlighet med New York-modellen.

Jag tänkte ta upp en annan sak. Vi har i Sverige en mycket låg upplklaringsprocent. Vi ligger under 25 % för upplklaring av begångna brott. Då ska vi veta att det vi i dessa sammanhang kallar för upplklarade brott knappast är det människor i allmänhet skulle betrakta som upplkrat.

Vår upplklaringsprocent är internationellt sett låg. Då undrar jag först om Yvonne Oscarsson anser att nivån på upplklaringen i Sverige är acceptabel. Det andra jag undrar är om Yvonne Oscarsson anser att antalet poliser har någon betydelse för upplklaringsprocenten.

Anf. 89 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Visst tror jag att antalet poliser har med antalet upplklarade brott att göra. Det är rätt logiskt, om man tänker efter. Om fler människor kan jobba med ett brott borde det innebära att man klarar ut brottet på ett bättre och snabbare sätt, och förhoppningsvis att man löser det.

Man måste utbilda sig mer inom polisen. Enligt vad jag har förstått av uppgifter från Polishögskolan är man i länen inte speciellt bra på att utbilda poliser som har den gamla polisutbildningen. Där tror jag att man måste försöka att stödja och se till att poliser som inte har den nya polisutbildningen får komma till Polishögskolan och få fortbildning. Jag tror att människor mår väl av fortbildning.

Jag tycker naturligtvis inte att det är acceptabelt. Ska man hårdra är det aldrig acceptabelt att man har något enda uppklarat brott. Men både Gun Hellsvik och jag förstår att vi väl aldrig kommer så långt. Visst skulle det vara bättre om fler brott klarades upp.

Anf. 90 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag vill först påminna oss om att i Kanada har man en uppklaringsprocent som ligger på närmare 70 %. Då har man räknat bort morderna, eftersom man har en väsentligt högre uppklaringsprocent för dem.

Nu fick jag ett klart svar från Yvonne Oscarsson att antalet poliser är av betydelse för uppklaringen och att det är oacceptabelt med en så låg nivå.

Dessutom påpekade Yvonne Oscarsson, vilket jag inte helt håller med om, att våra äldre poliser inte skulle räcka till som utredare. Tvärtom är det ofta så att de har en lång erfarenhet. Självklart behövs återkommande utbildning. Men då får man se till att det finns pengar i budget så att våra poliser kan få utbildning.

När det gäller tillförsel av unga som bl.a. ska kunna delta i uppklaringen av våra brott är det inte så väldigt svårt att få i gång en mer omfattande utbildning. Vi har nu två platser där man utbildar poliser. Där kan man ta in fler för utbildning. Dessutom är polisutbildning av hög kvalitet ingenting nytt i Sverige. Det behövs inte ett långt processande innan vi även på fler orter kan få i gång ytterligare utbildning.

Anf. 91 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ser ingen anledning att svara på det inlägget. Jag uppfattade inte någon fråga till mig, utan det var ett inlägg.

Anf. 92 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Jag kan glädja fru talman med att en av oss har strukit sig från listan, så jag kommer nog att hålla mig till mina minuter – och kanske någon minut till.

Här är polisen som mitt i gatan står,
Han visar hur man kör, han visar hur man går.
Ibland säger han stopp och så är gatan fri
Då kilar alla bilarna så kvickt förbi – tut tut tut tut

Mammorna komma förbi med sina små,
de trilskas ju ibland och mamma säger då,
att om du ej är snäll och lyder mamma nu så tar poliskonstapeln dig,
det vet du ju – tut tut tut tut.

Jag tror att många av er kommer ihåg den här sången om polisen som sjungits i skolorna runtom i landet, och som jag hörde faktiskt sjungs än i dag. Den har naturligtvis mycket av fördomar i texten, men dem tycker jag att ni ska glömma bort. Det gäller t.ex. att polisen alltid är en han, och inte en hon, och att det alltid bara är mammorna som kommer med de små barnen. Men jag tycker att den här lilla polisvisan har en viss poäng ändå. Den visar att man ska ha respekt för vad som är rätt och vad som är fel. Den är dessutom väldigt lätt att lära. Man har de här tuten så att säga i ryggmärgen.

Fru talman! Vad som är rätt eller fel tycks inte sitta i ryggmärgen i dag på alla medborgare. Vi är nog alla eniga om att en skärpning måste ske. Hur det sedan ska ske kan vi ha olika åsikter om, men jag tror att det

är oerhört viktigt att börja lära barn och ungdomar. Ingen av oss undgår att se ungdomsbrottsligheten frodas i vårt samhälle i dag. Det gäller ungdomsrånen osv. Här bör vi vara uppmärksamma.

Fru talman! Jag vill i mitt anförande skicka tre centersignaler – tre kraftiga centertut – till regeringen och dess samarbetspartner Vänsterpartiet och Miljöpartiet som berör polisväsendet. Signalerna är trygghet, närhet och arbetsmiljö.

Signal ett är trygghet. I Sverige borde ingen vara rädd för att t.ex. vistas ute eller inne varhelst man befinner sig i landet – i staden eller på landsbygden. Samhället borde vara tryggt. I ett fritt demokratiskt välfärdsland borde alla ha rätt att kräva och få respekt för sin egen integritet samt skydd för sitt ägande.

Dessvärre är det inte så. De grova brotten tycks komma närmare och bli än rårare. Mord som redovisas i massmedierna i dag är snarare något vanligt än något ovanligt och uppseendeväckande. Det sker både i stad och på landsbygd. Bland de senare som har uppmärksammats finns mannen i Höör i Skåne som blev brutalt mördad. En kvinna i Märsta fick sluta sitt liv i ett bråk. Det är det tredje på en månad.

Tryggheten i vårt samhälle är sårad och sargad. Centerpartiet kan inte acceptera en utveckling där respekten för den enskilda människan totalt tycks saknas ibland. Ett samhälle där livet inte värderas – det kan vi inte vara med om.

Rättsväsendet och därmed även poliskåren måste få de resurser som de har rätt att kräva för att kunna utföra ett bra arbete. De har i dag en orimlig arbetsbelastning.

Centerpartiet har i årets budgetalternativ tillfört rättsväsendet mer pengar än vad regeringspartiet har i sin budget.

Fru talman! Signal två tjuoter: Närhet. Polisen måste finnas tillsammans med åklagare och tingsrätter nära människorna. I dag kommer åter varningssignaler. Jag garanterar Yvonne Oscarsson att det faktiskt är så. I en av mitt hemläns kommuner kommer det inte att finnas poliser under alla tider på dygnet. Det är fullständigt oacceptabelt! Polisen måste finnas nära människorna alla tider på dygnet. Det innebär att vi inte kan acceptera att en endaste en av våra kommundelar eller kommuner saknar polisresurser.

Det är just genom närhet som polisen också får mycket till skänks som är oumbärligt i ett polisiärt arbete. Person- och lokalkännedom är en ovärderlig kunskapstillgång. Genom att också befolkningen känner sin polis skapas ett bra arbetsklimat.

Närhet betyder också det som ni har talat om här i dag – att polisen syns. Bara det gör självfallet att det sker en skärpning. Titta bara på trafikövervakningen! Ska man nå en nollvision för trafikolyckorna får man inte glömma bort polisens närvaro i trafikvimmel. Det får inte bara vara en bil vid sidan av vägen.

Centerpartiet har, som jag sade, i årets budgetalternativ tillfört rättsväsendet mer pengar än vad majoriteten har gjort. Jag upprepar: Vi kräver mer resurser till polisväsendet!

Observera att vi ställer upp på den ökning om en miljard kronor som majoriteten talar om. Men vi vill dessutom ha ytterligare 900 miljoner kronor till rättsväsendet under den kommande treårsperioden. Det måste vara så för att det ska vara möjligt att utöka antalet polistjänster och an-

ställa fler till civila tjänster inom polisen. Det måste också bli möjligt att frigöra polisresurser som kan arbeta med att förhindra brott.

Inte minst behövs det också poliser som har möjlighet att arbeta förebyggande bland våra barn och ungdomar. Polisen i mitt hemlän saknar möjligheten att kontinuerligt besöka skolorna. Man kan inte prioritera den biten.

En polis som finns ute i verkligheten och som har den tid som behövs för att fungera i nära samarbete med andra myndigheter, och inte minst vara en resurs för alla människor – det behövs!

Det var ganska intressant att höra den debatt som fördes här i dag under hela eftermiddagen. Det gjorde att jag kunde gå tillbaka till Riksdagens utredningstjänst och se efter vad det var som hände när det blev antagningsstopp till polisutbildningen. Vilka partier var det som sade ja, och vilka partier var det som sade nej? Jag vill erinra om att samtliga borgerliga partier plus Miljöpartiet faktiskt sade nej till att lägga ned Polishögskolan. Jag tycker att man ska vara rättvis och ärlig i de här frågorna. Jag har både protokollet och antagningsstoppet med mig från Riksdagens utredningstjänst.

Vi vill också från Centerpartiet understryka betydelsen av att polisen inte skriver av anmälningar om brott utan att det är befogat. Allmänhetens förtroende för polisen hotas faktiskt om den som anmäler ett brott får uppfattningen att det är ett ringa brott som polisen inte bryr sig om. Fler ärenden bör utredas och redovisas till åklagaren. Vi är medvetna om att det finns en resursbrist i dag som gör att detta är svårt.

Fru talman! Jag vill sluta med signal tre, som har att göra med arbetsmiljön för polisväsendet. Gunnel Wallin, som är vår ordinarie ledamot i utskottet, har gjort många studiebesök ute i landet och sett hur verkligheten fungerar. Bl.a. har hon varit med mig och besökt Uppsala län, som är ett av de län där polisresurserna i dag är fullständigt oacceptabelt små.

Jag vill erinra om en motion som jag har skrivit och som gäller Uppsala län speciellt. Jag tar inte upp den nu, utan jag ska återkomma till den i en interpellation direkt till justitieministern.

Det är alltså långt ifrån bara Stockholms län som har det besvärligt. Dessvärre är det så här i hela landet. Jag tycker att vi ska vara eniga om att det inte är bra. Det råder polisbrist, fru talman, så jag inser att det inte är lätt att i en handvändning komma till rätta med problemen. Förutom de extra resurserna i form av mer pengar nu måste man även arbeta med personella resurser både kortsiktigt och långsiktigt. Det behövs. Antalet poliser måste bli betydligt större än i dag.

Arbetsmiljön för den enskilde polisen är i dag långt ifrån tillfredsställande. Jag behöver knappast erinra om de brutala polisbeskjutningar som gjorts mot poliser i tjänst. Vi känner oss alla mycket berörda när vi tänker på det. Det måste naturligtvis sätta sina spår hos den yrkeskår som vi har. Det påverkar säkert även de ungdomar som står i vägskalet och ska välja framtidsbana.

Fru talman! Det som riksdag och regering kan göra är att visa rättsväsendet och polisen respekt, och erkänna att det måste tas krafttag för att polisutbildningen ska utökas. Det behövs också åtgärder så att de som utbildar sig till poliser inte slutar och ger upp på grund av arbetsmiljön.

Det råder turbulens på sina håll i landet. God personalpolitik inom de statliga myndigheterna måste omfatta hela poliskåren i hela landet.

Fru talman! Jag står bakom alla centerreservationer i dagens betänkande. Gunnel Wallin har redan yrkat bifall, så jag yrkar bara bifall till hennes förslag.

Mina tre centersignaler var alltså: trygghet, närhet och arbetsmiljö.

Anf. 93 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Centern var emot en nedläggning av Polishögskolan tillsammans med de övriga borgerliga partierna och Miljöpartiet. Att Miljöpartiet var emot har jag sagt hela tiden. Att Centern var emot missade jag faktiskt i början.

Men i de tre därefter följande budgetpropositionerna där Centern samarbetade med regeringen hade ju Centern möjlighet att påbörja en polisutbildning igen. Det var ju tre år som gick till spillo, och det har varit fatalt för utvecklingen och bidragit till den situation vi befinner oss i nu. Då undrar jag varför Centern inte gjorde någonting åt det. Rigmor Stenmarks anförande nu klargör ju att det var ett väldigt dåligt beslut. Man hade ju chansen tre gånger i budgetsammanhang att öppna Polishögskolan.

Den andra aspekten gäller att nu anslår Centerpartiet 200 miljoner extra de kommande åren, dvs. 200 miljoner för 2001. Tror Rigmor Stenmark att det kommer att räcka till allt? Kommer dessa 200 miljoner att kunna förändra bilden så väldigt mycket om man jämför med den föreslagna budgeten?

Det var de två synpunkter jag hade.

Anf. 94 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Nej, vi tror inte att det kommer att räcka. Men med den extra miljarden och de extra pengar som vi lägger på skulle det bli lite bättre. Eller hur? Det kan i alla fall inte bli sämre om man lägger på detta på majoritetens förslag.

När det gäller intagningarna till Polishögskolan hade det gott kunnat vara så som Kia Andreasson säger, nämligen att vi sagt att vi tar upp Polishögskolan nästa år igen. Men det är inte så enkelt. Det går inte att vara så hattig. Vi måste visa någon slags respekt för den majoritet som fattade beslutet. Uppehållet i intagningen till Polishögskolan inleddes höstterminen 1995, och det varade fram till januari 1998. Jag tror att vi nu är överens om, även Vänsterpartiet trots att man var med på detta, att det är dumt ibland med dessa neddragningar. Det är bara att erkänna det, och det gäller även majoriteten här i dag.

Anf. 95 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det sista var ju positivt. Jag tycker att Centern i övrigt i diskussionen har använt sådana brösttoner när det gäller den utveckling som vi har haft. Man var ju ändå med om detta. Jag vet att Lena Ek i finansutskottets debatt gjorde en stark markering av hur dåligt allting var inom polisen samtidigt som man själv har medverkat till situationen.

Jag tycker ändå att Centerpartiet skulle vara lite ödmjuka. 200 miljoner extra kan man visserligen få vissa saker utträttade för, men i det stora

hela gör det inte så väldigt stor skillnad i den stora satsning som vi ändå gör.

Prot. 2000/01:40
5 december

Anf. 96 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det är inte bara ökade satsningar på polisresurser som Centerpartiet gör. Det handlar också om satsningar på andra områden. Jag började mitt anförande med en barnsång. Det gjorde jag lite medvetet. Vi tycker att det är oerhört viktigt att man satsar på barn och ungdomar. Vi har en annan profil när det gäller familjepolitiken än vad många andra partier har.

Det var inga brösttoner. Det vore mig främmande att använda brösttoner. Det tror jag att Kia Andreasson kan hålla med om. Jag tycker inte att det hör hemma någonstans. Det här är svåra frågor. Men däremot kan vi ha lite olika åsikter om hur vi ska nå målet att få ett tryggt samhälle.

Rättsväsendet

Anf. 97 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har tre korta frågor. Den första gäller Centerpartiets beskrivning att alla människor ska ha rätt till närhet till polis dygnet runt. Hur många poliser innefattar det? Mig veterligen har vi aldrig varit i närheten av det någonsin i Sverige. Gäller det alla människors rätt till närhet till polisen dygnet runt över hela Sverige hur långt bort man än bor och hur långa avstånden än är? Finns det några tankar hos Centerpartiet om detta? Här räcker ju inte ens de poliser som Moderaterna vill ska finnas speciellt långt.

Sedan vill jag ställa en annan fråga till Centerpartiet. Menar Centerpartiet verkligen det som man säger i reservation 7 om utredningsväsendet? Man säger att man vill understryka vikten av att poliser inte skriver av anmälningar utan att detta är befogat. Anser Centerpartiet att man gör det?

Den tredje frågan gäller detta att fler ärenden måste utredas och lämnas till åklagare. När man diskuterar den statistiken är det ganska intressant att se vilka ärenden det är som ska utredas. Om man tittar på statistiken över brott med låg upplärningsprocent visar det sig att väldigt många av de brotten är cykelstölder. Jag inser att polisen aldrig kommer att kunna lösa en cykelstöld om jag ringer och säger att jag hade en cykel som stod här utanför och nu är den borta. Samma sak gäller om man får en mobiltelefon som man har haft liggande i bilen stulen. I en stor andel av brotten i statistiken är det nästan omöjligt för polisen att bedriva något större utredningsarbete. Därför skriver man av dem. Menar ni att polisen skriver av anmälningar där man kan utreda utan att det är befogat?

Anf. 98 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Först gällde det detta med närhet i alla kommuner dygnet runt. I mitt hemlän finns det sex kommuner. Där har det aldrig tidigare varit så att det inte har funnits en polis som har varit nära och varit möjlig att nå dygnet runt. Det har inte varit så i någon av dessa kommuner förrän nu.

Sedan frågade Alice Åström om vi anser att utredningar läggs ned utan att det är befogat. Ja, tyvärr sker det. Det visar polisen på. Gunnel Wallin sade i sitt anförande att åklagarmyndighetens centralisering har

gjort detta besvärligare. Det är bara fakta som jag redovisar. Jag har fått dem från mitt hemlän. Jag hoppas att inte alla har det likadant.

Sedan gällde det rån och vardagsbrott. Alice Åström tar upp cykelstölder. Man kan ju tycka att det är en liten sak att stjäla en cykel. Det är väl ingenting. Men vi får akta oss för att säga så. Vilka signaler ger det? Jag tror inte heller att polisen reder ut alla cykelstölder som sker i min hemstad Uppsala där vi cyklar mer än någon annanstans.

Eftersom jag har min son på läktaren kan jag inte låta bli att berätta om när han var liten och hade sparat ihop till en ny cykel. Han cyklade upp till affären och ställde cykeln där för att åka med idrottsföreningen på en fotbollsmatch. När han kom tillbaka var cykeln stulen. Det var en liga som åkte runt med lastbil och bara skyfflade på de cyklar som stod efter vägarna.

Det är ingen liten fråga. Det är en varning – vi måste ta hand om vardagsbrottsligheten. Jag undrar också hur vi ska göra det nu när det har gått så långt. Men det är ingen liten fråga.

Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen poängtera att jag inte sade att det var en liten fråga, och jag vill inte förringa brottet. Jag undrade hur stora möjligheter vi tror att polisen har att utreda och klara upp ett brott. Jag vet precis vad det innebär att få en cykel stulen. Jag har själv barn som också har råkat ut för det. Här handlar det om vilka utredningsmöjligheter som finns. Vilka möjligheter har polisen att kunna klara av de här ärendena? Det måste vi också ta med i statistiken när vi diskuterar detta.

Sedan diskuterade vi detta med att det ska finnas poliser närvarande i alla kommuner dygnet runt. Jag måste antagligen bo i ett dåligt län. I Vaggeryds kommun, som jag kommer ifrån, har vi mig veterligen under de 13 år som jag har bott där aldrig någonsin haft en polis som har varit närvarande dygnet runt. Däremot har vi möjlighet att få kontakt med polisen. Jag tycker också att det är väldigt viktigt att vi kan ha rörliga patruller och att det finns tillräckligt med poliser. Men om man ska kunna ha det dygnet runt i alla kommuner runtom i landet tror jag att vi behöver ha ett väldigt stort antal poliser.

Anf. 100 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det handlar också väldigt mycket om hur ledarna är i de olika polisdistrikten. Jag hade inte tänkt ta upp det här, utan direkt med Thomas Bodström, justitieministern. Men eftersom Alice Åström tar upp det själv vill jag säga att jag tror att det har väldigt mycket att göra med hur man organiserar.

Det är Centerpartiets klara besked att vi vill ha närhet, att vi vill ha poliser tillgängliga i kommunerna. I mitt län är det väldigt långa avstånd. Det är tio mil från Uppsala till kommunen längst norrut och tio mil till kommunen längst söderut. Det är tre polisbilar som tjänstgör under helgen. Det är fullständigt oacceptabelt.

Anf. 101 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi som politiker är beredda att ta ansvar för beslut som vi har varit med om att fatta. På tal om Polishögskolan kvarstår att vi hade ett samarbete med Centerpartiet under de

tre åren närmast före valet 1998. Då hade vi samma anslag på rättsväsendets område.

För att anknyta till Kia Andreassons replik, hade det naturligtvis under alla de åren varit möjligt att ställa villkor om att skolan skulle öppnas, men det ansågs inte vara den viktigaste uppgiften då.

Jag tycker därför att det som sägs om polisresurser och om resurser till rättsväsendet inte stämmer riktigt överens med att vi hade exakt samma budget under de tre åren.

Anf. 102 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara citera vad Ingbritt Irhammar sade när det gällde att lägga ned Polishögskolan, alltså pengarna m.m. Hon sade:

”Vår reservation 10 går ut på att vi inte kan ställa upp på regeringsförslaget med de besparingar som det innebär för polisens verksamhet. Vi vill i stället tillföra 75 miljoner kronor utöver regeringens förslag för att bl.a. kunna bygga ut närpolisverksamheten, inte bara i städerna utan framför allt också i glesbygden. Detta innebär också att intagningen till Polishögskolan kan fortsätta, vilket är nödvändigt för att få ett jämnare intagningsystem. Det är också en nödvändighet för polisverksamheten att Polishögskolan bevaras.”

Anf. 103 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Detta sades innan det treåriga samarbetet mellan Centern och Socialdemokraterna inleddes.

Anf. 104 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det var i inledningsskedet. Jag lyssnade i dag på Ingvar Johnson, och jag blev lite fundersam när han anklagade Centerpartiet. Men jag blev glad när jag fick höra att efter sammanträdet slut hade man fört en diskussion om att vi bör ha en viss aktning för varandra och att vi är olika partier med olika inriktningar i fråga om hur vi prioriterar pengarna. Det var verkligen en smärtsam procedur som vi gick igenom i samhället förra mandatperioden, men vi prioriterade polisverksamheten även då.

Anf. 105 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har en kort kommentar om stängningen av Polishögskolan. Vänsterpartiets syn i efterhand är den, som jag försökte förklara, att man borde ha haft en större framförhållning innan man stängde, och kanske skulle ha satt i gång utbildningen i snabbare takt när man sedan öppnade. Men det är lätt att vara efterklok.

Jag vill fråga Centerpartiet om inte den omorganisation och den nya polisutbildning som kom till efter stängningen är mer anpassad – och det är en behövlig anpassning – till det nya, problemorienterade arbetssätt som polisen nu jobbar med. Vi tror att det kanske, fast det var smärtsamt, var nödvändigt att stänga skolan.

Jag vill också kort kommentera frågan om cyklarna. Jag tror tyvärr – det är ju hemskt att säga det – att många människor anmäler cykelstölder utan att egentligen tro att polisen ska klara upp brottet. Jag säger det eftersom jag vet att på många ställen i landet kommer inte människor och

tittar i polisens källare där det står hundratals cyklar som ingen någonsin frågar efter och som sedan auktioneras bort. Jag vet inte om det har att göra med polisens kraftansträngningar att utreda, men det är naturligtvis svårt att utreda cykelstölder. Jag har själv förlorat flera cyklar, så jag vet hur svårt det är.

Anf. 106 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag förstår att Yvonne Oscarsson och jag är på precis samma linje. Vi vet båda att det går väldigt snabbt att riva ned ett träd, men det tar förskräckligt lång tid innan det växer upp. Det är samma sak när det gäller Polishögskolan. Det är bara att beklaga att ni inte höll med oss när det begav sig.

Vi har nu börjat prata om cyklar, men vi borde egentligen prata om att cykelstölder är inledningen till något mycket allvarligare. De små brotten är en inledning. När man inte ser vad som är fel och rätt ger det ena brottet det andra; man ser att "det här gick ju" och "det här gick också". Då hamnar man i det olustiga samhälle som vi har i dag. Det går inte att bortse från de grova mord och rån som förekommer. Vi från Centerpartiet kan inte acceptera det.

Anf. 107 YVONNE OSCARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag instämmer helt i det Rigmor Stenmark säger om att små brott alltid är början. Jag tycker att vi framför allt borde vara väldigt försiktiga och uppmärksamma när s.k. små brott begås av väldigt unga människor. Jag vet att det har förekommit hemma, och det förekommer säkert överallt i Sverige, att unga människor t.ex. stjälar cyklar och tror att det är tillåtet att "låna" en cykel som står lämpligt. De har inte förstånd nog att inse att det är stöld. Som Rigmor Stenmark säger är det kanske början till att stjäla bilar och att begå allt grövre brott, och det kan t.o.m. sluta med våldsbrott.

Det är beklagligt, och vi borde tillsammans hjälpas åt att markera för ungdomar att så här gör man inte. Det kan också ingå i Maud Ekendahls nolltolerans att man på ett tidigt stadium tar tag i det här och visar att så här gör man inte.

Anf. 108 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag svarade inte på frågan om den nya polisutbildningen och organisationen är bättre anpassade till dagens samhälle. Jag har tyvärr inte möjlighet och tid, på grund av annat utskottsarbete, att alltid följa justitieutskottets arbete. Men jag förutsätter att efter dagens debatt kommer justitieutskottets alla ledamöter att mycket noga följa den utbildning som nu är på gång, så att man inte om två eller tre år står här igen och säger att man borde ha lyssnat på varningarna och gjort något annat. Nu har man chansen att göra något bra av det här.

Det skulle vara hedersamt om samtliga ledamöter i justitieutskottet tog sig tid att verkligen debattera de här frågorna och kom fram till en gemensam lösning. Det gagnar ju både oss människor och poliskåren bäst.

Anf. 109 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! Polisväsendets resursutveckling har varit föremål för många inlägg i debatten. Moderaterna sade att det förra året var tillräckligt med resurser, men det vi lägger fram nu är alldeles för dåligt. Det har debatterats här tidigare.

Jag vill bara säga att med det förslag som vi har lagt om förstärkingar nästa år kommer polisen att kunna anställa de färdigutbildade poliser som då går ut. Det finns också i budgetpropositionen förslag om att utöka antalet utbildningsplatser för att så småningom komma upp till 900. Då kommer vi att klara att förstärka polisen på det sätt som man önskar.

Det som skiljer oss väsentligt, som flera har varit inne på i debatten tidigare, när det gäller samhällets brottsbekämpning är att vi anlägger en helhetssyn på kriminalpolitiken. Det förtjänar att upprepas. Vi hävdar att välfärdens fördelning har stor betydelse för brottsutvecklingen. Med det vill jag ha sagt att moderaterna, när de satsar betydligt mer på polisen, faktiskt gör det på bekostnad av välfärdens omfattning.

Ser man på moderaternas förslag till budget kan man på område efter område av betydelse för välfärdsutvecklingen konstatera att moderaterna är beredda att försämrade. Det gäller i skolan, för människor som är sjuka och för människor som är arbetslösa. Man vill ge mindre resurser till kommunerna, vilket i förlängningen får konsekvenser för hur kommunerna kan tillhandahålla fritidsaktiviteter och kultur för barn och ungdomar eller stöd via socialtjänsten, osv.

Inte heller är man beredd att satsa något för att förhindra att klyftorna i samhället ökar, trots att man gjorde ett stort nummer av det häromveckan.

Människors trygghet avgörs inte ensamt av mer resurser till polisen, utan också av många andra faktorer. Framgång med brottsbekämpning avgörs inte ensamt av fler poliser, utan det kräver fler aktörer och insatser på andra områden.

Jag har förstått av debatten här i dag att polisväsendets budgetunderlag har lästs noga – åtminstone vissa rader. Man skriver följande: ”Polisens insatser kan i och för sig påverka brottsutvecklingen. Men flertalet förändringar torde ligga utanför polisväsendets kontroll och påverkan.”

I morse, på väg hit, träffade jag en person som var chef för en § 12-anstalt. Han sade att trycket på dessa anstalter är ganska stort. Det behövs naturligtvis mer resurser. Men han slutade med att säga till mig att situationen inte kommer att förändras enbart genom att man ger mer resurser till den verksamheten. Han sade att mer pengar behövs till skolan till stöd för barn och ungdomar som finns i riskzonen och som riskerar att hamna snett i livet. Det behövs alltså mer av insatser i uppväxtåren.

Att moderater och övriga borgerliga partier kritiserar oss socialdemokrater för förslag både vad avser resurser och utveckling av verksamheten i övrigt får vi kanske leva med. Vi är väl medvetna om situationen inom polisen och de problem som finns, men den skräckbild eller den eländesbeskrivning som ni gärna ger uttryck för kan vi inte riktigt ställa upp på. Den faller faktiskt tillbaka på polisen självt.

Moderaterna säger – Gun Hellsvik sade det inledningsvis – att rättsväsendet är i djup kris. Brott utreds inte och klaras inte upp. Gärnings-

män grips inte, och brottspreventiva åtgärder har upphört. På det temat fortsatte också Ragnwi Marcelind.

Risken med er kraftiga kritik mot polisväsendets sätt att klara sina uppgifter är att det kan bli en självuppfyllande profetia. Alla tror att det är så dåligt. Alla upplever inom sig att det är så dåligt.

Enligt er klarar de ca 16 000 poliser vi faktiskt har ingenting. Egentligen är det så att det görs en väldig massa bra saker inom polisväsendet. En hel del väldigt svåra utredningar har man faktiskt klarat av. Det gäller utredningarna om det som hände på Hisingen, mordet på Björn Söderberg och mordet i Malexander. Det är stora gigantiska utredningar, och det har man klarat av. På så sätt kan vi gå vidare och hitta många saker som görs väldigt bra av polisen. Det förtjänar de faktiskt också beröm för.

Trots knappa resurser – det har man haft – har ett stort och omfattande reformarbete pågått under senare år. Det gäller utbildningen och dess innehåll, som vi har varit inne på tidigare. Det gäller chefsutvecklingen, utvecklingen av arbetsmetoder, teknikutveckling och inte minst IT-utvecklingen. Inte att förglömma är utvecklingen av närpolisen och det problemorienterade arbetssättet. Det arbetet behöver naturligtvis fortsätta.

Vi måste ändå erkänna att det faktiskt har hänt en hel del inom polisverksamheten.

Det allvarliga i er kritik är kanske inte den del som riktas mot oss, utan den del som riktas mot polisen. Allvarlig är också er brist på tilltro till polisens förmåga att lösa de uppgifter som rätteligen bör ligga på Rikspolisstyrelsen och polismyndigheterna. Det handlar kanske inte alltid om polisresurser.

Med det vill jag gå över till att kommentera de reservationer som har gjorts på detta område.

I reservation 2 säger man om fördelningsmodellen – det är Kristdemokraterna och Centern – att Rikspolisstyrelsen inte fördelar resurserna till polismyndigheterna med någon nyanserad bedömning, trots att detta sker i dialog med polismyndigheterna. En intressant iakttagelse är, som Ingvar Johnsson har varit inne på tidigare, att ni i denna reservation förespråkar mer resurser till glesbygden, medan ni i en annan reservation säger att vi ska prioritera ungdomsbrottsligheten. Ungdomsrån förekommer kanske mer i storstad än i glesbygd.

Jag vill säga att fördelningen av resurserna och de kriterier som ligger till grund för fördelningen är ganska väl balanserade och nyanserade, men ni vill ha en annan ordning när det gäller fördelningen. Det tycks vara så att kristdemokrater och andra är bättre på att fördela än Rikspolisstyrelsen själv.

I reservation 3 från moderaterna är tilltron inte heller särskilt stor vad gäller fördelningen. I den skriver moderaterna att polismyndigheterna bör åläggas att avsätta pengar till nyrekrytering. Tror ni inte att de gör det? Om mer poliser är det akuta behovet är det väl ganska självklart att resursökningen går till det?

Inte heller tror ni att polismyndigheterna tar något ansvar för vidareutbildningen, utan här kräver ni centrala riktlinjer. Vad har ni för belägg för den kritiken?

Vad gäller decentralisering av budgetansvar kräver ni riktlinjer centralt. Då kan man fråga sig om ni verkligen vågar förorda decentraliserat budgetansvar mot bakgrund av den bristande tilltro ni har till myndigheternas förmåga att hantera det övriga.

I reservation 4 om renodling av polisens arbetsuppgifter anser Moderaterna, Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet att antalet civilanställda bör öka på sikt. En utredning ser nu över frågan om renodling av arbetsuppgifterna. Rikspolisstyrelsen har i sitt budgetunderlag beskrivit behovet av fler civilanställda. Man skriver om personal som efterfrågas. Det kan vara bilinspektörer, IT-specialister, beteendevetare, statistiker och andra med särskild kompetens. Det som efterfrågas i reservationen har av Rikspolisstyrelsen redan angivits.

I reservation 5 om prioritering av olika slag av brottslighet – den som jag tog upp tidigare – som framställts av Kristdemokraterna och Centern framhåller man att ungdomsbrottsligheten är det som bör prioriteras. Det finns mycket mer att göra där, men jag tror säkert att polisen ute i olika delar av landet – i städer och på mindre orter – prioriterar det som handlar om ungdomsbrottslighet.

I reservation 6 om närpolisen anför man från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet att mer resurser måste till för att upprätthålla närpolisreformen. Javisst! Närpolisområdet är faktiskt prioriterat, och mer resurser kommer att tillföras.

Återigen vill jag säga att ni misstror polisen när det gäller förmågan att organisera resurserna på rätt sätt genom att ni säger att närpolisens ansvar för uttryckningsverksamheten bör begränsas. Nu är det så att det är upp till varje myndighet att bedöma hur uttryckningsverksamheten ska organiseras. På en del håll har det fungerat bra. Vi anser att det finns stora fördelar med att närpolisverksamheten och ingripandeverksamheten kan integreras på ett bättre sätt, men det måste vara upp till varje myndighet att själv organisera den delen.

I reservation 7 om utredningsverksamheten anför man från Moderaterna, Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet att den utredning som aviseras ska ta upp hur polisen hanterat avskrivningsmöjligheterna. Detta har tidigare tagits upp av bl.a. Alice Åström. Menar ni verkligen vad ni säger när ni säger att polisen använt avskrivningsmöjligheterna för att kunna ändra ärendebalanserna?

Det är en ganska grov anklagelse, tycker jag. Om man inte har fog och belägg för den tycker jag att man ska ta det lite försiktigt. Genom påståenden av det här slaget undergräver ni förtroendet för polisen.

Vi är alla ense om att det är en angelägen uppgift att förkorta handläggningstiderna, och den tar vi på största allvar. Det pågår en del arbeten och projekt för att nedbringa tiden från anmälan till lagföring.

Beträffande användningen av civila utredningsmän framgår det av betänkandet att polisen fram till dags dato har utbildat 140 civila utredare, och ytterligare kommer att beredas möjligheten.

Jag ska kommentera ytterligare en reservation. Den gäller polisutbildningen. Där säger Moderaterna och Centerpartiet att det inte är givet att alla poliser måste ha samma utbildning, utan geografiska variationer kan motivera en mer differentierad utbildning. De säger också att huvudmannansvaret för polisutbildningen bör utredas.

Jag skulle gärna vilja ha det här med en differentierad utbildning lite närmare beskrivet. Jag ser att det skulle sätta upp en massa hinder för en rörlighet inom poliskåren i hela landet och begränsa möjligheter till avancemang osv. Och det skulle kanske bidra till att vi får en A-polis och en B-polis. I några av moderaternas motioner föreslås att polisutbildningen ska öppnas för fler än för dem som tänker bli poliser. Har vi verkligen, när vi säger att polisen nu skriker efter mer polisresurser, möjligheter att öppna den för flera andra som inte tänker bli poliser? Och hur har ni tänkt er med huvudmannansvaret? Vem ska vara huvudman? Är det något som ska läggas ut på entreprenad?

Vad det gäller arbetstiderna är ett arbete på gång. Man har slutit ett bra avtal, och det ger de här förutsättningarna. Då undrar man vad mer ni efterfrågar.

Jag stannar här när det gäller att kommentera reservationerna i betänkandet avseende polisområdet. Jag vill avslutningsvis yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 110 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Margareta Sandgren sade inledningsvis att moderaterna vill höja anslaget till rättsväsendet på bekostnad av välfärden. Då undrar jag, Margareta Sandgren, om inte rättsväsendet är en del av välfärden.

Vidare påstod Margareta Sandgren att tilltron till polisen inte är kopplad till polisresurser. Mot slutet av mitt anförande tog jag faktiskt upp just vad statsvetarna från Göteborg, Sören Holmberg och Lennart Weibull, sade, nämligen att tilltron har ökat. Men den har inte ökat så mycket att den är som den var för sex år sedan. Det är inte undra på att vi inte har tillräckligt med förtroende för polisen. När människor inte känner sig trygga på gatorna sjunker självfallet förtroendet för polisen. Menar Margareta Sandgren att hon inte ställer sig bakom vetenskapen utan har sina egna tolkningar?

Jag ställde också tre frågor i mitt inledningsanförande till Margareta Sandgren. Jag fick inte svar på en enda. Jag kan inte tänka mig att jag kan få svar på alla tre under det här replikskiftet. Men jag skulle gärna vilja ha svar på en enda. Den gäller det brev som har kommit från ordföranden i polisstyrelsen i Stockholms län, Kristina Axén Olin. Det kom till samtliga riksdagsledamöter häromdagen. Där talar hon om att man måste stänga tio polisstationer i södra Stockholm. Kommer ni socialdemokrater att svara på det här brevet, eller kommer ni att låta bli att över huvud taget nämna något till brevskrivaren?

Anf. 111 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag hävdar med bestämdhet, Maud Ekendahl, att ni gör det här på bekostnad av välfärdsutvecklingen. Vi har föreslagit ett antal områden som behöver få mer resurser. Det handlar om att motverka segregation i utsatta bostadsområden. Det ställer ni inte upp på. Ni ställer inte upp på mer pengar till skolan; det har ni sagt nej till. Det handlar t.ex. om transfereringar till hushåll på minus 16 miljarder.

Ni vill ta ifrån människor det som är en trygghet för dem i vardagen, dvs. att de har en bra skola, bra vård och omsorg, ekonomisk trygghet och att de kan bo i bostadsområden där de kan känna sig trygga. Där är det viktigt att sätta in de här resurserna.

Jag ska bemöta det här med Kristina Axén Olins brev. Det tillförs mer resurser. Fördelningen ut till polismyndigheterna är en uppgift för Rikspolisstyrelsen. Jag antar att Rikspolisstyrelsen tar hänsyn till vilka kostnader man kan ha och hur situationen ser ut på olika ställen med de kriterier som ligger till grund för fördelningen.

Man kan väl bolla tillbaka till Kristina Axén Olin. Hon kanske borde fundera lite grann på hur viktigt det är med tryggheten i övrigt och på hur viktigt det är med välfärden i övrigt. Vad har det för påverkan på brottsutvecklingen när man stänger fritidsgårdar? Det finns många andra områden som man skulle kunna gå in på.

Jag tror inte att vi kommer att svara på det här brevet från Kristina Axén Olin. Fördelningen av resurserna ligger på Rikspolisstyrelsen.

Förtroendet för polisen ligger väl ganska högt enligt den senaste mätningen även om den inte har gått upp eller ned särskilt mycket.

Jag återkommer i nästa replik.

Anf. 112 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Det här är ingen allmänpolitisk debatt. Man drar upp skola, barnomsorg osv. Nu diskuterar vi ju rättsväsendet och i det här avsnittet polisen.

Sedan skyller man på Rikspolisstyrelsen. Rikspolisstyrelsen är ju en myndighet som delar ut pengarna. Men pengarna kommer någonstans ifrån, och de kommer härifrån. Det handlar ju om hur mycket pengar som man ger till polisen.

Jag ska läsa ur det här brevet för Margareta Sandgren, eftersom hon, liksom Kia Andreasson, tydligen inte har brytt sig om det. Det är ju en moderatlogotyp i ena hörnet, och man kanske inte läser vad som står i sådana papper. Så här står det i alla fall: ”Polisstyrelsen i Stockholms län beslutade i maj om att begära en utökad ram om 400 mkr. Av de begärda medlen erhöll polismyndigheten i Stockholm ett engångsbelopp om 80 mkr, eller ca en femtedel. Med regeringens förslag kommer vi tvingas att stänga ytterligare polisstationer under 2001 och i värsta fall avskeda poliser.”

Ni säger att ni ska nyanställa poliser. Hur går detta ihop?

Anf. 113 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Nej, jag har inte tagit del av det här brevet. Det låg väl i posten när vi kom i dag. Jag har inte sett det, och jag har inte heller sett den fördelning som Rikspolisstyrelsen har gjort – om man nu har gjort den färdig. Därför kan jag inte kommentera det.

Vår uppgift här är ju att prioritera områden som man ska ägna särskild uppmärksamhet åt, att påtala de brister som finns – och det gör vi ganska ofta, både från vårt håll och från ert håll, och ibland sammanfaller de åsikterna också – och att ge anslag. Detta är alltså vår uppgift här. Jag tycker att det är viktigt att påtala det. Däremot fördelar vi inte resurserna ut på polismyndigheterna.

Maud Ekendahl säger att vi nu talar om rättsväsendet och inte om någonting annat. Jag kan förstå att det känns lite obehagligt för moderaterna att vi tar upp just det här med välfärden. När det gäller kriminalpolitikens inriktning tycker vi just att det här med välfärden är nog så viktigt. Det är viktigt att det finns resurser i skolan, att möta de barn som har

problem, barn i riskzonen osv. Och det är viktigt att människor känner att de lever i en ekonomisk trygghet, att de lever i bostadsområden som känns trygga, att de har vård och omsorg eller att socialtjänsten kan träda in. Det är viktiga delar av vår kriminalpolitik. Vi tycker att det här verkligen hör hemma i den här debatten. Vi pratar om den här helhetssynen, men jag förstår att det kan kännas lite obehagligt.

Förtroendet för polisen kan ju variera. Men om man uttalar kritik mot polis- och rättsväsendet som ni gör – att man inte klarar upp brott, att det inte är någon idé att anmäla osv. – tror jag att man kan bidra till att förtroendet för polisen sjunker.

Anf. 114 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Efter den här dagens debatt får man konstatera att socialdemokraterna måste vara oerhört pressade. Det som uppenbaras är den gamla socialistiska retoriken, som riktigt blottläggs i alla inlägg.

Jag tycker, Margareta, att detta med att varje myndighet själv ska organisera hur utryckningsverksamhet ska gå till är anmärkningsvärt. Margareta Sandgren om någon borde, efter så många års erfarenhet, känna till varför polisen måste sätta in personalen i utryckningsverksamheten: därför att man inte har resurser att engagera människor i närpolisverksamheten, vilket intentionen var med närpolisreformen. När närpolisreformen kom tog vi hem idéer från andra länder, men vi gjorde ett misstag: Vi tillsatte inte tillräckligt mycket resurser till närpolisreformen. Därför kunde den inte få det genomslag som den skulle ha behövt få.

När det gäller utredningsverksamheten tycker jag också att det är beklagligt att Margareta Sandgren kan uttrycka sig som hon gör. Läs budgetpropositionen! Där står tydligt att riksåklagaren känner en stor oro över att det har blivit så mycket färre ärenden från polisen till åklagarna. Därmed inte sagt att polisen hanterar ärendena felaktigt. Men även utskottet skriver i betänkandet att det finns skäl att välkomna en översyn av brottsutredningsverksamheten. Vi måste väl ändå hålla oss till de sakliga politiska inställningarna.

Anf. 115 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Vi känner oss inte alls pressade på något sätt. Vi tillför ganska stora resurser. Att vi inte har kunnat göra det under tidigare år beror ju på den ekonomiska situationen. Vi är inte beredda på samma sätt som andra partier här i riksdagen att göra detta på bekostnad av välfärden.

När det gäller hur man ska organisera närpolis- och utryckningsverksamheten måste väl ändå kompetensen ligga ute i polisverksamheten, inte hos riksdagspartier eller riksdagsledamöter. Det jag vände mig emot var att man sade att utryckningsverksamheten inte borde ligga under närpolisverksamheten. Det må vara upp till varje polismyndighet, anser vi, eftersom vi tycker att det är där kompetensen ligger.

Sedan kan man visst säga att närpolisverksamheten kanske infördes vid fel tid. Det har väl medgetts också från andra håll. Den kräver mer resurser. Nu försöker vi tillföra resurserna för att bygga upp den närpolisverksamhet som vi tycks vara överens om allihop.

Sedan gällde det utredningstider och färre ärenden till åklagare. Vad jag vände mig emot var att ni nästan anger att på grund av att man vill

hålla nere balanserna så avskriver man ärenden. Så uttrycker ni er i er motion, Ragnwi Marcelind, eller också har jag väldigt stora tolkningssvårigheter. ”I dag finns en risk att denna avskrivningsmöjlighet har använts för mycket i avsikt att hålla nere ärendebalanserna.” Så står det ordagrant i er motion, så ni menar väl att det finns en sådan risk. Att bara tänka tanken att man skulle använda avskrivningsmöjligheterna bara för att man vill hålla nere ärendebalanserna! Detta får man titta över, tycker jag, innan man far ut med sådana påståenden.

Anf. 116 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Även om vi får ut med olika påståenden finns det en mängd närpolisområden där poliser, även chefer, i samtal med mig har sagt att denna risk finns. När en polisman sitter där med 600 ärenden och inte klarar av att hantera dem kan det vara lätt att avskriva ärenden som naturligtvis kan avskrivas men som kanske, om man hade väntat lite grann, hade kunnat utredas på ett annat sätt. Men vi välkomnar den översyn som ska ta ställning till detta.

Margareta Sandgren talar om brist på tilltro till polisen och eländesbeskrivning. Är det inte så, Margareta Sandgren, att det är socialdemokraterna som har en brist på tilltro till polisen? *Allas vårt ansvar*, som jag nu tar upp ännu en gång, talar tydligt om att det nu handlar om att satsa på att utvidga vaktbolagens befogenheter. Samtidigt säger Margareta Sandgren att vi vill satsa på att förebygga klyftorna i samhället. Det går inte ihop! Man kan inte förebygga klyftorna i samhället samtidigt som man ser till att de besuttna kan bevaka sin egendom genom vaktbolag, medan andra står där utan pengar och det inte finns några poliser som kan hjälpa till att bevaka trots att man är med och betalar skatt.

Anf. 117 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! När det gäller utredningsverksamheten säger Ragnwi att hon har pratat med ett antal polismän och chefer inom polisverksamheten och de säger att så kan det vara. Ja, det är väl en sak. Men sedan tar hon det till intäkt för att det *är* på det sättet, att man använder avskrivningsmöjligheterna för att balanserna ska se lite snyggare ut. Dit tycker jag att avståndet är stort. Man måste ha lite mer på fötterna om man ska gå ut med sådana anklagelser.

När det gäller vaktbolagen och *Allas vårt ansvar* har vi aldrig skrivit att de ska ersätta polisen. Det kan inte Ragnwi Marcelind uttolka ur denna skrivelse. Jag vet inte vad förebyggande verksamhet har för koppling till vaktbolag och människor som har råd att skaffa sig vaktbolag. Att förebygga brottslig verksamhet handlar ju om så mycket annat, såsom jag varit inne på tidigare, nämligen att skapa ett jämlikt samhälle. Då kan vi förebygga en brottsutveckling som ingen av oss vill se. Det handlar om välfärdens utveckling, skolan, omsorgen, bostadsområdena, minskad segregation, arbete, utbildning och mycket annat.

Anf. 118 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Jag måste rätta till en sak så att det inte blir några missförstånd här. Det där med brist på tilltro till polisen är fel uppfattat. Jag känner i alla fall en stor tilltro till polisen och dess arbete ute på fältet.

Man gör så gott man kan. Men man känner sig förvirrad. Man vet inte vad man ska prioritera.

Sedan vill jag ta upp en sak som gäller fördelningsprincipen. Vi gjorde utskottsbesök i Västerbottens län och fick då en föredragning av polisen. Jag vet inte om Margareta Sandgren kan se bilden med fördelningsprinciperna framför sig. Både Västerbotten och Norrbotten är glesbygdslän, och det skilde ganska mycket på hur man fördelade resurserna. Det sades att det var efter gamla, historiska beslut. Det liksom följde med, så det kunde man inte rätta till. Det är en av anledningarna till att jag tycker att det är viktigt att man ser över fördelningsprinciperna, inte minst med tanke på alla de stora händelser som har inträffat och som har gjort att vissa områden och distrikt har haft väldigt svårt att få ekonomin att gå ihop.

Jag skulle vilja fråga Margareta Sandgren: Hur många polisdistrikt är det egentligen som ligger på plus? Och har de några möjligheter att göra några nyanställningar av poliser eller civilanställda, även med det plus som kommer?

Sedan säger Margareta Sandgren: Hur ska varje myndighet kunna organisera? Det är Rikspolisstyrelsen som sköter det, och det ska inte vi lägga oss i. Men fattar vi beslut om att vi ska ha en närpolisorganisation som fungerar måste vi naturligtvis också se till att det finns reella möjligheter att genomföra detta, och det måste vi kunna ta upp här.

Anf. 119 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Det är nog inte så många som ligger på plus. Vi vet att resurserna inte har varit tillräckliga. Därför tillför vi resurser. Vi kommer att ha möjlighet att anställa de nyutbildade. Under 2001 kommer det ut 380 nyutbildade. I nettoökning blir det 140, och det kostar ungefär 56 miljoner kronor. Det kommer vi att ha råd med. Och vi har räknat med att vi ska vara uppe i ungefär 16 800 poliser vid utgången av 2003. Det är vad polishögskolan skickar ut under den tiden. Det kommer vi naturligtvis att ha råd med.

Vi ska satsa på närpolisen. Det har vi också sagt. Till det behövs det också resurser, man måste anställa fler människor. Men exakt hur man organiserar detta inom varje polismyndighet kan ju inte vi sitta här i riksdagen och avgöra. Bedömningen huruvida man ska ha en kombination av närpolis och utryckningsverksamhet eller inte måste faktiskt polismyndigheten själv ha bättre kompetens att göra än vi har här i riksdagen.

Anf. 120 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Margareta Sandgren sitter ju i Rikspolisstyrelsens styrelse och borde vara väl initierad. Men det borde väl alla veta som sitter i justitieutskottet att utryckningstjänsten först måste bemannas. Det är det allra viktigaste. Det är så situationen ser ut ute i landet. Man får ta de poliser man har till utryckningstjänsten, för den har högsta prioritet. Då blir det ingen närpolisverksamhet. Det är så det ser ut.

Anf. 121 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Det finns också polismyndigheter som har integrerat utryckningsverksamheten och närpolisverksamheten och där det faktiskt

fungerar. Det är inte alltid på det sättet som Gunnell Wallin säger, att man har fått lov att välja att göra på det sättet. Man har valt att organisera det på det sättet att man använder närpolis också i uttryckningsverksamheten. Man tycker också att det fungerar bra. Det finns sådana exempel också.

Prot. 2000/01:40
5 december

Rättsväsendet

Anf. 122 HELENA ZAKARIASÉN (s):

Fru talman! Ett väl fungerande rättsväsende är nödvändigt för att den politiska processen mot ökad demokrati ska kunna utvecklas. Utvecklingen av rättsväsendet ska, som tidigare har sagts, utgå från ett medborgarperspektiv. Medborgarna i dagens samhälle ställer berättigade krav på rättsväsendet, både vad gäller snabbhet och rättssäkerhet liksom på hög kvalitet i hela rättskedjan.

Vi måste se till att utvecklingen av rättsväsendet utgår från en helhetssyn på hela verksamheten. Samverkan mellan de olika myndigheterna måste förbättras.

När det gäller åklagarväsendet har mycket hänt sedan åklagarreformen trädde i kraft den 1 juli 1996. Åklagarreformen innebar ju den största organisatoriska förändringen inom åklagarväsendet sedan organisationen bildades för över 30 år sedan. Det har naturligtvis inte varit smärtfritt, men organisationen börjar nu sätta sig ordentligt.

Rent allmänt kan man se att åklagarväsendet har satsat stora resurser på de områden som vi har prioriterat. Det har också gett resultat. När det t.ex. handlar om att förkorta handläggningstiderna för bl.a. våldsbrott deltar åklagarorganisationen i ett antal olika utvecklingsprojekt, t.ex. de projekt som pågår i Handen och i Jönköping och som vi känner till ganska väl. Båda de projekten har lett till kortare handläggningstider och över huvud taget en effektivare hantering av ärenden.

Eftersom de olika projekten har visat så goda resultat har Riksåklagaren beslutat att alla åklagarmyndigheter ska ha minst ett projekt i gång under innevarande år.

Målet med de här projekten är som sagt var att behålla kvaliteten och rättssäkerheten, men ändå åstadkomma en snabbare genomströmning i hela rättskedjan.

Åklagarmyndigheterna har också upprättat särskilda åtgärdsprogram för bekämpningen av våld mot kvinnor. Insatserna har inriktats på ökad kunskap och bättre samarbete med polisen för att åstadkomma så snabb hantering av ärendena som möjligt.

I detta ingår också samverkan och återigen samverkan med socialtjänsten, med frivilligorganisationer och mer stöd till brottsoffren. Det är oerhört viktigt att de här utsatta kvinnorna omges av ett kunnigt och effektivt rättsväsende, för att de ska orka igenom hela processen från början till slut.

Sedan fler år har åklagarväsendet också särskilt riktat in sig på brott med rasistiska motiv. En handlingsplan har antagits. Och den fortsatta strategin innebär bl.a. att åklagarnas kunskap ska öka ytterligare. De åklagare som handlägger den här typen av brottslighet ska genomgå en omfattande utbildning.

Det händer även mycket på miljöbrottslighetens område. Den nya organisationen innebär bl.a. att åklagare och polis med specialistkompetens ska handlägga miljöbrotten.

En enhet hos Riksåklagaren har ett nationellt ansvar för miljöbrotten och finns till hands när det gäller mycket komplicerade miljöbrott. Annars har alla myndigheter inom åklagarväsendet ett operativt ansvar för miljöbrottsbekämpningen.

Det finns ett antal specialiståklagare, och även inom polisen finns det kvalificerade utredare för att komma åt miljöbovarna. Men även på det här området måste samverkan mellan polis, åklagare och tillsynsmyndigheter bli bättre.

Ekobrottsmyndigheten skapades för att förstärka samhällets insatser mot den ekonomiska brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten har en central roll när det gäller att bekämpa den alltmer komplicerade ekonomiska brottsligheten.

Det arbetet bedrivs i nära samarbete mellan åklagare, poliser, ekonomer, IT-kunnigt folk, Finansinspektionen, m.fl. Och det här har gett goda resultat som visar sig bl.a. i fler och hårdare ekodomar och att lagföringen stiger.

Men inget är väl så bra att det inte kan bli bättre. Därför satsar man ytterligare på att förbättra utredningsverksamheten. Och flera samarbetsprojekt med både svenska och utländska myndigheter har inletts. Det här har gjort att det har utvecklats nya arbetsformer för att angripa den ekonomiska brottsligheten.

När jag skulle förbereda mig för debatten i dag funderade jag över vilka speciella områden inom åklagarväsendet som jag ville lyfta fram. Jag insåg ganska snabbt att det var svårt att lämna något ämne helt utanför. Det pågår de facto ett ständigt utvecklingsarbete inom åklagarväsendet, och det är massor av intressanta projekt på gång som borde lyftas fram. Men det blir ohållbart att försöka få med alltsammans, så jag får nöja mig med några väl valda delar.

Det är, som också har sagts tidigare i debatten, tillfredsställande att följa det ambitiösa vidareutbildnings- och kompetensutvecklingsprogram inom åklagarväsendet som pågår och som kommer att fortsätta framöver. Det handlar bl.a. om en moderniserad grundutbildning för 200 åklagare, ett treårigt utbildningsprogram för 200 specialiståklagare samt 60 stycken från Ekobrottsmyndigheten och ett tvåårigt chefsutvecklingsprogram för 60 chefer.

En mycket viktig satsning är också att man nu ska säkerställa ett nettotillskott på 50 åklagare under nästa år, så att vi alltså kommer tillbaka till samma nivå som vi hade 1995.

Andra större satsningsområden inom åklagarväsendet är att ta fram program för bekämpning av organiserad gränsöverskridande brottslighet, grov brottslighet – som vi tyvärr har exempel på från Malexander och Göteborg – och även program för bekämpning av den grova vardagsbrottsligheten.

Det blir också fortsatta satsningar när det gäller rasism, miljöbrott och våld mot kvinnor.

För att alla dessa satsningar ska bli möjliga att genomföra krävs även inom det här området mer resurser. Åklagarväsendet får därför, liksom andra myndigheter inom rättsväsendet, ett välbehövligt tillskott i ekonomin. Som jag tidigare sagt pågår ett gediget och ambitiöst utvecklingsprogram för hela åklagarväsendet.

Men återigen till detta med helhetssynen och medborgarnas krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet i hela rättskedjan. För det är vad det hela handlar om. Det spelar ju egentligen ingen roll hur bra vårt åklagarväsende fungerar om inte resten av rättskedjan hänger med.

Ett av målen för hela rättsväsendet måste vara att minska tiden mellan brott och lagföring, och man måste på ett tydligare sätt förbättra samverkan mellan de olika myndigheterna med respekt för varandras olika roller och ansvarsområden. Det här har också justitieministern uttalat vid ett antal tillfällen under hösten. Det tål att sägas igen. Det är nödvändigt för människors tilltro till rättsväsendet. Det är nödvändigt för omsorgen om brottsoffren. Det är nödvändigt i en levande demokrati.

Anf. 123 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Helena Zakariasén, som är ordförande i Riksåklagarens rådgivande nämnd, har med engagemang talat om utvecklingsprojekten inom åklagarväsendet. Det är intressant att ta del av utvecklingsprojekten, men det är också intressant att notera att Helena Zakariasén inte säger ett ord om det dagliga arbetet för våra åklagare. Det är arbetet att driva förundersökningar framåt, arbetet med att föra talan i brottmål. Förhoppningsvis lämnar de i och för sig viktiga utvecklingsprojekten lite tid över för att klara av den dagliga uppgift som våra åklagare i första hand är satta att verkställa.

När Helena Zakariasén talar om medelstillskottet bör Helena Zakariasén som ordförande i Rådgivande nämnden vara medveten om att det tillskott till åklagarverksamheten som majoriteten står bakom innebär att det blir kvar 4 miljoner för att anställa nya åklagare. Det ger ungefär åtta åklagare. Samtidigt har man konstaterat från centralt håll att det skulle behöva anställas 50 nya åklagare med det snaraste.

När nu Helena Zakariasén är så nöjd med projektet undrar jag vad hon gör i sin funktion som ordförande i Rådgivande nämnden för att se till att åklagarna klarar den primära uppgiften att beivra de brott som har begåtts.

Anf. 124 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Självklart följer vi alla i Riksåklagarens rådgivande nämnd – det är inte bara en roll för mig som ordförande i nämnden – verksamheten väl ute i de olika åklagarmyndigheterna. Jag är själv ute och besöker åklagarmyndigheter för att bilda mig en egen uppfattning om hur det ser ut på plats. Det är viktigt att ha det med sig.

Jag är också väl medveten om hur budgeten ser ut för nästa år och för åren framöver. Det är klart att man alltid kan önska mer. Nu kommer det ett tillskott till åklagarväsendet nästa år på 15 miljoner, för 2003 på 30 miljoner. Man har inom åklagarväsendet gjort en verksamhetsplanering som sträcker sig över de åren. Det innebär alltså att man redan i dag tänker rekrytera de nya åklagarna så att det kommer att vara ett nettotillskott på 50 åklagare under nästa år.

Anf. 125 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Då måste jag gå tillbaka till ett exempel som jag använde i mitt inledningsanförande. Det är nu på gång en förflyttning och centralisering av de fyra åklagare som hittills har varit lokaliserade i Ystad. De

ska nu flyttas till Malmö. Resultatet blir restid på arbetstiden, som alltså tar bort effektiv arbetstid, med effekten att man förlorar närheten mellan åklagare och poliser.

Låt oss tala om utveckling. Jag tar först upp det svar jag fick av justitieministern när jag frågade om vad han tänkte göra. Han påpekade att närheten mellan polis och åklagare är viktig, men att det är en ekonomisk fråga. Med det tolkar jag att det är helt enkelt pengarna som är orsaken till att Ystadåklagarna lokaliserar till Malmö.

Med tanke på alla utvecklingsprojekt finns det faktiskt skäl att starta ytterligare ett utvecklingsprojekt som går ut på att förbättra närheten mellan åklagare och poliser. Det skulle vara intressant att höra om Helena Zakariasén skulle vara beredd att driva den typen av utvecklingsprojekt.

Anf. 126 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Närvaron är viktig. Jag kommer inte att nu speciellt uttala mig om situationen i Ystad och förflyttningen av åklagarna till Malmö. Den frågan kommer förmodligen att tas upp i Rådgivande nämnden.

Men visst, närvaron är viktig, men det finns andra saker som också är viktiga när det gäller rättssäkerheten om vi fortfarande ska utgå från ett medborgarperspektiv – något som jag tror att vi alla är överens om ska sättas främst. Då är inte alltid närvaron det primära. Det kan vara lika viktigt med en liten ... Nu tappar jag ordet. Jag börjar om från början.

Åklagarna kan finnas på en liten plats, men i många fall har man faktiskt sagt att det har fungerat mycket bättre när man har samordnat sig på en större ort. Det har minskat sårbarheten när det bl.a. gäller sjukfrånvaro, semester osv.

Närvaron och kunskapen om de lokala förhållandena är naturligtvis viktig, men det behöver inte vara uteslutet bara för att man befinner sig en bit därifrån. Det finns alltid möjligheter att samverka med poliser på plats. Det gör man på olika ställen i landet genom att åklagarna finns i närheten av polisen.

Anf. 127 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag ska säga några saker om domstolsväsendet. Men det ligger en given lockelse att efter sex timmars debatt, där vi rimligtvis har passerat lite drygt halvtid, göra några reflexioner kring vad som går att få ut av debatten genom att sitta i kammaren och lyssna och även på läktaren – även om ingen där har suttit i sex timmar.

Ingvar Johnsson, lagledaren för vänsterplanhalvan, gläds åt det ökade intresset för rättsfrågor. Det är väl bra. Då är frågan om det är det negativa eller positiva intresset. Jag kan också glädjas över att man engagerar sig i Brottsofferfondens verksamhet och i förebyggande verksamhet. Jag gläds kolossalt över att vuxna och föräldrar är ute och hjälper till med att förebygga en hel del på stan.

Jag tror ärligt talat att det går att mäta detta intresse för rättsfrågor i antalet artiklar i tidningarna. Det är helt klart, Ingvar Johnsson, att det har varit ett betydligt större antal under de senaste fem åren än tidigare. Det går att mäta på annat sätt, t.ex. insändare och artiklar där människor beklagar sig över att polisen inte är närvarande när de tycker att det är rimligt att polisen är närvarande. Det går också att säga att den ökade för-

säljningen av låsanordningar vittnar om ett intresse för rättstrygghet och för trygghetsfrågorna. Men det är kanske inte riktigt det som Ingvar Johnsson tänkte på. Vi är överens om att intresset såsom det speglas i medierna, människors beteenden kring frågorna, har ökat. Men jag tror, fru talman, att intresset mer avspeglar den oro som människor känner.

Margareta Sandgren gjorde en märklig distinktion. Hon sade att vi medvetet har prioriterat ned polisfrågorna och rättstrygghetsfrågorna till förmån för välfärden. Vi har inte satsat så mycket pengar på poliser, för vi har satsat på välfärd, sade hon.

Min fråga framför allt till lagledaren Ingvar Johnsson är då: Är inte rättstrygghetsfrågorna en väsentlig del av välfärden för den ensamstående mamma som får reda på att hennes barn blir mobbat eller utsatt för ungdomsligor? Många ligor med barn eller ungdomar under 15 år härjar, främst i storstäder men kanske inte så mycket på landsbygden, som det tidigare har talats om. Är inte detta en väsentlig välfärdsfråga?

Det är ett utomordentligt intressant besked i denna kammare som Margareta Sandgren och rimligtvis också socialdemokratin ger. Socialdemokratin håller ihop och har givetvis samma budskap. Man gör en uppdelning mellan välfärd och rättstrygghet. Det är faktiskt – måste jag säga – ett mycket avslöjande besked i dag.

Vi har också helt klart kunnat konstatera att vi har ett polisväsende i djup ekonomisk kris. Jag ska inte direkt citera vad rikspolischefen sade i utskottet – det ankommer på utskottet att hålla det för sig – men när man betraktar de kurvor som finns är det inget tvivel om att polisekonomin är på snabb vandring ned i ett moras.

Det är ju så, Ingvar Johnsson – och även om det vill jag ha ett besked – att regeringen faktiskt uppmanar Rikspolisstyrelsen att fortsätta att förbruka mer pengar än vad den tilldelas. Man påminns då om anslagskrediten. Budskapet skulle av vanliga människor uppfattas på följande sätt: Fortsätt att leva över din lön! Lev på checkräkningskrediten tills någon sätter stopp!

Ingvar Johnsson är för principer och hög moral, och jag tycker att det är väldigt bra att många är det. Regeringens chef har sagt att den som är satt i skuld icke är fri. Samma regering uppmanar framför allt polismyndigheten men även andra myndigheter att leva på anslagskrediten: Utnyttja den maximalt, så får vi se hur morgondagens problem löser sig! Vad är det för moral, Ingvar Johnsson?

Det är inget tvivel om, och jag behöver inte nu upprepa, att polisen behöver tillföras resurser för att kunna undvika det ekonomiska moraset.

Det är också helt nödvändigt att personellt få ett grepp om problemen. Det har berörts här tidigare och jag ska inte redovisa fler siffror. Det är inget tvivel om att de 3 000 nya poliserna upp till nivån 19 000 poliser ger tillräckligt många polistimmar. Det ställer vi från Moderata samlingspartiet oss helt bakom. Men det är då också nödvändigt att se till, precis som har sagts i debatten, att utbildningen snabbt ökar.

Jag vill markera att jag och Moderata samlingspartiet inte tror att ett utbildningsställe till för Polishögskolan räcker. Enligt uppgift ska det komma besked ett par veckor före jul. Vår uppfattning är kristallklar: Ska man nå nivån 1 000 utbildade poliser per år inom ett par år, är det nödvändigt att bedriva utbildningen på flera orter än tre. Så är fallet av flera skäl, bl.a. att det kommer att var oändligt mycket enklare att i landets alla

delar rekrytera både aspiranter och sedan poliser när de är färdigutbildade.

Det är dessutom väldigt viktigt för utbildningens mångfald. Ingen skulle i dag drömma om, fru talman, att utbilda t.ex. ekonomer på bara ett eller två ställen i landet. Det finns ett egenvärde i att ha en mångfald.

Jag tror också att det är viktigt att – för att dra en parallell till bilindustrin – man som en gemensam plattform kan ha en viss gemensam grundutbildning. På den kan man bygga upp olika typer av profiler när det gäller poliskompetens. Det är helt nödvändigt.

Det har tidigare diskuterats här om det är mycket med 1 % avgång. Jag tror ärligt talat att en väsentligt större andel av varje utbildad kull framöver kommer att lämna polisverksamheten. Det ingår i det nya rörliga sättet att leva och tänka, framför allt bland unga människor. Då är det än viktigare att polisutbildningen snabbt dimensioneras upp för att klara avgångarna, som då inte behöver uppfattas som onormala.

Något ytterligare som också har varit uppe här är att det krävs ett radikalt ökat teknikstöd för polisen, så att det blir en hög verkningsgrad på dem som lägger ned hela sin själ i dess arbete. Det är helt nödvändigt. Det är en investering för ökad effektivitet. Men även det kräver resurser, Ingvar Johnsson, och allt ryms ju inte inom anslagskreditens ram. Tack och lov har regeringen i alla fall infört någon limit på anslagskrediten.

Jag hoppas att Ingvar Johnsson funderar på ett bra svar på frågan vad det är för moral i att leva över sina tillgångar. Det är många i kammaren, inte minst poliser som lyssnar på den här debatten, som är utomordentligt intresserade av den moralen, eller rättare utifrån mina värderingar omoralen. Jag tror att både Ingvar Johnsson och jag har lite gammaldags värderingar. När man sätter sig i skuld skapar man en viss form av ofrihet.

Personellt, ekonomiskt och tekniskt är det helt nödvändigt att polisen får resurser. Eljest kommer människorna ännu mer, Ingvar Johnsson, att intressera sig för rättstrygghetsfrågorna i den bemärkelsen att man är orolig inför framtiden.

Så några ord, fru talman, om domstolsväsendet. Vi kan konstatera att vi i denna kammare har haft många tillfällen att diskutera det framtida domstolsväsendet. Man kan väl i stort sett säga att det finns en ganska god enighet och samstämmighet om att det behövs en reformering i olika avseenden av domstolsväsendet. Jag tror att det finns en utomordentligt bred enighet om detta.

Vi har från Moderata samlingspartiets sida sagt att kraven på ett framtida domstolsväsende måste präglas av mycket hög kompetens i dömandet. Det kräver också att vi säkerställer möjligheterna att rekrytera de duktigaste juristerna till domarbanan. Medborgarna ska i ett rättssamhälle absolut ha rätten att bli dömda och bedömda av den yppersta juridiska kompetensen. Det kräver också att man har ett system där man kan behålla duktiga människor, om man väl har fått dit dem, genom vidareutveckling. Det är av vikt även lönemässigt.

Det finns exempel på exempel, som jag inte ska trötta kammarens ledamöter med, på att människor som har varit inne i domstolsväsendet under ett antal år nu väljer att gå ut i andra verksamheter, där lönenivån är väsentligt mycket bättre. Ett visst flöde åt båda hållen kan man väl räkna med, men det är inte önskvärt att de duktigaste krafterna systema-

tiskt flödar från domarbanan. Det inger oro, om man ska ha ett domstolsväsende präglat av hög kompetens i rätts säkerhetens namn.

Från moderat sida hävdar vi också att det är viktigt att man kan finna former för samverkan domstolar emellan. Mycket av debatten har handlat om att man ska lägga ned den ena eller den andra domstolen. Vi menar att man genom en administrativ och teknisk samverkan mer systematiskt eller ibland lite *ad hoc* ska kunna ge möjligheter för mindre och även andra domstolar att leva vidare på ett mycket bra sätt.

Det finns många goda exempel på att man har gjort detta utan att Domstolsverket har haft sina pekpinnar framme. T.ex. har domstolarna i Ljungby och Växjö – dessutom över länsgränsen – inlett ett mycket bra samarbete, som även verkar ha Domstolsverkets gillande, vilket kan vara intressant att notera.

Vad säger då socialdemokraterna när vi moderater önskar denna mer långsiktiga plan? Mycket av diskussionen har ju gått ut på att vi från oppositionen – eller högerhalvan, för att använda Ingvar Johnssons terminologi – har önskat en mer långsiktig plan från regeringens sida, där ett antal principer och riktlinjer ska redovisas. Då kan riksdagen ta ställning.

En väsentlig poäng, Ingvar Johnsson, är ju att med ett sådant beslut i Sveriges riksdag får ett nödvändigt arbete med reformering av domstolsväsendet en väsentligt högre legitimitet än om det bara är sprunget ur ledningen för Domstolsverket. Legitimiteten är viktig i dialogen med domstolarna, och det är därför som vi definitivt hävdar att vi ska ha en form av plan som vi kan fastställa i riksdagen.

Vi har från moderat sida också rest frågan om Domstolsverkets ställning rent konstitutionellt. Vi menar att det finns goda förebilder, bl.a. i Danmark, där man ger motsvarigheten till Domstolsverket, dvs. Domstolsstyrelsen, en friare ställning. Den lyder direkt under Folketinget, och på det sättet minskas kopplingen till den danska regeringen.

Vi tycker att detta är riktigt. Det markerar i så fall också denna styrelses speciella karaktär. Den styrelsen ska inte jämföras med vilken annan verksamhet som helst, där departementet kan utöva ett, som vi menar, alltför stort inflytande.

Vi menar också att principerna för förändringar av framtida domkretsindelningar bör kunna redovisas i den långsiktiga planen som regeringen aldrig verkar komma med. Vi tycker att de domkretsarna bör regleras i lag. Det svarar mycket väl mot regeringsformens krav på lagreglering av domstolarna, och det följer också en del av Europakonventionens rekommendationer.

Vi ser fram emot en allt större möjlighet att överföra viss form av dömmande från förvaltningsdomstolarna, länsrätterna, till tingsrätterna. Det redovisar vi också i någon reservation. Vi ser på längre sikt goda möjligheter att de två olika domstolssystemen förs samman till ett. Det är en utveckling på sikt. Man kan börja med att systematiskt föra över vissa ärendetyper till de allmänna domstolarna. Det skulle också bl.a. innebära en större möjlighet för vissa mindre domstolar att få ett bättre målunderlag.

Vi har också tagit upp frågan om tillsättning av domare. En utredning arbetar nu med de frågorna. Jag vill gärna markera redan nu vad vi tycker. Det kunde vara intressant att höra rent principiellt vad någon social-

demokratisk talesman säger. Nu har jag plågat Ingvar Johnsson med många frågor om skuldsättning och moralen i det, så det kan finnas någon annan. Jag kan vända mig till Ann-Marie Fagerström, som kommer att diskutera domstolsfrågorna.

Kan Ann-Marie Fagerström finna något positivt i det vi moderater föreslår? Vi menar att man bör lämna det mer slutna kallelsesystemet för domare och ha ett mer öppet system, där man söker olika tjänster. Jag vet att utredningen tittar på det. Men en markering från Ann-Marie Fagerström och från Moderata samlingspartiet skulle skapa en gedigen majoritet för förslag i den riktningen.

Fru talman! Som avslutning någonting om åklageriet, åklagarväsendet. Rent allmänt är vi utomordentligt tveksamma och skeptiska mot den centralisering som var uppe alldeles nyss i ett replikskifte med bl.a. Gun Hellsvik. Vi är utomordentligt kritiska till den centraliseringen. All erfarenhet utifrån fältet, där vi alla vistas, är att den nära samvaron, samlokaliseringen med polis och åklagare ger en högre verkningsgrad i arbetet. Den upplevs både av polis och åklagare som utomordentligt värdefull. Det gagnar hela rättsmaskineriet. Därför finns det stor anledning att vända sig mot den centralisering som pågår.

Jag kan konstatera att det är utomordentligt angeläget med åtgärder mot miljöbrottsligheten. Regeringen har inte varit alltför snabb och fingerfärdig när det gäller exempelvis hanteringen av olje problemen i Östersjön. Utskottet har vid flera tillfällen påpekat vad som borde till. Det är utomordentligt angeläget att man har en kompetens så att man kan säkra bevis och lagföra misstänkta för brott mot framför allt miljön i västerhavet och Östersjön.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag instämma i Gun Hellsviks yrkande vad gäller hemställanspunkter och reservationer.

Anf. 128 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Tiden går. Jag trodde att vi hade en debattordning där Anders G Högmark skulle diskutera med Ann-Marie Fagerström. Eftersom frågorna ställs så direkt till mig vill jag svara.

Jag undrar om Anders G Högmark har lyssnat här i kammaren när han frågar om rättssystemet inte ingår i välfärden. Margareta Sandgren sade inte så som Anders G Högmark säger. Jag var oerhört tydlig i mitt anförande. Jag har första sidan här. Jag talade om rättsväsendets centrala betydelse, den sociala tryggheten och hur viktigt det är att vi har en helhetssyn på det.

Det är riktigt att intresset för rättsväsendet till en del, kanske en relativt stor del, handlar om oro. Men jag möter också mycket positivt och konstruktivt intresse hos människor som tycker att vi bör diskutera ett gemensamt ansvar för tryggheten.

Anders G Högmark tar också upp anslagskrediten. Vi har varit överens om att ha ett system där vi kan flytta pengar mellan åren. Jag kan också anknyta till vad någon har sagt tidigare. Anders G Högmark tar i väldigt om detta med att leva på kredit. Då måste jag återvända till början på 90-talet, då ett parti som han tillhör satt med i regeringen. Då togs allting på kredit, i varje fall till minst en tredjedel. Det är att kasta sten i glashus.

Anf. 129 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Jag var förvånad över hur Margareta Sandgren uttryckte det. Ord kan falla på ett sätt som inte riktigt är önskat. Det är jag medveten om. Vid flera tillfällen uttryckte Margareta Sandgren uppfattningen att man hade en helhetssyn och att man valde välfärden i stället för polisen. Men rätt ska vara rätt. Ingvar Johnsson ser, förhoppningsvis inte helt överraskande, rättstrygghetsfrågorna som en del av välfärden. Det kan jag glädjas åt. Det är förvånande att man gör den uppdelning som Margareta Sandgren gjorde.

Misstag kan begås. Nu har lagledaren rättat till dem.

Anf. 130 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Så var det inte. Margareta Sandgren förde en diskussion i frågan som jag tycker är viktig. Under en rad år har vi haft debatter med moderaterna. I moderaternas budgetalternativ säger man ensidigt att det är de sjuka och de arbetslösa som ska betala i form av fler karensdagar, lägre ersättning osv. Vi har satsat på välfärdsfrågor som vi har bedömt som viktiga. Därmed har man inte sagt att rättsväsendet inte ingår i välfärden.

Jag vill ta upp detta med krediten en gång till. Var det rätt när regeringen åkte världen runt till bankpalatsen och lånade upp mängder av pengar för kredit till poliser och annat? Men om man nu skulle låna någon krona till myndigheterna är det hemskt demoraliserande. Jag tycker att det är en konstig inställning.

Anf. 131 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Det kan finnas situationer där man tvingas låna. Vi behöver inte hålla på med någon lång historieskrivning. Det är tämligen uttjat. Inte ens politiker tycker om att lyssna på det. Vad jag vänder mig emot är inte att man överför medel temporärt, från budgetår till budgetår. Det var avsikten, helt riktigt. Men nu har man god ekonomi. Det finns inga gränser för vad man har råd med. Ändå har man inte råd att göra satsningar på polisväsendet, utan polismyndigheten i Stockholm m.fl. har stora underskott. Det kan man inte klara av, utan man hänvisar till att myndigheten ska leva på anslagskrediter. Nog sagt om detta.

Vi har satsat på välfärden, säger ni, men vi har inte glömt polisen. Ingår rättstryggheten i välfärden? Man glider hela tiden. Det är något av samma resonemang som förs när man säger: Vi har en annan syn på de frågorna. Vi har en helhetssyn. Vi vill ha ett helt annat samhälle. Tankarna förs till det som står i skriften, att vårt samhälle är icke av denna värld. Var finns exempel på det?

Jag tycker också att det finns många fina exempel på intresset för rättstrygghetsfrågorna, Ingvar Johnsson. Det gäller framför allt om och när vuxenvärlden engagerar sig och fungerar som normöverförare. Där har vuxenvärlden sitt största ansvar – som föräldrar, vårdnadshavare, lärare och över huvud taget som medmänniskor. Vi har ett ansvar för att överföra en grundläggande, västerländsk norm, som jag tror gäller i många stora kulturer. Det handlar om att behandla sina medmänniskor som man själv vill bli behandlad. Det är en gyllene regel.

Anf. 132 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Naturligtvis anser vi att rättssamhället ingår i välfärden och tryggheten. Men det ena är direkt avgörande för det andra. Egentligen finns det ingen motsättning, som det nu ges sken av här i kammaren. Självklart vill vi i Miljöpartiet ha fler poliser. Självklart vill vi att polisen ska fungera såsom det är tänkt, med närpolisreformen där det är problem. Samtidigt ser vi att skolan och den sociala sidan behöver pengar. Om det inte blir något tillskott där tror vi att det genererar ytterligare brottslighet, i en uppåtgående spiral. Den spiralen vill vi inte ha. Detta har vi sagt gång på gång. Anders G Högmark kan inte tro att vi vill någonting annat.

Moderaterna kallar sin budgetmotion *En reformpolitik för frihet, välfärd och trygghet*. På vilket sätt är det en reformpolitik att höja avgiften till a-kassan med 2 000 kr per år? På vilket sätt blir skola, vård och omsorg bättre genom att resurserna minskar med 15 miljarder kronor?

Dessa nedskärningar ska sedan användas för att slopa förmögenhets-skatten och för att kraftigt minska skatten för de högavlönade. Först skär man ned för dem som behöver välfärden mest för att sedan använda besparingarna till att sänka skatten för de redan välbeställda.

Där kommer den ensamma mamman in. Jag roade mig med att läsa en motion som moderaterna har skrivit om barn med anledning av en skrivelse från regeringen med rubriken Barn här och nu, barnpolitiken i Sverige. Där konstaterar man att ett av tio barn lever i familjer som upp-bär socialbidrag.

Som en konsekvens av detta säger man: Slopa bidragen. Vi ska inte ha några bidrag. Vi ska i stället ge människor möjligheter att forma sina liv. Hur ska den ensamma mamman kunna forma sitt liv om man inte stöder henne i en svår situation?

Dessutom ska tiden för den ensamma mamman räcka till genom att hon ska köpa hushållstjänster. För vad ska hon köpa hushållstjänster?

Anf. 133 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra talarna om att repliktiden är begränsad till två minuter.

Anf. 134 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Kia Andreasson och jag är helt överens om att rättstrygghetsfrågorna är en väsentlig del av välfärden. De stora frågor som ligger inom ett antal andra områden behöver vi i kväll kanske inte fördjupa oss i.

Man ska inte på något sätt misskreditera den ensamma mamman. Att tro att hon inte skulle kunna ha kapacitet att forma sitt eget liv är lite grann att ägna sig åt förmyndarskap. Däremot är det kolossalt viktigt att ett starkt samhälle i ordets bästa bemärkelse är starkt då människorna behöver insatser.

Anf. 135 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller domstolarna efterlyser Anders G Högmark hela tiden en långsiktig plan. Det är väldigt svårt om man jämför med polisen. Vi har fått mycket kritik mot just närpolisreformen. Man menar att den beslutades ovanifrån och att personalen inte fick komma till tals. Därför blev det också ett sämre resultat. Det har enkäter visat att poliserna tycker. Det kan jag hålla med om. Jag tycker att omorganisationer ska

ske utifrån basen, människorna som jobbar i verksamheten. Det är oerhört väsentligt. Den andra punkten är att det är oerhört väsentligt att ta hänsyn till regionala skillnader.

Just dessa två viktiga aspekter som jag nu här har nämnt har utgått från det arbete som görs inom Domstolsverket. Det vi huvudsakligen talar om här är tingsrätterna. Det är ett samrådsförfarande. Man prövar försöksverksamhet, ser var den utfaller bra och ser vad som geografiskt passar bäst. Det tycker jag är utmärkt. Därför kan man inte göra en mall, som jag har sagt här förut. Man kan inte säga: Så här ska vi göra, punkt slut. Det fattar vi beslut om i riksdagen, och sedan ska alla följa det. Det blir inte något bra resultat av det. Jag tror att det nu blir ett oerhört mycket bättre resultat.

När det gäller brottet oljeutsläpp är jag lika angelägen som Anders G Högmärk. Jag håller hela tiden på och kontrollerar hur långt arbetet har kommit. Det har skjutits upp ett flertal gånger. Det beror på att det är så oerhört svårt lagtekniskt att straffa dem som släpper ut olja eftersom vi tidigare under förra mandatperioden skrev på havsrättskonventionen. Där frånsade Sverige sig rätten att straffa i svenska domstolar. Miljöpartiet påpekade det, men vi fick inte något medhåll. Därför sitter vi nu i detta klister.

Anf. 136 ANDERS G HÖGMÄRK (m) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om arbetet inom Domstolsverket och det reformarbete som pågår. Jag tror inte på något sätt att vi kan stöpa hela reformarbetet i en enda bestämd form. Däremot kan det finnas vissa allmänna principer – som jag redovisade i mitt inledningsanförande, och som jag inte tänker upprepa – som kunde vara väldigt bra att samlat få fastställda här i riksdagen.

Det är kanske en central poäng. Med ett riksdagsbeslut om vissa principer, som sedan kunde vara till vägledning för den myndighet som ska jobba med detta, skapas en legitimitet i Domstolsväsendet. Sveriges riksdag, det högsta beslutande organet i landet, har fattat dessa beslut. Det ligger inte på någon myndighetsnivå, utan det är upphöjt. Det kan också framöver få karaktären av lag. Det är viktigt. Det skapar legitimitet.

Kia Andreasson och jag är helt överens om oljeutsläppen. Jag hade heller inte någon annan tro om den vredens vanmakt man många gånger kan känna kring oljeutsläppen i stort och smått. Jag har respekt för att det kan vara lagtekniskt fyllt av problem. Men det finns all anledning att från denna kammare markera för dem som har regeringsansvaret att man ska presentera någonting så fort som det över huvud taget är möjligt. Dessutom ska man sedan i olika forum inom Europeiska unionen verka för olika former av lagstiftning och överenskommelser för att minska det bedrövliga oskicket att släppa ut olja på detta sätt.

Anf. 137 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med domstolsväsendet och något som jag har tagit upp vid ett flertal tillfällen då vi fört den här debatten.

Det kommer nu krav på att det ska vara en fastlagd plan. Beslutet ska fattas här i riksdagen, och man måste vara noga med det. Här ska alla vara med, och det måste finnas en legitimitet.

Faktum är att de politiska partierna måste ta på sig ansvaret för den utveckling som har varit. Jag säger det för Vänsterpartiets räkning, men även alla andra politiska partier måste ta på sig ansvaret.

Det har varit utredning efter utredning om domstolsväsendet. Alla säger sig vara medvetna om det nödvändiga i en förändring. Men av olika politiska skäl – att man inte vill stöta sig med tingsrätterna i hemmatraktarna, osv. – har man aldrig kunnat ena sig i en utredning.

Nu har regeringen, med ett benäget bistånd från oss vänsterpartister, till slut insett att man inte bara kan sitta och se hur domstolsväsendet förfaller, utan det måste ske någonting, och man väljer att göra det utifrån ett underifrånperspektiv. Jag ser det som väldigt positivt.

Jag tycker att alla politiska partier får ta på sig att vi aldrig har lyckats ta ansvaret att fatta beslut i utredningar för att få det samlat, så att man nu har fått hitta en annan lösning. Det gäller även Moderaterna.

Anders G Högmark har en så väldigt hård ton i sin argumentation när han talar om vad man lyckats med. Jag vill återigen lyfta fram det särskilda yttrande som ni skrev förra året med 479 miljoner för hela rättsväsendet. Ni skrev om vad man skulle kunna utträta inom den ramen.

När jag får nästa möjlighet till replik ska jag läsa några rader om vad moderaterna sade om dessa 479 miljoner. Nu säger man att det inte är någon satsning alls. Det räcker inte på långa vägar.

Anf. 138 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Vi kunde hålla på länge och diskutera plan eller inte plan och fördelar med att ha mer *ad hoc*-verksamhet från fall till fall. Jag tror ärligt talat att den diskussionen inte gagnar debatten så mycket.

Vi har haft den debatten i ett par år. Det är uppenbart så att regeringen har valt att inte ha en plan. Regeringen brukar välja att inte ens vara närvarande med någon företrädare i kammaren. Det finns en frånvaro från regeringens sida. Kommunikationen med riksdagen sker i form av skrivelser.

Det är uppenbarligen bara för oppositionen att acceptera detta. Vi kan fortsätta att kräva denna plan. Men med hittillsvarande intresse för att tillmötesgå och föra en dialog med oppositionen verkar utsikterna vara ganska blygsamma. Det kan jag hålla med om. Vi beklagar det inte minst av legitimitetsskäl.

Det är mycket klart att man ute på fältet hade satt stort värde på om dessa beslut hade kunnat utformas som riktlinjer av Sveriges riksdag. Alla partier får ta sin beskärda del av ansvaret för var vi står i sakfrågan.

När det sedan gäller miljonerna och vår bedömning förra året och vår bedömning i dag är det väl ungefär som någon sade tidigare. Behoven har anmält sig och blivit större och större. Dessutom har uppenbarligen den ekonomiska situationen budgetmässigt blivit allt bättre. Då kommer kritiken mot att regeringen inte lägger fram förslag om mer pengar att bli kraftigare och kraftigare.

Anf. 139 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Visst kan man göra omvärderingar. Men då kanske man skulle behöva fundera lite grann på vilka toner man använder och hur man uttrycker sig.

Förra året sade Moderaterna att man under en treårsperiod skulle tillföra 1,7 miljarder. Nu tillför majoriteten 4 miljarder. Det man tillförde förra året var 479 miljoner. Moderaterna säger: Vårt förslag innebär därför en kraftfull satsning på rättsväsendets myndigheter, samtidigt som det uppdämda behovet av personalförstärkningar hade kunnat tillgodoses. Med vårt förslag hade förändringsarbetet inom domstolsväsendet vidare kunnat fortgå utan att förenas med stora besparingskrav. Polisen hade fått möjlighet att anställa civil personal och kraftigt öka polisutbildningen. För kriminalvårdens del skulle förslaget ha möjliggjort en satsning på programverksamhet och drogfria anstalter. Dessutom hade man kunnat satsa ytterligare på farlighetsbedömningar i samband med permissioner.

Exakt de orden har Moderaterna i sitt särskilda yttrande förra året – den kraftfulla satsningen på alla dessa områden. I dagsläget, när majoriteten satsar 1 miljard på polisväsendet och 4 miljarder i stället för 1,7 miljarder, som Moderaterna sade förra året, finner jag det ändå lite anmärkningsvärt att man inte någon gång kan hejda sig, och säga: Det här är en bra satsning. Den innebär förstärkningar.

Vi kanske är lite oense om i vilken takt det ska ske och hur det ska vara, men när man använder den typ av bröstoner som moderaterna gör i debatten och fullständigt sablar ned majoritetens förslag som fullständigt orealistiskt så kanske man ska titta på vad man själv sade för inte ens tolv månader sedan.

Anf. 140 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Varje parti gör sina bedömningar vid olika tidpunkter.

Jag har en fråga när vi ska bedöma budgetåret 2001, som debatten handlar om. Finns det anledning för Alice Åström att gå till sina partivänner i Stockholm och säga: Vi tycker definitivt att ni får tillräckligt till polisen i Stockholm?

Nu ser situationen inom polisväsendet totalt ut som den gör 2001. De bilder som rikspolischefen visade i utskottet visar också entydigt att om man ska undvika att gå mot det svarta hålet – det totala moraset – så krävs det enormt kraftigt ökade insatser 2002, 2003 och 2004. Det är också vår bedömning.

Ska vi dessutom komma upp till de nivåer med 19 000 poliser som vi tycker är riktiga – men det kan hända att vänstern gör en annan bedömning – är det helt nödvändigt att nu ta det här krafttaget. Där kan man göra olika bedömningar, men vi har gjort den här bedömningen.

Det kan hända att om vi hade haft en något bättre framförhållning och sett hur illa det var i vissa myndigheter, så hade vi kanske lagt på ytterligare pengar förra året. Men nu gäller faktiskt debatten 2001, fru talman och Alice Åström.

Eftersom man nu både från regeringspartiet och från de två partier som stöder regeringen säger att rättstryggheten och en väl fungerande polis är en sådan väsentlig del av välfärden – för vi lyckades ju samsas om att det var det – så är det förvånande att man inte prioriterar polisen och människornas möjligheter att få en tillgänglig polis på ett bättre sätt.

Anf. 141 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag ska säga några ord om domstolsväsendet. Domstolarna är en av de viktigaste institutionerna i en utvecklad civil rättsstat. Domstolarna är inte som vilken myndighet som helst. Domstolarna är en av de grundpelare som makten ska vila på. Man talar om den lagstiftande, den verkställande och den dömande makten. Maktodelningsläran har kanske aldrig fullt ut vunnit insteg i svensk statskonst, men idén torde vara väl förankrad som eftersträvansvärd bland statsvetare och andra sakkunniga personer.

Domstolarnas självständighet är av yttersta vikt för att säkerställa den enskildes rätt. Domstolarna är dessutom något mer än en balanserande maktfaktor. Domstolarna är kulturbärare. I domstolarna skipas rätt, och därigenom stadfästs de normer som ska vara gällande i samhället. Skrivna lag kan aldrig vara heltäckande. Ett utrymme kommer alltid att finnas för domarens fria skön. Detta handlingsutrymme är eftersträvansvärt, då lagens bokstav ibland kan leda helt fel i det enskilda fallet. Detta fastslogs redan på 1500-talet i de domarregler som än i dag redovisas i lagboken. Sålunda sägs i den trettonde domarregeln följande: Den menige mans bästa är den yppersta lagen och därför det som finnes den menige man till nytta vara, det bör hållas för lag, ändock att beskriven lag efter orden synes annorlunda lyda.

För att domaren på ett bra sätt ska fullgöra sitt viktiga värv krävs goda resurser, bra fysisk och estetisk miljö samt gott om tid.

Fru talman! För oss kristdemokrater är ett lokalt förankrat rättsliv av största värde. Rätten ska upplevas som närvarande såväl andligen som fysiskt i det dagliga livet. Så har också varit fallet i det svenska samhället under överskådlig tid.

Regeringen är nu i färd med att med Domstolsverket som redskap utveckla ett stort antal tingsrätter. Tekniken är att föreskriva att tingsrätten ska ha kansli på flera ställen inom domsagan. T.ex. ska Klippans, Helsingborgs och Ängelholms tingsrätter slås samman till en myndighet med kansli i Helsingborg och Ängelholm. Färdriktningen utvisas genom att tingsrätterna i Blekinge enligt uppgift ska heta Blekinge tingsrätt, och tingsrätterna i Västmanland Västmanlands tingsrätt. Det gamla målet med en tingsrätt i varje län lyser igenom. Vad som nu i realiteten sker är att tingsrätter slås ihop med olika tingsställen ute i domsagan. Den lokala domstolens identitet försvinner. En domstols integritet och lokala förankring löses upp, och dess möjlighet att vara en balanserande maktfaktor och kulturbärare eroderas. Det är i den dagliga kontakten mellan lagmännen och övriga domare, nämndemän, personal och den lokala befolkningen som domstolens karaktär och styrka utvecklas.

Fru talman! Det huvudsakliga syftet bakom regeringens ambitioner att lägga ned ett antal tingsrätter synes vara att man därigenom skulle kunna erhålla en bättre kvalitet i den dömande verksamheten genom att ett större antal domare är verksamma vid samma domstol. Denna förändring måste bli enbart marginell om inte ett mycket stort antal tingsrätter läggs ned. I den nuvarande verksamheten finns ingenting som talar för att de mindre tingsrätterna har sämre kvalitet i sin dömande verksamhet, även om det naturligtvis från tid till annan kan vara problem med ett alltför litet antal domare vid en tingsrätt.

De verkliga kvalitetsproblemen löses inte genom nedläggning av tingsrätter, utan det krävs att man inrättar ett mindre antal särskilda handelsrätter inom hovrättsområdena genom en regionalisering av Marknadsdomstolen. Dessa handelsrätter skulle handlägga mycket kvalificerade affärsjuridiska tvister, konkursmål och stora ekobrottmål.

I övrigt skulle domstolarna klara sig väl ur kvalitetssynpunkt om smärre justeringar ägde rum med avseende på t.ex. måltillströmning från förvaltningsdomstolar, justerade domsagor och bibehållande av inskrivningsmyndighet samt inregistrering av bouppteckningar. Vi ska notera att inskrivningsverksamheten och inregistreringen av bouppteckningar är en verksamhet som fungerat utomordentligt väl. Dessa utgör ett värdefullt tillskott vid domstolen i utbildnings- och verksamhetskänseende, men också när det gäller den rättssökande allmänhetens tilltro till handläggningen av dessa ärenden.

På sikt bör de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna slås samman till en domstolsorganisation. Regeringsrätten bör vid en sådan sammanslagning ombildas till en författningsdomstol.

Fru talman! Situationen hos förvaltningsdomstolarna är i dag oacceptabel. Enkla ärenden tar år att få avgjorda. I skatteprocesser är det inte ovanligt att man får vänta tio år innan saken blir slutgiltigt avgjord. Detta är inte en rättsstat, utan ett uttryck för att statsintresset i snäv fiskal mening helt får dominera över den enskilde oberoende av vad som är rätt eller ej. Om vi på allvar ska hävda den enskildes rätt till integritet så måste statsmakten satsa på en väl fungerande domstolsorganisation som avgör ärenden på ett kvalificerat sätt inom rimlig tid i enlighet med Europakonventionens krav.

Ett bra rättsväsende kräver ekonomiska resurser. Därför avsätter vi kristdemokrater 350 miljoner kronor utöver regeringens proposition.

Sedan hade jag tänkt att lägga fram en del allmänna synpunkter, men med hänsyn till den sena timmen tänker jag, till skillnad från Anders G Högmark, inte säga så mycket mer än att vi har synpunkter på Domstolsverket. Vi har kanske inte processat den frågan ordentligt i partiet, men personligen vill jag deklarerera att jag tycker att det ligger väldigt mycket i Moderaternas uppfattning att det finns vägledning att finna i den danska modellen.

Det är kolossalt viktigt att domstolarnas självständighet befasts i förhållande till statsmakten, även när det gäller administrativa frågor och anslag. Vi har fått uppenbara belägg för detta när vi har haft en offentlig debatt mellan Högsta domstolen och landets justitieminister. Den har dessutom förts i ett tonläge som är häpnadsväckande. Även Skånska hovrätten och ett antal tingsrätter har varit oerhört irriterade.

Det är inte alla som vågar uttrycka vad de tycker i den här frågan. Men det är klart att om Domstolsverket härjar ute i terränglådan med anslagsmöjligheter och alla möjliga sätt att påverka domstolarna, kan man vara alldeles förvissad om att den här processen inte har skett underifrån, som Alice Åström är inne på. Den har i allra högsta grad dikterats uppifrån, och det har skett på ett väldigt olyckligt sätt. Jag har nästan inte mött en enda person som har varit nöjd med detta ute i tingsrätterna, och jag har snart åkt runt till varenda tingsrätt i det här landet.

Anf. 142 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Land ska med lag byggas. Det är ett gammalt talesätt som gäller än i dag. De gamla domarringarna som finns i naturen visar att man mycket tidigt i det här landet har märkt ut var rätt ska skipas och tvister slitas. Man höll de gamla reglerna vid liv. Lagmannen med sina djupa kunskaper och sin livsvisdom var högt aktad i bygden. Tingsfriden var en av de fyra fridslagar som Birger jarl stiftade. De behöver hållas i hävd även i dag. Övergrepp i rättssak är ett allvarligt brott. Hot eller våld mot domare, åklagare eller vittnen är angrepp på hela rättssystemet.

Tingsrätterna är våra dagars arvtagare till domarringarna. De finns i alla delar av landet och vittnar om att lag och rätt ska reglera samhället. De är viktiga inte bara i sin funktion att döma i brottmål utan även som symboler för den svenska rättsstaten.

Fru talman! Att behålla en tingsrättsorganisation som är spridd i hela landet är viktigt för medborgarna. Närheten och kunskapen om tingsrättsens funktion betyder mycket för det allmänna rättsmedvetandet. Om man har nära till tingsrätten och känner domare och nämndemän blir rättegången en viktig sak, och man har svårt att utebli vid en tingsrättsförhandling. Det finns ingen skyddande anonymitet att gömma sig i.

Det går åt mindre tid för vittnen och åtalade om man inte har alltför långt till tingsrätten i ett mål. Kostnaden för vittnen blir t.ex. lägre om avstånden inte är för stora. Andelen inställda mål blir också lägre om människor inte är anonyma och okända för varandra.

Det behövs en bra struktur på fördelningen av domstolarna över landet. Besluten behöver fattas med en helhetssyn som grund. Nu godkänner regeringen nedläggningar bit för bit, och det kan bli ödeläggande för hela rättsapparaten. Att se över hur det hela ska fungera och vilka möjligheter som finns till samarbete i olika former borde vara grundläggande i en sådan viktig fråga som hur domstolsväsendet ska se ut i landet. Osäkerheten om framtiden leder också till att det blir svårt att rekrytera domare, tingsnotarier och annan personal.

Vi i Centerpartiet hävdar därför att fördelningen av tingsrätterna över landet bör föras upp på riksdagens bord för beslut. En väl fungerande tingsrättsorganisation som i stora delar ser ut som i dag men med andra arbetsformer för samarbete och med ett utbyggt IT-stöd är nödvändigt för att det svenska rättssamhället ska fungera väl.

Nämndemannaorganisationen behöver också uppmärksammas. Man har rätt att dömas av sina likar, men så är det inte i dag. Bl.a. behöver ersättningsreglerna ses över och anpassas till hur samhället ser ut i dag.

Arbetsmiljöfrågorna är en annan del av domstolsväsendet som kräver att man analyserar situationen. I dag finns det domstolar med höga ärendebalanser. Det är ett hot både mot rättssäkerheten och mot de anställdas hälsa. Att ta med sig ärenden hem för att läsa in under helgen ger inte en utvilad och alert domare som har tid och möjlighet att reflektera över hur hon eller han ska döma i ett mål, hur domen ska skrivas och vilka påföljder som är lämpliga. Man går på rutin och mår dåligt av att man inte hinner göra ett gott arbete. Risken finns att det blir ännu svårare att rekrytera domare och handläggare om man inte ser över de här frågorna och får ned balanserna.

De höga balanstalen i länsrätter och kammarrätter är inte bra för rätts säkerheten. Människor kan få vänta i årtal utan att veta hur det går i

framför allt skattemål. Det kan få ödesdigra konsekvenser för en näringsidkare eller företagare. Åtgärder för att komma till rätta med detta är därför nödvändiga.

Fru talman! Om domstolsväsendet ska fungera bra måste arbetsmiljöfrågorna och ledningen av verksamheten beaktas på ett helt annat sätt än i dag. Människor accepterar inte en arbetsmiljö som inte ger utvecklingsmöjligheter och inflytande över det egna arbetet. De här frågorna måste lyftas upp för att framtiden ska bli bättre i domstolsorganisationen.

Anf. 143 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Det är alltid lika spännande att debattera domstolsorganisationen och inte minst att lyssna till de skiljaktigheter som framkommer mellan de olika partierna. Min uppfattning är dock att vi alla är överens om att medborgarna i hela landet ska ha tillgång till en dömande verksamhet med hög kvalitet, hög effektivitet och hög tillgänglighet.

Det är också viktigt att domstolarna är attraktiva arbetsplatser med goda arbetsvillkor så att personalen känner att de trivs och vill stanna kvar i sitt arbete. Domstolarna måste ha de resurser som behövs för en väl fungerande verksamhet. Personalen måste ges möjligheter till vidareutbildning och kompetensutveckling. Det måste skapas förutsättningar för att kunna avancera inom domstolsväsendet.

Som vi har hört i debatten här i dag tillförs rättsväsendet 1 miljard kronor för år 2001. 120 miljoner kronor av dessa går till domstolsväsendet. Jag är inte bara glad för att den ekonomiska utvecklingen har gått, och fortfarande går, åt rätt håll. Som socialdemokrat är jag också stolt över att vi nu äntligen, efter fler års gnetande och sparande, har lyckats vända det underskott som vi tog över efter en borgerlig regering 1994 till ett överskott. Det har onekligen varit många tuffa år inte bara inom denna verksamhet utan också på andra områden. Men, som sagt, i dag kan vi känna en framtidstro också på rättsväsendets område.

Fru talman! Nu är det inte så att pengar är det enda som avgör om rättsväsendet och domstolsorganisationen ska fungera. Resurser är inte problemet på sikt. Det är än viktigare att vi skapar en organisation som blir attraktiv. Som jag anförde tidigare ska det vara en organisation där de anställda trivs. Vi måste förändra attityder, motarbeta klassklyftor och se till att samtliga blir delaktiga. Vi måste skapa en organisation där det ges möjligheter att utvecklas och skapas förutsättningar för en god löneutveckling.

En arbetsplats där de anställda trivs och känner sig uppskattade blir också en arbetsplats där man utför ett mycket gott arbete. Detta kommer således samhället till godo. Det är av avgörande betydelse för arbetet med att modernisera domstolsväsendet att den stora kompetens och erfarenhet som finns i dag i domstolarna tas till vara och utvecklas. I detta arbete måste även domstolssekreterarna finnas med och ges alltmer kvalificerade arbetsuppgifter.

Fru talman! Med andra ord finns det mycket kvar att göra. Under senare år har regeringen, efter det att riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag, beslutat om förändringar i domstolsorganisationen.

I den budgetproposition som vi behandlar här i dag har regeringen anmält att den avser att ge Domstolsverket i uppdrag att lägga samman ytterligare tingsrätter. Närmast följer Helsingborgs, Klippans och Ängel-

holms tingsrätter, som ska läggas samman till en tingsrätt med kansliorter i Helsingborg och Ängelholm. Vidare ska Falu, Hedemora och Ludvika tingsrätter läggas samman med kansliort i Falun. Mora och Leksands tingsrätter läggs samman med kansliort i Mora. Tingsrätterna i Skövde och Falköping läggs samman med kansliort i Skövde. Slutligen ska tingsrätterna i Simrishamn och Ystad läggas samman med kansliort i Ystad.

Regeringen och vi socialdemokrater här i riksdagen har fått mycket kritik för den förändring som har varit och är på gång i organisationen, också här i dag. Det är kritik för att riksdagen inte har mer inflytande och för att regeringen fattar beslut om nedläggningar av tingsrätter utan en övergripande diskussion med övriga partier.

Jag anser att det är en oberättigad kritik. Regeringen har försökt få till stånd en så stor enighet som möjligt, inte minst genom den domstolsutredning där jag själv deltog för några år sedan, 1995 års domstolsutredning. Det var dessvärre inga konkreta förslag som kom fram från de partier som klagar i dag. I stället sade man nej till allt vad en översyn av den yttre organisationen hette. Här fanns det möjlighet att forma ett förslag till en framtida organisation med en bred uppslutning, men vad gjorde man? Jo, man kritiserade det besparingskrav som fanns med i direktiven men utan att ta ansvar och lägga några egna förslag.

Kritik till besparingskravet kan jag i och för sig ha en viss förståelse för, men man borde enligt min mening ha tagit på sig ansvaret genom att påverka mer än vad man gjorde.

Såvitt jag förstår i dag är flera av oss överens om att en reformering måste komma till stånd om vi ska åstadkomma ett modernt domstolsväsende som uppfyller angivna krav.

För inte så länge sedan överlämnade regeringen en handlingsplan till riksdagen där regeringen lyfte fram vikten av de förändringar som måste ske för att domstolsorganisationen ska kunna utvecklas och förbättras ytterligare. Denna handlingsplan debatterades och beslutades här i kammaren. Det var en majoritet som sade ja till de förslag som regeringen presenterade.

Likasa är det med den budget som vi beslutar om här i kammaren i dag. De aktuella organisationsförändringar som regeringen aviserar har vi full rätt att ställa oss bakom eller förkasta. Trots att det enligt lag är regeringen som ytterst beslutar har jag svårt att tänka mig den regering som skulle ta ett beslut som inte en majoritet stöder i denna kammare.

Fru talman! Det föreligger flera motioner på detta område. Vad som särskilt gör mig förvånad är Centerpartiets gemensamma reservation med Kristdemokraterna, där man i princip vill att antalet tingsrätter bör behållas och att den pågående organisationen ska avbrytas. Såvitt jag förstår har Kristdemokraterna yrkat medel till detta, men vad Centerpartiet har för pengar förstår jag inte.

Inte heller kan jag få ihop detta yrkande med den motion som Lennart Daléus m.fl. har väckt. Enligt motionen är Centerpartiet berett att ta ansvar för att reformera och modernisera domstolsväsendet, men kravet är att det måste ske under riksdagens överinseende.

Därför vill jag fråga företrädaren för Centerpartiet: Har jag uppfattat motionen fel? Eller vad är Centerns mening? Är man beredd på vissa förändringar, eller ska det inte göras någon som helst översyn eller för-

ändring av tingsrätterna? Vidare vill jag veta hur Centern tänker finansiera en eventuell oförändrad organisation.

Till sist, fru talman, vill jag kommentera reservationen från Moderaterna och Folkpartiet vad beträffar utnämningen av domare. Jag kan tydligen överraska Anders G Högmark med att just i dag lämnade kommittén för utnämning av de högsta domartjänsterna sitt betänkande till regeringen. Självt har jag företrätt Socialdemokraterna i utredningen. Det har varit ett mycket roligt och främst intressant uppdrag. Vi har dykt djupt in i de frågor som direktiven gett. I stort har vi varit överens, men det finns några delar där vi är oense, bl.a. vad gäller utnämningförfarandet.

I det stora hela har det varit väsentligt för kommittén att finna en ordning för utnämning av högre domare som ger ett gott uttryck för domstolarnas och domarnas oavhängiga ställning och som är väl förenlig med den standard som utvecklats i samarbetet mellan de länder som ingår i Europarådskretsen. Vidare ska förfarandet säkra kvaliteten, bredda rekryteringsunderlaget och inge förtroende hos allmänheten.

Kommittén föreslår ett mer öppet förfarande än i dag. Det centrala inslaget i kommitténs förslag är en särskild förslagsnämnd, med domare, advokat och medborgarrepresentation. Ordningen med en särskild förslagsnämnd innebär att i stora stycken kommer samma principer för förfarandet att gälla hos den nämnden som hos tjänsteförslagsnämnden. Relationen till regeringen för den särskilda förslagsnämnden kommer att likna relationen för tjänsteförslagsnämnden. Skillnaden i förhållande till tjänsteförslagsnämnden gäller främst nämndens sammansättning. Med denna ordning blir förfarandet med utnämning av högre domare i Sverige jämfört med många andra länder, såsom de i Europarådskretsen, synnerligen öppet.

Till skillnad från majoriteten i kommittén skiljer sig ordföranden Johan Hirschfeldt och vi två företrädare för Socialdemokraterna oss från övriga i kravet om intresseanmälan vad gäller utnämning av ledamöter i de båda högsta domstolarna, justitieråd och regeringsråd. Vi anser att om det inte finns en viss möjlighet till ett undantag under en viss övergångstid skulle det kunna medföra en risk för att kompetenta kandidater avhåller sig från att träda fram som intresserade av att bli utnämnda för att inte löpa risken att stå tillbaka i konkurrensen. Det kan exempelvis gälla sådana jurister som befinner sig utanför domarbanan. Därmed skulle denna lösning medverka till att dessa domarämbeten riskerar att inte bli tillsatta med de skickligaste juristerna, och inte minst till att möjligheten att i ökad grad locka personer från andra juristyrken än domarna inte skulle förverkligas.

Kommitténs förslag innebär att ett visst medborgerligt inflytande i beredningsförfarandet förs in. För att skapa en särskild tyngd för denna nya form av representation har kommittén föreslagit ett nytt förfarande, som innebär att det är riksdagen som väljer dessa nämndledamöter.

En särskild fråga är om regeringen ska vara bunden till att utnämna någon av de personer som nämnden föreslår. Vi anser inte att regeringen ska vara bunden till nämndens förslag. Regeringen utövar ju utnämningmakten under konstitutionellt ansvar. Därmed ligger det med all sannolikhet i regeringens intresse att den vid granskning kan motivera avsteg från nämndens förslag. Om regeringen vill utnämna en person

som förslagsnämnden inte har förordat föreslår en majoritet i kommittén att justitieutskottet ska ges möjlighet till en offentlig utfrågning. Detta skulle innebära att man öppnar för en principiellt sett ny funktion för riksdagen och vårt konstitutionella system. Med det som är sagt tidigare reserverar vi oss också mot detta förslag i kommittén.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 144 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Ann-Marie Fagerström säger att 1995 års domstolskommitté var oförmögen att få fram någonting. Det är helt riktigt; det gick i stå. Även om det kanske är meningslöst att fem år senare kritisera det, är det ingen tvekan om att det som jag personligen, Moderata samlingspartiet och många andra tror var den väsentligaste orsaken var den blockering som åstadkoms med besparingsdirektivet om 200 miljoner kronor. Jag förstod att Ann-Marie Fagerström antydde något liknande. Vi är nog ganska överens om den bedömningen. Det var beklagligt, som har sagts tidigare, men nu kan vi konstatera att tiden har löpt vidare.

Jag kan också säga att i den kommittén fanns en mängd konstruktiva förslag, inte minst från den moderate ledamoten, hur man skulle kunna använda ny teknik etc. Det blockerades tyvärr av besparingsdirektivet. Men nu blåser det nya vindar, och vi har en ny justitieminister. Jag ser fram mot, måhända, en ny öppenhet i det avseendet.

Jag vill bara kort säga en sak när det gäller utnämningen av domare. Eftersom Ann-Marie Fagerström nu sitter inne med i stort sett hela kunskapen och kan läsa vad som står i betänkandet i form av särmeningar etc. är det svårt för mig att kommentera detta. Det verkar andas en större öppenhet, och det hälsar vi välkommet. Sedan tycker vi genomgående att man bör ha en modell där man frikopplar regeringens roll så mycket som möjligt från utnämningförfarandet. Rent formellt i slutet måste regeringen utnämna, men beredningsförfarandet bör frikopplas. Det lät på Ann-Marie Fagerström som om man hade gått en bit på den vägen.

Vi får självfallet återkomma när regeringen lägger förslag. Det är viktigt att ha ett förfarande som är öppet och att man förmår rekrytera de yppersta domarna till dessa ämbeten.

Anf. 145 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt att detta betänkande är ett förslag, som vi ska ta ställning till så småningom. Det är så, som Anders G Högmark framför och har en önskan om, att det är ett mycket mer öppet förfarande nu. Det är regeringen som ytterst kommer att vara den som beslutar, enligt vårt förslag. Men som jag sade i min inledning kommer det att tillsättas en tjänstenämnd – om nu detta blir verklighet – som kommer att föreslå.

Det är den reservation som vi tillsammans med ordföranden i utredningen har. Vi tycker att man inledningsvis ska frånga intresseförfarandet vad gäller utnämningen till Högsta domstolen och Regeringsrätten. Som jag sade tycker majoriteten tvärtom.

1995 års domstolskommitté har vi talat om vid flera tillfällen här. Själv har jag också lyft fram frågan. Jag vill hålla med Anders G Högmark; det är konstigt, men så är det. Konstruktiva förslag kom fram från

alla i denna utredning – många goda sådana. Vi fick ett betänkande till slut som det är väldigt bra att se framtiden an utifrån.

Som jag sade i mitt anförande tycker jag efter den kritik vi ofta möter – det har vi gjort här i kammaren i dag också – att det är väldigt viktigt att påtala just att vi socialdemokrater anser att man hade möjlighet. Man ges möjlighet. Regeringen har öppnat famnen, om jag får uttrycka det så, för att välkomna förslag även från övriga för att vi ska få det rättsväsende eller den domstolsorganisation som vi vill ha och som kan möta framtiden. Det är där jag vill kritisera.

Anf. 146 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Om denna öppenhet nu finns från regeringens sida skulle vi förhoppningsvis kunna avsluta dessa års långa debatt kring den samlade planen. Regeringen skulle ta fasta på detta och lägga fram planen just av det skälet – det kunde vara intressant att höra vad Ann-Marie Fagerström säger – att ett riksdagsbeslut i botten gör att det skapas en högre grad av legitimitet i reformarbetet, vilket skulle välkomnas av domstolsväsendet och vara till gagn för dem som ska jobba med reformarbetet.

Det skulle vara intressant att höra om det finns någon förståelse för synpunkterna på behovet av legitimitet i reformarbetet.

Anf. 147 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag ser ingen skillnad mellan detta och det förfarande som finns i dag. Det finns ett riksdagsbeslut om att regeringen ytterst beslutar, och vi i kammaren har all rätt och möjlighet att tala om vad vi tycker. Som jag sade i mitt anförande har jag svårt att tänka mig att regeringen skulle göra annorlunda än vad majoriteten i kammaren skulle vilja att man gjorde när det gäller de förslag som ligger framme. Jag ser ingen skillnad vad gäller det.

Anf. 148 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Helsingborg: 0. Karlskrona: 0. Kristianstad: 0. Malmö: 2. Trelleborg: 0. Växjö: 1. Kalmar: 0.

Fru talman! Detta kan låta som väderleksrapporten för södra Sverige en normal vinter, men så är det inte. Det är nämligen listan över lediga platser på Malmöregionens häkten söndagen den 12 november innevarande år.

Fru talman! Fredagen den 1 december var det kris på häktet i Karlskrona. Personalen är visserligen ganska van vid detta, men trots det, och kanske just därför, sliter denna arbetssituation hårt på personalen. Häktet är oftast helt fullt, och det är svårt att hitta platser till dem som kan komma att häktas under dagen.

Efter påpekanden från tortyrkommittén har häktet byggts om. Matsal och skolsal har rättats till så att man ska kunna uppfylla kraven på gemensamhet, men man har ingen personal så att man kan utnyttja de ombyggda lokalerna. Då några i personalen är på häktesförhandlingar blir situationen ibland ohållbar. Chefen på häktet, Tommy Nilsson, är med rätta allvarligt bekymrad.

Det är allt svårare att få personal. Fyra av dem som tidigare har kunnat gå in och vikariera står inte längre till förfogande. De har fått andra,

mer attraktiva jobb. Det är lätt att inse att det är svårt att rekrytera personal till häktet då ingångslönen är 12 800 och då nyanställda alltmer sällan kan räkna med att få den grundutbildning som de utlovas.

Tommy Nilsson har tidigare arbetat på motivationsavdelningen på Karlskronaanstalten. Där fick tio interner med drogproblem behandling. Men för några år sedan fick motivationsavdelningen stänga på grund av besparingar.

Samma dag var situationen om möjligt ännu mer ansträngd på häktet i Trelleborg. Där var det helt fullt. För att klara situationen var man tvungen att använda besöksrummen för att få plats med de häktade. Detta var ingen ny situation. Samma sak gällde måndagen den 13 november. För dem som arbetar i häktet är dessa båda dagar inte alls unika. Kriminalvårdsstyrelsens verksamhetsberättelse och statistik för oktober visar att häktet var överfullt 14 av månadens dygn.

För att få verksamheten att gå ihop tvingas Annika Nilsson, som dessa dagar var ansvarig, ringa runt till andra häkten. Hon ringer inte bara till dem i närheten – i Malmöregionen – utan det förekommer faktiskt, fru talman, transporter ända till Uppsala, Uddevalla, Borås och även till Visby. Tala om kostnader! Den ansträngda situationen orsakar dessutom extrakostnader för andra verksamheter, då polis och advokater ibland får förflytta sig ganska långa sträckor när de ska förhöra häktade.

I våras JO-anmälde personalen sig själv. Ännu har JO:s uttalande inte kommit.

Det är inte bara i Trelleborg och Karlskrona som situationen är svår inom kriminalvården. Liknande förhållanden råder på många anstalter och häkten. I statistiken finns exempel på ännu värre överbeläggning. Stockholm Norr hade t.ex. 28 dygn med överbeläggning under oktober månad.

Under en dag i höstas besökte jag Kronobergshäktet. Också här har man problem med hög beläggning och svårigheter att rekrytera personal. På en av avdelningarna hade faktiskt den som hade längst anställning varit anställd i 13 månader. Ingen på denna avdelning hade en fullständig grundutbildning.

Fru talman! Jag vill ta två citat: "Åtgärder som bidrar till att den dömde inte återfaller i brott skall ha fortsatt hög prioritet." Jag vill citera vidare: "Arbetet med att bekämpa narkotikamissbruket skall bedrivas med ökad intensitet." Citaten är hämtade från regeringens budgetproposition för år 2000 och avsnittet om kriminalvård. Rubriken är Prioriteringar.

Dessa och andra målsättningar är bra, men mål och medel stämmer inte överens. De fina ambitionerna riskerar att bli bara ambitioner, samtidigt som alltför ur personalen mår dåligt och riskerar att bränna ut sig.

Brotts- och missbruksrelaterade program har i stor utsträckning ersatts av enklare och billigare programverksamhet. För att klara av ålagda besparingar har man också stängt många motivationsavdelningar.

De brotts- och missbruksrelaterade programmen har enligt uppgifter från kriminalvården mer än halverats sedan år 1996. Övriga enklare och billigare program har under denna period ökat med 20 %. Den totala programverksamheten har minskat, men allvarligast är naturligtvis att dessa program med hög kvalitet har bytts ut mot enklare och billigare.

Våld och hot blir allt vanligare. Det gäller både hot och våld mellan intagna och mot personalen. Situationen är allvarlig, och detta bekräftas av undersökningar som gjorts av både SEKO och ST Kriminalvård, dvs. de fackliga organisationerna.

Hot och våld mot personalen förekommer inte bara inne på anstalter och häkten utan också utanför. För en kort tid sedan blev en vårdare på anstalten Beateberg beskjuten utanför anstalten. Tidigare har personer som arbetat på Asptuna och Åby blivit beskjutna. Personal som arbetar på Kumla har i sitt hem blivit nedslagen. Senast kända allvarliga händelse är gisslantagningen på Österåker.

Fru talman! På en fråga i riksdagen till nye justitieministern om vad han avser att göra för att komma till rätta med hot och våld inom kriminalvården svarade han följande: "Kriminalvården kommer nästa år att tilldelas ett ekonomiskt tillskott. Jag anser att kriminalvården härigenom bör ha bättre resurser att utveckla verksamheten och förse sin personal med de verktyg och den kunskap som de behöver för att kunna utföra sitt arbete på ett målinriktat och tryggt sätt."

Många socialdemokrater har i höst varit ute och talat om de stora satsningarna på rättsväsendet. Och det har även Ingvar Johnsson gjort här i denna kammare. Efter att ha synat verkligheten bakom orden vill jag påstå att satsningarna faktiskt påminner om vanten som bidde en tumme. Jag tror t.o.m. att man kan skönja ett litet hål i tummen.

Kriminalvården får 271 miljoner varav 105 är ett engångsbelopp. Engångsbeloppet måste man använda till att betala av skulden, som innevarande år, enligt prognosen, kommer att uppgå till 190 miljoner. Ramhöjningen blir alltså 166 miljoner, men från denna måste vi dra utebliven kompensation när det gäller priser och löner, ungefär 40 miljoner i kriminalvårdens fall. Kvar blir alltså 125 miljoner, och detta ska vara den gigantiska satsningen. Det ska då räcka till ungefär 70 nya platser. Det ska också räcka till att finansiera de platser som vi har öppnat i år på helårsbasis. Samtidigt är behovet av grund- och vidareutbildning skriande. Jag befarar faktiskt att man ute på de enskilda fängelserna, häktena och frivårdsområdena inte kommer att märka så mycket av de här gigantiska satsningarna, vilket jag beklagar.

Jag kräver naturligtvis inte att den nye justitieministern ska kunna sätta sig in i alla problem, men företrädare för majoriteten här i kammaren bör vara väl insatta i hur situationen ser ut inom kriminalvården. De som har läst majoritetens text i detta betänkande kan ju inte ha undgått problemen.

Jag kan nämna två citat som exempel. På ett ställe i majoritetstexten står det att det inte är acceptabelt "att andelen narkomaner i behandling kraftigt minskat". På ett annat ställe står det så här:

"Utskottet vill vidare framhålla vikten av att kompetensutvecklingen bland personalen fortsätter."

Majoritetstexten innehåller mängder av konstateranden om att kriminalvården har problem, men det räcker inte. Det går inte att förändra verkligheten enbart med ord.

Socialdemokraterna brukar nästintill som ett mantra upprepa att kriminaliteten ska bekämpas med förebyggande insatser. Jag delar den uppfattningen, men verkligheten är tyvärr sådan att en del människor hitintills, trots goda förebyggande insatser, har blivit kriminella. Dessa

måste vi ta hand om på bästa sätt för att skydda samhället mot brottsligheten, naturligtvis, men också för att de som döms efter avtjänat straff om möjligt ska kunna fortsätta utanför fängelset och leva ett liv utan kriminalitet och droger.

Fru talman! I reservation nr 25 tar vi upp vikten av drogfria anstalter. Majoriteten brukar ibland försöka göra sig lite lustig över att vi som ett första steg vill ha åtminstone *en* drogfri anstalt i varje kriminalvårdsregion. Vårt mål – det vill jag påpeka och slå fast – är naturligtvis att alla anstalter ska vara drogfria, men man måste ju börja med åtminstone en.

Utskottsmajoriteten konstaterar att ”såväl antalet anstalter med daglig förekomst av narkotika som antalet nyintagna som missbrukar droger ökat under år 1999”. Men vad gör ni åt problemet? Ni är ganska duktiga på att beskriva och på att konstatera att vi har problem. Vi lägger trots allt fram ett antal förslag i våra reservationer även om ni kritiserar dem.

Då jag besökte Kronobergshäktet framförde representanter för personalen att man i vissa fall skulle ha stor användning för den s.k. glasrutan vid besök. Detta tar vi upp i ett särskilt yttrande. Majoriteten har hitintills alltid sågat förslaget, men enligt vad vi har erfarit och enligt i alla fall de fackliga på Kronobergshäktet kan det här vara till nytta. Och lite råg i ryggen känner vi när vi har anat att Narkotikakommissionen kommer att lägga fram förslag i den här riktningen.

I andra reservationer tar vi upp frigivningsförberedelser och utslussningsboende. Det är mycket viktiga led i kedjan från brottsling till ett liv utan kriminalitet och missbruk. På s. 90 i dagens betänkande står det vidare:

”Utskottet kan nu konstatera att de åtgärder som kriminalvården vidtagit under de senaste åren ännu inte har fått avsedd verkan.”

Det här konstaterandet gäller det faktum att alltför många dömda med verkställbar dom tvingas stanna kvar på häktet. Ni konstaterar, men ni verkar inte reagera. Trots att majoriteten konstaterar att problemet har ökat år efter år och att ökningen fortsätter även detta år lyser konkreta åtgärder från majoriteten med sin frånvaro.

Fru talman! Situationen inom kriminalvården är minst sagt ansträngd både för intagna och för personalen. Vi moderater kommer att fortsätta att arbeta för en bättre kriminalvård för intagna och för dragliga arbetsförhållanden för personalen.

Jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer och särskilda yttranden men instämmer i det yrkande som Gun Hellsvik tidigare har gjort i den här debatten.

Anf. 149 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Precis som Jeppe Johnsson säger har också majoriteten i majoritetstexten pekat på de problem som finns inom kriminalvården. Det är fortfarande otillfredsställande på många områden. Där kommer man att behöva arbeta med det här.

Jag önskar också att det hade funnits mer pengar att fördela till kriminalvård osv. Men vi kommer återigen in på helheten i politiken. Moderaterna sänker anslagen till kommunerna, sänker skatterna och driver den politiken för att kunna finansiera t.ex. ökade anslag till kriminalvården. Vi i majoriteten och i Vänsterpartiet anser tvärtom att sänkta bidrag ut till kommunerna kommer att skapa stora problem i framtiden.

Vi ser i dag klassrum där det kan finnas upp till 30, 40 elever, där eleverna knappt kan få en egen skolbänk osv. Jag skulle kunna dra upp en lång radda med sådana exempel. Man kan få sitta och ha stödundervisning ute i korridoren om man har tur och det finns någon lokal.

Jag håller med om att precis de här problemen finns. Det finns problem med överbeläggningar på häkten. Det finns problem med att få ut dömda till anstalter. Nu har man öppnat tolv nya platser ute på Kumla för att kunna lösa det här akut. Man håller på att planera för en ny anstalt för att man ska kunna få ut de dömda fortare.

En mängd av de här problemen finns, men det här är ju inte någonting som man löser över en dag.

Jag tycker att det är bra att vi ändå har en gemensam bild av hur utvecklingen inom kriminalvården ska vara. Då handlar det om ökade behandlingsinsatser, och det finns många åtgärder när det gäller utbildning osv. som behöver förbättras.

Sedan skiljer vi oss i frågan om hur mycket pengar det finns att ta av och hur mycket vi kan satsa.

Anf. 150 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Alice Åström försöker smita lite grann från ämnet och ta upp det här som hon har debatterat med i stort sett samtliga mina kolleger. Alice Åström får faktiskt nöja sig med det svaret.

Här och nu, Alice Åström, debatterar vi dem som trots nästan 50 års socialdemokratiskt styre i det här landet, med aktivt eller passivt stöd från vänsterpartister och kommunister, har hamnat utanför i samhället. Den här välfärdspolitiken har säkert varit bra, men den har inte gjort att antalet personer som har hamnat i svårigheter och blivit kriminella har minskat. Jag vill inte heller påstå att antalet har ökat. Men vi har i dag de facto inte detta lyckliga samhälle som Alice Åström tror att man kan få genom förebyggande insatser.

Jag tror också att det kan bli bättre, men det handlar om dem som redan har misslyckats, som i dag sitter på anstalt. Alice Åström, Miljöpartiet och socialdemokraterna sitter och konstaterar att det blir sämre år efter år. Folk sitter kvar längre på häktena i år än vad de gjorde förra året. De brotts- och missbruksrelaterade programmen, som jag utgår från att både Alice Åström och jag tror på, minskar. Vill Alice Åström offra dem som i dag, på grund av eller trots välfärdssamhället, har hamnat vid sidan av? Anser Alice Åström att det är en förlorad generation och att vi inte ska satsa på den?

Anf. 151 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Om jag hade ansett att det vore en förlorad generation som vi inte skulle satsa på hade jag inte heller stått bakom en budgetproposition som ändå innebär att anslaget till kriminalvården ökar och där man också pekar ut de områdena där man behöver satsa.

Eftersom Jeppe Johnson sitter i Kriminalvårdsstyrelsen tillsammans med mig känner han också till en hel del av de nedskärningar som har planerats inom kriminalvården. Man ska minska på administrationen. Man ska förändra. Man har inte har lyckats fullt ut. Man har inte fått ut just de besparingar som man hade förväntat sig, utan de kommer att ut-

falla i ett senare skede. Men just de bitarna tycks ju Jeppe Johnsson inte vilja se.

Jag är helt övertygad om att hade inte den välfärdspolitik funnits som ändå har bedrivits under alla dessa år, om det i stället hade varit moderat politik som styrt, hade vi behövt ha åtskilliga fler anstalter. Jag tror nämligen på välfärdssystemets möjlighet att faktiskt vara brottsförebyggande.

Detta innebär dock inte att vi har lyckats på alla områden. Det finns fortfarande mycket som behöver utvecklas och göras. Det finns fortfarande många grupper som inte får den hjälp och det stöd man behöver. Så har det varit under alla år. Man har inte lyckats fullt ut.

Sedan måste jag bara göra en kommentar. Moderaterna säger att polisen inte lyckas utreda några brott, inte kan utföra sitt arbete, inte kommer på uttryckningar och inte lyckas åtala brottslingar över huvud taget. Samtidigt har vi en situation där våra häkten och anstalter är fulla med människor som polisen och åklagarväsendet faktiskt tydligen lyckats hantera. Helt misslyckat kan hela rättsväsendet alltså inte vara.

Anf. 152 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Det kanske är er smala lycka, Alice Åström, att polis och åklagare inte lyckas så bra som vi alla skulle önska. Om alla brott hade klarats upp hade fängelserna varit betydligt mer överfulla. Jag tror trots allt att det hade gagnat den lilla människan som blir bestulen, som får inbrott i sin bil, som får inbrott i sitt hem, som blir våldtagen eller, för att ta ett brott som jag vet engagerar Alice Åström, som utsätts för brott med nazistiska förtecken. Om alla dessa brott hade klarats upp hade vi säkert haft fler i fängelse.

Jag tycker ändå att Alice talar lite grann hypotetiskt. Nu har vi den utveckling vi har haft. Vi har den välfärdsutveckling som väl de flesta av oss tycker har gått i rätt riktning, även om vi har delade åsikter om väldigt mycket. Men trots allt hamnar några i missbruk och fängelse. Jag tittade tidigare i dag på antalet § 34-placeringar, som också har minskat, vilket också majoriteten konstaterar. Tror inte Alice Åström att det nästan skulle vara en investering – Vänsterpartiet har ju börjat prata i sådana kapitalistiska termer, fast nu gäller det ju människor och inte pengar – att de människor som behövde fick genomgå dessa brottsprogram? Skulle det inte löna sig sedan i samhället, framför allt i minskat mänskligt lidande för både den enskilde och eventuella kommande brottsoffer?

Anf. 153 STAFFAN WERME (fp):

Fru talman! Jag ska hålla mitt första anförande på ett ämne som kanske inte är det allra mest opportuna. Jag ska tala en del om kriminalvårdspolitik. Jag ska rikta det här talet till en av mina bekanta.

Det är enkelt med enkla svar – gärna i politiken, men ofta överallt i livet. Att dra gränser mellan människor, mellan oss och de andra – ingenting är enklare. Överallt i världen ser vi de här gränsdragningarna – etniska, religiösa, politiska. Gränser utgör enkla svar på svårösta frågor.

Men visst är vi annorlunda. Vi i Sverige har väl av tradition inte skapat gränser mellan människor. Vi har väl ett annat arbetssätt.

Sverige har en lång tradition av en human syn på vad påföljd för ett brott ska vara. Det är inte för inte som vi i dag bl.a. diskuterar kriminalvård. Viljan att se den dömda som någonting annat än en för alltid för-

hårdad brottsling har hållits levande genom stora delar av 1900-talet. Vi har t.ex. försökt se de sociala faktorer som ibland ligger bakom brottslighet. Vi har på senare tid också börjat snudda vid andra faktorer, en del som ligger väldigt nära det rent medicinska området och som också kan ha avgörande betydelse för om en människa blir brottsling eller inte.

Jag har en god vän. Hon har en son med en sjukdom med ett av dessa konstiga namn som man som politiker har blivit tvungen att lära sig de sista åren – DAMP, ADHD, MBD; det finns hur många som helst. Men den här pojken har Aspergers syndrom. Barn med Asperger har ofta en intelligens som är jämbördig med eller bättre än Medelsvenssons. De blir ofta otroligt kunniga inom ett väldigt smalt område. En del forskare funderar t.ex. på om Mozart med sitt fantastiska musiköra kan ha varit ett barn som växte upp med Asperger.

Men dessa barn har ett problem. De har svårt att sammanknyta människor känslomässigt. Om man inte upptäcker Asperger i barndomen blir de här barnen ofta de som förstör klasser, de som busar, de som inte lär sig, de som är udda. Och vart leder det? En ofullständig skolgång, dåliga kunskaper på många områden, att bli utpekade som udda och kanske utstötta – allt leder till att barn med Asperger i alltför många fall växer upp till ett liv med missbruk och brottslighet.

Vad är det då som gör att vissa människor får Asperger – arv, social bakgrund, skador vid födseln? Ett annat namn på Asperger är högfungerande autism. Det kanske kan ge ytterligare bakgrund till problemet men ändå inte förklara allt. Ändå måste vi inse: Det skulle lika gärna ha kunnat vara jag, vi, våra barn eller barnbarn som drabbats. Gränsen mellan brottslingen och oss andra är inte helt enkel att dra.

Fru talman! Det är i det här perspektivet som jag menar att man måste se kriminalvård, oavsett om den pågår i Sverige eller någon annanstans i världen där man kanske har enklare att dra sådana här gränser. Väldigt få om ens några människor föds till brottslighet. Belysningen på de rehabiliterande åtgärderna inom kriminalvården får aldrig döljas bakom krav *bara* på hårda tag, *bara* på effektiva straff eller *bara* på oskadliggörande av brottslingarna.

Ändå finns det en del oroväckande tendenser i samhället att detta nu håller på att bli fallet. Vill man lita till opinionsinstitutet finns det tyvärr alltför många människor i Sverige i dag som vill återinföra dödsstraff. Alltför många ser de enkla, hårda lösningarna som svaret på hur samhället ska kunna lösa brottsproblematiken. Då kan det vara enkelt också för oss som politiker att haka på, att välja att säga rätt ord för dessa människors öron. Men vart kommer det att leda?

Jag är jurist. Jag har suttit ting och tagit min jur. kand. En av de diskussioner som alltid pågick när jag läste juridik var diskussionen om det som på juridiska kallas individualprevention och allmänprevention. Ska straffets huvudsakliga uppgift vara att föra den enskilda brottslingen tillbaka på den smala vägen, eller ska straffet i huvudsak vara avskräckande? Svaret är inte enkelt. Ändå går det att påstå att man ingenstans i världen har lyckats komma till rätta med brottslighet bara genom hårda straffsatser. Uppenbarligen krävs det mer.

Folkpartiets representant i utskottet, som liksom jag har en väldigt kort bana i Sveriges riksdag, har haft att ta ställning dels för den kommitémotion som bl.a. Siw Persson och Johan Pehrson gemensamt inlämnat,

dels till en del andra förslag vilka väckts av andra motionärer. Jag menar att det bland dessa finns ett antal yrkanden som visar hur kriminalvården borde kunna bli både mer effektiv i sitt återanpassande av dömda, även dessa människor som har olyckan att födas med ett mer eller mindre osynligt handikapp, och mer tydlig i sin allmänpreventiva, avskräckande roll.

För det första borde det vara naturligt att ingen som döms till fängelse ska behöva riskera att bli missbrukare eller återfalla i missbruk inne på en anstalt. Snarare borde det vara en självklarhet att fängelserna alltmer aktivt arbetar för drogfria miljöer. Så sker också, men i vilken takt? Målet måste alltid vara att samtliga anstalter ska vara drogfria. Så länge detta mål inte nås måste i vart fall garantier finnas att minst en anläggning inom var och en av de f.d. kriminalvårdsregionerna blir drogfri.

För det andra måste det finnas meningsfull verksamhet inne på anstalterna. Folkpartiet har här valt att speciellt fokusera på kvinnorna. Kvinnorna utgör fortfarande, och det är väl tur, en väldigt liten minoritet av dem som döms till fängelse. Deras problem kan därför riskera att hamna utanför när prioriteringar görs. Men detta vore mycket olyckligt.

För det tredje måste även fängelsedömda kunna känna trygghet inne på anstalterna. Vi har i dag drabbats av en ny typ av brottslighet, en som i sin förlängning hotar hela vårt samhällsbygge. Det finns grupper som vill ställa sig utanför samhället, utanför lagen. De försöker även bedriva sin verksamhet innanför anstalternas väggar. Det får aldrig vara så att de, genom hot eller andra åtgärder, kan påverka andra dömdas möjligheter att återanpassas.

För det fjärde och sista, men kanske också det viktigaste, måste mer vikt läggas vid hur återanpassningen av den dömda ska ske. Professionell handledning och utbildning bör inte bara förekomma inne på respektive fängelseanstalt. Minst lika viktigt är att varje fängelsedömd får en reell chans att återgå till ett normalt liv när straffet är avslutat. Kriminalvårdens samarbete med andra offentliga aktörer inom det sociala området och inom arbetsmarknadsområdet och boendet måste förstärkas.

När det gäller människor med inte bara social problematik bakom sig krävs både kunskap och erfarenhet för att upptäcka eventuella bokstavs-handikapp och för att därefter ge dem en möjlighet att kunna återanpassa sig till den ofta skrämmande världen utanför. För människor som gång efter annan åker fast i upprepad brottslighet kanske det inte är hårdare straff, utan effektivare återanpassning som är behovet.

Fru talman! Kriminalvården måste alltid utgå från att också de dömda är människor, med samma värde och samma rättigheter att skapa sig meningsfulla liv som vi andra. Påföljden efter ett brott får aldrig enbart bli de enkla kraven på straff, på att visa andra hur illa det går om man inte sköter sig, på den mänskliga, men ofta oönskade, viljan till hämnd.

Vi har ett ansvar att skapa möjligheter för de dömda att lämna brottsligheten bakom sig. Än är vi inte tillräckligt skickliga på detta område. Samtidigt måste vi också acceptera att alla lösningar inte måste kräva ständigt ökade budgetramar. Ledning av anstalter och viljan att prioritera olika områden måste genomsyra alla offentliga verksamheter.

Med hänvisning till det anförda vill jag med detta något förkortade inlägg instämma i det Folkpartiets representant i justitieutskottet, Christer Nylander, yrkat vid behandlingen av de i dag förevarande ärendena.

Anf. 154 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara ta några sekunder av kammarens tid i anspråk och säga att jag uppskattade detta inlägg av Staffan Werme väldigt mycket. Jag tycker att det står i mycket skarp kontrast till det vi ofta möter i debatten: ensidiga krav på fler poliser, ensidiga krav på hårdare straff.

Lycka till med den diskussionen i fortsättningen!

Anf. 155 STAFFAN WERME (fp) replik:

Fru talman! Jag vill bara tacka.

Anf. 156 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Den svenska välfärdsmodellen vilar på grunden att alla medborgare omfattas av den generella välfärden, en välfärd som alla får del av efter behov och inte efter plånbokens tjocklek. Med välfärd menar vi främst bra vård, skola och omsorg, ett rikt föreningsliv och trygghet, trygghet att kunna röra sig fritt i samhället, att inte behöva känna oro för att utsättas för brott och våld.

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten. Traditionellt har kriminalpolitiken förknippats med hur straffsystemet ser ut och annat som staten gör när det gäller brottsligheten, dvs. i huvudsak insatser från polis, åklagarväsende, domstolar och kriminalvård.

Mot bakgrund av vad vi nu vet om brottslighetens utveckling och orsaker är det enligt min mening självklart att dagens kriminalpolitik måste ha en betydligt bredare ansats. En modern kriminalpolitik ska bygga på en helhetssyn på brottsligheten. Det betyder att den första kriminalvårdspolitiska ansatsen är att arbeta för att brott ska förebyggas.

Det finns all anledning att betona: De reformer som den samlade budgeten innehåller på olika välfärdsområden är insatser som i grunden är brottsförebyggande. På så sätt påverkas också kriminalvården positivt när tiderna är goda, arbetslösheten sjunker och välfärden kan utvecklas. Därtill är ju budgetförslagets satsningar i det samlade rättssystemet viktiga för att på olika sätt förbättra förutsättningarna för att kriminalvården ska kunna uppfylla de satta målen.

”Släpp fångarne loss, det är vår! Var mänska i sin själ vill väl, när grön Naturen står!”

Hasse & Tages film *Släpp fångarne loss – det är vår!* från 1975 hade en i grunden klok och fin tanke. Eller som Tage Danielsson beskrev sin tanke med filmen med egna ord:

”Det anses väldigt opassande att låsa in ett barn som stulit pappas plånbok. Lika förlegat är det att låsa in brottslingar. För det är helt vansinnigt och absurt att tänka sig att nån ska kunna bli ’bättre’ eller anpassad till samhället genom att låsas in.”

Vi är många som i grunden och i hjärtat känner som Tage. Samtidigt är det inom kriminalvården och rättsväsendet i stort som vi tvingas konfronteras med verkligheten. Det är inte alltid det går bra för människor i livet. Trots vår avsky mot brott så sker detta. Trots att vi vet att ett fängelsestraff ofta blir ett tillfälligt avbrott i en kriminell bana är vi politiskt överens om betydelsen av att samhället reagerar mot kriminella hand-

lingar med bl.a. fängelsestraffet, trots att vi nog alla vill se människan som en i grunden god varelse.

Just den positiva människosynen måste bära upp också rättsväsendet och kriminalvårdens insatser. Kampen mot brottsligheten ska bygga på en helhetssyn och utgå från principen om alla människors lika värde och respekt för den enskildes integritet och värdighet.

Rättsväsendets reformering och de ökade satsningar som nu görs är viktiga inslag för att öka människors trygghet. Samtidigt är det nödvändigt att vi också angriper orsakerna till brott. Vi är övertygade om att en politik som leder till välfärd åt alla är den viktigaste grunden när det gäller att minska brottsligheten.

Vi vet att brottsligheten kan stävjas när välfärden kommer alla till del, när arbetslösheten bekämpas och när familjerna kan känna en ekonomisk trygghet. Vi vet att vi förebygger brott när skolan fungerar bra, när barnen får en god grund för livet i förskolan och när barn och ungdomar kan få del av ett rikt föreningsliv.

Det är grundförutsättningar för det goda trygga samhället. Därför är det med glädje vi ser att budgeten också innehåller resursförstärkningar på välfärdspolitikens områden.

När det gäller att komma till rätta med brottslighet och att bekämpa brott behövs mer än poliser och stränga straff. Det krävs ett samhälle för alla, med en politik som minskar avstånden mellan människor. Skolpolitiken, familjepolitiken och socialpolitiken är viktiga pusselbitar i det kriminalpolitiska arbetet. Det är faktiskt viktigare än straffsystemets utformning.

Som flera debattörer redan sagt görs nu en stor satsning på hela rättsväsendet. Vi står inför ett beslut om den största satsningen på rättsväsendet någonsin. Det är mycket glädjande, det är nödvändigt och det är angeläget efter de år vi alla har genomlidit av en kärv ekonomisk verklighet.

Kriminalvården tillförs 271 miljoner kronor år 2001. Prioriterade uppgifter är att förstärka frigivningsförberedelserna, att bekämpa narkotikamissbruket och att förebygga återfall i brott och även att utveckla alternativen till fängelser.

Fru talman! Kriminalvården har på många sätt utvecklats positivt de senaste åren. Gemenskap i häkten har införts och vårdarrollen har förändrats genom kontaktmannaskapet. Säkerheten inom anstalter och häkten har förbättrats bl.a. genom den s.k. sektoriseringen. Programverksamheten har utvecklats och stödavdelningar och sexualbrottsavdelningar har införts. Samtidigt har besparings- och rationaliseringskrav medfört omfattande organisationsförändringar. Detta har ställt stora krav på dem som arbetar på våra fängelser.

Nya påföljder och möjligheter att verkställa korta fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll har fått till följd att antalet korttidsdömda har minskat samtidigt som antalet intagna med långa strafftider har ökat.

Kriminalvården står nu inför ett fortsatt rationaliseringsarbete. Det handlar om att undanröja hinder för en effektiv verksamhet och fortsätta att utveckla verksamheten mot de mål som ställts upp. I det sammanhanget är det särskilt viktigt med kompetent och engagerad personal. En

central uppgift för kriminalvården är därför att svara för att personalen har den kompetens som krävs.

Jag besökte för en vecka sedan landets kanske mest kända fängelse, nämligen Kumlaanstalten. Kanske har Kumla, som många anstalter, präglats av den mörka bilden – upplopp, våld, hot och stora narkotika-problem. Men mitt besök på Kumla blev en positiv överraskning. Där har man trots resursbrist lyckats. I ett TT-meddelande benämns anstalten nu av Sekos ombudsman Roal Nilssen som något av en mönsteranstalt.

De har gjort detta genom att respektera de intagna. Kumlas arbete med arbetsdokumentet "Nya Kumla" har utan tvivel varit framgångsrikt. Narkotikan inne på anstalten har bekämpats effektivt. Man har avskaffat kontanter och i stället infört en form av kontantkort. Man har också höjt kontrollen av fångarna, bl.a. genom urinprov.

Men samtidigt har man på Kumla valt att satsa framåtsyftande i en positiv riktning. Det har varit ett arbete som visar att det *inte* i huvudsak är fler eller hårdare batonger som är grunden till en förbättrad situation på våra fängelser.

Möjligheterna att ta emot besök har ökat. En speciell lägenhet har byggts inne i fängelset där fångarna och deras familjer kan umgås fritt. En annan lägenhet i själva Kumla erbjuder billigt boende för långväga besökare. I en TT-intervju säger anstaltschefen Gert-Arne Sköld: "Vi tror på förtroenden. Visserligen kollar vi besökarna mycket noga, men är å andra sidan generösa med att tillåta besöken."

När det gäller att förbereda för ett liv efter ett fängelsestraff är det också viktigt att beakta att det finns grupper, t.ex. kvinnor, unga och olika etniska minoriteter, som har särskilda behov.

Programverksamheten är ett viktigt medel för att intagna ska få stöd och behandling för bl.a. drogmissbruk och psykiska störningar. Här handlar det om att utveckla de metoder som är mest effektiva.

En kriminalvård som är inriktad på att förebygga återfall i brott förut-sätter bra och effektiva frigivningsförberedelser. Det är särskilt viktigt för långtidsdömda. Insatserna ska både ta fasta på träning och förberedelse för ett socialt liv på det personliga planet och social och ekonomisk etablering i samhället. För att frigivningsförberedelserna ska bli effektiva krävs också att intagna under slutet av fängelsetiden får vistas i öppnare former och att samarbetet mellan kriminalvården och andra myndigheter utvecklas.

Fru talman! De senaste årens förändringar i påföljdssystemet har gett kriminalvården nya viktiga uppgifter. För att frivårdspåföljderna ska upplevas som trovärdiga alternativ till fängelse krävs att de får ett tydligt och konsekvent innehåll. Det kommer även i fortsättningen att vara en prioriterad uppgift för frivården. Även satsningarna på att förbättra intensivövervakningen ska fortsätta.

Narkotikamissbruk är ett gissel var än det förekommer. På våra fängelser är det alltför vanligt. Det kan absolut inte tolereras. Både för de intagnas skull och för klimatet på fängelser och häkten ska missbruk bekämpas. Narkotikamissbruk är också en stark orsak till att det förekommer våld mellan intagna. Insatserna mot narkotikamissbruket har därför stor betydelse både för att anpassa de intagna till ett liv utan kriminalitet och för de anställda.

Fru talman! Innan jag slutar vill jag skicka med några personliga ord. Det handlar om hur vi ser på de människor som avtjänar straff.

För att undvika missförstånd vill jag deklarerat det som är självklart för mig: De som har begått brott ska få straff av samhället.

Men kanske skulle vi lyckas bättre med rehabilitering av kriminella om vi klarade av att se på dem med mer humanism. När mina barn ryser över brottslingar de ser på TV brukar jag säga till dem: Kom ihåg att även den mest förhärdade kriminelle har varit barn. När han var i förskoleåldern och fick frågor om vad han skulle bli när han bli stor, svarade han säkert pilot eller brandman som de flesta pojkar gör.

Det blev han inte. Annat kom emellan.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 157 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Det finns mycket jag skulle vilja kommentera, men jag ska ta några saker här.

Yilmaz Kerimo säger att när välfärden kommer alla till del kan brottsligheten stävjas. Om jag tolkar det lite elakt är det ett gigantiskt underkännande av nära 50 års styre i Sverige. Välfärden har tydligen inte kommit alla till del.

Yilmaz Kerimo säger också att den generella välfärden är bra. Han säger att välfärd är att inte behöva känna oro för brott och våld. Det är också ett underkännande. Alltfler människor känner oro för våld och brott.

Som något positivt tar Yilmaz Kerimo fram att gemenskap i häkten har införts. Det hade varit bra om det var så gott och väl. I Karlskrona och Trelleborg har man investerat i lokaler, men man har tyvärr inte råd att använda lokalerna.

Yilmaz Kerimo har också varit ute tillsammans med Roal Nilssen från facket Seko. Det är jättebra. Jag tycker att Yilmaz Kerimo ska lyssna lite mer på Roal Nilssen. I alla de Sekonytt som jag får via mejl framgår det att Seko går i frontlinjen för en bättre kriminalvård. Yilmaz Kerimo ska ta till sig av meddelandena från Seko. De vittnar lite grann om sanningen.

Yrkesinspektionen har slagit ned på ensamarbete som förekommer på våra fängelser. Det är inte acceptabelt att schemalägga ensamarbete. Under punkten Krav på åtgärder skriver Yrkesinspektionen att arbetet ska organiseras så att schemalagt ensamarbete inte förekommer på anstaltens vårdavdelningar under de tider då de intagna inte är inlåsta. Så är verkligheten. Om Yilmaz Kerimo inte tror på mig och moderaterna är jag övertygad om att han tror på Seko. Gör någonting åt problemen.

Anf. 158 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson är i dag expert på pessimism. Hans inlägg var också pessimistiskt. Jag kände inte igen honom.

Sedan visade Jeppe Johnsson på alla de åtgärder som har vidtagits. Rättsväsendet får 270 miljoner kronor, och han säger att det är absolut ingenting. Men i er budget föreslår ni bara 69 miljoner mer. Förra året var det 200 miljoner mer.

Vi tycker att kriminalvården är en del av välfärden. Därför måste orsakerna till brott angripas, inte något annat. Det räcker inte med hårdare straff och fler poliser. Visst behövs det poliser, men orsakerna är viktigast. Det är dem vi ska angripa, Jeppe Johnsson.

Anf. 159 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Om Yilmaz Kerimo hade lyssnat på mitt anförande hade han hört att jag talade om de siffror som också Yilmaz Kerimo känner till eftersom han sitter i kriminalvårdens styrelse. Det är inga 270 miljoner. När man har dragit av de pengar som måste dras av är det fråga om 125.69 plus 125 är i alla fall 50 % mer.

I en av dagens tidningar kan man läsa följande:

”Ett jobb på Österåkeranstalten är förenat med livsfara.

Larm fungerar inte.

Telefoner är ur funktion.

I eftermiddags kom chockrapporten det osäkra fångelset som möjliggjorde gisslandramat i november. ---

– Läget är mycket värre än vi befarat. Personalens hälsa är i fara, säger en skakad Roal Nilssen, ombudsman. ---

Ingen av de fem personer som var i tjänst på avdelningen under gisslandramat är utbildad kriminalvårdare.

Ingen av dem har deltagit i någon form av säkerhetsövning.

Den låga bemanningen (normalt ska det ingå åtta personer i ett arbetslag) var inget undantag.”

Yilmaz Kerimo! Det är inte så lätt att vara optimistisk om man har öppna ögon och ser verkligheten. Det här är en gratistidning, Yilmaz. Jag tror i och för sig inte att vare sig Yilmaz eller jag har svårt att sova efter en så här lång debatt, men Yilmaz får gärna ta tidningen med sig som nattlektyr innan han somnar i kväll. Då kan han kanske ge en mera nyanserad bild.

Det räcker inte att var positiv. Verkligheten är tyvärr inte alltid så positiv som vi skulle önska.

Anf. 160 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Fru talman! Återigen har vi fått ett bevis på Jeppe Johnssons pessimism. Det är klart att det inte är bra överallt, Jeppe Johnsson, och visst skulle vi behöva mycket mera pengar. Men i det här ekonomiska läget ger vi för första gången kriminalvården 270 miljoner. Man får se lite positivt på detta. Arbetet med att rationalisera arbetet har redan påbörjats. Administrationen får bli mindre, och det görs satsningar.

Det är alltid så att man inte talar om det som är bra. Man brukar i stället prata om det som är dåligt, för det har ett nyhetsvärde. Vi ser mycket positivt på att vi för första gången får 270 miljoner kronor till kriminalvården och ser fram emot att programverksamheten ska utvecklas. Kriminalvården ska bli mycket bättre och effektivare än tidigare.

Anf. 161 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är detta replikskifte avslutat. Innan vi fortsätter med talarlistan vill jag informera om att den av de återstående talarna begärda tiden nu uppgår till 70 minuter, dvs. nästan exakt den tid som återstår tills vi avslutar sammanträdet kl. 23.00.

I den mån ledamöterna här liksom de övriga ledamöterna i allmänhet är angelägna om att genomföra voteringen i morgon och även för att ge tid för vissa repliker här kan det kanske finnas anledning att, i den mån det är möjligt, korta ned anförandena något.

Anf. 162 ANITA SIDÉN (m):

Fru talman! Det ska vara tryggt att vara laglydig, och det ska vara otryggt att begå brott.

Trygghet och rättvisa hör till de viktigaste värdena i ett demokratiskt samhälle. Om rättvisan blir försenad, är det ingen rättvisa. Sedan länge har brottslingens rättssäkerhet betonats, medan brottsoffrens rättsskydd med kraft lyftes fram då Brottsoffermyndigheten och Brottsofferfonden inrättades för att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet och därmed även förbättra brottsoffrens rättigheter och främja brottsoffrens behov och intressen. Vi måste reagera och visa på vems sida vi står.

Fru talman! Brottsligheten har krupit in i vars och ens vardag. 8 av 10 tonåringar är i dag rädda för att utsättas för misshandel och stölder. Deras oro är knappast överdriven. De känner sin verklighet, och många av dem kommer också att utsättas för brott. Ja, jag vill inte tro att vem som helst kan bli nedslagen eller drabbas av annat våld, men tyvärr kan det vara så i dag. "Så länge ungdomar kan var anonyma kör de på!" säger Per-Ante Wickberg, som arbetat som ungdomspolis i Nordstan i Göteborg.

Av Brottsförebyggande rådets rapport om ungdomsrån framgår att hälften inte ens anmäler att de utsatts för rån, för "man får räkna med att bli rånad" och de "skulle ändå inte få något straff". 7 % av pojkarna bär vapen för att minska risken att bli utsatta för rån. Vad skulle inte kunna hända med dessa vapen?

Vi måste förebygga att brott över huvud taget begås. Brottsoffret kan oavsett ålder och kön hamna i en djup kris, som det tar lång tid att bearbeta. Med det förebyggande arbetet kan vi undvika att brott begås och därmed allt det lidande som ett brottsoffer får utstå.

Fru talman! Våra gamla har rätt till ett liv i trygghet. Men se hur det gick för 89-åriga Ruth! Hon rånades, slogs medvetslös och fick svåra skador. Med sitt enastående humör är hon glad att hon inte blev ihjälslagen, men är hon så trygg att hon vågar gå ut igen?

Våra ungdomar har också rätt till ett liv i trygghet. En väg att motverka våld och droger är att det finns fler vuxna runt våra barn och ungdomar – vuxna som ser dem och får dem att känna sig värdefulla. Vuxna är även poliser i uniform, som genom sin närvaro och tillgänglighet skapar den trygghetskänsla som vi faktiskt börjar tappa. Den trygga staden börjar med barn och ungdomar. För att minska brottsligheten och öka tryggheten krävs att olika aktörer arbetar sida vid sida och att åtgärder sätts in på olika plan, dvs. att samarbetet pågår över alla gränser för att minska brottsligheten och otryggheten.

Fru talman! Ungdomar begår brott medan vuxna går förbi. De vuxna vänder bort sina huvuden, ser det inte eller förstår det inte, och många föräldrar har dessutom inte ork eller tid att vara bra förebilder. Staden tillhör även de vuxna på kvällar och nätter, men många vågar inte ens gå ut. Det spelar egentligen ingen roll om otryggheten är befogad eller inte. Även rådslan måste det rådats bot på. Människors oro måste vi ta på största allvar.

Fru talman! I Sollentuna har närpolisen i samarbete med skolan bedrivit ett projekt riktat mot ungdomsrån. Polisen gjorde spaningsrundor på de platser där de visste att många brott begåtts och kunde vid sina rundor både förebygga brott och dessutom snabbt ingripa. Även utredningen utfördes effektivt. De misstänkta lagfördes därefter inom några veckor. Brottsoffren och deras familjer fick information och stöd genom hela rättsprocessen. På grund av denna insats blir påfrestningen för det drabbade brottsoffret inte så stor. Så här borde rättskedjan fungera. Personrånerna i Sollentuna har naturligtvis minskat.

Inom kriminalvården borde det finnas möjlighet att förebygga återfall i brott, men av den återfallsstatistik som finns framgår att mycket mer behöver göras. Men liksom hos polisen har resurser saknats. En modern och effektiv kriminalvård måste innebära att den dömda inte ska ha begått fler brott eller att den dömda inte ska rymma och begå nya brott under permissioner eller under den tid som straffet avtjänas. En förbättrad och utvecklad kriminalvård minskar även brottsoffrens lidande.

Rättsväsendet och dess myndigheter kommer in först när brott begåtts. Det är självklart mycket viktigt att brott utreds snabbt och effektivt, att brottslingen lagförs och att brottsoffret får upprättelse. Visserligen utför de frivilliga krafterna inom brottsofferjourerna liksom kvinnojourerna, Rädda Barnen och Röda korset ett värdefullt arbete med att stötta de människor som utsatts för brott, men i en del kommuner har jourerna inte ens resurser att ha någon som svarar i telefonen. Brottsoffren är styvmoderligt behandlade, men samhället har ett ansvar för att ge brottsoffren det stöd och den hjälp de behöver.

Fru talman! Vi moderater anser liksom övriga borgerliga partier i reservation 34 att den intagne ska ta sitt ansvar och vara med om att finansiera Brottsofferfonden, såsom var fallet när fonden inrättades, och hävdar därför att det 20-procentiga avdraget på de intagnas ersättning åter ska införas. Det är dessutom viktigt att avdraget skrivs in på den intagnes "lönebesked", så att den intagne regelbundet påminns om att han eller hon betalar till ett brottsoffer.

De medel som inbetalas går till Brottsofferfonden, och medlen ska som tanken var vid inrättandet av fonden gå till brottsofferrelaterat arbete. För att ytterligare stärka brottsofferfonden bör förbudet att utmäta den intagnes ersättning tas bort. Vi moderater anser att det strider mot den allmänna rättskänslan att de som döms till fängelse, dvs. grovare brottslingar, kan komma att slippa betala avgift till Brottsofferfonden. Det står i betänkandet att det kan upplevas som stötande, men det *är* ju stötande.

Fru talman! Anneli Ljungberg fick i början av oktober Brottsoffermyndighetens utmärkelse. Priset fick hon genom att hon i sitt tal vid Malexanderrättegången lyfte fram brottsoffrets situation. Jag säger: Hedder åt en så modig kvinna, även om jag önskat att hedern hade funnits hos andra, så att inte poliserna mördats. Med hjärta och hjärna måste brottsoffret sättas i fokus och brottsoffrets ställning stärkas.

Men, fru talman, var är den utlovade brottsofferhandboken, och var är den utlovade brottsofferpropositionen, som den förra justitieministern i ett tal den 12 september lovade skulle komma i höst? I ett annat tal preciserades nedkomsten till november. Nu är det december. Brottsofferhand-

boken har dragits tillbaka, och propositionen har ännu inte lagts fram. När tas steget från ord till handling?

De framsteg som gjorts för att förbättra brottsoffrens ställning har krävt många debatter, men när ska skylten ”utredning pågår” tas ned vad gäller betänkandet *Brottsoffer – Vad har gjorts och vad bör göras?*

Brottsoffer som får ett bra bemötande och som känner sig trygga har större möjligheter att lämna utförliga vittnesmål. Bemötandet av brottsoffer och vittnen har visat på brister. Ett bra bemötande vinner alla på.

I dag är det frågan om man vågar vittna. Det borde vara en självklarhet att ett vittne tryggt ska våga vittna. Det borde även vara en självklarhet för brottsoffrets skull.

De långa handläggningstiderna på Brottsoffermyndigheten eller i övrigt i rättskedjan måste minska. Brottsoffren drabbas då de får vänta för länge. Målet för handläggningstiderna har inte hållits. Även här måste det ske en förändring för brottsoffrens skull. Vi moderater kommer att noggrant följa Brottsoffermyndighetens agerande så att åtgärder sätts in. Myndigheten vet ju vad orsakerna till den stora fördröjningen är.

Fru talman! Vi kan inte få ett tryggt samhälle om vi inte bygger det tryggt från grunden. Den tidigare brottsdebuten oroar och det är risk att fler unga utvecklas till kroniska brottslingar.

Det är av allra största vikt och mer än dags att ge familjen, som är samhällets bästa brottsförebyggande resurs, allt det stöd som behövs. Att barn och ungdomar får handlingsmönster och uppfostrats till ansvarstagande för både sig själva och sina medmänniskor skulle vara av allra största vikt när det gäller att förebygga brott. Vi föräldrar har ett personligt ansvar som aldrig kan tas ifrån oss, men i bekymmersamma lägen behöver vi stöd.

Efter familjen har skolan ett stort ansvar när det gäller att ge unga människor de normer som behövs för att inte brott ska begås. Det är naturligtvis viktigt att skolan visar på de konsekvenser och påföljder som våld eller annan kriminalitet medför men även att ta upp frågor om etik och moral. Det om något är väl brottsförebyggande. Att vårdnadshavarna är och blir väl informerade är både en nödvändighet och en rättighet.

I vissa lägen är det särskilt viktigt att samarbetet mellan föräldrar, skola, sociala myndigheter och polis kan fungera, men då måste de hinder som finns i sekretessbestämmelserna ses över. Det praktiska samarbetet måste också förbättras. Genom att se över nuvarande lagstiftning och tydliggöra och stärka föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar som goda föstrare, normöverförare och brottsförebyggare kan en bättre brottsförebyggande strategi utarbetas, vilket även framgår av de borgerliga reservationerna 30 och 31.

Fru talman! Det meningslösa våldet drabbar allt yngre. Barns och ungdomars speciella behov måste lyftas fram. Allt fler grupper följer sina egna rättsregler. I dessa oftast kriminella grupper är det brott mot deras normer att berätta vad man vet för polisen.

De ungas brottslighet måste ges mer uppmärksamhet. För att få ett tryggare samhälle måste tidiga åtgärder sättas in. Att få vara trygg är en mänsklig rättighet.

Det som krävs för att ondska ska triumfera är att goda människor inte gör någonting. Så vi måste handla medan tid är.

Fru talman! Vad som nu anförts framgår även av de motioner och reservationer som vi moderater står bakom, men för tids vinnande ansluter jag mig till Gun Hellsviks yrkande.

Prot. 2000/01:40
5 december

Rättsväsendet

Anf. 163 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! I ett något beskuret anförande ska jag uppehålla mig vid det brottsförebyggande arbetet och Brottsoffermyndigheten.

Vi kristdemokrater menar att det nu är hög tid att det brottsförebyggande arbetet intensifieras. Det visar rapporter från Brottsförebyggande rådet, BRÅ. Minderårigas brottslighet har ökat kraftigt under 90-talet. Den har delvis ändrat karaktär och fått nya inslag som personrån. Enligt BRÅ har antalet brott som efter brottsanmälan klarats upp genom nedläggning på grund av att den skäligen misstänkte är under 15 år successivt ökat under 1990-talet. År 1990 var antalet drygt 10 500. År 1998 hade antalet stigit till 13 240. Det är en ökning med 25 %. För innevarande år har det ej gått att få fram statistik från BRÅ ännu. BRÅ har däremot i rapporten *Ungdomar som rånar ungdomar* visat att det polisanmälades lika många ungdomsrån i Stockholm och Malmö under det första halvåret 1999 som under hela 1998.

För bara några decennier sedan hände det praktiskt taget aldrig att barn under 15 år rånade. Men det har blivit allt vanligare under senare år. Den nämnda BRÅ-rapporten visar att mer än var fjärde person av de ungdomar som under 1999 i Stockholm och Malmö ägnade sig åt rån var barn under 15 år.

Att minderårigas brottslighet delvis ändrat karaktär är ett allvarligt observandum, särskilt mot bakgrund av en annan rapport från BRÅ, *Strategiska brott*. Den visar bl.a. på vilka debutbrott som indikerar hög risk för fortsatt brottskarriär, s.k. strategiska brott. Hit hör bl.a. rån och stöld. Rapporten bygger på alla de personer födda år 1960 som lagförts någon gång under perioden 1975–1997. Risken för att de som i sin debut lagförs för rån ska bli kroniska brottslingar är 19 %. Däremot är risken bara 4 % för att en person som lagförs för snatteri första gången ska utveckla en karriär som kronisk brottsling. Med det menar BRÅ en person som fått minst nio lagföringar på sig.

Vi måste få bukt med minderåriga barns ökande och delvis karaktärsförändrade brottslighet. Annars är risken stor att alltför många barn kommer att bli kroniska brottslingar. Det är av yttersta vikt att så tidigt som möjligt komma till rätta med denna brottslighet. Ju tidigare verkningfulla ingripanden kan ske i barnets begynnande brottskarriär, desto större är möjligheten till social anpassning hos den unge till ett liv utan brottslighet. Detta uttryckte förra justitieministern Laila Freivalds mycket tydligt när hon i Dagens Nyheter den 24 maj i år sade följande: ”Diskussionen handlar för mycket om vad vi ska göra med 17-åringarna, men de är sällan förstagångsförbrytare. Diskussionen borde i stället handla om 11–15-åringarna, vad görs för dem?” Det är bara att beklaga att förra justitieministern inte hade svar på den frågan då. Har möjligen nuvarande justitieministern ett svar? Det vore inte orimligt, eftersom det är han, i egenskap av minister, som kan sätta agendan.

Det är naturligtvis föräldrarna, vårdnadshavarna, som ska vaka över att deras barn ej hamnar på brottets bana. När det inte fungerar måste emellertid samhället gripa in. Regeringen bör därför omgående kraftfullt

ta tag i problemen med minderåriga barns ökande brottslighet och föreslå åtgärder för att komma till rätta med densamma.

Så något om Brottsoffermyndigheten. Brottsoffermyndighetens verksamhet handlar kanske inte om så många miljoner. Men det är likväl pengar som kan lindra mycket lidande.

Brottsoffermyndighetens övergripande mål och uppgifter är att tillförsäkra den enskilde rättstrygghet och rättssäkerhet, att främja brottsoffrens rättigheter, att bevaka deras behov och intressen samt att verka för att den som är berättigad till brottsskadeersättning får sådan.

I regleringsbrevet för såväl 1997 som 1998 och 1999 anges bl.a. att minst 70 % av brottsskadeärendena ska handläggas inom tre månader med bibehållen kvalitet. För tredje året i följd har nu Brottsoffermyndigheten emellertid misslyckats med att nå det målet, trots årligen återkommande försäkringar om att de bakomliggande orsakerna har identifierats och åtgärder har vidtagits. Förra året var den aktuella siffran endast 41 %.

Ramhöjningarna har under senare år varit otillräckliga, vilket varit till men för brottsoffren. Det är bekymmersamt att den myndighet som har i uppgift att ”garantera det enskilda brottsoffret rätt till ersättning och behov av trygghet och stöd” inte får tillräckliga resurser för att bedriva sin verksamhet.

Under senare år har hög personalomsättning angetts som en orsak till bristande måloppfyllelse. När jag lite grann har fördjupat mig i de problemen finner jag att den relativt höga personalomsättningen ej kan vara någon överraskning för vare sig brottsoffermyndighet eller regering.

Den höga personalomsättningen är något som myndigheten har att leva med, vilket regeringen måste inse, och därför är det inget fullgott skäl till att uppsatta mål ej nås. Från Brottsoffermyndigheten har jag fått veta att myndigheten har ett stort antal jurister anställda, vanligen yngre och nyexaminerade. Den kan sägas fungera som ett utbildningsorgan när det gäller skadeståndsrätt, särskilt vid personskada. En handläggare vid myndigheten lär hantera ca 1 000 sådana ärenden på ett år. Som jämförelse kan nämnas att en domare i en någotsånär stor tingsrätt möter denna typ av ärenden ca 50 gånger på ett år. Den specialistkunskap som handläggarna vid myndigheten på så sätt snabbt skaffar sig gör dem mycket intressanta för t.ex. försäkringsbolag.

Den höga personalomsättningen beror alltså på att många nyexaminerade efter en tids anställning värvas till privata försäkringsbolag samt att många övergår till anställningar för tingsmeritering, fiskalstjänstgöring eller andra anställningar inom den statliga förvaltningen.

År 1998 antogs den höga personalomsättningen på 33 % vara anledning till att uppsatta mål ej nåddes samtidigt som bakomliggande orsaker uppgavs vara identifierade och åtgärder skulle ha vidtagits. Men efter att personalomsättningen varit nere på 29 % år 1999 har den i år stigit till 34 %.

Mot bakgrund av nämnda förhållanden och de senaste årens siffror verkar det rimligt att räkna med att Brottsoffermyndigheten har att leva med en personalomsättning runt 30 %. Det kan alltså ej vara ett stående skäl till ständiga misslyckanden att nå regeringens fastställda verksamhetsmål. För att nå upp till dessa måste myndigheten anställa mer folk.

År 1998 förfogade myndigheten över 26 årsarbetskrafter, vilka utökades till 30 förra året. I år är summan 31. Det är högst troligt att man skulle komma närmare målens uppfyllelse med 31 årsarbetare om personalomsättningen varit mycket låg. Men då verkligheten ej är och förmodligen ej heller kommer att bli sådan måste rådande förhållanden accepteras och mer personal anställas.

I betänkandet kan man läsa att utskottsmajoriteten ser med tillfredsställelse på att antalet brottsskadeärenden som avgjorts år 1999 ökat och att ärendebalansen minskat. Minskningen på 4 % är inte speciellt stor. Året innan hade ärendebalansen ökat med 21 %. Då hade i gengäld summan för utbetalda brottsskadeersättningar minskat med 12 miljoner eller 20 % på grund av att utredningsarbetet vad gäller den skadelidandes försäkringsförhållanden och den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga fördjupats.

För att leva upp till regeringens direktiv och minska ärendebalansen lyckades man år 1999 åstadkomma den blygsamma minskningen på 4 % till priset av att man fick överge det fördjupade utredningsarbetet, vilket är en anledning till att utbetalda brottsskadeersättningar ökade med 35 % eller 17 miljoner kronor. Regeringen menar att den huvudsakliga förklaringen till denna ökning beror på det ökade antalet brottsskadeärenden. Denna ökning på 14 % kan ej ha överraskat regeringen, eftersom Brottsoffermyndigheten ett år tidigare meddelat regeringen att man kunde räkna med en ökning på 15 %. I år räknar myndigheten med att den utbetalda brottsskadeersättningen kommer att fortsätta att öka, och nu med 13 miljoner.

Även om utskottsmajoriteten ser med tillfredsställelse på att ärendebalansen minskat, om än i ringa omfattning, säger man sig vara oroad över att verksamhetsmålet såvitt gäller handläggningstiderna inte heller har kunnat uppnås under år 1999. Den oron är lätt att avhjälpa. Se till att Brottsoffermyndigheten får ordentligt med resurser så att man kan anställa tillräckligt mer personal.

Det duger inte längre att passivt se på när Brottsoffermyndigheten år efter år misslyckas med att nå uppsatta verksamhetsmål. Det är vad regeringen och utskottsmajoriteten gör när man gömmer sig bakom förklaringar som hög personalomsättning och ökad inströmning av ärenden. Det är förklaringar som ej kan godtas som anledning till myndighetens misslyckanden, eftersom dessa faktorer är kända sedan tidigare. Att inte ta Brottsoffermyndighetens problem på allvar när det gäller myndighetens förmåga att leva upp till verksamhetsmålen är detsamma som att visa nonchalans mot brottsoffren.

Det sägs i betänkandet att enligt regeringen har åtgärder vidtagits för att förkorta handläggningstiderna. Vilka åtgärder är det? Den visan har vi nu hört några år. Jag hoppas att någon socialdemokratisk företrädare kan nämna något om dessa åtgärder. Det måste vara något alldeles speciellt, ty annars förvånar verkligen utskottsmajoriteten när den som nu sker slår fast att anledning saknas att göra ett särskilt uttalande om Brottsoffermyndighetens bristande verksamhet, trots att majoriteten är fullt medveten om bristerna som ligger i öppen dager.

Vid sidan om lidande brottsoffers önskan om snabb handläggning är det samhällsekonomiskt fördelaktigt att Brottsoffermyndigheten ges tillräckliga resurser för sin verksamhet. Då kan myndigheten återuppta

och fördjupa sitt utredningsarbete vilket medför att belastningen på anslaget för brottsskadeersättningar kan minska. Därför vill Kristdemokraterna öka på Brottsoffermyndighetens verksamhetsanslag med 3 miljoner kronor utöver de 2 miljoner som regeringen höjer ramen med. Vi anser att det är nödvändigt med en rejäl satsning för att myndigheten någon gång, trots en naturligt hög personalomsättning och ökad ärendeinströmning, ska kunna nå sina verksamhetsmål, vilket är av stor vikt för brottsoffren.

Anf. 164 MÄRTA JOHANSSON (s):

Fru talman! Även jag ska försöka att dra mitt strå till stacken och förkorta mitt anförande. Dessutom har Ingemar Vänerlov i stort sett dragit verksamhetsrapporten för Brottsoffermyndigheten. Jag behöver därför inte heller ägna mig så mycket åt siffror. Jag kan ägna den talartid jag har åt Brottsoffermyndigheten och brottsoffrens problematik.

Brottsoffren förde länge en anonym tillvaro i vårt samhälle. De har under senare år uppmärksammats i allt större utsträckning. Uppmärksamheten har fokuserats på brottsoffrens situation. Det tycker vi socialdemokrater är mycket glädjande.

Brottsoffermyndigheten bildades för sex år sedan, och den bedriver en effektiv verksamhet. Vad som gäller för den och vad som står i budgetpropositionen läste Ingemar Vänerlov också upp. Det hoppar jag därför över. Det gäller också vad som står i regleringsbrevet för år 1999. Det var de 70 % av ärendena som man skulle försöka handlägga inom tre månader.

Som både Ingemar Vänerlov och Anita Sidén har sagt har Brottsoffermyndigheten inte klarat det uppsatta målet. Det har trots allt sina förklaringar. I början av år 1999 fick man en väldigt stor ökning av antalet brottsskadeärenden. Jag kan säga Ingemar Vänerlov att även för år 2000 har man stor ärendeökning på ca 10 %. Däremot har man klarat målet att minska ärendebalansen för år 1999, och så kommer att ske även för år 2000.

Den utbetalda brottsskadeersättningen ökade. Det har sin förklaring i att antalet avgjorda ärenden ökade och till viss del också i att kränkingsersättningar höjdes. Det tycker jag är glädjande för brottsoffren.

Vi vet att Brottsofferfonden är uppbyggd av medel från dömda gärningsmän. Fondavgiften höjdes den 1 juli 1999 från 300 kr till 500 kr. Nästan 19 miljoner kom in under år 1999. Av dem har fonden delat ut 17 ½ miljon till 149 olika projekt. Den viktologiska forskningen, som det heter med ett fint ord, dvs. brottsofferforskningen, fick de mesta pengarna. Men en mängd ideella organisationer fick dela på drygt hälften för olika utbildnings- och informationsinsatser. Till löpande verksamhet beviljades endast bidrag till Brottsofferjourernas Riksförbund.

När det gäller de viktiga utbildnings- och informationsinsatserna vill jag nämna några områden. Nämndemännens Riksorganisation har t.ex. genomfört en utbildning för nämndemän i brottsofferfrågor. Vid en del av våra domstolar har vi vittnesstöd, ofta på ideell basis. Vid de utvärderingar som har gjorts har det visat sig att verksamheten där är mycket uppskattad.

Därför har Brottsoffermyndigheten i ett projekt utbildat juridikstuderande i Umeå och Uppsala för att verka som vittnesstöd. Det är nog

väldigt viktigt för en juridikstuderande att få veta hur ett brottsoffer känner det och har det och vad man upplever.

Ett annat projekt är förlagt till Örebro. Där ska man ha särskild stödverksamhet för personer med utländsk härkomst.

I de direktiv som Brottsofferfonden hade stod att man skulle ha projekt inriktade på våld mot kvinnor. 63 projekt fick pengar. Summan uppgick till nästan 5 miljoner. De projekten bedrivs till största delen av kvinnojouurer och i någon mån av brottsofferjouurer.

Jag vill också nämna en organisation som heter Riksorganisationen för anhöriga till våldsdödade. Den har fått medel för att upprätta ett kontaktnät av resurspersoner i varje län. Dessa resurspersoner har själva utsatts på det sättet att de har drabbats av en nära anhörigs död.

Brottsoffermyndigheten inledde på uppdrag av Riksåklagaren våren 1999 en utbildning för åklagare, vilket innebär att i princip varje åklagare i landet har fått en dags fortbildning i främst skadeståndsrätt, men också i angelägna bemötandefrågor. När lagen om särskilda företrädare för barn trädde i kraft gav regeringen Brottsoffermyndigheten i uppdrag att arrangera utbildning för de jurister som skulle komma att förordnas. Man har haft sex kurser. Alla har blivit fulltecknade. Man planerade tre från början, men det blev alltså sex. Där har deltagarna fått möta kvalificerade föreläsare som belyst brottsofferproblematiken och barnperspektivet.

Fru talman! Jag har gjort denna långa uppräkningslista för att visa på det breda spektrum av aktiviteter som Brottsofferfondens medel går till. Brottsofferfondens verksamhet har utvärderats. Det har resulterat i en rapport som heter *Fem år med Brottsofferfonden*. I denna rapport konstaterar utredarna att fonden har haft stor betydelse för ideella organisationer och bidragit till att föra in ett brottsofferperspektiv i olika verksamheter. I utvärderingen sägs också att förändringar i fondens organisation kommer att bli nödvändiga eftersom antalet ansökningar ständigt växer.

Anita Sidén frågade: När ska man ta ned skylten med ”utredning pågår”? Det gällde Brottsofferutredningen, som har lagt fram sitt betänkande för ett bra tag sedan – det håller jag med Anita Sidén om. Men man jobbar med detta på departementet, och enligt de uppgifter jag har fått i dag därifrån kommer förslag efter årsskiftet. Med den propositionen hoppas vi att det kommer ytterligare goda förslag till fromma för brottsoffren.

När det gäller just den här delen finns det en reservation – reservation 34. I den vill alla de borgerliga partierna att det ska tas 20 % på lönen, de intagnas ersättning, till Brottsofferfonden. Jag yrkar avslag på reservationen, eftersom vi så sent som för drygt ett år sedan höjde uttaget till Brottsofferfonden från 300 kr till 500 kr.

I övrigt yrkar jag i likhet med Ingvar Johnsson bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 165 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag har några inledande ord om debatten som den har varit hittills under eftermiddagen och under den sena kvällen. Jag kan inte låta bli att fundera över vilket tonläge det har varit i debatten. Det har varit mycket högt uppskruvat, framför allt från moderater och kristdemokrater. Det har nästan varit på gränsen till falsett, med utspel och brevskrivande och med tonerna här uppe. Det var några timmar sedan, men vi

minns det ju. Och detta i ett läge när vi socialdemokrater anslår mer pengar, och ökar anslaget till rättsväsendet mer än vad någon annan regering har gjort tidigare! Man undrar i sitt stilla sinne: Om det nu är så att moderaterna skriker så här mycket när vi skjuter till över fyra miljarder mer över en treårsperiod – vad skulle de då ha sagt om vi hade gjort neddragningar?

Det är lustigt. När neddragningar i rättsväsendet gjordes sist – när statsmakterna drog in en halv miljard från rättsväsendet – så satt moderater i riksdagsgruppen och alla moderater i polismyndigheterna ute i landet tysta som små möss. Då sade de inte ett ljud. Då gormade inte Anders G Högmark om skuldsättning. Då var det inte några moderatpolitiker som skrev protestbrev ute från landet. Men då hette förstas justitieministern Gun Hellsvik. Då var det en borgerlig regering. Året var 1993. Så kan det förändras.

Jag tror att den här reaktionen mot budgetförslaget i grunden ska ses som ett första tecken på att moderaterna helt och hållet håller på att tappa greppet om kriminalpolitiken. Saker och ting stämmer liksom inte i världsbilden längre. Plötsligt är det socialdemokratin som tar initiativet. Det gäller inte bara områden som traditionellt sett har varit våra, dvs. det brottsförebyggande arbetet och kriminalvården. Det gäller också polisen, domstolarna, brottsofferfrågorna och straffrätten – över hela fältet.

Värst är nog det här med polisen för moderaterna. Plötsligt är det socialdemokratin som ökar intagningen till Polishögskolan, som driver fram en särskild utbildning så att personal inom försvaret ska kunna bli poliser, som öppnar en ny polisutbildning i Umeå och som är i full färd med att planera för ytterligare en. Plötsligt upptäcker högern att man har polisen emot sig i en del av de frågor som har diskuterats. Vi minns dateringen av kriminalunderrättelseregistret som vi fattade beslut om för några år sedan. Det gäller också frågan om buggning, som ju är aktuell nu.

I går hälsade jag på polisen i Landskrona och fick ytterligare ett exempel. En av de saker som man tog upp där var öppethållandet av krogarna sent på kvällarna, nätterna och morgnarna. Man varnade mycket starkt för att hålla krogarna öppna till klockan fem på morgnarna. Man sade att det skulle bli mycket svårare att fortsätta att arbeta då, och att våldet förmodligen skulle öka. Vi vet att moderaterna på många håll nästan driver detta som en fråga om mänskliga rättigheter. Det ska vara en mänsklig rättighet att kunna handla sprit på krogen när solen går upp. Detta är alltså frågor där polisen och Moderaterna numera håller sig på helt olika linjer.

Jag tror att det som har skett är att man håller på att förlora initiativet. När argumenten då tryter och man pressas tillbaka så höjer man rösten. Det är det som vi har hört i eftermiddag och kväll – den höjda röstens argumentationsteknik.

Fru talman! Som jag sade tidigare så har vi socialdemokrater i utskottet ägnat ganska stor uppmärksamhet och ganska mycket tid under det här året åt en mängd besök i Rätts-Sverige. Vi tog de stora polismyndigheterna i våras. Vi prioriterade kriminalvården i höstas. För egen del har jag också ägnat en del tid åt besök hemma i Skåne, i Rosengård i Malmö, i Lund, i Landskrona och i Åstorp.

Jag kan ta några av de erfarenheterna som utgångspunkt för några anmärkningar kring en sak som har blivit alltmer uppmärksam under den senaste tiden, nämligen frågan om ungdomar och brott. Vi har tidigare i dag diskuterat mobbning. Man kan säga att detta är ett angränsande område. Det är ofta samma sociala fenomen som är i rörelse när ungdomar hetsar varandra att begå brott och när de hetsar varandra i gruppen för att trakassera andra kamrater.

Vi vet från forskningen att det är ganska vanligt att ungdomar begår brott. Det kan rentav vara så att den mest brottsaktiva åldern i livet är 15 år. Går vi till polisens misstankeregister så ser vi att andelen personer som varit misstänkta för brott ökar ju längre ned i åldrarna man kommer mot 15-årsgränsen. Sedan visar annan forskning att detta avtar igen vid lägre ålder.

Vi ska minnas att de flesta brott som begås i de här åldrarna inte är särskilt allvarliga. Att palla äpplen är t.ex. ett brott i lagens mening. Men på sista tiden har vi fått alltfler signaler om att utvecklingen är på väg i en otäck riktning på en del håll. Detta har tagits upp tidigare i debatten. Jag tänker närmast på några av de här enstaka uppmärksammade våldsbrotten som vi har sett, men jag tänker också på ökningen av personrån bland unga i ett par städer. Där har det rört sig om 14–16-åringar som har rånat sina kamrater bl.a. på mobiltelefoner. När det blir sådana brott är det inga pojkestreck längre – då är det en mycket obehaglig utveckling som måste brytas med snabba, bestämda åtgärder från samhällets sida.

Anita Sidén talade om en undersökning från Göteborg, tror jag att det var, om hur ungdomar såg på sin tillvaro och sitt läge där. Det finns också mycket annat skrivet och gjort om olika undersökningar. BRÅ kom i augusti med en rapport som behandlade stöld, våld och droger bland pojkar och flickor som går i nian, och som alltså är i 15-årsåldern. Det var en sammanställning av en enkätundersökning bland 6 000 elever. Man har gjort liknande undersökningar 1995 och 1997, men det här var alltså 1999. Det finns alltså ett jämförelsematerial över tid.

Den bild som jag nämnde tidigare, nämligen att det är ganska vanligt att man begår brott i de här åldrarna och att det till övervägande del är ganska lindriga brott, bekräftas av den här undersökningen.

Det har radats upp många siffror i kväll, men jag kan nämna några. 60 % av pojkarna och 50 % av flickorna uppgav att de hade begått någon stöld under det senaste året. Vi ska återigen komma ihåg att palla äpplen är en stöld i lagens mening. När det gäller våld säger 15 % av pojkarna och 5 % av flickorna att de utövat våld mot någon det senaste året. 40 % av pojkarna och 30 % av flickorna har varit med om någon form av skadegörelse.

Detta låter ju som ganska höga siffror. Men det finns ytterligare en intressant notering som jag tycker att man ska göra när det gäller utvecklingen. Man kan konstatera att den bild som många vuxna har, nämligen att ungdomar har blivit alltmer brottsbenägna på senare tid, inte får stöd. Det är snarare tvärtom. I jämförelse med 1995 och 1997 är bilden 1999 snarare den att brottsligheten bland unga har minskat något. Det gäller framför allt skadegörelse, dvs. vandalisering och klotter. Det är alltså färre ungdomar i dag som uppger att de har varit med om det. Samma sak gäller stölder, både stölder från skolan och snatterier i butik. När det

gäller våldsfrågan, dvs. hur många som har utövat våld mot någon annan, ligger resultaten ganska stabilt.

Nu skulle man ju kunna säga att det enda som har hänt är att ungarna helt enkelt ljuger mer nu om vad de har hittat på än vad de gjorde för fem år sedan. Detta är ju enkäter där man uppger vad man har varit med om och vad man har gjort själv. Men den här bilden, att stölderna och skadegörelsen minskar, underbyggs faktiskt också av att anmälningsstatistiken under senare delen av 90-talet ser likadan ut. Det är en nedåtgående trend för stölder och skadegörelse. Det underbygger alltså själva bilden.

Det vanligaste brottet som 15-åringar har blivit utsatta för är cykelstöld. I anslutning till diskussionen i förmiddags kan man nämna att mobbning förefaller vara ett allvarigare problem bland flickor än bland pojkar. Nästan dubbelt så många flickor, 4 %, uppgav att de ofta mobbades. För pojkar var det 2 %.

Fru talman! Vi socialdemokrater återkommer ofta till att kriminalpolitiken ska grundas på forskning och fakta och inte på lösa antaganden och fördomar. Det finns inget område där det är så viktigt som när det gäller ungdomar. Samhället kan göra mycket gott när det gäller ungdomar och brott, men man kan också ställa till mycket elände om man tar till fel åtgärder. Man måste veta vad man gör innan man gör det.

Jag nämnde att det är ganska vanligt att ungdomar begår brott, och det är rätt. Men det är en mycket liten del av ungdomarna som står för en stor del av brottsligheten. I den undersökning som jag talar om visar det sig att 5 % av ungdomarna stod för 50 % av alla brotten. Det är mot dessa 5 % av ungdomarna som vi måste sätta in samhällsinsatser snabbast och tydligast. Det är en liten grupp som är mycket aktiv. Ungdomarna i den gruppen riskerar att hamna i yrkeskriminalitet.

Då är frågan vad man ska göra. En slutsats som man kan dra är att föräldrarna har en väldigt stor betydelse när man ser till den här gruppen som är väldigt brottsbelastad. Den slutsatsen drar också Brottsförebyggande rådet i sin utvärdering. Det är så. Det gäller inte minst hur de själva uppfattar förhållandet mellan föräldrar och barn. Det är bl.a. mot den bakgrunden som BRÅ i sitt ekonomiska stöd till lokalt brottsförebyggande arbete prioriterat stöd till projekt som prövar olika former av program som involverar föräldrarna.

Man kan också tydligt se att brott bland ungdomar är en klassfråga. Ungdomar som kommer från familjer som har det sämre ställt utsätts för större risk att hamna snett i livet. Här ligger en del av den här konstruerade konflikten som vi har talat om tidigare, dvs. samhällsinsatser kontra insatser mot familjen. Vi socialdemokrater har ett väldigt klart svar på hur vi ser på det. Vi ser nämligen ingen konflikt.

I den bästa av världar tar alla föräldrar alltid hand om sina barn på bästa sätt, men så fungerar det ju inte alltid. En del vuxna förmår inte göra det, och en del struntar i det. Så ser det dessvärre ut. Vi är mycket tydliga i detta. Vi säger att där familjen är svag måste samhället vara starkt. Så enkelt är det. Där har vi ju den generella välfärdspolitiken i botten. Det är en politik som syftar till att försöka hålla samman Sverige. Den som verkar för ökade klyftor i Sverige verkar därmed också för ökad brottslighet.

Den generella välfärdspolitiken finns i skolan, barnomsorgen och socialtjänsten. Men den finns också i ideella organisationer som inom idrot-

ten och musiken. Man kanske särskilt ska lyfta fram dessa två, idrotten och musiken, som ju har hjälpt så många ungdomar att hamna rätt igen i olika sammanhang. Till dem som sitter runtom i Sverige och försöker jaga pengar till skattesänkningar vill jag säga: Rör inte idrotten! Rör inte musiken! Rör inte fritidsgårdarna! För även om ni skulle kunna sänka skatten med några ören för de pengar som ni kan ta från t.ex. idrotten, kommer ni att få betala igen detta mångdubbelt senare.

Jag vill säga en sak till. Rör inte socialtjänsten! Skär inte ned på socialtjänsten! Sälj inte ut socialtjänsten! Använd i stället socialtjänsten som ett medel för att nå de ungdomar som är på väg utför. Nu ser vi att de sociala budgetarna lättar något på många håll eftersom socialbidragsutbetalningarna minskar. Då kanske man kan få pengar över i de sociala budgetarna i kommunerna som kan användas något mer offensivt än tidigare.

Fru talman! Av tidsskäl och annat har jag valt att begränsa mig till just ungdomsfrågorna. Jag kan kanske återkomma senare i någon replik till de ytterligare ämnen som jag skulle tala om.

Anf. 166 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Om det inte hade varit så att Morgan Johansson for med osanning hade jag inte begärt replik. Men när Morgan Johansson i sin inledning talar om att vi moderater skulle vara upprörda över de satsningar som nu sker, vill jag påpeka några saker.

Vi moderater välkomnar den nya polisutbildningen i Umeå. Vi beklagar att Socialdemokraterna inte kom i gång med detta tidigare. Det har faktiskt varit fullt möjligt. Vi moderater har i flera år lagt fram förslag i riksdagen om polisutbildning även på andra orter, men då har man sagt nej till det. Därför är vi glada att det äntligen kommer polisutbildning även på annan ort.

Sedan talar Morgan Johansson om den största satsningen på rättsväsendet någonsin. Detta är självfallet bättre än ingenting. Men när Morgan Johansson sedan kopplar det till det han påstår vara moderata besparingar på polisen, vill jag påminna om att de besparingar som ägde rum under början av 90-talet var ett resultat av att effekterna av 80-talets kasinoekonomi måste redas upp. Socialdemokraterna har all heder av att de var beredda att ställa upp för att lösa problemen. Då hade Socialdemokraterna ett krav på omgående besparingar på 500 miljoner på polisen. Detta stoppade vi moderater. Under våra regeringsår genomfördes en besparing på ungefär 150 miljoner. När Socialdemokraterna tog makten visade det sig att man inte nöjde sig med en besparing på 500 miljoner, utan besparingen blev 1,2 miljarder. Det är inte konstigt att man nu måste genomföra den största satsningen efter att man genomfört den största besparingen i historien.

Anf. 167 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Gun Hellsvik måste nog bestämma sig för vilken sits hon ska ha. Antingen är det så att hon har sparat på rättsväsendet, eller också har hon inte gjort det. Antingen är det så att de besparingar som gjordes var rätt till följd av att statsfinanserna höll på att kollapsa, eller också var besparingarna fel. Här kom plötsligt ett erkännande från den moderata sidan om att det var rätt att vidta åtgärder under 90-talet över hela den statliga sektorn.

Det enda jag egentligen kräver är att Gun Hellsvik och Moderaterna står för det de har gjort på samma sätt som vi står för det vi har gjort. Vi står för de neddragningar som vi var tvingade att göra över hela det politiska fältet. Då kan väl faktiskt Moderaterna också orka stå för det de gjorde. Sedan kan vi tillsammans glädjas över att vi nu, när vi har pengar i plånboken, kan göra denna väldiga stora satsning. Det är den största satsningen som vi har kunnat räkna in hittills.

Så var inte tonen tidigare i dag, utan tvärtom fick vi nästan skäll för vår budget. Tänk om Gun Hellsvik i början av debatten hade kostat på sig att säga att det var bra att vi nu lägger in en hel miljard i rättsväsendet men att det kanske skulle behövas ytterligare något mer. Då hade nog tonen i kammaren blivit lite bättre under eftermiddagen.

Anf. 168 GUN HELLSVIK (m) replik:

Fru talman! Jag blir upprörd när Morgan Johansson antyder att jag och Moderaterna inte står för det vi gör. Men jag ska inte kommentera det vidare.

Det var så – Morgan Johansson kan gå tillbaka i protokollen och titta – att under de borgerliga regeringsåren genomfördes en besparing på 150 miljoner kronor. Det står vi för, även om vi egentligen inte ville göra det. Vi ställde oss bakom det, men det blev 150 miljoner, inte mer.

Om Morgan Johansson sedan fortsätter och tittar på de kommande protokollen efter regeringsskiftet 1994 kommer han att se att Socialdemokraterna fortsatte med besparingar och inte ens nöjde sig med det man ursprungligen krävt men som vi vägrade att genomföra, nämligen de 500 miljonerna, utan det gick upp till 1,2 miljarder.

Vi moderater har konsekvent röstat emot de här neddragningarna. Vi har yrkat på ökade anslag.

Jag sade alldeles nyss – men tydligen lyssnar Morgan Johansson med färgade trumhinnor – att det är bra att det kommer ett ökat anslag nu, men det är inte tillräckligt. Jag sade att det är bättre än ingenting.

De stora besparingarna och de nu otillräckliga påslagen gör att vi fortsätter att skjuta problemen framför oss. Problemen ökar, eftersom stora delar av rättsväsendet även nästa år kommer att tvingas överskrida sin budget och öka sin anslagskredit och sina skulder. Förr eller senare måste detta betalas.

Anf. 169 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan bara tillägga att jag aldrig tidigare har hört Gun Hellsvik så tydligt ta ansvar för besparingarna i rättsväsendet som hon nu gjorde. Det var bra att hon gjorde det. Det innebär att vi från och med nu kommer att kunna hänvisa till det och säga att det var inte bara fråga om att vi socialdemokrater var tvungna att göra saker under 90-talet, utan att också Moderaterna gav sig på rättsväsendet och skar ned. Det är utmärkt. Man kanske kan säga att det förbättrar saken när vi diskuterar.

Vi kan vara eniga om att i ett läge när staten lånar till var tredje anställd och till var tredje polis måste saker göras. Det var det vi gjorde. När vi tog över lånade vi i runda slängar 6 000 kr i sekunden, och det är klart att vi var tvungna att stoppa det. Rättsväsendet fick skjuta till pengar till det, och många andra områden fick skjuta till pengar till det.

Nu har vi lite pengar över, och nu gör vi nya satsningar. Rättsväsendet kommer ut med en miljard mer nästa år än vad det hade tidigare. Det är en ganska bra budget. Jag tar Gun Hellsvik på orden när hon säger att medlen är välkomna.

Prot. 2000/01:40
5 december

Rättsväsendet

Anf. 170 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i Gunnel Wallins tidigare yrkanden.

Jag ska försöka korta ned mitt tal.

Jag vill börja med att berätta om kvinnornas utsatthet i välfärdssamhället. Det har tidigare sagts här, och jag vill än en gång upprepa att ca 20 000 kvinnor varje år anmäler att de blivit misshandlade, men endast var femte anmälan leder till åtal.

I de familjer där våldet förekommer förvandlas kvinnors och barns trygghet till en tillvaro fylld av skräck och begränsade möjligheter att leva ett normalt liv. Detta är helt oacceptabelt för oss i Centerpartiet.

Dessa kvinnor som är utsatta för våld måste tas på större allvar och få den hjälp som de behöver när de har kommit så långt att de vågar anmäla gärningsmannen. Tyvärr brister det fortfarande i rutinerna och i samarbetet mellan polis, åklagare och socialtjänst. Det måste exempelvis bli möjligt att tidigt ta beslut om förundersökning, att pröva möjligheten till ökad lagföring och att oftare häkta gärningsmannen samt skärpa straffsatserna.

Mer kunskap måste även tillföras de olika förvaltningar som tar emot en kvinna som utsätts för misshandel och sexuella övergrepp. I det här arbetet har Rikskvinnocentrum i Uppsala varit av mycket stor betydelse.

Då det gäller Rättsmedicinalstyrelsen finns det i dag inga helt klara regler för hur rättsintyg ska avfattas. I Socialstyrelsens författningssamling finns generella föreskrifter för hälso- och sjukvården. Vidare finns allmänna råd från Socialstyrelsen angående Rättsintyg vid utredning av vålds- och sexualbrott. De rättsmedicinska klinikerna lämnar även en del rekommendationer.

När en kvinna uppsöker akuten och det finns misstanke om misshandel är det väldigt viktigt att den rättsmedicinska undersökningen görs på ett bra och tydligt sätt och att rättsintygen därmed är av så god kvalitet att de kan utgöra det underlag som behövs i en rättslig prövning vid kvinnofridsbrott. Även här har det varit fall där bristfälliga intyg har uppvisats, och därmed har bevisbördan försvårats.

Andra åtgärder för att skydda hotade kvinnor är trygghetspaketen, som innehåller larmtelefoner och även kan kompletteras med hundpatruller och skyddade adresser. Allt detta är ändå inte tillräckligt för en del kvinnor, som fortsätter att leva under hot och som även måste ta hjälp av polis skydd morgon och kväll för att kunna förflytta sig från bostaden till arbetet och hem igen. Det är naturligtvis ohållbart i längden. I stället måste fokus flyttas över till gärningsmannen i syfte att begränsa hans rörlighet. Det är inte offren som ska straffas för att de blir utsatta för hot och misshandel.

Ett sätt att skydda den hotade kvinnan är att gärningsmannen med besöksförbud kan föres med elektronisk fotboja. Den åtgärden underlättar för polisen att få bättre kontroll över gärningsmannen, samtidigt som det

medför större möjligheter för den hotade kvinnan att röra sig något så när ute i samhället.

Jag vill även ta upp kvinnojourerna. De gör en enormt stor insats genom den fristad de erbjuder tusentals hotade kvinnor och barn som befinner sig i ett akut läge. Denna verksamhet, som bygger på ideellt arbete och engagerat systemskap samt är fristående från myndigheter och där ingen registrering förekommer, räddar många liv. Alla som arbetar med kvinnor som utsatts för våld borde inse att kvinnojourerna är en resurs och ta vara på deras kunskaper, som räddaren i nöden. På alla sätt bör vi gemensamt agera för att utredningstiderna inom de olika myndigheterna kortas ned.

I de fall där mamman utsätts för systematisk misshandel måste barnets situation uppmärksammas i högre grad. Den automatiska vårdnaden om det gemensamma barnet bör under svåra förhållanden upphöra. Barn oavsett ålder mår mycket dåligt när den ena föräldern misshandlar den andra. Kan inte båda föräldrarna ge barnet trygghet måste den som står för våldet ta konsekvenserna av sitt agerande.

FN:s barnkonvention, som Sverige ratificerade 1990, uttrycker ett tydligt barnperspektiv där barnets bästa alltid ska sättas i främsta rummet. Varje händelse som kan benämnas familjevåld där barn förekommer bör därmed leda till kraftfulla åtgärder.

Som en åtgärd ska åklagaren kunna fatta ett interimistiskt beslut som innebär att offret – oftast kvinnan – får bo kvar i hemmet medan brottet utreds. Åklagarens beslut ska även innefatta besöksförbud under utredning, vilket ger den utsatta parten rätt att t.ex. byta lås i ytterdörren till den gemensamma bostaden utan att offret riskerar åtal för egenmäktigt förfarande.

Handläggningstiderna vid barnmisshandel är i dag alldeles för långa och måste kortas ned. Fem månader är helt oacceptabelt. Samtidigt kan vi i statistiken se att misshandeln av barn har mer än fyrdubblats sedan början av 80-talet.

Sedan vill jag ta upp lite grann angående det sexualiserade våldet. Vi lever i ett mycket sexifierat samhälle. Handeln med kvinnor för sexuellt utnyttjande har ökat. De sexuella övergreppen mot barn ökar i hela världen. Kvinnohandeln, s.k. *trafficking*, har vuxit explosionsartat de senaste åren. Ca 500 000 kvinnor beräknas omfattas enbart i Västeuropa. Med falska löften om arbete i väst luras de över och tvingas sedan att tillhandahålla sexuella tjänster under slavliknande förhållanden.

Sverige måste i alla sammanhang, såväl nationellt som internationellt, verka för att stoppa denna slavhandel med kvinnor och barn. Vi ska gärna ha frihandel över gränserna, men absolut inte med kvinnor och barn. Här behövs ett fördjupat och effektivt samarbete mellan polis och tullmyndigheter över gränserna.

Skolan bör spela en aktiv roll i kampen mot det ökade språkvåldet, som är en inkörspport till en snedvriden kvinno- och manssyn. För några år sedan startade vi Centerkvinnor en kampanj mot språkvåldet i skolan. Den idén har övertagits av andra och blivit etablerad, och det känns bra. Det viktiga är att vi får till stånd en dialog mellan tjejer och killar och synliggör deras olika beteenden för att öka förståelsen dem emellan. En bra skola handlar inte bara om behöriga lärare, bra lokaler och böcker.

Alla elever har också rätt till en skoltid utan mobbning och sexuella trakasserier.

Under många år har brottsoffrets ställning varit mycket svag. Chockerande rapporter i medierna om hur brottsoffren har hanterats får mig som beslutsfattare att skämmas. Ett land med en lagstiftning som gör att offret får betala pengar till gärningsmannen har tappat bort rättesnöret. För mig är det offret som skadats som ska ha ersättning och inte gärningsmannen. Därför väntar vi med otålighet på den proposition som ska föreslå bättre stöd för och bemötande av brottsoffren hos både polis och åklagare och inom sjukvården.

Jag vill avsluta med att ge ett svar till en socialdemokratisk representant. Jag tror att hon heter Ann-Marie Fagerström. Hon frågade tidigare hur Centern ska finansiera sitt förslag att inte lägga ned tingsrätterna. På den frågan kan jag svara att vi har protesterat mot handläggningen, dvs. att regeringen ska avgöra frågan om avveckling av tingsrätterna. Det är det vi protesterar mot – att vi inte får vara med och besluta utan att det är en regeringsfråga. Som förslaget är framställt kan vi i riksdagen nämligen inte påverka detta. Av den anledningen finns det heller inga pengar i budgeten för att finansiera det.

Anf. 171 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt att säga någonting om de saker som Viviann Gerdin tog upp. Den ena frågan handlade om elbojan. Vi vet att den tekniska utredningen är gjord när det gäller just det förslag som Viviann tar upp, men den juridiska översynen är kvar. Den ingår i översynspaketet.

Man tittar förutom på frågan om elboja på möjligheterna att utvidga besöksförbudet till att gälla större områden än vad det gör i dag. Vi ser över straffskalorna, och vi tittar också på frågan om hur man ska kunna avvisa en aggressiv man från hans och kvinnans gemensamma bostad.

Den utredningen kommer att vara färdig i maj. Sedan ska vi se hur det klarar sig över remissrundan, och sedan blir det förslag vad det gäller detta.

Anf. 172 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag vet att man tittar på frågan. Det har vi också hört tidigare. Vi har haft ert motionsförslag i drygt ett år. Vi återkommer till det. Vi tycker att denna utökning verkar vara en bra lösning, så det är bra om man har för avsikt att göra så.

Man använder i dag elektronisk fotboja när man prövar om någon kan lämna ett fängelse. Om en man har misshandlat sin kvinna och är dömd för det tycker vi att man bör kunna använda elektronisk fotboja också i det sammanhanget, eftersom det fungerar i andra sammanhang.

Anf. 173 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Problemet är att vi har haft trassel med regeringsformen. Det finns en paragraf – 2 kap. 8 § – som säger att man ska få lov att röra sig fritt inom riket. Vi vill inte gärna lägga fram förslag om försökslagstiftning som kan strida mot regeringsformen.

Vi får se om man kan komma fram ändå vid sidan om detta och lösa den frågan. Vi hoppas att utredningen ska bli färdig i vår.

Anf. 174 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Det tycker jag låter bra. Vi inväntar med spänning det förslag som ni kommer fram till. Vi kommer att fortsätta att driva denna fråga; det är helt klart. Vi avvaktar, så får vi se hur förslaget blir.

Anf. 175 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Även jag ska försöka att korta ned anförandet lite grann. Detta är den tredje debatt som jag som riksdagsledamot har nöjet att avnjuta, fast det många gånger kan kännas lite plågsamt att så många timmar lyssna på repriser.

En sak som har förvånat mig under dessa år är att det som beskrivs är så storstadsorienterat. Det är precis som om allting fungerar exakt likadant i hela landet.

Jag är en av de få i utskottet som kommer från Norrland. Jag kommer ifrån ett län som tappar väldigt mycket befolkning. Vi har under 90-talet tappat över 11 000 innevånare i mitt län, och det är naturligtvis väldigt beklagligt. Vi gör allt vi kan för att försöka vända denna trend, men hittills har vi inte haft speciellt stor framgång.

Jag är också förvånad över att den bild som målas upp av polisens arbete, av kriminalvårdens arbete och av alla som över huvud taget arbetar inom rättsväsendet är så negativ. Det är bara problem man tar upp. Det är trots allt så att det utförs väldigt mycket fint arbete av våra anställda runtom i landet. Jag tror att det skulle vara glädjande för dem att någon gång också få ett erkännande för det fina arbete som de utför.

Jag tycker också att vi som riksdagsledamöter har ett ansvar, därför att de signaler som vi sänder ut måste naturligtvis också uppfattas ute bland våra anställda. Att alltid få höra negativa saker kan inte vara speciellt stimulerande när det gäller det arbete man utför.

Som jag sade kommer jag från ett län som tappar väldigt mycket befolkning. Just nu har Domstolsverket presenterat en utredning som handlar om Ångermanlands landskap, där man överväger att förändra tingsrätternas organisation.

Jag måste spontant säga så här: Hur ont det än gör att konstatera att vi kanske kommer att få någon tingsrätt nedlagd måste vi se verkligheten som den är. Man kan inte bedriva en verksamhet på orter där man tappar befolkning, inte har tillräckligt många mål som underlag, osv. Dessutom har domstolen en enda domare anställd. Även vi som bor i glesbygd och i avfolkningsorter har ju rätt att kräva av Svea rike att bli behandlade på ett någorlunda rättssäkert sätt.

Med det, fru talman, vill jag säga att jag känner att jag mår lite illa över att Centern och kd så ansvarslost har reserverat sig och sagt att inga förändringar alls ska göras av tingsrätterna.

Det tycker jag inte är att ta ansvar. Vi har en verklighet som vi måste rätta oss efter. Vi har också ett ekonomiskt ansvar för verksamheten.

Med det, fru talman, vill jag tacka för mig och önska talmannen och kammarens personal en välbehövlig vila. Tack för ordet!

Anf. 176 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Till Göran Norlander vill jag svara att vi är här för att diskutera och debattera det som vi inte finner att vi är nöjda med. Man ger väl alldeles fel bild om man bara står och talar om det som är bra och utelämnar det som det finns brister i. Verkligheten är ju väldigt tuff för många människor. Det tror jag också att Göran Norlander håller med mig om. Vi kan se att polisen inte hinner med och att det är långa handläggningstider inom hela domstolsväsendet och även inom polisen.

I glesbygden finns det ju ett särskilt problem. Jag har i många år bott i en verklig glesbygd uppe i norra Värmland. Där hade vi inte tillgång till polis över huvud taget. Där har faktiskt människorna slutat att ringa polisen. Så i statistiken över brott kan man se att antalet brott har sjunkit.

Jag återkommer än en gång till tingsrättsorganisationen. Vi skriver i vår motion att vi vill ta ansvar. Vi vill vara med i den här organisationen, men vad vi protesterar mot är ju att regeringen ska besluta över det här och att det inte är en riksdagsfråga. Man får ju skilja på det här. Vi protesterar mot hur man handlägger den här frågan. Vi blir betecknade som ansvariga, men i den här frågan har vi inget inflytande alls.

Anf. 177 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Domstolarna och vem som beslutar över dem har ju debatterats här vid ett flertal tillfällen tidigare i kväll.

Men Viviann Gerdin har totalt missuppfattat mig eller lyssnat väldigt dåligt på vad jag sade. Det är precis de signaler som Viviann Gerdin just nu sände ut här som jag tycker är felaktiga. Att komma och påstå att det inte är någon mening att ringa till polisen för att det inte finns några poliser som kommer tycker jag är fel signal. Vi vet att det finns brister på många orter men att bara ta fram den negativa bilden är fel. Det finns trots allt över 16 000 polismän som gör ett väldigt fint arbete i vårt land.

Anf. 178 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Göran Norlander! Då vill jag lite närmare beskriva hur det förhåller sig.

Norra Värmlands polisdistrikt sträcker sig över ungefär 40 % av hela Värmlands län. Och till närmaste polis från norra delen är det ungefär 15 mil. Dessutom finns det inte så många poliser att tillgå i det området – det har varit vakanta tjänster. Om ett brott sker mitt i natten och den polis som finns tillgänglig är upptagen kommer det alltså ingen polis. Och när det har varit så några gånger reagerar människorna uppe i norra Klarälvdalen med att tycka att det inte är någon idé att ringa.

Jag har själv inte varit utsatt för brott. Jag tillhör lyckligtvis inte den skaran, men andra upplever det så här och förmedlar det till mig. Och jag måste ju lyssna på vad de säger. Jag försöker också framföra det och göra någonting åt det.

Anf. 179 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Jag kan inte uttala mig om det där speciella exemplet från Värmland. Men jag kan ju då berätta en solskenshistoria.

För ungefär en månad sedan besökte jag polismyndigheten i Kramfors kommun. Där fick jag ett exempel som talar om motsatsen. Kramfors och Sollefteå kommuner har inte haft en polispatrull nattetid tidi-

gare. Genom att de båda närpolisområdena samarbetar har man i dag två patruller som hjälps åt i de två kommunerna. Det tycker jag också är en bild som är värd att visa här. Sedan ska vi inte förneka att det finns problem.

Med detta önskar jag än en gång talmannen och personalen god natt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 december.)

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2000/01:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård
2000/01:MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Bostadsutskottets betänkanden
2000/01:BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
2000/01:BoU2 Bostadsförsörjningsfrågor m.m.

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 5 december

2000/01:167 av *Anders Ygeman* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Vitryssland

2000/01:168 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Finansieringen av äldreomsorgen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 december.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 4 december

2000/01:333 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Rehabiliteringsresurser

2000/01:334 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Migrän

2000/01:335 av *Marianne Andersson* (c) till statsrådet Mona Sahlin
Elöverkänslighet

2000/01:336 av *Marianne Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Solenergi

2000/01:337 av *Sofia Jonsson* (c) till utbildningsminister Thomas Östros
Att stärka servicen till studenterna

2000/01:338 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Barnpsykiatriutredningen

2000/01:339 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Småföretagens representationsregler

2000/01:340 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Diskriminerande regler mot familjens barn i fåmansföretag

2000/01:341 av *Agne Hansson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Sjöfartens miljöpåverkan

2000/01:342 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Mobbning

2000/01:343 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Infrastrukturpropositionen

2000/01:344 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Transsportfrågor i Stockholmsregionen

den 5 december

2000/01:345 av *Krister Örnffjäder* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Forskning om skador på ek

2000/01:346 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till socialminister Lars Engqvist

Gratisfester med alkohol och cigaretter till ungdomar

2000/01:347 av *Carlinge Wisberg* (v) till socialminister Lars Engqvist
Ministrarnas läkemedelsförmåner

2000/01:348 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till kulturminister Marita Ulvskog

Ett nobelmuseum

2000/01:349 av *Birger Schlaug* (mp) till utbildningsminister Thomas Östros

Utbildning av operatörer och tekniker

2000/01:350 av *Margareta Cederfelt* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Skatt på resor i tjänsten

2000/01:351 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Rättssystemet i Kosovo

2000/01:352 av *Margareta Viklund* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Sextrakasserier

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 december.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 december

2000/01:281 av *Gunnar Axén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Lotterilagstiftningen

2000/01:299 av *Berit Adolfsson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Distribution av läkemedel

2000/01:308 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Vin & Sprit AB

Vin & Sprit AB

2000/01:311 av *Marina Pettersson* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Bilstöd för handikappade

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 december.

17 § Kammaren åtskildes kl. 23.04.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 12 § anf. 20 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 127 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 162 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 § Kompletteringsval till fullmäktige i Riksbanken	1
4 § Meddelande om aktuell debatt	1
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 30 november	2
SkU6 Beskattning av utländska nyckelpersoner.....	2
SkU3 En ny tullag	4
8 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den 1 december.....	5
SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	5
9 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 4 december.....	6
UU1 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan.....	6
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	7
UU5 Svenskt medlemskap i Interamerikanska investeringsbolaget.....	10
10 § Aktuell debatt: Mobbning.....	10
Anf. 1 ERLING WÄLIVAARA (kd)	10
Anf. 2 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	10
Anf. 3 ERLING WÄLIVAARA (kd)	13
Anf. 4 BEATRICE ASK (m).....	14
Anf. 5 LENNART GUSTAVSSON (v)	16
Anf. 6 SOFIA JONSSON (c)	18
Anf. 7 LARS LEIJONBORG (fp).....	19
Anf. 8 LOTTA NILSSON-HEDSTRÖM (mp)	20
Anf. 9 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	22
Anf. 10 ERLING WÄLIVAARA (kd)	23
Anf. 11 BEATRICE ASK (m).....	24
Anf. 12 LENNART GUSTAVSSON (v)	25
Anf. 13 SOFIA JONSSON (c)	25
Anf. 14 LARS LEIJONBORG (fp).....	26
Anf. 15 LOTTA NILSSON-HEDSTRÖM (mp)	26
Anf. 16 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	27
Anf. 17 ERLING WÄLIVAARA (kd)	28
Anf. 18 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	29
11 § Ändring i brottsbalken	29
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU8.....	29
Anf. 19 GUN HELLSVIK (m).....	29
(Beslut skulle fattas den 6 december.).....	30

12 § Rättsväsendet	30
Justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU1.....	30
Anf. 20 GUN HELLSVIK (m).....	30
Anf. 21 ALICE ÅSTRÖM (v).....	32
Anf. 22 GUN HELLSVIK (m) replik	36
Anf. 23 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	36
Anf. 24 GUN HELLSVIK (m) replik	37
Anf. 25 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	37
Anf. 26 RAGNWI MARCELIND (kd).....	38
Anf. 27 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	42
Anf. 28 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	43
Anf. 29 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	43
Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	44
Anf. 31 GUNNEL WALLIN (c).....	44
Anf. 32 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	48
Anf. 33 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	49
Anf. 34 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	49
Anf. 35 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	50
Anf. 36 CHRISTER NYLANDER (fp)	50
Anf. 37 KIA ANDREASSON (mp).....	54
Anf. 38 GUN HELLSVIK (m) replik	58
Anf. 39 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	59
Anf. 40 GUN HELLSVIK (m) replik	59
Anf. 41 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	59
Anf. 42 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	59
Anf. 43 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	60
Anf. 44 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	60
Anf. 45 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	60
Anf. 46 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	61
Anf. 47 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	61
Anf. 48 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	62
Anf. 49 KIA ANDREASSON (mp) replik.....	62
Anf. 50 INGVAR JOHNSSON (s).....	62
Anf. 51 GUN HELLSVIK (m) replik	66
Anf. 52 INGVAR JOHNSSON (s) replik	66
Anf. 53 GUN HELLSVIK (m) replik	67
Anf. 54 INGVAR JOHNSSON (s) replik	67
Anf. 55 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	68
Anf. 56 INGVAR JOHNSSON (s) replik	68
Anf. 57 GUNNEL WALLIN (c) replik.....	69
Anf. 58 INGVAR JOHNSSON (s) replik	69
Anf. 59 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	69
Anf. 60 INGVAR JOHNSSON (s) replik	70
Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	70
Anf. 62 INGVAR JOHNSSON (s) replik	71
Anf. 63 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	71
Anf. 64 INGVAR JOHNSSON (s) replik	72
Anf. 65 MAUD EKENDAHL (m).....	72
Anf. 66 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	75

Anf. 67 MAUD EKENDAHL (m) replik	75
Anf. 68 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	76
Anf. 69 MAUD EKENDAHL (m) replik	76
Anf. 70 KIA ANDREASSON (mp) replik	76
Anf. 71 MAUD EKENDAHL (m) replik	77
Anf. 72 KIA ANDREASSON (mp) replik	77
Anf. 73 MAUD EKENDAHL (m) replik	77
(forts.).....	77
Ajournering.....	78
Återupptagna förhandlingar	78
12 § (forts.) Rättsväsendet (forts. JuU1)	78
Anf. 74 TREDJE VICE TALMANNEN	78
Anf. 75 YVONNE OSCARSSON (v).....	78
Anf. 76 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	81
Anf. 77 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	82
Anf. 78 RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	82
Anf. 79 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	83
Anf. 80 GUNNEL WALLIN (c) replik	83
Anf. 81 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	83
Anf. 82 GUNNEL WALLIN (c) replik	84
Anf. 83 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	84
Anf. 84 MAUD EKENDAHL (m) replik	84
Anf. 85 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	85
Anf. 86 MAUD EKENDAHL (m) replik	85
Anf. 87 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	85
Anf. 88 GUN HELLSVIK (m) replik.....	86
Anf. 89 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	86
Anf. 90 GUN HELLSVIK (m) replik.....	87
Anf. 91 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	87
Anf. 92 RIGMOR STENMARK (c).....	87
Anf. 93 KIA ANDREASSON (mp) replik	90
Anf. 94 RIGMOR STENMARK (c) replik	90
Anf. 95 KIA ANDREASSON (mp) replik	90
Anf. 96 RIGMOR STENMARK (c) replik	91
Anf. 97 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	91
Anf. 98 RIGMOR STENMARK (c) replik	91
Anf. 99 ALICE ÅSTRÖM (v) replik.....	92
Anf. 100 RIGMOR STENMARK (c) replik	92
Anf. 101 INGVAR JOHNSON (s) replik.....	92
Anf. 102 RIGMOR STENMARK (c) replik	93
Anf. 103 INGVAR JOHNSON (s) replik.....	93
Anf. 104 RIGMOR STENMARK (c) replik	93
Anf. 105 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	93
Anf. 106 RIGMOR STENMARK (c) replik	94
Anf. 107 YVONNE OSCARSSON (v) replik.....	94
Anf. 108 RIGMOR STENMARK (c) replik	94
Anf. 109 MARGARETA SANDGREN (s).....	95
Anf. 110 MAUD EKENDAHL (m) replik	98
Anf. 111 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	98

Anf. 112	MAUD EKENDAHL (m) replik.....	99
Anf. 113	MARGARETA SANDGREN (s) replik	99
Anf. 114	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	100
Anf. 115	MARGARETA SANDGREN (s) replik	100
Anf. 116	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	101
Anf. 117	MARGARETA SANDGREN (s) replik	101
Anf. 118	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	101
Anf. 119	MARGARETA SANDGREN (s) replik	102
Anf. 120	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	102
Anf. 121	MARGARETA SANDGREN (s) replik	102
Anf. 122	HELENA ZAKARIASÉN (s)	103
Anf. 123	GUN HELLSVIK (m) replik	105
Anf. 124	HELENA ZAKARIASÉN (s) replik.....	105
Anf. 125	GUN HELLSVIK (m) replik	105
Anf. 126	HELENA ZAKARIASÉN (s) replik.....	106
Anf. 127	ANDERS G HÖGMARK (m)	106
Anf. 128	INGVAR JOHNSSON (s) replik	110
Anf. 129	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	111
Anf. 130	INGVAR JOHNSSON (s) replik	111
Anf. 131	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	111
Anf. 132	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	112
Anf. 133	ANDRE VICE TALMANNEN	112
Anf. 134	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	112
Anf. 135	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	112
Anf. 136	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	113
Anf. 137	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	113
Anf. 138	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	114
Anf. 139	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	114
Anf. 140	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	115
Anf. 141	ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	116
Anf. 142	MARGARETA ANDERSSON (c)	118
Anf. 143	ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s).....	119
Anf. 144	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	122
Anf. 145	ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s) replik.....	122
Anf. 146	ANDERS G HÖGMARK (m) replik	123
Anf. 147	ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s) replik.....	123
Anf. 148	JEPPE JOHNSSON (m).....	123
Anf. 149	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	126
Anf. 150	JEPPE JOHNSSON (m) replik	127
Anf. 151	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	127
Anf. 152	JEPPE JOHNSSON (m) replik	128
Anf. 153	STAFFAN WERME (fp)	128
Anf. 154	INGVAR JOHNSSON (s) replik	131
Anf. 155	STAFFAN WERME (fp) replik.....	131
Anf. 156	YILMAZ KERIMO (s)	131
Anf. 157	JEPPE JOHNSSON (m) replik	134
Anf. 158	YILMAZ KERIMO (s) replik.....	134
Anf. 159	JEPPE JOHNSSON (m) replik	135
Anf. 160	YILMAZ KERIMO (s) replik.....	135

Anf. 161	ANDRE VICE TALMANNEN.....	135	Prot. 2000/01:40 5 december
Anf. 162	ANITA SIDÉN (m).....	136	
Anf. 163	INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	139	
Anf. 164	MÄRTA JOHANSSON (s).....	142	
Anf. 165	MORGAN JOHANSSON (s).....	143	
Anf. 166	GUN HELLSVIK (m) replik.....	147	
Anf. 167	MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	147	
Anf. 168	GUN HELLSVIK (m) replik.....	148	
Anf. 169	MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	148	
Anf. 170	VIVIANN GERDIN (c).....	149	
Anf. 171	MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	151	
Anf. 172	VIVIANN GERDIN (c) replik.....	151	
Anf. 173	MORGAN JOHANSSON (s) replik.....	151	
Anf. 174	VIVIANN GERDIN (c) replik.....	152	
Anf. 175	GÖRAN NORLANDER (s).....	152	
Anf. 176	VIVIANN GERDIN (c).....	153	
Anf. 177	GÖRAN NORLANDER (s).....	153	
Anf. 178	VIVIANN GERDIN (c).....	153	
Anf. 179	GÖRAN NORLANDER (s).....	153	
	(Beslut skulle fattas den 6 december.).....	154	
13 §	Bordläggning.....	154	
14 §	Anmälan om interpellationer.....	154	
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	154	
16 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	156	
17 §	Kammaren åtskildes kl. 23.04.....	156	

Prot. 2000/01:40
5 december

Elanders Gotab, Stockholm 2001